

FLYKTNING 2013 REGNSKAPET

ALT OM MENNESKER PÅ FLUKT VERDEN OVER

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

Foto: : Bulent Kilic/AFP PHOTO/NTB Scanpix

**45,2 MILLIONER
MENNESKER PÅ FLUKT
I 2012**

6

Foto: Noah Seelam/AFP PHOTO/NTB Scanpix

20

**NESTEN EN MILLIARD MENNESKER
SULTER I VERDEN I DAG**

14

Foto: Richard Skretteberg

**DEN SENTRAL-
AFRIKANSKE REPUBLIKK
MEST NEGLISJERT**

INNHold 2013

Foto: Kristin Svorte

INTRO 3

Innledning	3
Stemmen utenfra	4
Det globale flyktningbildet	6

TEMA 14

De ti mest neglisjerte fluktsituasjonene	14
Den vanskelige maten	20
En skeivere rett	26
Landrettigheter avgjørende for varig fred	32

AFRIKA 36

Økt konfliktnivå	
------------------	--

AMERIKA 66

Fredsforhandlinger og narkovold	
---------------------------------	--

ASIA OG OSEANIA 80

Sammensatt konfliktbilde	
--------------------------	--

EUROPA 108

Gjennombrudd i asylsamarbeidet	
--------------------------------	--

TALL OG STATISTIKK 132

På flukt verden over	133
Verdens flyktninger og internt fordrevne	138
Asylsøkere	146
Fordrevne av naturkatastrofer	153

FAKTA 158

Konvensjoner og regelverk	158
Begreper	162
Flyktninghjelpens arbeid ute i verden	166
Fakta om Flyktninghjelpen	168

VELKOMMEN TIL FLYKTNINGREGNSKAPET

45,2 millioner mennesker på flukt er det dystre tallet som presenteres i årets Flyktningregnskap. Dette er det høyeste tallet som er registrert etter årtusenskiftet og viser behovet for å styrke den humanitære innsatsen.

Den viktigste enkeltårsaken til at tallene øker er den humanitære katastrofen i Syria. Innen utgangen av året anslår FN at antallet syriske flyktninger i nabolandene kan ha nådd 3,5 millioner. Situasjonen for mennesker på flukt inne i landet er enda verre.

Flyktningregnskapet gir et speilbilde på verdens tilstand. Interne konflikter har gjort at det er nesten dobbelt så mange mennesker på flukt i eget land som antallet flyktninger. De internt fordrevne står uten spesiell beskyttelse i internasjonale regelverk og befinner seg ofte i en svært sårbar situasjon.

Behovene for umiddelbar humanitær hjelp og beskyttelse øker. Flyktningregnskapet gir deg en oversikt over situasjonen i 80 land, mange du ofte ellers ikke hører om. Informasjonen viser nødvendigheten av å forsvare rettighetene til mennesker på flukt.

En av temaartiklene i årets utgave av Flyktningregnskapet handler om betydningen av land- og eiendomsrett for å sikre varige løsninger etter en konflikt. Vi retter også spesiell oppmerksomhet mot neglisjerte kriser der millioner av mennesker på flukt hverken blir sett eller hørt. I tillegg kan du lese om utfordringene med å sikre folk verden over tilstrekkelig tilgang til mat, og en egen artikkel om arbeidet for å styrke rettsikkerheten til seksuelle minoriteter.

Vi håper årets Flyktningregnskap både vil provosere, skape engasjement og gjøre deg litt klokere.

Vi vet at det nytter.

Toril Brekke
Toril Brekke
Konstituert Generalsekretær i Flyktninghjelpen

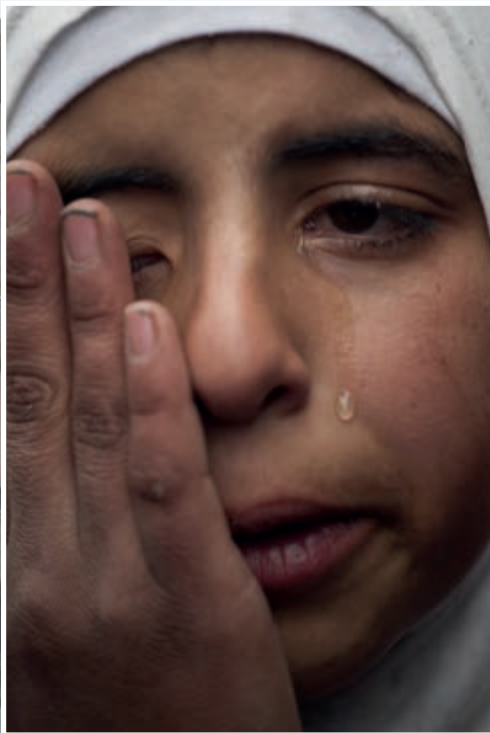

Foto: Lee Harper/Demotix/NTB Scanpix

Foto: OS/CE/Capital Pictures/NTB Scanpix

Sivilbefolkningen er de store taperne i det borgerkrigsherjede Syria.

STEMMEN UTENFRA

Foto: Christian Jepsen

Isra

Selv om krigen nærmet seg, gikk 14-årige Isra fra Deraa-provinsen i det sørlige Syria på skole hver dag. Men prisen for utdannelse var nær ved å bli altfor høy for den unge jenta.

- Vi var midt i undervisningen da vi hørte en høy lyd høyt ovenfra som gjorde oss veldig redde. Så kom det en stor eksplosjon, og vi løp om hverandre og prøvde å komme ut av skolen. Mange ropte og gråt, minnes Isra. Artillerigranaten som landet midt i skolen hennes, drepte én elev og såret mange andre. I minuttene etter ble nabola- get systematisk bombet, mens barna gråtende prøvde å komme seg hjem til foreldrene sine.

Det var Isras andre skole som ble ødelagt. Noen få måneder tidligere hadde hennes opprinnelige skole blitt ødelagt av bevæp- nede menn, men uten at noen ble skadet.

Den unge jenta forteller om opplevelsene sine fra krigen i Syria uten synlige tegn på angst eller vemod - som om det er hverdags- opplevelser fra et fredelig landsbyliv. Men dét er det ikke. Isra forteller videre om hvordan hun sammen med foreldrene og seks mindre søsken raskt samlet sammen alt de kunne greie å bære med seg og forlot huset etter det siste bombeangrepet. Mens familien og naboene deres flyktet over jordene, kunne de se hva som skjedde bak dem.

- Bombene eksploderte overalt i landsbyen vår - en etter en, som en kjedereaksjon. Vi kunne se røyken henge i luften i lang tid, mens vi lå i skjul. Far fortalte oss barna at vi kom til å bli drept hvis noen oppdaget oss.

I noen få dager oppholdt familien seg i en annen landsby. Så flyktet de videre til Jordan for å komme i sikkerhet. Det var i oktober 2012. Isras far, Ahmed, forteller om hvordan familien, sammen med mange andre sivile, krysset grensen til fots om natten noen få meter unna en grensepost.

- Det var et pansret kjøretøy og bevæpnede soldater ved grense- posten. Men de så oss heldigvis ikke. På et tidspunkt begynte noen i gruppen å løpe fort gjennom mørket, og så løp vi også. Jeg var redd, husker faren.

Slitne og sultne kom familien fram til Jordan uten andre eiendeler enn klærne de stod og gikk i. De voksne bar de minste barna i armene.

Isra bor nå sammen med familien sin i Zaatari-leiren. Den ligger i det nordlige Jordan, om lag to mil fra den syriske grensen. Avstanden er så kort at om natten kan flyktningene høre tydelig luftbombardementene på den syriske siden.

- Livet i Zaatari er vanskelig, forteller Ahmad. - Riktig nok har vi fått mat, vann og en hel del nyttige ting fra de forskjellige humanitære organisasjonene, og vi kjenner oss trygge her. Men det er strevsomt å kjempe seg fram i køene for utdeling av mat og hus- holdningsartikler. Ikke minst for de gamle. Det verste er at vi ikke har noe å ta oss til. Folk som meg er vant til å ha et arbeid.

Flyktningene i den jordanske ørkenen har også måttet tilpasse seg tøffe klimatiske forhold. Om sommeren er Zaatari-leiren stekende varm, mens vinteren kan være ekstremt kald. Vinteren 2012-13 var det iskaldt med temperaturer ned til frysepunktet. Men med tepper, vanntette presenninger og en varmeovn fra Flyktning- hjelpen, greide Isras familie å få opp temperaturen i teltet sitt slik at selv de minste barna holdt varmen om natten. Isras far har på egenhånd bygget et lite inngangsparti til teltet med utdelte mate- rialer. Han har til og med forbedret Flyktninghjelpens design med en dør satt sammen av materialer han har funnet rundt om i leiren.

For Isra har det skjedd en annen forbedring som har nesten like stor betydning: Hun er tilbake på skolen. I Zaatari-leiren bruker skolen syriske hjelpelærere, og fagene er nesten som i Syria. Elevene i 8. klasse, som Isra går i, har matematikk, fysikk, engelsk, arabisk, religion og samfunnsfag. Det siste er Isras yndlingsfag.

- Læreren min i Syria så hvor interessert jeg var i samfunnsfag og ga meg ekstraundervisning. Jeg var den beste i klassen i sam- funnsfag den gangen, og nå er jeg også blitt den beste her i den nye klassen min i Zaatari, sier Isra med et stolt smil. Det går litt tregere med engelsk og matte, innrømmer hun. Men den unge jentas am- bisjoner er høye.

- Drømmen min er å bli advokat, kommer det kjapt fra Isra. Venninnen Magra, som Isra kjenner fra landsbyen hjemme, deler ikke Isras begeistring for utdanning.

- Jeg var på skolen her i Zaatari én gang, men jeg holdt ikke ut undervisningen. Så jeg bestemte meg for å bli hjemme, sier Magra. I motsetning til mange jenter i skolealderen i Zaatari, har Magra fått lov av foreldrene sine til å gå på skolen.

Isra avbryter Magras dårlige unnskyldninger med et kjærlig dult i siden. - Hvis du skal bli politibetjent, så må du kunne lese og skrive. Kan du ikke forstå det, smiler hun. - Jeg skal nok få dratt henne tilbake til skolen, lover Isra, mens Magra rister iherdig på hodet.

Én ting er jentene likevel enige om: De savner hjemlandet. - Jeg drømmer om luften og jorden i Syria, sier Isra stille. ■

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

REKORDHØYT ANTALL MENNESKER PÅ FLUKT Til sammen 45,2 millioner mennesker var på flukt ved årsskiftet 2012/2013. Dette er det høyeste tallet som er målt etter årtusenskiftet.

Det er spesielt antallet internt fordrevne som har økt - fra 26,4 millioner i 2011 til 28,8 millioner i 2012. Flyktningtallene er mer stabile, men steg med 300 000 til 16,4 millioner.

Det var særlig den vedvarende borgerkrigen i Syria og en opptrapping av konfliktene i de østlige områdene i DR Kongo som har ført til en økning av antallet mennesker på flukt. Konflikten i Syria har allerede hatt destabiliserende konsekvenser for regionen, og den store strømmen av flyktninger fører til en ekstrem belastning, både politisk og økonomisk for nabolandene. Ellers i Midtøsten var det svært liten bevegelse i de fastlåste situasjonene i Jemen, Israel-Palestina-konflikten og Irak. I hele Sør- og Sørøst-Asia befinner en tredel av alle internt fordrevne i regionen seg i tre land; Afghanistan, Pakistan og India.

26. mai 2013 kom meldingene om et gjennombrudd i fredsforhandlingene mellom FARC-geriljaen og regjeringen i Colombia. Håpet er tent om at landet med flest internt fordrevne i hele verden kan se enden på en 50 år lang væpnet konflikt. Men ellers vekker den voksende kriminaliteten og det høye voldsnivået relatert til narkotrafikken sterk bekymring i flere land i Mellom-Amerika.

Etter en nedadgående trend siden 2004 økte antallet internt fordrevne igjen i landene sør for Sahara. 10 millioner, eller nesten hver tredje av alle internt fordrevne i hele verden, befinner seg

her. Konflikten i Mali skapte store strømmer av mennesker på flukt og forverret sikkerhetssituasjonen i det vestlige Sahel-beltet. Samtidig så vi en forverring i gamle konfliktområder som DR Kongo og Sudan. Et lyspunkt var den positive utviklingen i Somalia, der det nå er svært viktig både med humanitær hjelp og langsiktig bistand for å stabilisere situasjonen.

FN I de senere årene har det internasjonale samfunnet i større grad etterspurt en bærekraftig humanitær respons der reduksjon av sårbarhet blir sett på som en viktig målsetting. I FN-systemet er det fortsatt et gjennomgående skille mellom humanitær katastrofeinnsats og utviklingssamarbeid, til tross for at donorer i økende grad vektlegger behovet for integrering av nødhjelp, gjenoppbygging og utvikling.

Dersom den humanitære hjelpen ikke bare skal redde liv, men også bidra til reduksjon av sårbarhet, krever dette et tettere samarbeid mellom humanitære organisasjoner og utviklingsaktører. Det er viktig at det humanitære arbeidet ikke undergraver fattigdomsbekjempelse og demokratiutvikling. I tillegg må man sikre at den humanitære hjelpen når alle som har rett på hjelp, uavhengig av ulike politiske agendaer, slik at ikke hjelpen i seg selv blir en kjerne til konflikt.

Mange har tatt til orde for at FNs humanitære arbeid må foran-

16,4 MILLIONER HAR FLYKTET OVER EN LANDEGRENSE

Flest har flyktet fra:

Palestinere	5,0 millioner
Afghanistan	2,6 millioner
Somalia	1,2 millioner
Irak	0,8 millioner
Syria	0,8 millioner

28,8 MILLIONER ER PÅ FLUKT I EGET LAND

Land med flest internt fordrevne er:

Colombia	4,9 - 5,5 millioner
Syria	Minst 3,0 millioner
DR Kongo	Om lag 2,7 millioner
Sudan	Minst 2,2 millioner
Irak	Minst 2,1 millioner

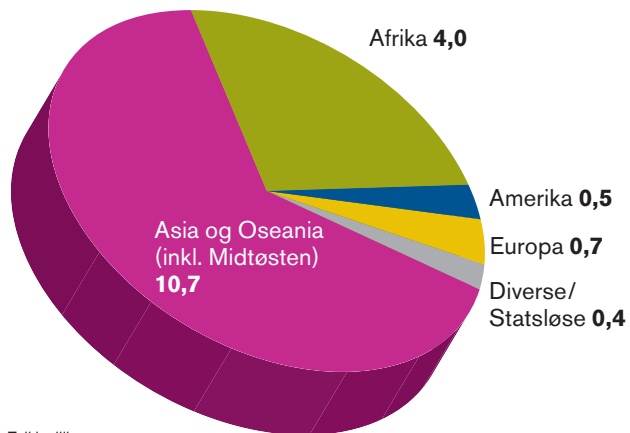
45,2 MILLIONER MENNESKER PÅ FLUKT

En strøm av mennesker på flukt langs veien mellom Goma og Sake i den østlige delen av DR Kongo i november 2012.

Foto: Dai Kurokawa/EPA/NTB Scanpix

FLYKTNINGER ETTER OPPRINNELSESREGION

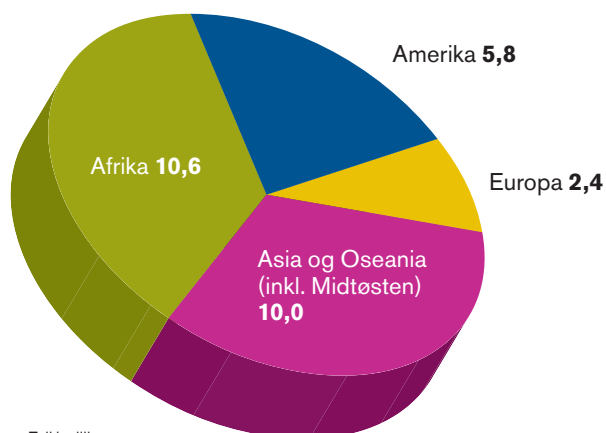
To tredeler av alle flyktninger kommer fra land i Asia og Midtøsten.

Tall i millioner

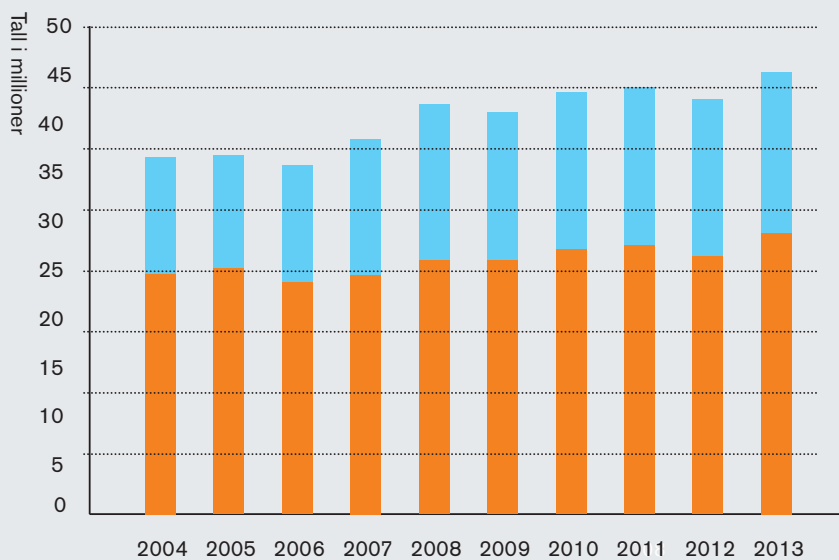
INTERNT FORDREVNE FORDELT PÅ VERDENSDDEL

Afrika er fortsatt verdensdelen med flest internt fordrevne, til tross for økningen i Midtøsten i 2012.

Tall i millioner

DET GLOBALE FLYKTNINGSBILDET

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. Fra og med 2010 inkluderer tallet også asylsøkere som ikke har fått søknaden endelig behandlet. Ved inngangen til 2013 utgjorde dette 936 749 personer.

Flyktninger
Internt fordrevne

Mennesker på flukt siste ti år ¹⁾

Det totale antall fordrevne har steget jevnt de siste ti årene og nådde et nytt rekordnivå ved inngangen til 2013. Nesten to tredeler av alle fordrevne er på flukt i eget land. Etter en liten nedgang året før, økte igjen tallet på internt fordrevne markant i 2012.

kres lokalt, og at lokal kompetanse og eksisterende strukturer må integreres i arbeidet. Dette er ikke minst relevant under langvarige fluktkriser. Når mennesker drives på flukt, tar det ofte mange år og i noen tilfeller tiår før de kan vende tilbake. Da er det helt avgjørende at UNHCR og andre humanitære aktører jobber tett med lokale og regionale strukturer og myndigheter. Dette vil kunne virke konfliktforebyggende og være med på å tilrettelegge for integrering av de fordrevne som en varig løsning. I tillegg bidrar det til å styrke det apparatet som er tilbake når de humanitære organisasjonene en gang skal trekke seg ut.

Dette krever god koordinering. Det er avgjørende at FN og det humanitære samfunnet kan handle og uttale seg konsekvent, og at misforståelser og uklarheter ryddes opp i før det leder til mis-

tillit og splittelser. I realiteten er dette en svært utfordrende og kompleks oppgave for organisasjoner med ulike mandater og ansvarsområder. På toppen av FN-systemet sitter Sikkerhetsrådet, som i ytterste konsekvens kan igangsette militære operasjoner for å beskytte flyktninger og internt fordrevne, noe som gjør FN til en politisk aktør. I de tilfellene der FN samkjører sin humanitære, politiske og militære innsats kan dette ha en negativ innvirkning på handlingsrommet for FNs humanitære organisasjoner (UNICEF, WFP, UNOCHA, FAO, UNDP og UNHCR). Dette får betydning for deres samarbeid med andre humanitære aktører, ikke minst når det gjelder mulighet til å koordinere arbeidet.

For at det samlede hjelpearbeidet skal kunne ha en optimal effekt, må FN gjenvinne tillit som koordinator for humanitære

FLEST FLYKTNINGER I FORHOLD TIL FOLKETALL

Palestina	49,5 %
Jordan	37,9 %
Libanon	13,6 %
Syria	4,7 %
Nauru	3,8 %

LAND MED STØRST FLYKTNINGBEFOLKNING

Jordan	2,3 millioner
Palestina	1,9 millioner
Pakistan	1,6 millioner
Syria	1,0 millioner
Iran	0,9 millioner

Foto: Jean-Matthieu Gautier/Demotix/NJB Scanpix

Kachin-staten i det nordlige Myanmar har opptil 100 000 internt fordrevne. 30 000 av dem har søkt tilflukt i Myitkyina, hovedstaden i Kachin-staten.

operasjoner. De siste årene har kravet om et tettere samarbeid mellom humanitære aktører og utviklingsaktører ført til at humanitær respons er mye mer enn bare å redde liv. FN må jobbe kontinuerlig for å sikre bærekraftig humanitær respons, som er lokalt forankret og som bidrar til å redusere sårbarheten til de samfunnene som er rammet av en krise.

KJØNNBASERT VOLD Kvinner og jenter på flukt er utsatt for ekstreme overgrep, ofte i land hvor de er ofre for systematisk kjønnsbasert vold, både i form av seksualisert vold, vold i hjemmet og frarøvelse av grunnleggende rettigheter som helsetjenester, utdanning, arbeid, arv, et trygt sted å bo og bevegelsesfrihet.

Tema som seksuelle og reproduktive rettigheter er fremdeles

problematiske for mange land, og møtet i FNs kvinnekommisjon (CSW) i 2012 endte for andre gang i historien uten et sluttokument. Mangelen på enighet om kvinners rettigheter reflekterer i stor grad tendensen man har sett i spesifikke kontekster, hvor kjønnsbasert vold har manifestert seg på bred front. Flere rettigheter for kvinner og jenter som ble oppnådd for mer enn 20 år siden i Beijing, angripes nå fra flere hold.

Det finnes derfor dessverre en rekke eksempler på at situasjonen ikke ser lysere ut for millioner av kvinner og jenter som lever på flukt. Afghanistan beskrives ofte som et av de verste stedene i verden å være kvinne. Afghanske kvinner er stadig ofre for de fleste former for menneskerettighetsbrudd. Ifølge FN var det i 2012 en økning i antallet kvinner som rapporterte om overgrep, og

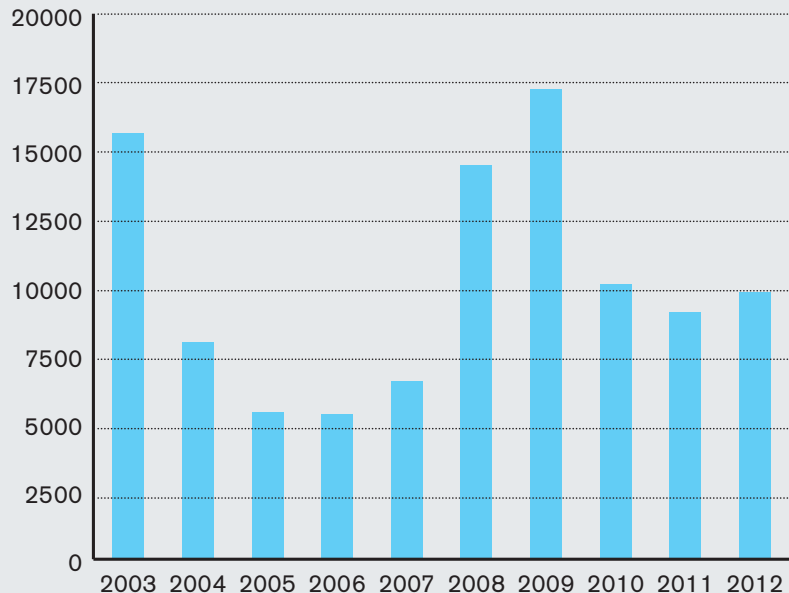
479 270 ASYLSØKERE TIL INDUSTRILAND I 2012

Flest asylsøkere kom fra:	
Afghanistan	36 634
Syria	24 755
Serbia, inkludert Kosovo	24 340
Kina	24 109
Pakistan	23 229

9785 ASYLSØKERE TIL NORGE I 2012

Flest asylsøkere kom fra:	
Somalia	2181
Eritrea	1183
Afghanistan	986
Sudan	472
Iran	441

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

Asylsøkere til Norge, 2003-2012

Etter en kraftig nedgang fra toppåret i 2009, da det kom mer enn 17 000 asylsøkere til Norge, har ankomst av nye asylsøkere stabilisert seg på cirka 10 000 per år de siste tre årene.

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

flere overgripere ble straffeforfulgt. Dette gir et lite håp om at det kan gå fremover, om enn sakte. Jenters rettigheter ble satt grundig på agendaen verden over da 14 år gamle pakistanske Malala Yousafzai var nær ved å bli drept av Taliban på vei hjem fra skolen. Hun ble skutt for å ha tatt til orde mot brenningen av jenteskoler i Swatdalen. Selv om denne hendelsen og Malala-kampanjen som fulgte, fikk en hel verden til å reise seg i solidaritet med henne og alle andre jenter som ønsker og krever utdannelse og rettigheter, fortsetter undertrykkelsen i dette området i Pakistan. Tilgangen for humanitære aktører er også svært utfordrende.

Den arabiske våren fortsatte i 2012. I Syria er frykt for kjønnsbasert vold ofte nevnt av en stor del av kvinnene som en av årsakene til at de har flyktet fra Syria. Deres nye hverdag har imidlertid vist seg å være full av utfordringer, med stadige rapporter om overgrep, voldtekter, prostitusjon, barnebruder og salg av små jenter for at familier skal ha råd til mat og husly.

Selv om mye positivt skjedde i Somalia mot slutten av 2012, er det viktig å ikke glemme at for mange av dem som fremdeles lever i leirer, er tilværelsen svært vanskelig. FN rapporterte i 2012 at kvinner og jenter var særdeles sårbare. 1700 voldtekter ble registrert i leirene i Mogadishu alene i 2012, noe som sannsynligvis

bare er toppen av isfjellet. I DR Kongo fortsatte særlig kvinner og jenter å løpe stor risiko for å bli utsatt for seksualisert vold. For mange kvinner er dette ensbetydende med å bli sosialt ekskludert av lokalsamfunnet.

Likevel, små lysglimt finnes. I 2012 vant Aung San Suu Kyi et sete i parlamentet i Myanmar, noe som både gir håp om positiv fremgang i freds- og demokratiprosessen, men også om mer plass til kvinner i disse prosessene. Møtet i FNs kvinnekommisjon i mars 2013 handlet om eliminering av vold mot kvinner. I år ble det på overtid fremforhandlet et sluttdokument som erkjenner at vold mot kvinner er et brudd på menneskerettighetene og må bekjempes. Men veien er fremdeles lang å gå i kampen mot seksualisert vold og undertrykkelse av kvinner og jenters rettigheter.

NATURKATASTROFER OG FLUKT I tidsrommet fra 2008 til 2012 ble mer enn 144 millioner mennesker fra 125 land fordrevet av naturkatastrofer som flom, stormer og jordskjelv. Antallet fordrevne i 2012, 32,4 millioner, var litt høyere enn gjennomsnittet for perioden. 98 prosent av disse naturkatastrofene er relatert til ekstremvær. Disse tallene inkluderer ikke de «langsomme» naturkatastrofer som tørke, jorderosjon, stigende havnivå, mangel på

Vann er mangelvare for de maliske flyktningene som har krysset grensen til Mauritania.

ferskvann og dyrkbar mark, som marginaliserer livsgrunnet over tid og fordriver millioner av mennesker uten at dette synliggjøres i statistikkene.

De store naturkatastrofene, som fordriver mennesker, oppstår hovedsakelig i utviklingsland, men de rammer også rike land. I 2012 ble over 900 000 mennesker fordrevet som følge av naturkatastrofer i USA, og landet var dermed blant de ti som ble hardest rammet. Likevel er det de fattige landene som bærer de største byrdene, med total 98 prosent av de fordrevne. Hovedårsaken til denne skjevheten er at de rikere landene investerer mer i forebyggende tiltak.

De enorme humanitære behovene som følge av at mennesker drives på flukt av naturkatastrofer overgår verdens samlede humanitære beredskap. Det er derfor positivt at vi ser økt interesse og politisk vilje til å fokusere mer på flukt som følge av naturkatastrofer. I 2012 ble det såkalte Nansen-initiativet lansert. Dette er en konsulterende statsledet prosess med Norge og Sveits i spissen, som tar sikte på å bygge broer mellom stater for å finne en felles plattform som kan ivareta behovene til mennesker på flukt over landegrensene. Men det er fortsatt mye arbeid som gjenstår. Det vil være avgjørende at stater og styresmakter får en

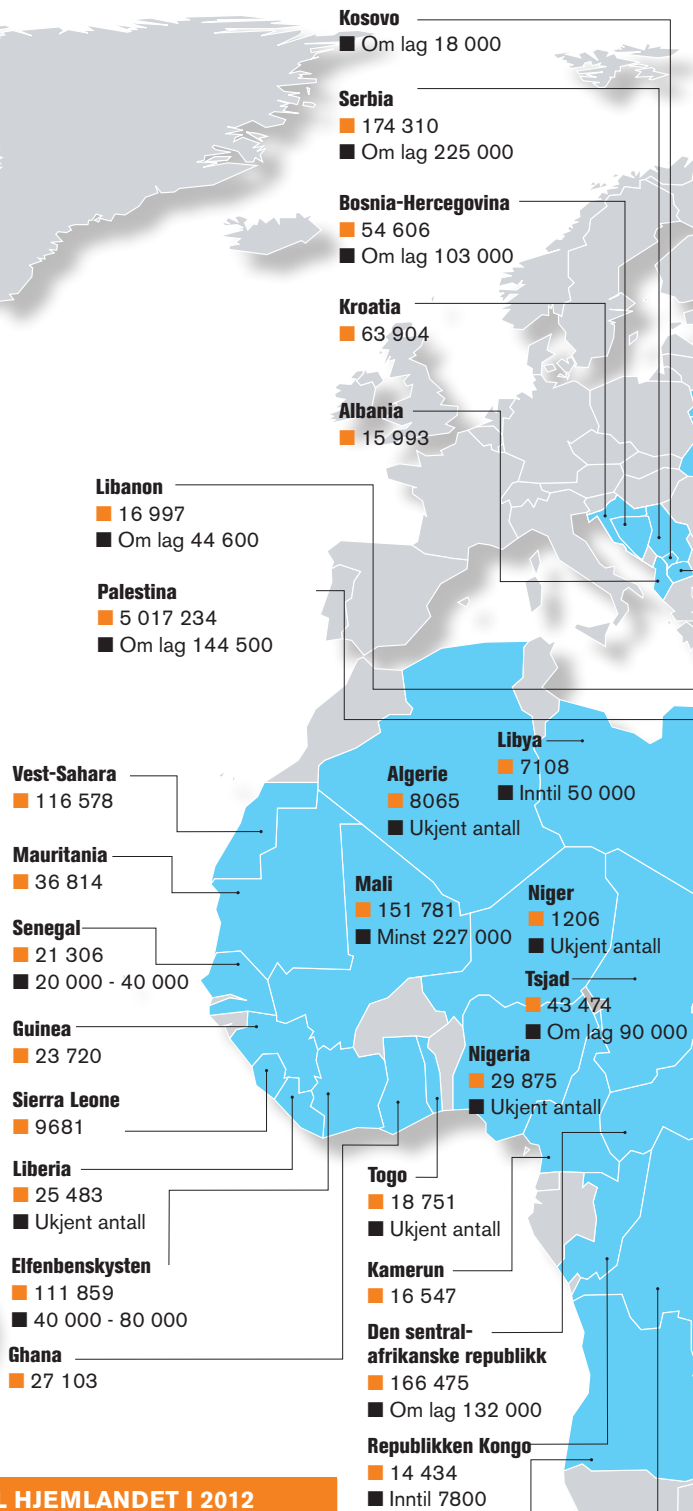
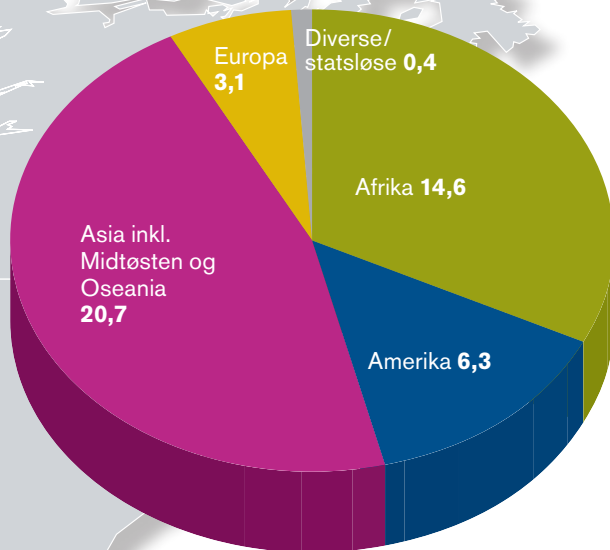
bedre forståelse av hvordan lokalsamfunn kan bli sterkere og mer motstandsdyktige når en naturkatastrofe rammer. Fortsatt er datainnhenting i mange land usystematisk, og en mangler oversikt over hvor mange som har blitt fordrevet, hvor lenge de forblir fordrevet og hvor de drar. Spesielt gjelder dette mindre naturkatastrofer som gjentatte ganger tvinger mennesker fra sine hjem. For å kunne utvikle politikk tilpasset behovene, er tilgang til denne typen informasjon helt nødvendig.

For å finne varige løsninger må det internasjonale samfunnet systematisk inkludere fordrivelse relatert til naturkatastrofer i praktisk politikk. Dette gjelder spesielt for områder som er politisk ustabile og der det er ekstra viktig å sikre best mulige vilkår for demokrati og økonomisk utvikling. Den største utfordringen for enhver regjering er å forebygge, sikre utsatte områder og unngå at nye risikofaktorer utvikler seg. Dette betyr at myndighetene må investere i krisereduserende tiltak som flom- og skredbeskyttelse, men også gjennom langsiktige tiltak som god byplanlegging eller utvikle nye korntyper tilpasset et tørrere eller våtere klima. Fordrivelse som er relatert til naturkatastrofer og klima, må bli sett på som en utfordring som må møtes med et bredt spekter av virkemidler.

VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

» VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE FORDELT PÅ VERDENDEL ETTER OPPRINNELSESLAND

tall i millioner

» STØRSTE FRIVILLIGE TILBAKEVENDINGER FRA EKSIL TIL HEJMLANDET I 2012

Tilbakevending til	Tilbakevending fra	Antall	Tilbakevending til	Tilbakevending fra	Antall
Afghanistan	Pakistan	83 420	DR Kongo	Rep. Kongo	46 390
Irak	Diverse/ukjent	82 270	Burundi	Tanzania	35 200
Elfenbenskysten	Liberia	71 990	DR Kongo	Uganda	21 910
Syria	Tyrkia	68 570	Sudan ¹⁾	Tsjad	17 660

¹⁾ Refererer til mennesker i en flyktningliknende situasjon.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Forklaring

- Flyktninger fra landet
- Internt fordrevne

Kartet viser internt fordrevne og antall personer som har flyktet fra landet: utvalgte land per 31. 12. 2012

For forklaring til tallene, se landprofiler og hovedtabell på side 133.

» LAND HVOR FLEST ER DREVET PÅ FLUKT

Colombia	5 300 000-5 900 000	Irak	Om lag 2 900 000
Palestinere	Om lag 5 162 000	Sudan	Minst 2 820 000
Syria	Om lag 4 000 000	Somalia	2 270 000-2 530 000
DR Kongo	Om lag 3 300 000	Tyrkia	1 098 000-1 345 000
Afghanistan	Minst 3 129 000	Myanmar (Burma)	Minst 890 000

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Barn på flukt i Den sentralafrikanske republikk mangler mat, rent vann, medisiner og skoletilbud, men mest av alt beskyttelse.

TEMA:**DE TI MEST NEGLISJERTE FLUKTSITUASJONENE**

Millioner av mennesker på flukt blir hverken sett eller hørt. Vi vet stort sett om dem, men av ulike grunner mottar de ingen eller altfor lite hjelp og ofte minimal beskyttelse. Flere steder har store grupper levd på flukt i flere tiår uten at en varig løsning er i sikte. Neglisjering tar livet av tusenvis av mennesker på flukt hvert år og medvirker til overgrep og ødelagt livskvalitet for mange flere.

TYPISKE KJENNETEGN Selv om det ikke finnes universelle kriterier for å definere neglisjerte fluktsituasjoner, er det flere kjennetegn som går igjen. Svært begrenset eller ingen humanitær tilstedeværelse, liten synlighet i mediene, manglende finansiering, vanskelig sikkerhetssituasjon eller bevisst neglisjering fra politiske og væpnede aktører som bevisst ønsker å legge lokk over de fordrevnes situasjon, er alle faktorer som spiller inn. Det er derfor flere og sammensatte årsaker til at neglisjering finner sted og hvem den går ut over. Den kan ramme et helt land, som Den sentralafrikanske republikk som står øverst på årets liste. Hvis et land eller område har få naturressurser og ligger lite strategisk til, er ofte også kunnskapen om og interessen for landet mindre. Neglisjering kan også ramme enkelte grupper, som urfolk (Colombia, Bangladesh, Vest-Papua), kvinner og barn eller de som søker tilflukt i store byer og forsvinner i slumområdene. Disse blir ofte ikke engang registrert og mister tilgang på den hjelp og beskyttelse de har krav på. Både urfolk, nomader og andre minoritetsgrupper har ofte en spesiell tilknytning til sine områder, og når disse fordrives, står man i fare for å utslette en hel livsform.

MEDIENES ROLLE At det ikke er samsvar mellom faktiske humanitære behov og hjelpen som blir gitt, er et allment problem i internasjonalt hjelpearbeid, men er ofte spesielt påfallende ved neglisjerte fluktsituasjoner. CNN-effekten og mediernes rolle kan ikke overvurderes når det gjelder å påvirke både opinionen og politikerne. Men mediene går altfor ofte i flokk og følger det som til enhver tid står øverst på den politiske dagsordenen. Nettopp fraværet av mediedekning er et særtrekk ved de fleste neglisjerte fluktsituasjoner. Dessuten er det langt lettere å lage reportasjer fra organiserte flyktningleirer enn for eksempel fra byenes slumområder, der fordrevne bor side om side med andre marginaliserte grupper. Mediefolk har selv i flere år påpekt at naturkatastrofer er enklere å dekke for journalister enn langvarige, kompliserte konflikter. I tillegg er det lettere å få redaktører til å finansiere reportasjeturer der en situa-

sjon lett kan belyses visuelt eller kan ha konsekvenser for journalistenes hjemland. Kroneksemplet er tsunamien i 2004 der verdens regjeringer lovet mer penger på én uke enn det de i løpet av 2004 stilte til rådighet for FNs nødhjelpsarbeid i hele Afrika. Tsunamien var også spesiell på den måten at ofrene kom fra så mange land, blant annet Norge, og det vil alltid være lettere å identifisere seg med dem som står en nær. Det er naturlig at vi som enkeltmennesker engasjerer oss sterkere i forhold som berører familie eller bekjente, men det blir problematisk når nærhetsprinsippet avgjør prioriteringer i internasjonalt arbeid.

SELEKTIV HUMANISME ER IKKE HUMAN Menneskerettighetene er universelle, men må ofte vike i møtet med realpolitiske realiteter. Bak millionene av mennesker på flukt finner vi enkeltindivider som alle har rettigheter og krav på verdighet og respekt, uavhengig av hvem de er eller hvor de befinner seg. I begrepet neglisjering ligger implisitt en bevisst politisk handling til å overse eller nedprioritere. Mangel på politisk vilje er viktigste årsak til at det også blant verdens millioner av internt fordrevne er noen som sitter nederst eller ikke har fått plass ved bordet i det hele tatt. Det man må gjøre, er å finne ut hvordan eller på hvilken måte en fluktsituasjon er neglisjert, og av hvem.

Vellykket press fra medier og sivilsamfunn kan utrette store ting. Et eksempel er Indonesias brutale okkupasjon av Øst-Timor i 1975. I årene som fulgte, ga vestlige land omfattende økonomisk og militær bistand til Indonesia til tross for store overgrep i Øst-Timor. Det indonesiske markedet var åpenbart viktigere enn hensynet til menneskerettighetene. Først da Indonesia kom i en dyp økonomisk krise på slutten av 1990-tallet, endret holdningene seg. Menneskerettighetsorganisasjoner og medias dokumentasjon av overgrepene ble interessante for politikerne. Den politiske viljen, som inntil da hadde manglet, kom til syne. Øst-Timor ble en selvstendig stat i mai 2002.

Foto: Damir Sagolj/Reuters/NTB Scanpix

Barn fra den muslimske rohingya-minoriteten i Myanmar på flukt våren 2013.

1. DEN SENTRALAFRIKANSKE REPUBLIKK (SAR)

Den humanitære situasjonen i SAR bærer alle kjennetegn på å være neglisjert. Etter at tidligere president Francois Bozize ble avsatt og opprørsbevegelsen Seleka inntok hovedstaden Bangui i mars 2013, har antallet mennesker på flukt fortsatt å stige. De fordrevne befinner seg i en ekstremt sårbar situasjon og de fleste mangler nesten alt av basisbehov og står helt uten beskyttelse. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) lever 88 prosent av de internt fordrevne i daglig frykt. Bare fire skoler i hele landet er åpne, og flere hundre tusen barn står helt uten skolegang. Tusenvis av barn har blitt tvangsrekruttert av væpnede grupper. Sykehus, statlige institusjoner og feltkontorer til hjelpeorganisasjoner er plyndret og ødelagt. Tilgang til mat og rent vann er svært begrenset, og helsetjenester er nærmest ikke-eksisterende. Den ekstremt vanskelige sikkerhets-situasjonen gjør at det humanitære hjelpearbeidet i stor grad har stoppet opp. SAR har i mange år vært preget av ustabilitet, vold og manglende statlig tilstedeværelse, noe som også har tiltrukket væpnede utenlandske grupper. «Skal man gjemme seg noe sted i verden, er SAR den beste plassen,» sies det i Bangui. Dette har også Herrens motstandshær (LRA) merket seg. LRA opererer nå i flere distrikter i det sørøstlige SAR.

Den humanitære situasjonen i SAR får svært liten oppmerksomhet i internasjonale medier, og landet har ingen tradisjonelle donorer som har trådt til når behovene har vært der. De samlede humanitære appellene fra FN i 2013 beløper seg til 171 millioner dol-

lar. Per 15. mai 2013 har man mottatt 27 prosent av dette beløpet. Både antallet internt fordrevne og flyktninger har fortsatt å øke etter mars 2013. Ifølge UNHCR var det i mai 2013 206 000 internt fordrevne i SAR, og da var områdene i vest ikke regnet med. 200 000 flyktninger fra SAR befant seg i nabolandene. Paradokset er at det også oppholder seg 21 000 flyktninger i SAR, i hovedsak fra Sudan og DR Kongo.

2. IRAK

19. mars 2013 markerte tiårsdagen for den amerikanske invasjonen som avsatte Ba'ath-regimet. Det har vært ti år preget av politisk ustabilitet og en svært vanskelig sikkerhetssituasjon. Ifølge det såkalte Iraq Body Count- prosjektet (IBC) har minst 110 000 sivile blitt drept som følge av voldshandlinger i denne perioden. Antallet irakere som har flyktet ut av landet siden 2003 er høyst usikkert, men i dag befinner nesten 800 000 irakiske flyktninger seg i nabolandene, ifølge UNHCR. Da den sekteriske konflikten eskalerte i 2006, ble mer enn 2,5 millioner mennesker drevet på flukt i inne i Irak. Irakiske myndigheter rapporterer at det stadig finnes 1,1 millioner internt fordrevne i landet. Samtidig huser Irak nå 140 000 flyktninger fra Syria. Dette tallet forventes å øke til 350 000 innen 2014.

I løpet av det siste året har de politiske og sekteriske konfliktlinjene kommet tydeligere til syne. Konflikten i de overveiende sunni-muslimske provinsene har økt i intensitet. Som følge av sekterisk

motiverte voldshandlinger og et politisk klima preget av økende polarisering, har også den demografiske sammensetningen i landets byer og provinser forskjøvet seg langs sekteriske og religiøse skiller.

Nyhetsbildet i Irak domineres av de voldelige konfliktene og de politiske krisene. Landets enorme humanitære utfordringer får langt fra den plassen de fortjener, hverken i mediene eller på den politiske dagsorden. For de flere millioner irakiske flyktninger og internt fordrevne blir det stadig vanskeligere å returnere eller å finne andre bærekraftige løsninger innad i landet. Over en halv million internt fordrevne mennesker lever i provisoriske bosetninger og er uten tilgang til grunnleggende tjenester som helse og utdanning. Den vedvarende flyktningkrisen er en stor utfordring og en av de mest alvorlige konsekvensene av Iraks pågående konflikter.

3. VEST-SAHARA

Følelsen av å bli oversett og å leve uten en fremtid, går igjen i alle samtaler med flyktninger fra Vest-Sahara. Deres tålmodighet er strukket til bristepunktet, og deres sinne mot Marokko og Vestens unnskyldighet stiger for hvert år. Siden den marokkanske okkupasjonen i 1975 har de 165 000 saharawiske flyktningene i Algerie levd uten verdens oppmerksomhet, og den humanitære hjelpen de har mottatt, har vært svært begrenset. Mest påfallende har det vært med likegyldigheten og mangelen på politisk vilje til å finne en løsning. Det er spesielt Frankrike og den tidligere kolonimakten Spania som har hovedansvaret for den fastlåste situasjonen. FNs spesialutsending mot tortur kunne høsten 2012 fortelle om grov vold mot saharawier som sitter fengslet i okkupert Vest-Sahara. Dette aktualiserer kravet om at FN-styrken i området må få utvidet sitt mandat til å inkludere menneskerettighetsovervåking. Det er bemerkelsesverdig at Frankrike, en tungvekt i NATO og EU, motsetter seg dette. Vest-Sahara er okkupert, har folkeretten på sin side og er av FN definert som et avkoloniseringsproblem, det vil si at befolkningen har rett til å bestemme sin egen fremtid gjennom en folkeavstemming. Likevel får okkupasjonen lov til å fortsette uten konsekvenser for okkupanten, mens nye generasjoner vokser opp i flyktningleirene.

4. MYANMAR

Den muslimske rohingyaminoriteten i Myanmar har vært utsatt for diskriminering og overgrep i mange år. Allerede på begynnelsen av 1990-tallet ankom et stort antall rohingyaflyktninger nabolandet Bangladesh. Bare rundt 28 000 av dem befinner seg i dag i flyktningleirer, mens over 200 000 blir ansett av myndighetene i Bangladesh som innvandrere uten lovlig opphold. De er i praksis nærmest rettsløse uten papir, rettigheter og beskyttelse.

Rohingyaene ble i 1982 fratatt statsborgerskapet av burmesiske myndigheter. De er utsatt for en rekke restriksjoner, blant annet når det gjelder bevegelsesfrihet og oppføring av religiøse bygninger. De har også vært utsatt for tvangsarbeid og konfiskering av land. Ved årsskiftet 2012/2013 var 125 000 internt fordrevet i Rakhine-staten inne i Myanmar, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) - de fleste i overfylte leirer uten tilgang til basis-

tjenester. Både i 2012 og 2013 har det vært voldsomme sammenstøt mellom grupper fra den buddhistiske majoritetsbefolkningen og den muslimske minoriteten i Rakhine. De etniske spenningene i Rakhine gjør det svært vanskelig for hjelpeorganisasjonene å arbeide, både sikkerhetsmessig og politisk. Spørsmålet om rohingyaenes rettigheter og fremtid er svært sensitivt, både for myndighetene i Bangladesh og Myanmar. Samtidig er det en prøvestein på om Myanmar skal klare å inkludere alle minoriteter og deres rettigheter i fremtiden.

5. DR KONGO

I 2012 eskalerte konfliktnivået i Øst-Kongo, og rundt én million mennesker ble drevet på flukt fra sine hjem. Men de grusomme historiene fra DR Kongo er ikke lenger noe nytt. Konfliktene i landet har pågått i to tiår, krevd millioner av menneskeliv og drevet mennesker øst i Kongo på flukt gang på gang. De væpnede aktørene har stått bak grove menneskerettighetsbrudd og overgrep mot ›››

Foto: Hadi Mizban/AP Photo/NTB Scampix

Iraks enorme humanitære utfordringer får liten plass i det internasjonale nyhetsbildet.

Foto: Diptendu Dutta/AFP PHOTO/NTB Scanpix

Stammefolk på flukt i Assam, India, i 2012. Konflikten mellom Bodo-befolkningen og bengalskspråklige muslimer går tilbake til 1990-tallet.

sivilbefolkningen. Konflikten kompleksitet og omfang, kombinert med volden og det internasjonale samfunnets følelse av maktesløshet, har etter hvert ført til resignasjon og hatt en paralyserende effekt, understrekes det i en rapport om beskyttelse i Øst-Kongo fra Fieldview Solutions, skrevet på oppdrag fra Flyktninghjelpen. Både det internasjonale samfunnet og FNs største fredsbevarende styrke, MONUSCO, har mislykkes i å gi sivile beskyttelse. I tillegg har det internasjonale samfunnet vært forsiktige med å legge press på DR Kongos naboland. Dette endret seg noe da flere land svarte med å kutte bistanden til Rwanda på grunn av deres påståtte støtte til opprørsgruppa M23, som inntok i Goma i november og fordrev over 140 000 mennesker. I februar 2013 kom det også på plass en avtale om fredsforhandlinger, signert av elleve afrikanske land og støttet av FN. Men det gjenstår å se om avtalen vil gi resultater.

6. INDIA

Tallet 540 000 på internt fordrevne i India er i seg selv et tegn på neglisjering. Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) omfatter tallet hovedsakelig de som oppholder seg i leirer, men alle anslag tyder på at antallet som oppholder seg utenfor leirer, er høyere. Indiske myndigheter har ingen lovgivning eller utviklet politikk som er rettet inn på å ivareta de internt fordrevnes behov. Selv i tilfeller der lokale eller regionale myndigheter viser tegn til å reagere, er det ofte med stor grad av tilbakeholdenhet, spesielt hvis det kan påvises at det er regjeringens egen politikk som har med-

virket til fordrivelse. Det er spesielt tre områder i India der vold og væpnede konflikter har ført fordrivelse. I Assam i det nordøstlige India førte omfattende voldshandlinger mellom stammefolk og bengalskspråklige muslimer til at 500 000 mennesker ble drevet på flukt sommeren 2012. Det har helt tilbake til 1990-tallet vært omfattende sammenstøt i dette området. I «den røde korridor» fra Bihar i nord gjennom flere delstater sentralt i India pågår et omfattende maoistopprør. Antallet fordrevne vet ingen. Men det meldes om grov voldsbruk både fra regjeringsvennlige paramilitære grupper og fra maoistene. I Jammu Kashmir er situasjonen fremdeles spent etter år med sammenstøt mellom hæren og separatister.

7. INDONESIA (VEST-PAPUA)

Vest-Papua ble annektert av Indonesia i 1969 og er den eneste provinsen i Indonesia der det fremdeles pågår en væpnet konflikt. Siden 2001 har titusener av papuanere blitt fordrevet på grunn av militære operasjoner. Dette fortsatte også i 2012, da flere tusen sivile ble tvunget på flukt i de sentrale høyfjellsområdene etter at den indonesiske hæren gjennomførte operasjoner mot uavhengighetsbevegelsen Free Papua Movement (OPM). Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) lever mange på flukt i skjul i jungelområder, helt uten tilgang til assistanse. Lite informasjon siver ut om hva som faktisk skjer, ettersom uavhengige observatører og journalister i praksis er avskåret fra å rapportere fra konfliktområdene. Det som kommer ut av informasjon, tyder på at det begås

grove overgrep mot sivile som mistenkes for å støtte OPM, og det er strenge begrensninger på tale- og ytringsfrihet. Et ukjent antall flyktninger som har tatt seg over grensen til nabolandet Papua Ny-Guinea, lever under svært usikre forhold i grenseområdene mellom de to landene.

8. SUDAN (DARFUR)

Den væpnede konflikten i Darfur startet i 2003 og førte til en av verdens verste humanitære kriser. 10 år etter er konflikten mellom regjeringen og væpnede grupper fortsatt uløst; 1,7 millioner er internt fordrevet, og et stort antall er flyktninger i nabolandet Tsjad, uten varige løsninger i sikte. Til tross for fredsforhandlinger og flere avtaler mellom regjeringen og opprørsgrupper, var det i 2012 nye sammenstøt og ny flukt i Darfur. Den humanitære innsatsen der har de siste ti årene vært preget av vanskelig tilgang; dårlig sikkerhet, væpnet konflikt, kriminalitet, angrep på hjelpearbeidere og utestenging av hjelpeorganisasjoner. Finansieringen av det humanitære arbeidet har gått ned de siste årene. I 2012 var 33 prosent av Darfur-prosjektene i nødhjelpsappellen for Sudan finansiert. Til sammenligning var finansieringen for Sudan sett under ett 55,7 prosent. Det har vært lite fremgang i arbeidet med å stille president Bashir og andre siktede for retten for overgrep i Darfur, men Den internasjonale straffedomstolen (ICC) sitt arbeid fortsetter.

9. NORD-KOREA

Nord-Korea toppet det internasjonale nyhetsbildet i flere uker vinteren og våren 2013. Den økte spenningen mellom de to koreanske statene og faren for atomkrig, ble naturlig nok fulgt tett både på politisk hold og av mediene. Tidvis kom det også ut informasjon om forholdene for den nordkoreanske sivilbefolkningen, men de nordkoreanske flyktningene var det stort sett stille om.

At antallet nordkoreanere som flyktet til Sør-Korea via Kina eller land i Sørøst-Asia gikk ned fra 2700 i 2011 til 1500 i 2012, er ikke en positiv nyhet. Årsaken er nemlig ikke at den humanitære krisen er over eller at menneskerettighetssituasjonen i Nord-Korea bedret seg, men at kontrolltiltakene langs grenseelvene mot Kina ble skjerpet. Alt skulle gjøres for å skape inntrykk av ro og harmoni i forbindelse med maktovertakelsen til Kim Jong-un. Den manglende tilgangen til førstehåndsinformasjon er selvsagt det største hinderet for at vi ikke vet mer om situasjonen i Nord-Korea. Regimets evne til å legge lokk over enhver kritikk er velkjent. Siden Kina ikke ønsker at FN skal overvåke situasjonen for nordkoreanske flyktninger som oppholder seg i grenseområdene, er informasjonen om antall flyktninger og deres situasjon også svært begrenset. Kina anser i utgangspunktet alle de nordkoreanske flyktningene som økonomiske migranter og tvangsreturnerer dem uten å gi sjanse til å søke asyl.

10. NIGERIA

Helt siden slutten av 1990-tallet har mennesker blitt drevet på flukt for kortere eller lengre perioder i Nigeria på grunn av væpnede konflikter og brudd på menneskerettighetene. Manglende tilgang til informasjon, registrering og oppmerksomhet fra internasjonale

medier, sammen med neglisjering fra nasjonale myndigheter og det internasjonale samfunn, har gjort at de fordrevne mottar svært lite eller ingen humanitær assistanse. Størst bekymring vekker situasjonen i nord, der kamper mellom den islamistiske bevegelsen Boko Haram og hæren har ført til store tap av menneskeliv og massiv fordrivelse. Vold og uro har også ført til at mennesker har flyktet i det oljerike Nigerdeltaet og i midtregionen der kristne og muslimske grupper har støtt sammen. Myndighetenes nasjonale flyktningkommisjon og nødhjelpsorgan har svært begrensede midler, og FN og de store internasjonale hjelpeorganisasjonene driver stort sett bare utviklingsprogrammer. Det er derfor et stort underskudd på aktører som kan gi humanitær assistanse. Nigeria tok imidlertid et viktig steg i riktig retning da de i 2012 ratifiserte Kampala-konvensjonen, som binder regjeringen til å lovfeste rettigheter for internt fordrevne.

Av: Richard Skretteberg, spesialrådgiver, Flyktninghjelpen

Demonstranter i London protesterer mot overgrep og fordrivelse i Vest-Papua

*Fattigdom og sårbarhet er hovedårsaker til sult.
Her viser en indisk bonde restene av en ødelagt avling.*

TEMA: DEN VANSKELIGE MATEN

Nesten en milliard mennesker sulter i verden i dag. Mange tenker at folk sulter fordi det ikke blir produsert nok mat til å brødfø befolkningen. Dette stemmer ikke. Det er foreløpig ikke mangel på mat som gjør at folk sulter. Årsaken er at folk ikke har tilgang på nok mat til å spise seg mette.

Fattigdom og sårbarhet er hovedårsaken til at folk sulter. Fordrivelse i forbindelse med væpnede konflikter og naturkatastrofer gjør situasjonen enda verre. Det er viktig både at det produseres nok mat til å brødfø en voksende befolkning og at maten som produseres fordeles på en rettferdig måte som inkluderer fattige og sårbare grupper. Om det også i fremtiden vil være tilstrekkelig mat til å brødfø en voksende befolkning, er et spørsmål mange stiller og som det er vanskelig å svare på. Det er i alle fall sikkert at det trengs en stor innsats, både når det gjelder produksjon og fordeling, for at vi skal sikre fremtidig matsikkerhet.

KRISA I 2008 EN VEKKER Matpriskrisa i 2008 var en vekker i forhold til fremtidig matforsyning. Prisene på verdensmarkedet gjorde et kjempehopp, primært på grunn av høye oljepriser, og skapte usikkerhet om hvorvidt produksjonen av mat ville holde tritt med befolkningsveksten. Utfordringene i forhold til klima, energi og vann bidro til å øke usikkerheten rundt fremtidig matproduksjon. Bruk av matvekster til produksjon av biodrivstoff og politiske målsettinger om økt bruk av biodrivstoff i fremtiden bidro også til prishoppet. De høye matprisene i 2008 førte til at over 30 land prioriterte nasjonal matsikkerhet og stengte sine grenser helt eller delvis for eksport av mat. Dette førte til at prisene steg ytterligere. Det oppstod usikkerhet om man fremover ville kunne stole på verdensmarkedet for å sikre seg mat.

En ny trend oppstod hvor internasjonale aktører kjøpte opp matjord, såkalt jordran, og sikret seg rett over store landarealer i u-land for investeringsformål og/eller for å ivareta langsiktig matsikkerhet på hjemmebane.

Da en ny matpriskrise fant sted i 2011, var verden bedre forberedt enn i 2008, og effekten av dette prishoppet ble mindre dramatisk enn i 2008. Frem til 2008 var vi vant til at matprisene var forholdsvis lave. Lave matpriser ble faktisk sett på som et problem i forhold til å øke landbruksproduksjonen, i og med at bøndene fikk så dårlig betalt for sine avlinger. Nå er det høye og ustabile matpriser som blir sett på som et problem. De fleste regner med at matprisene vil fortsette å holde seg på et høyt nivå i de neste tiårene. Høye matpriser kan være bra for å stimulere til økt produksjon og investering

i landbruksutvikling, men for fattige mennesker, som bruker 70-80 prosent av inntekten sin på mat, kan høye matpriser være katastrofalt. Det kan bety at familien må kutte ned på antall måltider, ikke har råd til å sende barn på skolen eller til å kjøpe medisiner dersom noen blir syke.

ANTALLET MATUSIKRE I AFRIKA VOKSER Det snakkes mye om matsikkerhet, men hva menes egentlig med det begrepet? Matsikkerhet defineres som tilgang på tilstrekkelig mat til å leve et sunt og aktivt liv. FNs mat- og landbruksorganisasjon (FAO) måler matsikkerhet i gjennomsnittlig tilgjengelig energi (kalorier) per person på nasjonalt nivå. I høyinntektsland er det 3400 kalorier tilgjengelig per person, mens det i lavinntektsland bare er 2200 kalorier.

Ifølge FAO er 852 millioner mennesker i u-landene matusikre. Det vil si cirka 15 prosent av befolkningen, eller hver åttende person. I Afrika har antall matusikre vokst de siste 20 årene fra 175 millioner til 239 millioner, det vil si

at en av fire personer er matusikre. Samtidig er Afrika et kontinent med et stort potensial for å øke matproduksjonen og ikke bare brødfø seg selv, men også bidra til å brødfø andre deler av verden.

I dag får bøndene i industriland i gjennomsnitt fem ganger så store avlinger per arealenhet som sine afrikanske kollegaer. Utfordringen i Afrika er å utnytte produksjonsmulighetene i klimaendringens tid på en måte som bidrar til å redusere sult og fattigdom, samtidig som miljøhensyn ivaretas. Klimaendring handler om mer enn tørke, flom og uvær, og klimasmart landbruk handler om mer enn å finne den rette teknologien til å tilpasse seg klimaendringene. Noen er mer sårbare for klimaendring enn andre.

Disse «noen» er ofte fattige grupper menn og særlig kvinner i det globale Sør. Tilpasning til klimaendring inneholder følgelig utfordringer når det gjelder sosiale forskjeller og strukturell urettferdighet som bidrar til at noen grupper er mer sårbare for klimaendringene enn andre. Sårbarhet påvirkes av en rekke forskjellige faktorer, som for eksempel maktforhold, kvinners rettigheter, status i samfunnet og tilgang på produksjonsressurser som jord, innsatsfaktorer som gjødsel og såfrø, kunnskap om teknologi, offentlige tjenester og nettverk.

«Den største gruppen matusikre er paradoksalt nok mannlige og kvinnelige småbønder.»

Foto: Melvyn Longhurst/NTB Scanpix

Foto: Ferhat Boudja/NTB Scanpix

Hadde kvinner hatt samme tilgang til produksjonsressurser som menn, ville produksjonen kunne økt med 20 prosent.

SMÅBØNDER MEST MATUSIKRE Av de som ikke har tilstrekkelig tilgang på mat, bor tre av fire på landsbygda, og de fleste av disse er avhengige av landbruket for sitt levebrød. Den største gruppen matusikre er paradoksalt nok mannlige og kvinnelige småbønder. Kvinner utgjør omtrent halvparten av arbeidsstyrken i landbrukssektoren i Asia, Afrika (sør for Sahara) og Latin-Amerika. Når det gjelder noen deler av Afrika, utgjør kvinner opp mot 80 prosent av arbeidsstyrken i jordbruket og står for brorparten av matproduksjonen. Kvinnelige bønder har vesentlig mindre tilgang til produksjonsressurser enn menn. Det Internasjonale fondet for landbruksutvikling (IFAD) har beregnet at dersom kvinnene hadde samme tilgang til produksjonsressurser som mennene, ville de kunne øke landbruksproduksjonen sin med 20 prosent. FAO mener en slik økning, i tillegg til å bedre kvinnes inntekt, kunne redusert antall sultne mennesker i verden med 12-17 prosent. Diverse endringer i forbindelse med globalisering og liberalisering, klimaendring, kommersialisering av landbruket, økt press på dyrket mark og mangel på vann og brensel, ser ut til å slå mer negativt ut på kvinnelige enn mannlige bønder. Kvinners lave status, store arbeidsbyrder og mangel på rettigheter bidrar til at kvinnene generelt sett er mer sårbare enn menn.

MATSIKKERHET OG KONFLIKT Fattigdom og sårbarhet er underliggende årsaker til at nesten en milliard mennesker er kronisk underernærte. Vi kaller dette «den stille sulten», en sult som ikke dreper, men som kan ha katastrofale følger for barns utvikling og familiers helse og livskvalitet. Enda mer alvorlige sultsituasjoner blir ofte utløst av væpnet konflikt eller naturkatastrofer, som for eksempel tørke, oversvømmelser eller jordskjelv. Det er gjerne denne type

sultkatastrofer som skaper de store overskriftene i media og får folk i de rike landene til å åpne lommebøkene.

Væpnede konflikter bidrar til store problemer for matsikkerheten. Den væpnede konflikten i Nord-Mali bidro til at det i januar 2013 var beregnet at nærmere 5 millioner mennesker stod i fare for å bli utsatt for sult. Nord-Mali er i utgangspunktet et tørkeutsatt

«Kvinnelige bønder har vesentlig mindre tilgang til produksjonsressurser enn menn.»

område som er sårbart for knapphet på mat og helt avhengig av inntekt fra jordbruk og husdyrhold. Den væpnede konflikten har gjort at det har blitt enda vanskeligere å drive jordbruk og husdyrhold på grunn av sikkerhetssituasjonen. Matlagre har også blitt plyndret. Mange har flyktet internt i landet eller krysset grenser til andre land og er i akutt nød. Også handelsfolk, som bidrar til transport og forsyning av mat, har flyktet. Behovet for matvarehjelp til internt fordrevne og flyktninger er stort. Matprisene på de lokale markedene øker på grunn av tilstrømmingen av mennesker og fordi produksjonen av mat går ned som følge av konflikten. Flyktningene har begrenset med penger til mat. Det store behovet for matvarehjelp og de høye matvareprisene, både lokalt og globalt, gjør at det er kostbart for hjelpeorganisasjoner å skaffe til veie nødhjelp. Høye priser på drivstoff er også et problem som øker kostnadene.

Syria er et annet eksempel på en væpnet konflikt med alvorlig virkning på matproduksjon og matforsyning. Her har produksjon av frukt, grønnsaker, hvete og bygg blitt halvert etter to år med

Foto: Rajanish Kakade/AP Photo/NTB Scanpix

Kombinasjon av tørke og væpnet konflikt skapte akutt matmangel i Mali i 2012.

Sultne barn i Mumbai, India. 42 prosent av alle indiske barn under fem år er underernærte.

væpnet konflikt som har ødelagt vanningsystemer og annen infrastruktur. Mangel på drivstoff og innsatsfaktorer som gjødsel og frø er et stort problem i landbruket. Sikkerhetssituasjonen gjør det vanskelig å dyrke og transportere mat og flytte dyr mellom beitene. Mange store kyllinggårder er ødelagt. FN prøver å skaffe matvarehjelp til den syriske befolkningen, men det er utfordrende både å skaffe til veie penger til nødhjelp og få brakt nødhjelpen frem til de som trenger den inne i Syria. Nødhjelpen rammes også av sanksjoner ment å gå ut over det syriske regimet, for eksempel i forbindelse med overføring av penger. I tillegg er det akutt behov for nødhjelp til syrere som har flyktet og befinner seg i leirer i nabolandene.

Også Sør-Sudan er et land med store problemer med matsikkerheten, til tross for at en fredsavtale ble undertegnet i 2005 og at landet fikk sin uavhengighet i 2011. Også under den 20 år lange borgerkrigen, som kostet to millioner mennesker livet og drev fire millioner mennesker på flukt, var landet hjem-søkt av alvorlige sultkatastrofer. Mat ble brukt som et våpen i krigen, og lokalbefolkningen ble utsatt for forferdelige lidelser.

I dag ligger jordbruket i Sør-Sudan helt nede, og veldig mye av maten blir importert fra nabolandene. Det er store problemer i de urolige grenseområdene mellom nord og sør hvor det fortsatt strømmer internt fordrevne og flyktninger sørover. Etterspørselen etter mat er økende, matprisene stiger og det er mangel på drivstoff. Den store strømmen av sørsudanere som returnerer fra nord til sør, møter en håpløs situasjon når det gjelder å starte på nytt. Det er lite

hjelp å få, og det som en gang var av eiendom og redskap, er ofte ødelagt. Det er også mye diskusjon om hvem som har retten til å bruke jorda. Folk har som oftest brukt opp det som er mulig av mestringsstrategier, det vil si å redusere antall måltider eller selge dyr og andre eiendeler for å investere i redskap og såfrø. Sårbare grupper som enker, barn og gamle er spesielt utsatt. Overlevelsesstrategier kan være å selge trekull, brygge øl eller motta matvarehjelp der det er tilgjengelig. Mange er helt avhengige av markedet for å skaffe seg mat, men det finnes lite og prisene er høye.

BLANDET SUKSESS MED SOSIALE STØTTEORDNINGER I sultsituasjoner forårsaket av væpnede konflikter eller naturkatastrofer, er forskjellige former for matvarehjelp av avgjørende betydning. Når det gjelder

«Mat ble brukt som et våpen i krigen, og lokalbefolkningen ble utsatt for forferdelige lidelser.»

«den stille sulten», en sult som ikke dreper, men som kan ha katastrofale følger for barns utvikling og familiers helse og livskvalitet, er det mange tiltak som kan avhjelpe situasjonen. Ifølge Oxfam har bare

cirka 20 prosent av verdens befolkning tilgang til sosial beskyttelse. Det er gjort en verdensomfattende undersøkelse om hva folk prioriterer aller høyest, og svaret er at fremfor noe annet ønsker folk seg jobb.

Når det gjelder de kronisk underernærte, bor de fleste på landsbygda og er avhengige av landbruket for sitt levebrød. Investering i landbrukssektoren, særlig innrettet mot småbrukere, er et viktig tiltak for å redusere matusikkerheten. I landbruket i u-land kan mye gå feil, som for eksempel tørke og skadedyrsangrep, og det er ingen

avlingskadeerstatning slik som vi har i Norge. Avlingssvikt kan bety katastrofe, og det er ingen hjelp å få. Det er imidlertid på pilotbasis i noen u-land prøveordninger med forsikring mot avlingskade som kan vise seg å bli vellykket.

Forskjellige land har prøvd ulike tilnæringer for å bekjempe sult og fattigdom. Noen land har lyktes bedre enn andre. India er et eksempel på et land med enorm matusikkerhet, samtidig som landet har opplevd mange år med stor økonomisk vekst. India ser ut til å evne dårlig å gjøre noe med det voksende antallet kronisk underernærte i landet, og om lag hver fjerde matusikre person bor i India. Forskjellige tiltak for å bedre matsikkerheten har blitt satt i gang, som nødsarbeid i form av 100 dagers arbeidsgaranti for arbeidsløse og gjødselsubsideringsprogram i jordbruket. India har også prøvd å bruke lovverket som virkemiddel, ved å inkludere retten til mat i nasjonal lov. Manglende suksess blir forklart med blant annet dårlig styresett og manglende politisk vilje til handling. Det sivile samfunn i India har vært en pådriver for at retten til mat ikke bare tas inn i lovverket, men at det etableres mekanismer som sikrer gjennomføring av denne rettigheten i praksis. Men det sivile

samfunn i India har ikke evnet å påvirke den politiske handlingsviljen på samme måte som for eksempel i Brasil.

Brasil er et eksempel på et land som har lyktes svært godt i å redusere matusikkerheten. I 2003 startet den brasilianske regjeringen null-sult-programmet med 50 forskjellige typer tiltak, for eksempel kontantutdeling (cash transfer) og landbruksveiledning til småbønder. Fattige foreldre ble betalt for å sende barna sine til skolen og til vaksinerings på helsestasjonene. Null-sult-programmet hadde støtte fra høyeste hold hos president Lula da Silva. Programmet blir på mange måter sett på som et resultat av 20 års foregående aktivisme og sivilsamfunnets kamp for reformer og strategiske evne til å få politikere med endringsevne valgt inn i posisjoner. FAOs nye direktør, Graziano da Silva fra Brasil, ønsker nå å etablere et null-sult-program for Afrika.

Sosiale støtteordninger kan være av forskjellige typer som kontantutdeling i forbindelse med skolegang og vaksinerings, som i Brasil, eller forskjellige former for nødsarbeid, for eksempel cash/food for work, som har vært mye brukt i Etiopia. I Zambia og Malawi har startpakker med gjødsel og såfrø blitt brukt etter tørkekatastrofer for at bøndene skal kunne komme i gang igjen med jordbruket. Skolemat er en ordning som blir brukt i mange land etter mønster av Oslo-frokosten, som startet i Norge etter andre verdenskrig. Et måltid på skolen gir gode resultater for ernærings-situasjonen, konsentrasjonen hos barna, oppkjøp av lokal mat og sysselsetting av lokale krefter.

Sosiale støtteordninger i form av kontantutdeling blir sett på som fordelaktig, ved at slik støtte kan bidra til å sette økonomien i sving. Men kontantutdeling kan også føre til prisstigning på mat dersom tilgjengelighet på mat i lokale markeder er begrenset. I motsetning til matvareutdeling kan kontantutdeling sees på mer som en oppfordring til aktivitet enn passivitet. Det er også billigere å transportere penger enn mat. En blanding av kontantutdeling og matutdeling kan i en del tilfeller være en god løsning. Men det er jobbmuligheter, både i og utenfor landbrukssektoren, som er avgjørende for å redusere sult og fattigdom i verden.

MATVAREHJELP I KATASTROFESITUASJONER Konflikt og naturkatastrofer som tørke, oversvømmelse og jordskjelv fører ofte til akutt behov for matvarehjelp, slik vi har erfart i blant annet Somalia, Kenya, Etiopia, Pakistan, Haiti og Niger. Høye matpriser har også bidratt til behov for matvarehjelp. Samtidig har høye matpriser også ført til at matvarehjelpen blir dyrere å kjøpe. Avbinding av matvarehjelpen har vært en ønsket utvikling, det vil si at landene bidrar med penger istedenfor matvarer. Norge bidro for eksempel i mange år med tørrfisk. USA er verstingen når det gjelder å gi bunden matvarebistand i form av for eksempel amerikansk mais. Matvarebistanden fra USA har blitt sett på som hjelp til amerikanske bønder, amerikansk shipping og amerikanske NGO-er, som har mottatt matvarer betalt av USAID og som NGO-ene har solgt billig i u-landene for å finansiere prosjektene sine.

Den væpnede konflikten i Nord-Mali har gjort det vanskeligere å drive jordbruk på grunn av sikkerhetssituasjonen

Foto: Merete Lindstad

Foto: Parvatan Sharma/Reuters/NTB Scanpix

Økte matvarepriser førte til store demonstrasjoner i New Dehli, India i 2011.

Det har vært mye diskusjon om hvordan man kan gi bistand på en måte som ikke skader lokalsamfunnene. Matvarehjelp har ofte blitt gitt på en måte som undergraver lokal produksjon og tar markedet fra lokale produsenter og dermed får negativ effekt på langsiktig utvikling. Matvarehjelp kan også skape avhengighet. I Malawi fant man ut at det var vesentlig billigere å subsidiere kunstgjødsel og bidra til at folk dyrket maten sin selv, enn å dele ut nødhjelp i form av mat. Dersom lokale markeder fungerer, har det vist seg bedre å gi kontantutbetaling eller målrettede jobbtiltak enn matvarehjelp. Dersom det er mat tilgjengelig i nærområder, kan maten bli kjøpt lokalt og brukt som matvarehjelp. Er det tomt for mat på lokale markeder og i nærområder, så må maten importeres utenfra.

Det vil alltid være et visst behov for humanitær bistand i verden. Det er viktig at penger er tilgjengelig når katastrofesituasjoner oppstår, slik at det internasjonale samfunn kan reagere raskt og uten at media trenger å vise for mange bilder av barn som er i ferd med å sulte i hjel før noe skjer. Samtidig er det viktig å forebygge, slik at sultkatastrofer i minst mulig grad finner sted. Verdens matvareprogram (WFP) har endret sin tilnærming det siste året og kjøper nå opp mye av matvarehjelpen lokalt og i nærområder. Programmet Purchase for Progress (P4P) i Etiopia er et eksempel på det. WFP kjøper opp maten lokalt og gir markedsmuligheter for småbønder. WFP legger også om til at mer og mer av bistanden er i form av cash transfer. Målet til WFP er å øke andelen cash transfer fra 7 prosent i dag til 30-40 prosent i fremtiden.

NOE HAR VI LÆRT Matpriskrisa i 2008 bidro til at folk tok til gatene i en rekke land og protesterte mot prisøkningen på mat. Den arabiske våren med food-and-freedom som slagord satte fingeren på demokratisk underskudd, økonomisk uføre, arbeidsløshet, strukturell urettferdighet og den enkle virkelighet at folk ikke hadde råd til brød. Mat ble satt i sammenheng med demokrati og politisk inn-

«Om lag hver fjerde matusikre person bor i India.»

flytelse. I situasjoner hvor mennesker blir tvunget på flukt på grunn av væpnede konflikter eller utsatt for alvorlige naturkatastrofer, vil det oppstå akutt behov for matvarehjelp. I slike tilfeller vil effektiv humanitær bistand være av avgjørende betydning for å redusere folks lidelser og redde liv. Når det gjelder matvarehjelp, er det viktig at hjelpen gis på en måte som ikke undergraver langsiktig utvikling, men har for øye å bidra til levelige forhold på sikt. Det har vært mye fokus på do-no-harm-tankegangen, og humanitære hjelpeorganisasjoner har lært mye av sine til tider dårlige erfaringer. Forhåpentligvis vil vi en eller annen gang nå målet om at alle mennesker til enhver tid vil ha tilgang til nok mat til å leve et sunt og aktivt liv.

Av: Professor Ruth Haug, Noragric, Universitetet for Miljø og Biovitenskap (UMB)

*I mange afrikanske land er
homoseksualitet ikke bare sett
ned på, men forbudt ved lov.*

TEMA: EN SKEIVERE RETT

Verden over utsettes lesbiske, homofile, bifile og transpersoner for overgrep. Parallelt med dette har vi de siste årene sett en positiv, rettslig trend i visse land og i FN. Vi er på vei mot en skeivere rett.

Mennesker som befinner seg utenfor heteronormen, definerer seg med ulike navn i forskjellige land. Noen bruker fellesbetegnelsen skeive. Det er også mange som omtaler seg som lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, som sammen forkortes til lhbt. Lhbt-personer utsettes for overgrep verden over. Mange opplever diskriminering og trakassering på arbeidsmarkedet, skoler, sykehus og i egne familier. Noen utsettes for grov vold, tortur og drap.

Staten er altfor sjelden en beskytter av lhbt-borgere. I 2012 var det fremdeles 76 land som hadde diskriminerende lovgivning som kriminaliserer homofile relasjoner. Ofte rettferdiggjøres overgrepene ved å vise til visse forståelser av kultur og religion.

OVERGREP I NASJONENS OG RELIGIONENS NAVN Fire land fra høyst ulike deler av verden skiller seg spesielt ut på grunn av grove overgrep. Et av dem er Irak, der konservative muslimer anser homofili som et onde, og lhbt-rettigheter som en vestlig ide. Ifølge ayatolla Ali al-Sistani bør homofile drepes på verst mulig måte. Lhbt-personer risikerer drap fra ekstreme væpnede grupper og æresdrap fra egen familie. Det hender også at politiet er involvert i volden. Myndighetene har svart med å si at lhbt-personer ikke er en anerkjent minoritet, og at de bør leve i overenstemmelse med rådende moral.

Et annet land er Uganda, hvor homofile relasjoner har vært forbudt ved lov siden kolonitiden. De siste årene har vi sett en amerikanskstøttet, evangelisk-kristen misjonering som hevder å være afrikansk-fundert. Parallelt har vi sett en oppblomstring av diskriminering og vold mot lhbt-personer. Mest kjent er et lovforslag om dødsstraff for homofile. Organisasjoner for lhbt-personer er under stadig trussel om å bli nedlagt og forbudt, og radiostasjoner og TV-kanaler risikerer straff dersom de slipper dem til orde. Myndighetene hevder lhbt-organisasjonene er vestlig finansiert og ikke i samsvar med ugandisk kultur og moral.

På en annen kant, i Jamaica, er også homofili forbudt. Samfunnet er generelt svært voldelig, og lhbt-personer er spesielt utsatt. Overgrepene selv viser som regel til kristne verdier som grunnlag for sine handlinger. Mennesker har blitt fordrevet fra sine hus og hjembyer, trakassert, voldtatt, slått, brent og drept. Noen ganger bidrar familie, naboer og politi til forbrytelsene. De politiske partiene, fra venstre til høyre, viser også til kristne verdier som forklaring på sin manglende støtte til og beskyttelse av lhbt-borgere.

Også i Europa ser vi enkelte skremmende tendenser. I Russland ble homofili avkriminalisert i 1993. De siste årene har det imidlertid blitt innført lover i deler av Russland, inkludert St. Petersburg, som kriminaliserer såkalt «homofil propaganda blant mindreårige», og slik lovgivning kan bli aktuell på føderalt nivå. I juni 2012 ble det dessuten

nedlagt et hundreårig forbud mot lhbt-parader i Moskva. Aktivister frykter at disse offisielle handlingene tolkes uoffisielt som et grønt lys for mer vold og diskriminering. Det har da også vært en rekke voldsepisoder de siste årene, og politiet anklages for å gjøre for lite for å forebygge og etterforske sakene. På samme måte som i de tre andre landene, kan utviklingen i Russland også ses i lys av et generelt politisk klima med konservative religiøse og nasjonalistiske trekk.

FLYKTNINGER På grunn av overgrep og manglende beskyttelse fra staten hender det at lhbt-personer flykter til andre land. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har skrevet en veiledning og anbefalt at lhbt-personer som har velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet, anerkjennes som flyktninger etter Flyktningkonvensjonen av 1951. Flere

«I 2012 var det fremdeles 76 land som hadde diskriminerende lovgivning som kriminaliserer homofile relasjoner.»

av konvensjonsgrunnene kan være relevante, men de anses typisk for å falle inn under grunnen «spesiell sosial gruppe» i flyktningdefinisjonen.

UNHCR har dessuten påpekt at det er noen typiske trekk ved lhbt-saker som det er viktig å være oppmerksom på. For eksempel har mange holdt sin orientering eller kjønnsidentitet skjult og er redde for å uttrykke den. Det kan innebære at anførsler relatert til seksuell orientering eller kjønnsidentitet først kommer senere i asylprosessen, og at det finnes få bevis i saken. Det er viktig at saksbehandlere bidrar til å skape en trygg atmosfære slik at asylsøkeren kan snakke åpent. Videre må saksbehandlere og andre være klar over og legge egne fordommer bort. For eksempel kan man ikke anta at en mann må være feminin for å være homofil; og motsatt, at de som da ikke er feminine, ikke kan være homofile. Det må legges vekt på selv-identifisert orientering og kjønnsidentitet. Saksbehandlere må gjøres mer sensitive for lhbt-saker gjennom blant annet kursing.

HOMOFILE AVVISES I NORGE Norge, som blant annet har innført kjønnsnøytralt ekteskap og spiller en viktig rolle i internasjonalt lhbt-arbeid, holdt lenge fast ved et svært konservativt og homofientlig standpunkt for asylsøkeres del. Mens vi ikke ber politiske aktivister eller religiøse om å oppgi sitt syn for å unngå forfølgelse, ba

Foto: Rachel Adams/NTB Scanpix

Homofile i Uganda feirer sin første «gay pride event» i januar 2013. Dette til tross for at ugandisk lov forbyr homofile forhold.

vi i praksis lhbt-personer om å gå tilbake i skapet for å unngå forfølgelse. UNHCR har uttalt at et slikt krav om «diskresjon» ikke er i overensstemmelse med flyktningretten; man skal ikke måtte skjule eller endre fundamentale trekk ved sin identitet for å unngå forfølgelse.

29. mars 2012 tok Norges høyesterett stilling til dette. Saken gjaldt en irakisk kurder som noen år etter ankomst oppga at han var homofil og ikke kunne returnere hjem, fordi han der ville risikert grove overgrep. Det som var omtvistet, var «hvilken betydning det skal ha for beskyttelsesbehovet at homofile vil kunne unngå slike overgrep hvis de holder seg innenfor de rådende religiøse og kulturelle normene i Irak.» Høyesterett baserer seg i stor grad på en dom fra britisk høyesterett av 7. juli 2010, og uttaler i avsnitt 57-58 om den rettslige vurderingen:

«Det skal altså ikke legges til grunn at asylsøkeren vil tilpasse seg hjemlandets sosiokulturelle normer når det gjelder seksuell orientering. Det må i stedet spørres om søkeren virkelig er homofil eller vil bli oppfattet som homofil av potensielle forfølgere i hjemlandet. Videre må det undersøkes om homofile som er åpne om sin seksuelle orientering i hjemlandet, er utsatt for forfølgelse i konvensjonens forstand. Dersom det er tilfellet, må det vurderes hva den enkelte søker ville gjøre hvis han eller hun ble returnert til hjemlandet. Hvis søkeren ville være åpen om sin seksuelle orientering, har han eller hun en velbegrunnet frykt for forfølgelse, selv om forfølgelse kunne vært unngått ved å holde den seksuelle orienteringen skjult. Dersom søkeren derimot ville skjult sin seksuelle orientering og på den måten unngå forfølgelse, må det undersøkes hva som er årsaken til dette. Hvis årsaken er at han eller hun selv mener det er riktig å holde den seksuelle legningen skjult, skal søknaden avslås. Det

samme gjelder dersom årsaken er sosialt press - såfremt sanksjonene ikke er av en slik karakter eller omfang at de i seg selv utgjør forfølgelse. Er det derimot frykten for forfølgelse som er årsaken til at søkeren velger å skjule sin seksuelle identitet, må kravet om «velbegrunnet frykt for forfølgelse» anses oppfylt.

Der begrunnelsen for hemmeligholdet er sammensatt, må ikke årsakskravet forstås så strengt at det i realiteten utelukker søkere som har reell grunn til å frykte forfølgelse, når denne frykten er sentral for vedkommendes valg.»

«Norge holdt lenge fast ved et svært konservativt og homofiendtlig standpunkt for asylsøkeres del.»

Norske utlendingsmyndigheter måtte dermed endre praksis. Eller det vil si: På måneder etter domsavsigelsen sendte de Safi, en homofil afghaner, tilbake til Afghanistan. Først hadde begrunnelsen vært at han ville innrette seg i Afghanistan og dermed unngå forfølgelse. Etter den omtalte høyesterettsdommen var begrunnelsen at han nok ikke var homofil likevel, noe som ble avgjort i lukket møte uten at Safi eller hans advokat var tilstede. De har med andre ord endret begrunnelse. I mangel av annet er henvisning til manglende troverdighet alltid et trumfkort for utlendingsmyndighetene. Det finnes også eksempler på saker med mer positivt utfall den siste tiden, men vi må fortsatt være oppmerksomme på lhbt-sakene og deres utfall. Vi kan ikke slå oss til ro med formelle endringer hvis de ikke innebærer reelle endringer for lhbt-flyktninger.

Dermed endre praksis. Eller det vil si: På måneder etter domsavsigelsen sendte de Safi, en homofil afghaner, tilbake til Afghanistan. Først hadde begrunnelsen vært at han ville innrette seg i Afghanistan og dermed unngå forfølgelse. Etter den omtalte høyesterettsdommen var begrunnelsen at han nok ikke var homofil likevel, noe som ble avgjort i lukket møte uten at Safi eller hans advokat var tilstede. De har med andre ord endret begrunnelse. I mangel av annet er henvisning til manglende troverdighet alltid et trumfkort for utlendingsmyndighetene. Det finnes også eksempler på saker med mer positivt utfall den siste tiden, men vi må fortsatt være oppmerksomme på lhbt-sakene og deres utfall. Vi kan ikke slå oss til ro med formelle endringer hvis de ikke innebærer reelle endringer for lhbt-flyktninger.

PROGRESSIVE, LOKALE TENDENSER I tillegg til å arbeide for økt anerkjennelse av lhbt-personer som flyktninger, bør vi selvfølgelig også forebygge at folk må flykte i utgangspunktet. Parallelt med forverringen av situasjonen i mange land har vi også sett noen svært positive utviklingstrekk. India er et viktig eksempel i denne sammen-

Internasjonal solidaritet var et viktig innslag i den årlige homoparaden med 10 000 deltakere i Oslo i 2012.

hengen. I 2009 avkriminaliserte Delhis høyesterett homofili. Dommerne uttalte blant annet at den britiskinnførte straffebestemmelsen som var blitt brukt mot lhbt-personer, hadde imperialistisk opphav, karakter og konsekvenser. Homofobi kunne med andre ord sies å være imperialistisk. De viste videre til indiske kulturelle og religiøse tradisjoner som gjennom historien har vært inkluderende og fremmet mangfold.

Det indiske eksemplet viste dermed at det kan finnes homofobe og homovennlige tradisjoner og tendenser parallelt i forskjellige kulturer, og at homofili og lhbt-rettigheter ikke kan avfeies og demoniseres som noe vestlig. Delhis dommere valgte å fremheve og dermed styrke den progressive og inkluderende tendensen. India er langt fra unikt i at det var viktoriansk-kristne briter som innførte straffebestemmelsen. Den indiske dommen inspirerte mange mennesker i eks-kolonier, afrikanske land, arabiske land og verden over.

Generelt har vi sett en oppblomstring av lhbt-organisasjoner den siste tiden. Anti-homoloven i Uganda har skapt en stor og sterk bevegelse. I Russland er de svært velorganiserte, og i Jamaica har lhbt-bevegelsen også blitt mer synlig. Det er tydelig at de lokale kampene styrkes gjennom diverse globale nettverk. En viktig strategi for styrkingen av lhbt-personers rettigheter er å støtte de progressive, lokale tradisjonene og tendensene fremfor å presse det som typisk anses som vestlige verdier og vilje på andre land og kulturer. Noen vil hevde at vestlige aktører tilnærmet seg for eksempel Uganda på en lite heldig måte. Eksternt press og trusler om å kutte bistand har av mange afrikanere blitt sett på som upassende, neokolonial innblanding og ført til ytterligere polarisering mellom vestlige og afrikanske land. En tilnærming som støtter progressive, lokale tendenser, kan lykkes bedre. I dag understreker for eksempel noen ugandiske aktivister at kriminaliseringen av homofili og mye av det homofobe tankegodset har kommet gjennom vestlige kolonimakter og kristne misjonærer. De svarer mannen som står og preker

om afrikanske verdier, at Bibelen han holder i, ble innført av britene, slippet og dressen han går i, er vestlig og språket han snakker, er engelsk. Hva er afrikansk og hva er det ikke i dag - og i morgen?

Vi finner som regel både progressive og undertrykkende tendenser i alle kulturer. Det er viktig at de progressive tendensene anerkjennes som del av hver enkelt kultur og nasjonale historie. Kampen for lhbt-personers rettigheter er også en kulturkamp.

LHBT-RETTIGHETER ER MENNESKERETTIGHETER I tillegg til positive utviklingstrekk i visse land, har det også vært viktige hendelser globalt og innenfor forskjellige FN-organer de siste årene. Yogyakarta-prinsippene ble publisert i 2007. De ble formulert av menneskerettighetsekspertene, men er ikke vedtatt av stater og derfor heller ikke strengt tatt bindende som lov. Likevel har prinsippene veiledet mange i hvordan menneskerettigheter kan forstås i sammenheng med seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Innenfor FN har FNs høykommissær for menneskerettigheter de siste årene drevet en omfattende dokumentering av vold og diskriminering av lhbt-personer og vist at slik praksis er et brudd på internasjonal menneskerettighetslov. Dette har også FNs generalsekretær understreket. Tilnærmingen innebærer at det ikke kreves nye og spesielle lover, men heller riktige tolkning og håndheving av eksisterende rett. Feminister brukte slagordet «kvinner rettigheter er menneskerettigheter» for anerkjennelsen av kvinner. I dag sier vi også «lhbt-rettigheter er menneskerettigheter.»

Gjennom juridisk aktivisme og dommer verden over, inkludert i India og Uganda, har lhbt-personer vunnet frem gjennom menneskeretten til et privatliv. Selv om dette kan brukes strategisk, er det viktig å anerkjenne at lhbt-personers rettigheter ikke kan reduseres til privatliv. Alle menneskerettigheter hviler på to fundamentale prinsipper om likhet og ikke-diskriminering. Mennesker har

Foto: Eldson Chagara/Reuters/NTB Scanpix

Et homofilt par i Blantyre, Malawi, stilles for retten for usømmelig oppførsel etter at de som første homofile par i landet forsøkte å inngå ekteskap.

rettigheter i kraft av å være mennesker. I menneskerettighetskonvensjoner står det skrevet at «alle» har visse rettigheter. Et avgjørende spørsmål i praksis har alltid vært hvem vi regner som «mennesker» og «alle». Tidligere i Norge og store deler av verden var ikke kvinner ansett som like mye mennesker som menn, og mange steder er de ennå ansett som mindre enn menn. Svarte i USA var ikke like mye mennesker som hvite. Tilsvarende tenker mange i dag at lhbt-personer ikke er fullverdige mennesker med krav på rettigheter. Progressive krefter i forskjellige land har bidratt til å utvide forståelsen av «mennesker» og «alle» til å omfatte stadig flere gjennom historien.

I tillegg til å understreke ikke-diskriminering og likhet generelt, har FNs høykommissær for menneskerettigheter fremhevet visse rettighetsområder og statlige forpliktelser som spesielt viktige i praksis. De omfatter forpliktelser til å beskytte personer fra homofob og transfob vold, å forebygge tortur og umenneskelig og nedverdiggende behandling, å avkriminalisere privat og samtykkende sex mellom voksne homofile, å forby diskriminering på grunn av seksuell orientering og kjønnsidentitet innen arbeid og helse og andre områder, samt å sikre ytrings-, forenings- og forsamlingsfrihet. FNs høykommissær for menneskerettigheter har også bedt om anerkjennelse av lhbt-flyktninger.

En bred koalisjon av land kjemper for lhbt-personers rettigheter innen FN. Blant landene finner vi Norge, Nepal, Brasil og Sør-Afrika. I juni 2011 fremmet Sør-Afrika en resolusjon om menneskerettigheter, seksuell orientering og kjønnsidentitet (A/HRC/17/L.9/Rev.1) i Menneskerettighetsrådet. Resolusjonen slår fast at menneskerettighetene er universelle, og uttrykker «alvorlig bekymring» for

volden og diskrimineringen. Den ble så vidt vedtatt med 23 stemmer for, 19 mot og 3 avholdende. Samtidig er det viktig å merke seg at resolusjonen ble støttet av land fra forskjellige regioner og med forskjellige kulturer og religioner. En annen viktig FN-milepæl var at resolusjonen om utenomrettslige og vilkårlige henrettelser som ble vedtatt for første gang, 20. november 2012, også fordømte henrettelser på grunnlag av kjønnsidentitet. Et viktig neste skritt er å forsøke å opprette en spesialrapportør i FN for vold og diskriminering av lhbt-personer.

Veien videre må innebære en vektlegging av at lhbt-rettigheter er universelle menneskerettigheter.

Samtidig må vi fremheve og bygge videre på progressive tendenser i forskjellige kulturer og religioner som er i samsvar med disse rettighetene. Norge spiller en viktig rolle på dette feltet ute i verden. Fremover vil forhåpentligvis også behandlingen av lhbt- asylsøkere som kommer til Norge, være mer i tråd med vår internasjonale rolle. Sakte, men sikkert ser vi fremveksten av en mer lhbt-sensitiv rett, en skeivere rett, både her og ellers i verden. ■

Av: Vikram Kolmannskog, jurist og skribent

Kilder: Born Free and Equal (FNs Høykommissær for menneskerettigheter, 2012); HR-2012-00667-A (Norges høyesterett, 29.mars 2012); Discriminatory laws and practices and acts of violence against individuals based on their sexual orientation and gender identity (A/HRC/19/41, FNs Høykommissær for menneskerettigheter, 2011); Guidelines on international protection no. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees (UNHCR, 2012); Naz foundation v. Government of National Capital Territory of Delhi (Delhi høyesterett, 2009), llh.no, diverse artikler fra BBC, the Guardian, Human Rights Watch og Amnesty.

Lhbt-aktivister i Hyderabad, India, krever at høyesterett setter til side forbudet fra kolonitiden mot homoseksuell praksis.

Foto: Noah Seelam/AFP PHOTO/NTB Scanpix

Når familier splittes i kjølvannet av krig, er det ofte kvinnene som må beskytte og brødfø familien, som her med syriske flyktninger i Libanon

TEMA:

LANDRETTIGHETER AVGJØRENDE FOR VARIG FRED

I de senere årene har det internasjonale samfunnet i økende grad erkjent at land- og eiendomsrett er avgjørende for å kunne gi fordrevne mulighet til å gjenoppbygge sine liv og sikre varige fredsløsninger. Rettssystemer med ny, mer progressiv lovgivning på land- og eiendomsrett er derfor avgjørende i statsbygging etter en konflikt. Utfordringen ligger i å gjøre loven tilgjengelig for de svakeste gruppene med størst behov. Dette gjelder spesielt kvinner i konfliktområder.

Land og eiendomsrettigheter er hentet fra internasjonal humanitær rett og menneskerettigheter, herunder retten til en tilfredsstillende levestandard som er knyttet til en persons verdighet og økonomiske handlefrihet. Det er statens ansvar å kunne løse utfordringene som knyttes til land og eiendomsrett for internt fordrevne, men dette er i mange tilfeller en komplisert oppgave, både fra et politisk og et juridisk perspektiv. Adgang til lover og regelverk er en viktig del av det å styrke eller gjenopprette rettssikkerhet, men juridiske rettigheter er bare meningsfulle hvis de gir lik beskyttelse uavhengig av kjønn, sosial status eller bosted.

KVINNERS RETTIGHETER SENTRALT Kjønnsperspektivet er sentralt når en diskuterer land og eiendomsrett, siden kvinners bruksrett og eierskap til land og annen eiendom er avgjørende for maktfordelingen i husholdningen, samt for kvinners økonomiske uavhengighet og deltakelse i politikk og sivilsamfunn. Når familier blir splittet eller må flykte i kjølvannet av krig, er det som regel kvinnene som må ta opp kampen for å beskytte og brødfø familien. En kamp som vanskeliggjøres der hvor tradisjoner og institusjoner diskriminerer dem. Som flyktning, internt fordrevet, enke og familieoverhode kjemper mange kvinner en daglig kamp for at barna og de selv skal overleve. Det å sikre kvinners land- og eiendomsrettigheter etter en konflikt, vil kunne bidra til stabilitet og utvikling.

Colombia har det høyeste antallet internt fordrevne i verden, og med en klar overvekt av kvinner og barn blant de fordrevne. Jordspørsmålet har stått som et sentralt element i konflikten og er tett knyttet opp mot sosiale, økonomiske og politiske maktstrukturer, som har vist seg å være svært komplekse. Denne kompleks-

teten utfordrer både utformingen av det juridiske rammeverket og implementeringen som skal beskytte de internt fordrevne.

KAMP OM LANDRETTIGHETER I COLOMBIA Mange steder i Colombia lever familier i generasjoner på jordstykker uten at de formelt registrerer seg som eiere av jorda. Dette gjør tilbakeføringen av okkupert land enda vanskeligere, fordi myndighetene må dokumentere tidligere eierskap før det kan settes i gang en tilbakeføring av eiendom. Flere områder i Colombia er rike på verdifulle naturressurser, som smaragder, gull eller dyrkbar jord av høy kvalitet. Disse områdene tiltrekker seg illegale væpnede grupper som ofte fordriver befolkningen. I mer utilgjengelige områder jager kriminelle bander og andre aktører bønder på flukt for å dyrke koka og

«Kvinnens bruksrett og eierskap til land og annen eiendom er avgjørende for maktfordelingen i husholdningen.»

sikre seg smuglerruter som ligger utenfor myndighetenes rekkevidde. I tilfeller der bønder lever og dyrker jord som de ikke har formelle eiendomspapirer på, er det spesielt enkelt for væpnede grupper og andre

aktører å konfiskere land og produsere falske salgskontrakter.

Manglende tilstedeværelse fra myndighetene i distriktene og nettverk av kriminelle bander gjør at det i stor grad er makten som råder på den colombianske landsbygda. Mange fordrevne som forsøker å returnere til hjemmene sine, blir møtt med trusler og vold fra dem som har overtatt eiendommene deres. Nesten åtte av ti fordrevne lever i ekstrem fattigdom. For dem er det til liten hjelp at Colombia har Latin-Amerikas tredje største økonomi. Kvinnene står spesielt svakt, ettersom få av dem er økonomisk uavhengige. De er derfor særlig utsatte dersom ektemannen eller hovedforsørgeren forsvinner eller blir drept, eller hvis familieband og sosiale nettverk brytes ned, noe som ofte skjer i krig og konflikt. Kvinner >>>

Foto: John Vizcaino/Reuters/NTB Scanpix

Fordrevne i byen Leticia i Colombia viser frem sine id-papirer for å få tilbake jord de har blitt fratatt av paramilitære.

som tilhører urfolksgrupper eller er av afrocolombiansk avstamning, opplever generelt en dobbel diskriminering i det colombianske samfunnet, og har enda større behov for effektive beskyttelsestiltak.

NASJONAL HANDLINGSPLAN

Siden slutten av 1990-tallet har imidlertid lovverket i Colombia blitt forbedret og utviklet innenfor flere viktige områder som juridisk sett gir bedre beskyttelse til kvinner. Helt sentral er loven fra 1997, som legger rammene for hvordan myndighetene skal hindre fordrivelse, yte humanitær nødhjelp, tilrettelegge for frivillig retur og reintegrere de fordrevne i samfunnet. Denne loven har vært banebrytende fordi den etablerte en nasjonal handlingsplan og et nasjonalt system som består av 18 offentlige etater på ulike nivåer som er ansvarlig for de fordrevnes situasjon.

Lokal administrasjon har imidlertid slitt hardt med å tilpasse den nasjonale handlingsplanen til lokale forhold. Selv om implementeringsstrukturen og støttefunksjonene knyttet til planen var grundig gjennomarbeidet, har resultatene latt seg vente på. For å styrke de fordrevnes rettigheter, vedtok den konstitusjonelle domstolen i 2004 at bruddene på rettighetene til de internt fordrevne kunne bli sett på som grunnlovsstridige. Dette

gjorde at tiltak ble iverksatt, og disse førte til forbedringer av den nasjonale handlingsplanen for internt fordrevne. Som et resultat av domstolens engasjement har myndighetene bevilget mer midler. Dessuten har den konstitusjonelle domstolen på eget initiativ bedret beskyttelsen av de mest sårbare gruppene, som kvinner, barn, urfolk, afro-colombianere og funksjonshemmede.

OFRENES LOV I 2011 ble den mest omfattende loven, «Ofrenes lov» (Ley de Víctimas), vedtatt. Denne har som mål å gi én million fordrevne familier i Colombia tilbake jorda si eller å gi dem kompensasjon i løpet av ti år. Dette er en positiv, men svært ambisiøs plan. I 2012 kom en del svakheter ved gjennomføringen av den nye loven

til syne. Det var mangel på både finansielle og menneskelige ressurser, spesielt dommere, og nødvendige sikkerhetstiltak var ikke blitt iverksatt. Hele 116 000 fremsatte krav fra ofre ble ikke behandlet i 2012, og

myndighetene klarte ikke å hindre trusler og vold fra væpnede grupper mot de internt fordrevne. Over 700 lokale ledere for bønder og menneskerettighetsforkjempere, samt representanter fra de fordrevnes egne organisasjoner, mottok dødstrusler fra væpnede grupper. Dette understreker hvor vanskelig det er for staten å frigjøre

«Et stort problem er at kamp-handlingene fortsetter parallelt med fredsforhandlingene.»

Foto: Samrang Pring/Reuters/NTB Scanpix

Kvinner står mange steder svakt i forbindelse med land- og eiendomsrettigheter. Her demonstrerer kambodsjanske kvinner utenfor boligen til statsminister Hun Sen.

og tilbakeføre landområdene til ofrene, slik loven legger opp til, uten at denne prosessen er tett knyttet opp mot selve fredsprosessen.

Det er viktig å ha realistiske forventninger til hvilke forbedringer «Ofrenes lov» kan bidra til for de aller svakeste. Et stort problem er at kamphandlingene fortsetter parallelt med fredsforhandlingene. Dette gjør det vanskelig for staten å garantere at bøndene ikke vil bli fratatt sine landområder på nytt. Mange internt fordrevne, som i utgangspunktet har livnært seg som bønder, ønsker heller ikke å reise hjem uten våpenhvile av frykt for sikkerhetssituasjonen. Andre utfordringer er at infrastrukturen på landsbygda mange steder er svært dårlig, og at det er liten tilgang til utdanning og helsetjenester.

«Ofrenes lov» gir spesielle garantier og beskyttelsestiltak for alle grupper som er utsatt for brudd på menneskerettigheter i forbindelse med væpnet konflikt og fordrivelse. Kvinners rettigheter blir spesielt tatt opp i forbindelse med seksualisert vold og væpnet konflikt. Men selv med en solid forankring av kvinners juridiske rettigheter, har «Ofrenes lov» blitt kritisert for ikke å være kjønnsnøytral i praksis.

FORVERRET SITUASJON, TROSS BEDRE JUSS Colombia har vedtatt en rekke lover for å følge opp sitt ansvar for å beskytte, respektere og

sikre menneskerettigheter for alle sine borgere. Selv med et omfattende juridisk rammeverk og politiske instrumenter som skal hindre fordrivelse og bistå de fordrevne, har situasjonen blitt verre det siste tiåret. I Colombias konfliktområder hvor en har lyktes å få på plass lokale avtaler, er ofte rettssystemene skjøre eller ikke tilgjengelige for de svakeste gruppene i samfunnet, blant dem ofte kvinner. For kvinner med begrensede økonomiske midler er det å fremme et krav i seg selv ofte uoppnåelig, ettersom det forutsetter høye advokathonorar.

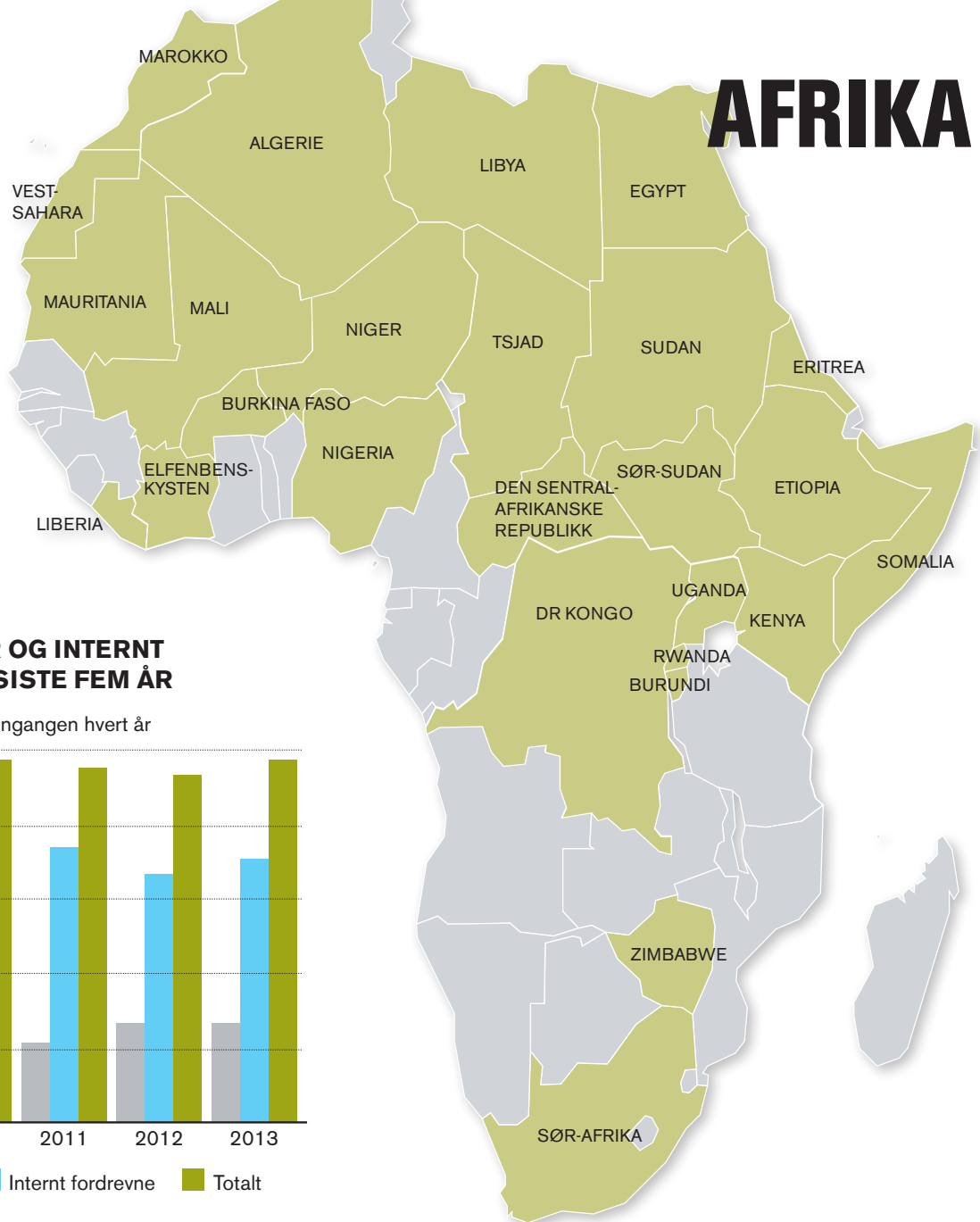
Noe av det skjeve forholdet mellom menn og kvinners tilgang til det juridiske lovverket har blitt aktualisert gjennom debatten om fordrevnes situasjon, der kvinners perspektiv i stor grad er fraværende. I et mannsdominert samfunn vil mange kvinner oppleve å ikke bli tatt på alvor i systemet, eller at prosesser og bevis treneres og forvrenges. Generelt sett har straffefrihet, korrupsjon og elitens makt til å omgå lovverket gjort det vanskelig å løse jordspørsmålet, selv med et omfattende lovverk som spesifikt uttrykker rettighetene til fordrevne. Kvinner og andre utsatte grupper som fattigbønder, urfolk og afrocolombianere har derfor i liten grad merket noe til forbedringene i lovverket i Colombia.

Av: Tine Ramstad, leder for politisk seksjon i Flyktningshjelpen

Et barn titter ut mellom
presenningene i en leir
for internt fordrevne i
utkanten av den somaliske
hovedstaden Mogadishu.
2012 var et positivt år for
Somalia.

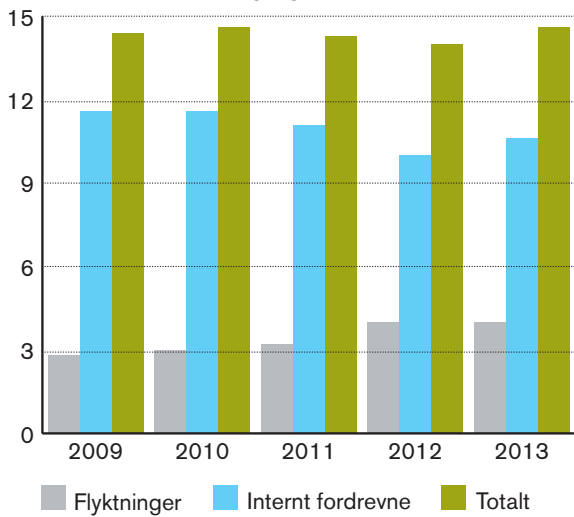

AFRIKA >>

FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tall i millioner ved inngangen hvert år

Algerie	Kenya	Niger	Sør-Sudan
Burkina Faso	DR Kongo	Nigeria	Tsjad
Burundi	Liberia	Rwanda	Uganda
Egypt	Libya	Den sentralafrikanske republikk	Vest-Sahara
Elfenbenskysten	Mali	Somalia	Zimbabwe
Eritrea	Marokko	Sudan	
Etiopia	Mauritania	Sør-Afrika	

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Somalia	1 169 121
Sudan	590 737
DR Kongo	566 361
Eritrea	305 653
Den sentralafrikanske republikk	166 475

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

DR Kongo	Om lag 2 700 000
Sudan	Minst 2 230 000
Somalia	1 100 000 - 1 360 000
Kenya	Om lag 300 000
Sør-Sudan	Minst 240 000

Kilde: IDMC

Utfordringene står i kø for FNs 193. medlemsland, Sør-Sudan. Det er stor mangel på basistjenester og infrastruktur, men optimismen i befolkningen er stor.

ØKT KONFLIKTNIVÅ

Afrika har i en årrekke vært preget av langvarige konflikter som har drevet millioner av mennesker på flukt, både innenfor og over landegrensene. I 2012 forverret situasjonen seg i gamle konfliktområder som DR Kongo og Sudan. Samtidig skapte konflikten i Mali nye strømmer av mennesker på flukt og en forverret sikkerhetssituasjon i hele det vestlige Sahelbeltet. Tørke, flom og knappe naturressurser forsterket de humanitære krisene flere steder på kontinentet.

FLERE INTERNT FORDREVNE Over 10 millioner mennesker er på flukt i eget land sør for Sahara. Dette utgjør mer enn hver tredje av verdens 28,8 millioner internt fordrevne. Hovedårsaken til de høye tallene er først og fremst de langvarige konfliktene i DR Kongo, Sudan og Somalia, men utviklingen i Mali og nabolandene vekker også sterk bekymring.

Mens det siden 2004 har vært en nedadgående trend i antall internt fordrevne i Afrika, snudde denne positive utviklingen i 2012 på grunn av økt konfliktnivå flere steder. Det høyeste antallet nye internt fordrevne ble registrert i det østlige DR Kongo, hvor én million mennesker ble drevet på flukt bare i løpet av 2012.

LANGVARIGE KONFLIKTER OG FÅ VARIGE LØSNINGER DR Kongo er ett eksempel på at mennesker drives på flukt gang på gang. Minst to av tre anslås å ha flyktet mer enn én gang. Landet er bare ett av 15 afrikanske land med langvarig konflikt hvor internt fordrevne befinner seg i en like fastlåst situasjon som konflikten selv, og hvor en varig løsning synes urealistisk i nær fremtid.

10 år etter at krisen i Darfur i Sudan startet, er konflikten mellom regjeringen og væpnede grupper fortsatt uløst. 1,7 millioner mennesker er internt fordrevet, men det internasjonale samfunnet har fornyet fokus på rehabilitering og overgangsbistand.

Ny flukt og tilbakevending pågår ofte parallelt. DR Kongo, Sør-

Sudan og Sudan (Darfur) hadde stor tilbakevending i 2012, men omfanget er vanskelig å fastslå, og mange blir fordrevet på ny etter at de har vendt hjem. Samtidig var det begrenset fremgang i arbeidet med å skape varige løsninger for mennesker på flukt i land hvor konfliktene er løst. I Uganda og Burundi trenger de som har vendt tilbake til hjemlandet eller har blitt lokalt integrert, fortsatt støtte til å skaffe seg bolig og et levebrød, samt bedre tilgang på grunnleggende tjenester som helse og utdanning.

OMFATTENDE FLYKTNINGKRISER Noen av verdens mest omfattende og langvarige flyktningkriser finner sted i Afrika. Dadaab i Kenya har verdens største flyktningleir med over 500 000 flyktninger fra Somalia. Flyktningstrømmen fra Sør-Kordofan og Blånilen i Sudan til Sør-Sudan økte kraftig i 2012, og er nå oppe i nesten 200 000 flyktninger.

En viss politisk og sikkerhetsmessig stabilisering i Somalia har økt fokuset på gjenoppbygging og muligheten for tilbakevending for over to millioner internt fordrevne og flyktninger. Mange organisasjoner advarer imidlertid mot en forhastet tilbakevending fordi sikkerhetssituasjonen i Somalia fortsatt er sårbar. I land på vei ut av konflikt, som Somalia og Sør-Sudan, er det viktig at det internasjonale samfunnet bidrar med både humanitær hjelp og langsiktig bistand til utvikling og statsbygging.

Foto: Phil Moore/AFP PHOTO/NTB Scanpix

En kvinne leser fra Koranen ved graven til sin sønn i Benghazi, Libya. Situasjonen i Libya er fremdeles svært ustabil.

DR Kongo er rangert som ett av verdens minst utviklede land. Behovene for humanitær hjelp og beskyttelse er enorme.

Den fastlåste konflikten om Vest-Sahara kom heller ikke i 2012 nærmere en løsning. I april 2013 klarte Frankrike nok en gang i Sikkerhetsrådet å hindre at FN kan overvåke menneskerettighets-situasjonen i Vest-Sahara.

KLIMA OG KONFLIKT Naturkatastrofer og endrede klimaforhold driver folk på flukt og forverrer livsgrunnlaget for dem som allerede har flyktet fra voldelig konflikt. Men selv under tørke og konflikt venter mange i det lengste med å flykte. Ofte er det først når den siste kua dør og livsgrunnlaget er borte, at en familie legger på flukt som siste utvei. I områder med store flyktningleirer, som Sør-Sudan og Kenya, er presset på knappe naturressurser som vann og skog en kime til konflikt mellom flyktningene og lokalbefolkningen.

Bærekraftig hjelp er nødvendig for å bidra til at mennesker som lever i kroniske krisesituasjoner, eller med sykliske kriser som flom eller tørke, blir selvhjulpne. Utdeling av såkorn og tilgang til jordbruksland fremfor avhengighet av matutdeling, bygging av flomsikre boliger og bedret tilgang til vann i tørkerammede områder, er viktige tiltak for å jobbe mot varige løsninger i langvarige krisesituasjoner. Samtidig må livreddende nødhjelp til når det er akutte behov.

Flom forårsaket massiv flukt i Mali, Niger, Nigeria, Senegal, Sør-Sudan, Sudan og Tsjad i 2012. Knappe naturressurser kan også bidra til konflikt slik vi så i det nordlige Kenya, der tørke drev nomader/kvegbønder på flukt og forsterket konflikter i regionen. Sultkatastrofen på Afrikas Horn ble offisielt avblåst i 2012, men tørke i Sahel-regionen i 2011 og frem til høsten 2012 førte til matmangel der. Samtidig brøt det ut en væpnet konflikt som raskt fikk regionale ringvirkninger.

SAHEL OG NORD-AFRIKA Tuaregopprøret i Nord-Mali ble tatt over av islamistiske krefter i løpet av våren 2012. Situasjonen ble raskt en kime til stigende uro i hele det vestlige Sahel-beltet. Flere hundre tusen ble drevet på flukt inne i Mali og et tilsvarende antall til nabolandene Mauritania, Niger og Burkina Faso. Sikkerhetssituasjonen i alle disse landene, i tillegg til det sørlige Algerie og det nordlige Nigeria, henger sammen. Maktvakuum, korrupsjon og dårlig styresett er en eksplosiv blanding i en etnisk sammensatt og komplisert

region der grensene er trukket med linjal.

I Nord-Afrika er flere land fortsatt preget av politisk ustabilitet etter omfattende uro, konflikt og fordrivelse under Den arabiske våren i 2011. Nye og uerfarne myndigheter har tatt over etter de gamle regimene i Libya, Tunisia og Egypt. De fleste internt fordrevne i Libya kunne vende hjem i 2012, men fortsatt bor en del i leirer. Mange er anklaget for å ha støttet Muammar al-Gaddafi og tør ikke vende tilbake til hjemstedet av frykt for represalier.

KJØNNBASERT VOLD Vold og overgrep mot sivilbefolkningen preger de verste konfliktene i Afrika. Både barn og voksne på flukt utsettes for seksualisert vold fra soldater og væpnede grupper, men får sjelden tilstrekkelig oppfølging og hjelp. Enkelte lokale tradisjoner, som spesielt rammer jenter og kvinner, forsterkes i fluktsituasjoner når sosiale strukturer og økonomiske ressurser kommer under press. Jenter tas for eksempel ofte ut av skolen for å bidra til familiens levebrød eller blir giftet bort.

En del væpnede grupper kidnapper barn og tvinger dem til å delta i kamphandlinger. Mest kjent er Herrens motstandshær (LRA) som har sitt utspring i Uganda, men har begått overgrep i Sør-Sudan, DR Kongo og Den sentralafrikanske republikk (SAR). LRA er nå sterkt svekket og holder seg trolig skjult i SAR.

STYRKET REGIONALT LOVVERK I desember 2012 trådte Kampala-konvensjonen om beskyttelse av internt fordrevne offisielt i kraft og er dermed juridisk bindende for de 16 landene i Den afrikanske union (AU) som har ratifisert den. De har forpliktet seg til å gjøre noe med årsakene til internflukt, bidra med humanitær hjelp og beskyttelse til internt fordrevne, samt oppfylle deres menneskerettigheter. Fortsatt gjenstår mye arbeid med implementering av Kampala-konvensjonen og forbedring av nasjonale lovverk. En stor utfordring er imidlertid at land med stor internflukt, som DR Kongo, Elfenbenskysten, Somalia, Sudan og Sør-Sudan, ikke har ratifisert konvensjonen. Men til tross for dette er Kampala-konvensjonen et positivt steg mot bedre beskyttelse av internt fordrevne. Med konvensjonen viser Afrika andre kontinenter hvordan økt beskyttelse kan iverksettes. ■

NØKKELTALL › ALGERIE

Folketall (millioner)	36,0
Nye flyktninger fra Algerie i 2012	239
Totalt antall flyktninger fra Algerie	8065
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Algerie fra andre land*	95 869
Frivillige tilbakevendinger til Algerie i 2012	-
Asylsøkere fra Algerie til Norge i 2012	122

* UNHCR-s tall på flyktninger fra Vest-Sahara i Algerie omfatter bare de som mottar assistanse og er ikke totaltallet.

Tall ved inngangen til 2013.

VERTSLAND OG TRANSITTLAND

Siden islamistene tok kontroll over Nord-Mali våren 2012, har den væpnede konflikten i Mali drevet 1500 maliere til Algerie, ifølge overslag fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). De fleste har bosatt seg hos vertsfamilier nær den 200 mil lange grensen. I januar 2013 stengte Algerie grensen for flyktninger fra Mali, samme måned som Frankrikes militære intervensjon i Nord-Mali fant sted. Likevel antar man at mennesker på flukt fortsatt tar seg over grensen.

Algerie var i ferd med å legge bak seg en væpnet konflikt med militante islamister, som ifølge internasjonale menneskerettsorganisasjoner har kostet 200 000 menneskeliv de siste 20 årene. Landet har imidlertid på ny vært åsted for en bombe-kampanje utført av al-Qaida i Maghrib (AQIM). Algerie frykter at den militære offensiven kan bidra til at militante elementer trekker inn i Sør-Algerie fra Nord-Mali. De frykter også større pågang fra fordrevne maliske tuareger.

35 ÅR I ØRKENEN Rundt 165 000 saharawiske flyktninger bor i fire leirer i ørkenen i den sørvestlige provinsen Tindouf. De begynte å komme til Algerie i 1976, etter at Spania trakk seg ut av Vest-Sahara og Marokko gikk til militært angrep. De fleste av flyktningene har nå bodd i Tindouf i 38 år, og mange er atskilt fra ektefeller og andre familiemedlemmer som ble igjen i det marokkansk-okkuperte Vest-Sahara. Leirenes beliggenhet ute i ørkenen gjør det vanskelig å drive inntektsbringende prosjekter, og flyktningene er i stor grad avhengige av internasjonal bistand for å overleve.

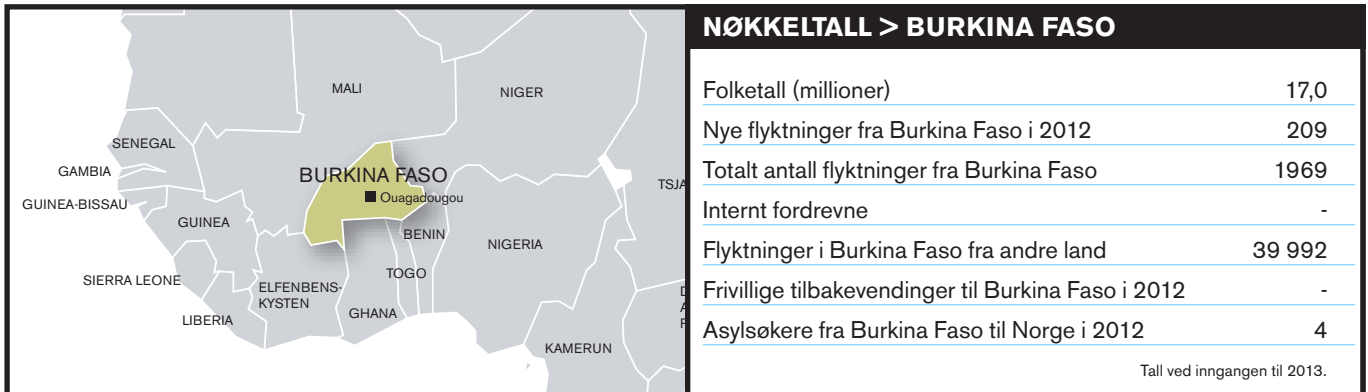
UNHCR har drevet et besøksprogram for saharawiske flyktninger som har vært atskilt fra familiemedlemmer i det okkuperte Vest-Sahara. Med et 30-seters fly har saharawier blitt fløyet til og fra leirene i Tindouf for å tilbringe dyrebar tid med familien. Våren

2012 ble dette programmet utvidet, og det forventes at rundt 60 000 mennesker vil få nyte godt av familiebesøk i løpet av 2013. Flere tusen saharawier står på venteliste.

BLANDET MIGRASJON Algerie er også et transittland for blandet migrasjon, og mange mennesker fra land sør for Sahara har strandet i Algerie etter mislykkede forsøk på å nå Europa. Algeriske myndigheter har tradisjonelt stemplet alle asylsøkere og flyktninger fra disse landene som økonomiske migranter uten lovlig opphold. I midten av 2012 ba landet UNHCR om støtte til å utvikle et nasjonalt asylsystem.

Mangel på juridisk status har gjort det vanskelig for flyktninger og asylsøkere i urbane strøk å få tilgang til økonomiske og sosiale rettigheter, og de risikerer å bli internert eller utvist. I midten av 2012 begynte arbeidet med å skrive en asyllovgivning som er i tråd med internasjonale retningslinjer. Algerie har skrevet under FNs flyktningkonvensjon og 1967-protokollen.

UKLART OM INTERNT FORDREVNE Mellom 500 000 og 1,5 millioner mennesker ble internt fordrevet i Algerie i forbindelse med borgerkrigen som brøt ut i 1992 og ble offisielt avsluttet i 1999, da den nyvalgte presidenten Abdelaziz Bouteflika fremforhandlet en våpenhvile - og amnestiavtale. Sikkerhetssituasjonen har blitt bedre, selv om enkelte motstandsgrupperinger har fortsatt motstandskampen. Ingen vet imidlertid med sikkerhet hvor mange som fortsatt er internt fordrevet etter borgerkrigen. Mens myndighetene hevder det ikke lenger finnes internt fordrevne i landet, anslo flere medier i 2004 at det kunne dreie seg om så mange som 500 000. Disse lever sannsynligvis i urbane slumområder. ■

PÅVIRKET AV KONFLIKTEN I MALI

Den nordlige Sahel-provinsen i Burkina Faso mottok allerede i januar 2012 flyktninger fra det nordlige Mali. I begynnelsen satte flyktningene selv opp provisoriske husværer i ørkenområder rett sør for grensen til Mali. Sahel-provinsen er den fattigste av alle provinsene i et land som rangeres som et av verdens 20 minst utviklede land. Lokale og sentrale myndigheter hadde derfor lite å tilby i form av infrastruktur, organisering, utdanning og generell bistand, og flyktningene var i begynnelsen i stor grad selvhjulpne. Utover i 2012 krysset flere flyktninger grensen i takt med hvordan konfliktbildet i Mali utviklet seg.

STORT PRESS PÅ LOKALE RESSURSER Internasjonale hjelpeorganisasjoner og FN begynte i juni 2012 å organisere leirer hvor flyktningene kunne oppholde seg og få tilgang på grunnleggende humanitær assistanse som mat, vann og husly. Tilbud om skole og utdanning var imidlertid mangelvare i leirene. Myndighetene i Burkina Faso hadde liten kapasitet til å bistå flyktningene. De måtte også ta hensyn til den humanitære situasjonen for de fastboende i Sahel-provinsen, som ikke er stort bedre enn den for flyktningene. Presset på lokale ressurser er stort, og dette utgjør en stor utfordring. Situasjonen virker fastlåst, og flyktningene har ikke noe alternativ til fortsatt opphold i leirer som kun yter den mest nødvendige bistand.

TUAREGER Flyktningene i Burkina Faso er, i det alt vesentlige, fra den etniske tuaregminoriteten. Tuaregene er opprinnelig berbere og er det opprinnelige folkeslaget i det indre Sahara. Navnet tuareg betyr, på deres eget språk, «det frie folket». De har aldri anerkjent grenser og nasjonalstater og regner store deler av Sahara-ørkenen som sine områder. Deres levevei er tett knyttet til kveg-

drift og handel. Tuareger har tradisjonelt også oppholdt seg i nordlige Burkina Faso, og er derfor godt kjent med levevilkårene i området.

TILBAKEVENDING TIL NORDLIGE MALI Den eneste langsiktige løsningen for flyktningene i Burkina Faso er tilbakevending til det nordlige Mali. Tuaregene i leirene er i all hovedsak fra områdene rundt byen Gao i Mali. De venter på at sikkerhetssituasjonen i Nord-Mali skal stabilisere seg, slik at de kan returnere til sine opprinnelige leveområder. Tilbakevending er avhengig av at hjemvendte tuareger sikres mot represalier fra den maliske regjeringshæren og lokale militsgrupper. Dessverre tyder mye på at tuaregene fortsatt har åpenbare beskyttelsesbehov i Mali. Deres krav om mer autonomi i det nordlige Mali og muligheter for fortsatt nomadisk kvegdrift er spørsmål av politisk art som også krever en politisk løsning. Kravet om mer selvstyre og et eget land har røtter langt tilbake i regionen, og den seneste konflikten er den siste i en rekke av minst fem siden 1960-tallet.

Niger og Burkina Faso har begge maktet å løse forholdet til tuaregene på en fredelig måte, men Mali har ikke klart det samme. Det vil være avgjørende at de planlagte valgene i Mali sommeren 2013 gjennomføres på en demokratisk og inkluderende måte. En trygg tilbakevending av flyktningene er også viktig for å øke matproduksjonen igjen. Siste regnperiode høsten 2012 ga mye nedbør, men det hjelper lite hvis de som produserer mat, er drevet på flukt. Får man ikke til en politisk løsning i Mali, vil Burkina Faso fortsatt huse flyktninger som landet har liten kapasitet til å gi tilfredsstillende humanitær assistanse. ■

NØKKELTALL › BURUNDI

Folketall (millioner)	8,6
Nye flyktninger fra Burundi i 2012	2493
Totalt antall flyktninger fra Burundi	86 387
Internt fordrevne	Om lag 78 800
Flyktninger i Burundi fra andre land	47 943
Frivillige tilbakevendinger til Burundi i 2012	35 680
Asylsøkere fra Burundi til Norge i 2012	6

Tall ved inngangen til 2013.

FORSIKTIG OPTIMISME

Flesteparten av de 500 000 flyktningene som forlot Burundi i forbindelse med borgerkrigen fra 1993 til 2005, har returnert til hjemlandet eller fått permanent opphold i utlandet. Men ved årsskiftet 2012-2013 befant fortsatt 35 000 burundiske flyktninger seg i Tanzania, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Den kollektive gruppebeskyttelsen deres har opphørt, noe som betyr at de som fortsatt oppholder seg i nabolandene, kan bli gjenstand for tvungen retur.

Burundi var preget av konflikter og store flyktningstrømmer også på begynnelsen av 1970-tallet. De senere årene har mange av disse flyktningene vendt hjem, men de som har vært borte i mer enn 30 år, har ikke lenger juridisk rett til land i Burundi. Mange har også mistet sine sosiale nettverk og lokale språkkunnskaper, og hjemvendte som har vært lenge borte, blir gjerne ansett som utlendinger av lokalbefolkningen. De står derfor overfor store utfordringer når det gjelder å bli integrert i lokalsamfunnet.

FLYKTNINGER FRA DR KONGO Burundi har i løpet av de seneste årene mottatt mange flyktninger fra DR Kongo. Tall fra UNHCR viser at det ved utgangen av 2012 var over 37 000 kongolesiske flyktninger i Burundi. I 2009 signerte Burundi, DR Kongo og UNHCR en avtale om retur av disse flyktningene, men bare noen få har returnert. Situasjonen i DR Kongo forblir høyst usikker, og de fleste anser det som for risikabelt å flytte tilbake. Sommeren og høsten 2012 økte kamphandlingene i DR Kongo på nytt, og en ny strøm av flyktninger tok seg over grensen til Burundi.

INTERNT FORDREVNE Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) er fremdeles 78 800 mennesker internt fordrevet i Burundi. Hele 85 prosent av disse ønsker å bli integrert lokalt,

mens bare 8 prosent ønsker å vende hjem. Den største utfordringen for begge grupper er retten til land.

De fleste internt fordrevne er tutsier som måtte flykte da borgerkrigen brøt ut i 1993 etter at den demokratisk valgte presidenten, hutuen Melchior Ndadaya, ble myrdet av soldater tilhørende tutsibefolkningen. Myrderiene som etterfulgte attentatet førte til drap på rundt 300 000 mennesker, hvorav de fleste var sivile.

HUTUER OG TUTSIER Opp gjennom Burundis historie har tutsibefolkningen alltid hatt en privilegert status, selv om de utgjør bare 14 prosent av befolkningen. Kolonimaktene Tyskland, og senere Belgia, favoriserte tutsiene, noe som skapte økt spenning mellom tutsier og hutumajoriteten. Burundis nyere historie har vært preget av blodige konflikter mellom de to folkegruppene, og flere hundre tusen mennesker har mistet livet. Grunnloven fra 1962, som favoriserte tutsibefolkningen, ble endret i 2005. Det ble nådd enighet om maktfordelingen, og etter den nye grunnloven skal parlamentet bestå av 60 prosent hutuer og 40 prosent tutsier.

MANGEL PÅ LAND Burundi er blant verdens fattigste og tettest befolkede land. Dette og det faktum at 90 prosent av innbyggerne er sysselsatt i jordbruket, har ført til stor mangel på dyrkbar jord. De mange hjemvendte flyktningene skaper store utfordringer for myndighetene når det gjelder å finne konstruktive løsninger som kan sikre en god integrering. For å avhjelpe situasjonen i områder hvor det ikke er mulig å tildele hjemvendte flyktninger dyrkbar jord, er det opprettet kollektivt eide områder hvor flere familier går sammen om å dyrke jorda. Dette har imidlertid bare delvis vært vellykket, og i noen områder har resultatet blitt økt fattigdom. ■

NØKKELTALL › EGYPT

Folketall (millioner)	82,5
Nye flyktninger fra Egypt i 2012	2620
Totalt antall flyktninger fra Egypt	13 934
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Egypt fra andre land	126 885
Frivillige tilbakevendinger til Egypt i 2012	-
Asylsøkere fra Egypt til Norge i 2012	37

Tall ved inngangen til 2013.

FLERE SØKER ASYL

I perioden 2011-2012 merket FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) en økning av antall nye asylsøkere i Egypt, særlig fra Sudan og Sør-Sudan. Den forverrede situasjonen i Syria har bidratt til at over 5000 syriske asylsøkere var registrert i Egypt ved utgangen av 2012. Man antar imidlertid at antallet syrere i landet er langt høyere.

Egypt er transittland for blandede migrasjonsstrømmer fra land sør for Sahara. Hver måned trekker flere hundre migranter inn i Sinai og krysser grensen til Israel ulovlig. Mange blir ofre for kriminelle nettverk som driver menneskesmugling og trafficking i regionen. Stadig flere ofre som klarer å rømme, kommer seg til Kairo, der de søker asyl.

Egypt har undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951 og 1967-protokollen, men har foreløpig ikke utviklet nasjonale prosedyrer for håndtering av asylsøknader. UNHCR registrerer asylsøkere og avgjør flyktningstatus. I november 2012 vedtok Egypt en ny grunnlov. Amnesty International har kritisert grunnloven for å mangle referanser til Egypts forpliktelser i henhold til internasjonal rett.

VANSKELIGERE ETTER REVOLUSJONEN Den egyptiske revolusjonen har forverret situasjonen for flyktninger og asylsøkere i landet. Politisk uro har ført til nedgang i turistindustrien og minkende investeringer. Dyp økonomisk krise, kombinert med økte matvarerpriser, rammer sårbare grupper som flyktninger og asylsøkere ekstra hardt. Ifølge UNHCR var det over 35 000 registrerte afrikanske flyktninger i Egypt ved utgangen av 2012. De fleste av disse har mistet jobbene sine siden revolusjonen, ifølge Sudan Centre for Contemporary Studies. Stadig flere flyktninger søker om økonomisk støtte fra UNHCR. Samtidig har UNHCR bare anledning til å støtte 25 prosent av flyktningene. Lokale hjelpeorganisa-

sjoner sliter også med å få finansiering, ettersom donorer er motvillige til å gi midler til organisasjoner i land med stor uro.

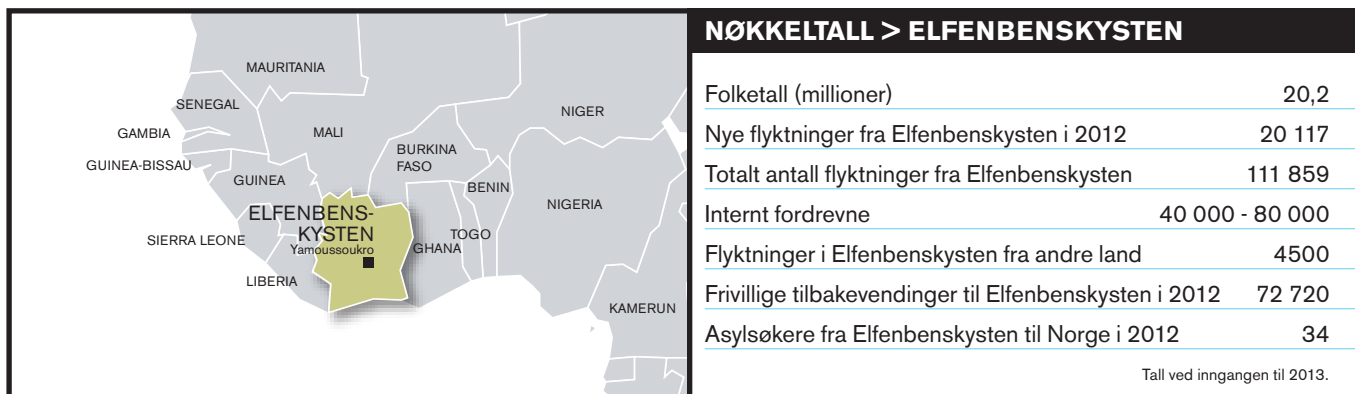
Flyktninger og migranter risikerer tilfeldige arrestasjoner og forsvinninger, og mange er også ofre for kriminalitet og organtyveri. Det er flere eksempler på organsmuglere som infiltrerer flyktningmiljøene, ifølge nyhetsbyrået IRIN.

FLYKTNINGER FRA LIBYA Over 1700 personer som flyktet fra konflikten i Libya i 2011, venter på gjenbosetting i leiren Salloum, rundt fem kilometer fra den libyske grensen. Leirbefolkningen er blandet og omfatter asylsøkere, avviste asylsøkere og statsborgere fra tredjeland. De har det til felles at de av ulike årsaker ikke kan eller vil vende tilbake til opprinnelsesstedet.

Selv om leiren ligger i et område som er kontrollert av det egyptiske militæret, er det ofte trefninger mellom libyere og flyktninger. Libyere har truet med å brenne ned leiren. UNHCR har som mål å sikre gjenbosetting til leirbeboerne, slik at leiren kan bli stengt innen utgangen av 2013. Gjenbosettingen har imidlertid gått langsomt.

USTABIL SIKKERHETSSITUASJON Etter revolusjonen har myndighetene uttrykt stigende bekymring over sikkerhetssituasjonen i Sinai, som grenser mot Israel. Islamistiske ekstremister har lenge hatt tilhengere i Sinai-ørkenen, men nå har egyptiske sikkerhetsstyrker oppdaget en tilstrømming både fra andre steder i Egypt og fra andre land.

Blant tiltakene for å bekjempe terror har egyptiske myndigheter besluttet å ødelegge alle tunneler mellom Egypt og Gaza-stripen. Med det fjerner de en viktig smuglerrute for våpen, men kutter også en viktig rute for matvarer og husholdningsartikler inn til Gaza, der en stor del av befolkningen er flyktninger. ■

NORMALISERING, MEN UTFORDRINGER

Situasjonen i Elfenbenskysten normaliseres gradvis, og et flertall av fordrevne ivorianere returnerte i 2012. Men fremdeles er utfordringene mange. En gradvis bedring av sikkerhetssituasjonen ble sommeren 2012 avbrutt av en rekke væpnede angrep og en bølge av voldskriminalitet. Både FNs fredsbevarende styrker, landets militære og sivile ble rammet. Volden førte til nye fordrivelser, spenninger, frykt og usikkerhet i sivilbefolkningen. Sterk mistillit mellom lokalsamfunn, etniske grupper og politiske grupperinger er fortsatt et stort problem, sammen med land- og eiendomsrelaterte konflikter. I tillegg er sikkerhetssituasjonen fortsatt sårbar, og det er stor flyt av våpen blant sivile og tidligere militære.

FRA STABILITET TIL KONFLIKT Etter å ha hatt fred, stabilitet og økonomisk vekst siden uavhengigheten fra Frankrike i 1960, ble Elfenbenskysten på 1980-tallet rammet av økonomisk krise og politisk uro. Fall i råvareprisene på verdensmarkedet fikk fatale konsekvenser for det kakao- og kaffeproduserende landet. Nedgangstidene førte til økt skepsis mot arbeidsinnvandrere og ga grobunn for politisk populisme, som spilte på etniske motsetninger. I 1998 kom en ny landlov som ga kun innfødte ivorianere rett til å eie land, og spenningene økte.

Et mislykket kuppforsøk i 2002 markerte starten på borgerkrigen og en splittelse av landet i et regjeringskontrollert sør og et opprørskontrollert nord. I 2007 ble det inngått en fredsavtale mellom opprørsgruppen Forces Nouvelles og president Laurent Gbagbo.

NY VÆPNET KONFLIKT Mot slutten av 2010 ble Elfenbenskysten på ny rammet av væpnet konflikt, da president Gbagbo nektet å gi fra seg makten til den internasjonalt anerkjente valgvingeren,

Alassane Quattara. Konflikten kulminerte i kamphandlinger og vold som drev opptil én million mennesker på flukt. Urolighetene og fordrivelsene toppet seg i mars 2011. På det meste flyktet 200 000 mennesker til Liberia. Gbagbo står i dag tiltalt for forbrytelser mot menneskeheten ved krigsforbryterdomstolen i Haag.

Etter en periode med relativ ro, ble syv FN-soldater drept i et angrep på ivoriansk side i juni 2012. Liberia stengte umiddelbart grensen. Like etter ble en leir med 5000 internt fordrevne angrepet og rasert vest i Elfenbenskysten.

FORTSATT USIKKERHET Våren 2013 er det tegn til en positiv utvikling. I mars 2013 hadde over 5200 ivorianske flyktninger vendt tilbake, sammenlignet med totalt 6000 i 2011 og 2012. Likevel lever mange ivorianere fortsatt som fordrevet både internt og i nabolandet Liberia. Sosiale motsetninger vedvarer, spesielt vest i Elfenbenskysten, og de er ofte knyttet til konflikter om landretigheter. Langvarig tørke i Sahel-regionen, migrasjon og flyktninger fra konflikten i Mali påvirker også Elfenbenskysten. Den sosiale uroen og usikkerheten forhindrer mange fra varig retur og forsterker problemer som mangel på matsikkerhet, beskyttelse og grunnleggende tjenester.

Mye infrastruktur er ødelagt, og viktige samfunnsinstitusjoner er fremdeles lite funksjonelle. Det er helt avgjørende at myndighetene raskt tar hånd om sikkerhetssituasjonen og reduserer spredningen av våpen blant sivile og paramilitære grupper. Det er nødvendig for å kunne gjenopprette lov og orden og sikre varige løsninger for alle fordrevne og resten av sivilbefolkningen. I tillegg venter mange på at myndighetene tar et rettsoppgjør når det gjelder alle menneskerettsbruddene som ble begått under den væpnede konflikten. ■

NØKKELTALL > ERITREA

Folketall (millioner)	5,4
Nye flyktninger fra Eritrea i 2012	38 247
Totalt antall flyktninger fra Eritrea	305 653
Internt fordrevne	Inntil 10 000
Flyktninger i Eritrea fra andre land	3614
Frivillige tilbakevendinger til Eritrea i 2012	-
Asylsøkere fra Eritrea til Norge i 2012	1183

Tall ved inngangen til 2013.

KUPPFORSØK UTEN SKUDDVEKSLING

21. januar 2013 ble Informasjonsdepartementet i Asmara stormet av 200 soldater. De krevde frigivelse av politiske fanger og utarbeidelse av ny grunnlov. Departementet ble raskt omringet av lojale regjeringsstyrker, og dagen etter var tilstanden tilsynelatende normal. Ingen skudd skal ha blitt utvekslet. Maktøverne i Eritrea har i ettertid bagatellisert hendelsen, men flere observatører tror grunnleggende interne konflikter ligger bak kuppforsøket.

NEGATIV TREND Etter en over 30 år lang væpnet konflikt fikk Eritrea sin uavhengighet fra Etiopia i 1993. Mot slutten av 1990-tallet rådet en viss optimisme, da det ble enighet om å endre grunnloven slik at demokratiske valg skulle kunne bli avholdt. Den gryende demokratiske utviklingen ble imidlertid reversert. Spesielt etter grensetvistkrigen med Etiopia, som pågikk fra 1998 til 2000, har regimet igjen strammet grepet om befolkningen.

INGEN RETUR AV ERITREISKE ASYLSØKERE I 2012 kom det 1183 asylsøkere fra Eritrea til Norge, ifølge Utlendingsdirektoratet (UDI), og ingen av disse er blitt returnert. UDI anslår at 2-3000 mennesker forlater Eritrea hver måned, de fleste via Sudan. Årsakene er blant annet en vanskelig humanitær situasjon og et repressivt regime. Blant unge er det mange som flykter for å slippe unna den tvungne verneplikten på 18 måneder. Etter krigen med Etiopia har militærtjenesten blitt obligatorisk for både menn og kvinner. Styresmaktene kan, dersom de finner det nødvendig, kalle inn til tjeneste også etter de obligatoriske 18 månedene. Først etter fylte 50 år for menn og 47 år for kvinner, er man fritatt fra militærtjeneste. Innbyggerne får vanligvis ikke utreisefrihet så lenge de er i en alder hvor de kan bli kalt inn til det militære.

UNDERTRYKKENDE REGIME Eritrea er rangert som et av verdens mest lukkede land og regimet som et av verdens mest repressive. Det er verken pressefrihet, organisasjonsfrihet eller uttrykksfrihet, og religionsfriheten er sterkt begrenset. Det er store begrensninger på informasjon fra landet, noe som gjør at Eritrea ikke er registrert på FNs Human Development Index (HDI). Tall som er tilgjengelige, tyder på at landet er et av de absolutt fattigste i verden, og BNP per innbygger anslås til USD 400. Verdens helseorganisasjon (WHO) rapporterer at satellittbilder viser at Eritrea har vært utsatt for de samme klimatiske forhold som har skapt mat- og vannmangel i store områder på Afrikas Horn.

Bare sunniislam og noen få kristne trosretninger er offisielt godkjent. Alle andre religioner og kirkesamfunn må innhente spesiell godkjenning fra styresmaktene, og ingen har til nå mottatt dette. All opposisjon er forbudt, og de som ytrer seg kritisk til styresmaktene, kan bli straffet med fengsel.

FLUKT TIL ERITREA Eritrea har de seneste årene mottatt flyktninger fra både Somalia, Sudan og Etiopia. De fleste er fra Somalia, der mange flyktet i 2011 og 2012 på grunn av tørke og politisk ustabilitet. Forholdene i Somalia er nå i ferd med å bedres, og det er forventet at flyktningene etter hvert kan returnere. UNHCR står klare til å bistå i denne prosessen.

INTERNT FORDREVNE Krigen med Etiopia ved årtusenskiftet førte til flukt fra området mens krigen pågikk. På det meste var det 1,3 millioner internt fordrevne i Eritrea. I løpet av tiåret som fulgte, har de aller fleste av dem vendt tilbake til sine hjemsteder. Bare noen få er fortsatt ikke repatriert, og disse er stort sett bosatt i hovedstaden. ■

NØKKELTALL › ETIOPIA

Folketall (millioner)	84,7
Nye flyktninger fra Etiopia i 2012	8759
Totalt antall flyktninger fra Etiopia	113 688
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Etiopia fra andre land	377 237
Frivillige tilbakevendinger til Etiopia i 2012	-
Asylsøkere fra Etiopia til Norge i 2012	185

Tall ved inngangen til 2013.

NY LEDER - SAMME POLITIKK

Statsminister Meles Zenawi døde i 2012 etter over 20 år ved makten i Etiopia. I september 2012 utpekte nasjonalforsamlingen Hailemariam Desalegn til landets nye statsminister. Men etiopiske myndigheter ser ikke ut til å endre kursen, heller ikke i flyktningepolitikken. Landet fortsetter å ta imot et stort antall flyktninger fra nabolandene.

Etiopia ligger i en svært ustabil region, noe som gjør det til et av verdens største mottakerland for flyktninger. Den største gruppen er somaliske flyktninger, som hovedsakelig holder til i de store leirene i Dolo Ado sør i Etiopia. I tillegg kommer flyktninger fra Eritrea, Sør-Sudan og Sudan. Det er fortsatt svært mange som krysser grensene inn til Etiopia, selv om tilstrømningen har avtatt siden 2011, da flere hundre tusen var drevet på flukt som følge av sult og konflikter på Afrikas horn.

FLYKTNINGSTRØM FRA NABOLANDENE Etiopia var det landet som tok i mot flest somaliske flyktninger i 2012. Årsaken var først og fremst restriksjoner i Kenya, som tidligere har vært mål for en stor andel av de somaliske flyktningene. Det var likevel øst i Etiopia at man så de største endringene i flyktningssituasjonen. Kamper mellom SPLA-nord og sudanske regjeringsstyrker i grenseområdene mellom Sudan og Sør-Sudan, samt mangel på tilgang for humanitære organisasjoner, førte til en kraftig økning i antall flyktninger fra Blånilen, sørøst i Sudan. Flyktningene har tatt seg over grensen til Benishangul Gumuz-regionen øst i Etiopia, der kapasiteten i leirene er sprenget. Dette har ført til at etiopiske myndigheter og FNs høykommissær for flyktninger har satt opp en tredje leir i regionen. Mye tyder på at flyktningstrømmen vil fortsette i 2013, siden det fortsatt er uro i Sudan og Sør-Sudan. Det er derfor allerede planer om å sette opp en fjerde flyktningleir.

RESSURSKNAPPHEIT Etiopia ligger som nummer 174 på FNs utviklingsindeks og er dermed et av de fattigste landene i verden. I flere av områdene hvor flyktningene ankommer, er det knapphet på ressurser, og lokalbefolkningen har selv i mange tilfeller vært utsatt for matmangel som følge av tørke og væpnet konflikt. I regionene Somali, Oromia og Gambela er det mangel på mat, helsetjenester og rent vann, noe som kan være med på å skape gnisninger mellom lokalbefolkningen og flyktningene. Etiopiske myndigheter påpeker at tilstrømningen av flere hundre tusen mennesker til allerede utsatte områder skaper store miljøutfordringer. Leder for etiopiske myndigheters organisasjon for administrasjon av flyktningene i landet, Ayalew Awoke, har uttalt at de negative konsekvensene for miljøet gjør at Etiopia ikke kan være vertskap for så mange flyktninger i mer enn to til tre år, med mindre det kommer en kraftig økning i bistand fra andre land.

INTERNE KONFLIKTER Naturkatastrofer og tiår med intern konflikt mellom ulike etniske grupper over tilgang til ressurser og land, og mellom regjeringsstyrker og opprørere som søker autonomi, fører også til flere tusen internt fordrevne i Etiopia hvert år. I Somali-regionen har Ogaden National Liberation Front (ONLF) kjempet en væpnet kamp mot myndighetene i over 30 år. Fredsforhandlinger har så langt ikke ført frem. Situasjonen er urovekkende, og det er vanskelig å få nøyaktig oversikt over antall internt fordrevne. ■

NØKKELTALL > KENYA

Folketall (millioner)	41,6
Nye flyktninger fra Kenya i 2012	652
Totalt antall flyktninger fra Kenya	10 402
Internt fordrevne	Om lag 300 000
Flyktninger i Kenya fra andre land	606 877
Frivillige tilbakevendinger til Kenya i 2012	-
Asylsøkere fra Kenya til Norge i 2012	10

Tall ved inngangen til 2013.

FLYKTNINGSPØRSMÅL PREGET VALGET

I opptrappingen til Kenyas presidentvalg i mars 2013 ble flyktningsspørsmål et sentralt tema i valgkampen. Noe av bakgrunnen var at Kenya sendte militære styrker inn i Somalia i oktober 2011 etter avtale med somaliske myndigheter. Dette blir av mange vurdert som årsaken til terroraksjoner flere steder i Kenya. Flyktninger ble derfor i 2012 i økende grad sett på som en sikkerhetsrisiko, og dette temaet kom stadig høyere opp på den politiske dagsorden i valgkampen. Den nye regjeringen må ta mange vanskelige beslutninger om retur, integrering og videre assistanse til flyktninger som oppholder seg i landet.

VERDENS STØRSTE FLYKTNINGLEIR Dadaab-leiren ble etablert for 20 år siden med tanke på å huse under hundre tusen flyktninger. Frem til 2012 hadde antall flyktninger i leiren økt til nærmere en halv million, og Dadaab er nå verdens desidert største flyktningeleir. Den har fortsatt å øke selv om kenyanske myndigheter har stengt grensene og sterkt begrenset registreringen av nye flyktninger i landet. I 2012 ble flere humanitære hjelpearbeidere angrepet og kidnappet, flyktninger har blitt utsatt for vold, og kenyansk politi har blitt angrepet og drept. Den forverrede sikkerhetssituasjon i leiren har gjort humanitære operasjoner svært vanskelige. Omfattende sikkerhetstiltak har ført til en kraftig økning i kostnadene av humanitære programmer i Dadaab.

Med militær støtte fra Kenya og Etiopia har somaliske myndigheter fått kontroll over større deler av Somalia. Dette har gjort at flere aktører i Kenya har startet diskusjonen om retur av somaliske flyktninger, men kenyanske myndigheter fremhever likevel prinsippet om frivillig tilbakevending.

Nord i Kenya ligger landets andre store flyktningeleir, Kakuma. I årene etter fredsavtalen i Sudan minsket antallet flyktninger

i denne leiren betraktelig. Men nye kamphandlinger i Sudan og Sør Sudan har ført til at Kakuma-leiren igjen begynner å vokse, og det så kraftig at et nytt leiområde må tas i bruk.

INTERN URO Større etniske, økonomiske og politiske konfliktlinjer førte til at mer enn hundre tusen mennesker ble fordrevet fra sine hjem i Kenya i 2012. Presidentvalget i mars 2013 økte spenningen ytterligere, men situasjonen etter valget var langt roligere enn den var etter presidentvalget i 2007.

Det er fortsatt mange internt fordrevne fra voldshandlingene i forbindelse med valget i desember 2007 som ennå venter på en varig løsning. De har verken kunnet vende hjem eller etablere seg i andre områder. De fleste holder fortsatt til i midlertidige leirer eller bor hos familie og slektninger. Fem år etter fordrivingen er det fremdeles satt av lite ressurser til assistanse eller støtte til denne gruppen. I siste halvdel av 2012 jobbet flere humanitære organisasjoner med kenyanske myndigheter for å sette opp humanitær kriseberedskap i forkant av valget i 2013 for å hindre en gjentakelse av opptøyene man så i etterkant av presidentvalget i 2007.

JURIDISK BESKYTTELSE Kenya gjorde i oktober 2012 et viktig fremskritt i beskyttelsen av internt fordrevne med å sette opp et omfattende nasjonalt, juridisk rammeverk for å hindre fordrivelse og å bedre beskyttelsen av internt fordrevne.

I desember 2012 kunngjorde kenyanske myndigheter et direktiv som beordret alle flyktninger bosatt i byer om å flytte til leirer. Direktivet var ikke implementert ved utgangen av 2012. ■

NØKKELTALL › DR KONGO

Folketall (millioner)	67,8
Nye flyktninger fra DR Kongo i 2012	71 885
Totalt antall flyktninger fra DR Kongo	566 361
Internt fordrevne	Om lag 2 700 000
Flyktninger i DR Kongo fra andre land	66 934
Frivillige tilbakevendinger til DR Kongo i 2012	71 790
Asylsøkere fra DR Kongo til Norge i 2012	51

Tall ved inngangen til 2013.

NY BØLGE MED VOLD OG FORDRIVELSE

En intensivering av konfliktene øst i Kongo førte til grove overgrep mot sivilbefolkningen, og ytterligere én million mennesker ble drevet på flukt innad i landet i 2012.

DR Kongo har vært preget av økende politisk uro siden presidentvalget i 2011, og i 2012 ble Øst-Kongo rammet av en ny bølge med vold og fordrivelse. Opprørsgruppa M23, som ble dannet i april 2012, gikk i november inn i Goma i Nord-Kivu. I løpet av en uke ble 140 000 mennesker drevet på flukt, mange av dem familier som allerede oppholdt seg i en leir for fordrevne i utkanten av byen. Til sammen førte vold begått av M23 og et titalls andre væpnede grupper i regionen til at én million mennesker ble drevet på flukt internt i landet i 2012. Mange har også flyktet over grensen til Rwanda og Uganda. Samtidig har returen stagnert. Unntaket er Equateur-provinsen i vest, hvor etniske konflikter har avtatt og flyktninger har begynt å returnere fra Republikken Kongo.

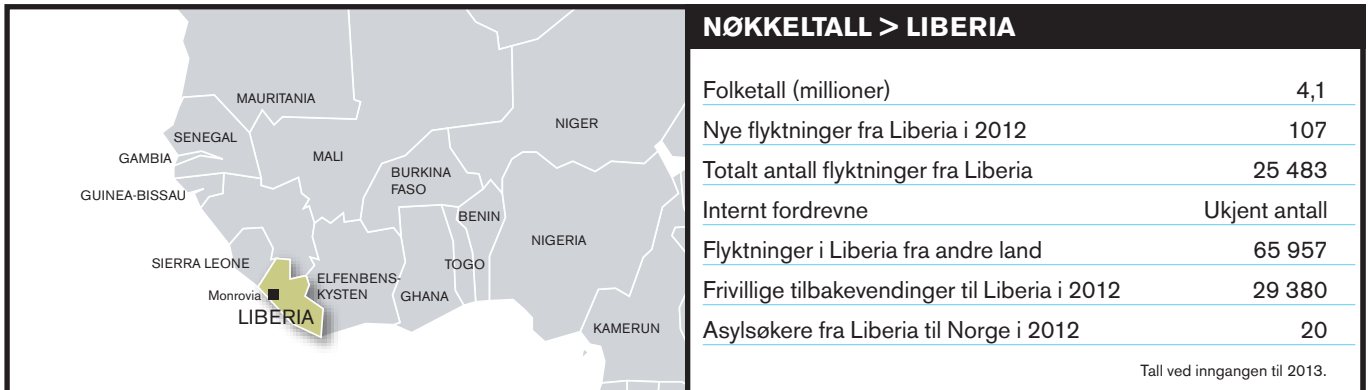
LANGVARIG KONFLIKT I rundt to tiår har DR Kongo vært rammet av komplekse konflikter som involverer mange aktører med ulike agendaer, de fleste direkte eller indirekte knyttet til landets rike naturressurser. Til tross for sine enorme naturressurser er DR Kongo et av de minst utviklede landene i verden. Store områder er utenfor regjeringens kontroll. Soldatene avlønnes ikke, er dårlig organisert og evner i liten grad å slå ned på opprørsgrupper, som for eksempel M23 og Democratic Forces of Rwanda (FDLR) i Øst-Kongo. Mange er også involvert i overgrep mot sivilbefolkningen. De sivile mangler beskyttelse eller sikre soner, til tross for at verdens største FN-styrke, MONUSCO, er på plass i landet.

Befolkningen i Øst-Kongo lever i konstant usikkerhet med frykt for tvangsrekruttering, plyndring, vold og seksuelle overgrep.

Mange har blitt tvunget på flukt opptil flere ganger på kort tid. Landkonflikter i Ituri og angrep fra Herrens Frigjøringshær (LRA) i nordøst har også ført til ny fordrivelse i 2012.

ENORME HUMANITÆRE BEHOV DR Kongos rundt 2,7 millioner internt fordrevne er spredt over store områder, både på landsbygda og i urbane strøk. 85 prosent bor hos vertsfamilier, noe som har en innvirkning på livsgrunnlaget til hele sivilbefolkningen. De humanitære behovene er enorme, både når det gjelder fysisk beskyttelse, mat, helsetjenester, utdanning, arbeid og tilgang til land. For de fleste på flukt er det nærmest umulig å vende hjem. Lite er gjort for å forsøke og finne en løsning på de underliggende problemene eller for å finne alternative, varige løsninger. Militære operasjoner og enorme logistikkutfordringer gjør det vanskelig for hjelpeorganisasjoner å jobbe i de hardest rammede områdene og å nå ut til de som trenger hjelpen mest. Nåværende tiltak fra myndigheter og eksterne aktører dekker ikke behovene.

INGEN STABILITET I SIKTE I februar 2013 signerte DR Kongo og nabolandene en regional avtale om en fredsprosess for DR Kongo. Kort tid etter overga M23s grunnlegger Bosco Ntaganda seg til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) i Haag. Rwanda og Uganda har hele tiden benektet anklager fra FN om at de har støttet M23. Det er vanskelig å forutsi utfallet av fredsavtalen, samt Sikkerhetsrådets beslutning i mars om å sende den første offensive spesialstyrken i historien for å bekjempe opprørsgrupper i landet. Så lenge kjernen til konfliktene ikke er adressert, er det imidlertid lite som tyder på en betydelig forbedring av situasjonen i nær fremtid. ■

GJENOPPBYGGING MED UTFORDRINGER

Til tross for flere viktige fremskritt siden borgerkrigens slutt i 2003, står Liberia overfor store utfordringer. I 2012 returnerte 25 000 liberiske flyktninger etter å ha oppholdt seg i andre land helt siden borgerkrigen som varte fra 1989 til 2003. Det er også folk som fortsatt er internt fordrevne etter borgerkrigen. Rundt 500 000 mennesker i Liberia har store humanitære behov med dårlig tilgang til mat og rent vann, helsetjenester og utdanning.

Fremdeles huser landet flyktninger fra nabolandet Elfenbenskysten, særlig i grenseområdene. Disse flyktet over grensene da konfliktene etter presidentvalget i Elfenbenskysten eskalerte til væpnede sammenstøt mot slutten av 2010. Flyktningssituasjonen og urolighetene i grenseområdene har vært en stor belastning for Liberia, som selv er under gjenoppbygging.

NY VOLD OG STOPP I RETUR I løpet av de første månedene av 2011 flyktet 200 000 ivorianere, de fleste kvinner og barn, til Liberia. De fleste flyktet til svært fattige og marginaliserte områder. Rundt halvparten valgte å bosette seg i leirer etablert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). De andre bosatte seg i lokalsamfunn der tilgangen til grunnleggende tjenester var svært dårlig. Flyktningene er svært utsatte for seksuelle overgrep, utnyttning og fysisk vold, og mange har blitt skilt fra sine nærmeste.

I løpet av 2011 roet situasjonen i Elfenbenskysten seg, og mot slutten av året så man at enkelte forsøkte å returnere. Denne prosessen ble avbrutt av fornyet uro året etter. I juni 2012 valgte Liberia å stenge grensen mot Elfenbenskysten etter at sju FN-soldater ble drept i et angrep på ivoriansk side, angivelig av en væpnet gruppe basert i Liberia.

Sommeren 2012 begynte liberiske myndigheter å begrense den

humanitære assistansen til ivorianske flyktninger i liberiske lokalsamfunn. På samme tid stengte de også en flyktningleir, og på nyåret 2013 ble nok en leir stengt. Flyktningene fra disse leirene har måttet flytte inn i andre leirer. Etter mye uro og flere væpnede angrep i grenseområdene i 2012 ønsker liberiske myndigheter å få bedre kontroll og oversikt over flyktningene. Samtidig har det vært utfordrende å gi de omplasserte flyktningene nødvendig beskyttelse og husly. Strategien er også blitt kritisert fordi den verken tilrettelegger for lokal integrering eller tilbakevending for de ivorianske flyktningene.

MER STABIL I GRENSEOMRÅDENE I begynnelsen av januar 2013 annonserte den liberiske hæren at grensen mot Elfenbenskysten igjen var sikker, og de militære styrkene startet tilbaketrekking fra grensepostene der de hadde vært stasjonert siden sommeren 2012. Likevel er grensen mot Elfenbenskysten fremdeles svært ustabil, og det er fremdeles grunn til bekymring. Myndighetene fra begge land, samt fredsbevarende styrker fra FN, samarbeider for å bevare sikkerheten.

Selv om antallet ivorianske flyktninger er vesentlig redusert, er behovet for humanitær assistanse fremdeles stort blant både flyktninger og lokalbefolkning i Liberia. Sanitære forhold er utbedret både i flyktningleirer og lokalsamfunn, men andelen barn med kolera og diaré er fremdeles svært høy. Mange kvinner og barn ble utsatt for voldtekt, tvangsrekruttering og andre overgrep under borgerkrigen. Denne triste arven er fremdeles høyst til stede i lokalbefolkningen og bidrar sterkt til å gjøre ivorianske kvinner og barn ekstra sårbare. ■

NØKKELTALL › LIBYA

Folketall (millioner)	6,4
Nye flyktninger fra Libya i 2012	460
Totalt antall flyktninger fra Libya	7108
Internt fordrevne	Inntil 50 000
Flyktninger i Libya fra andre land	13 617
Frivillige tilbakevendinger til Libya i 2012	1050
Asylsøkere fra Libya til Norge i 2012	70

Tall ved inngangen til 2013.

FORTSATT USTABILT

Libya gjennomgår en svært vanskelig post-konfliktperiode. Landets første nasjonale valg på flere tiår ble avholdt i juli 2012, etterfulgt av at Det nasjonale overgangsrådet overlot makten til den demokratisk valgte Nasjonalkongressen. Likevel preges situasjonen av ustabilitet, spesielt øst i landet, og av konfrontasjoner mellom ulike militser og forskjellige klaner. Størst internasjonal oppmerksomhet fikk rakettangrepet i byen Benghazi i september 2012, da den amerikanske ambassadøren ble drept av islamister.

INTERNT FORDREVNE Flesteparten av de rundt 243 000 som ble internt fordrevet i forbindelse med kamphandlingene i 2011, har kunnet vende hjem, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Men nær 50 000 innbyggere som under revolusjonen støttet Muammar al-Gaddafi, hovedsakelig fra byene Tawargha, Zintan og Awynja, oppholdt seg ved utgangen av 2012 fortsatt i leirer. Samtidig har over 25 000 mennesker blitt fordrevet på grunn av lokale konflikter og hevn mot tidligere al-Gaddafi-tilhengere i tiden etter at krigen var over. De fleste internt fordrevne oppholder seg i leirer, og kun et mindretall har klart å leie bolig. Ifølge FN er sikkerhetssituasjonen fremdeles vanskelig for de internt fordrevne, og FNs menneskerettighetsråd påpekte i en rapport at det har forekommet utenomrettslige henrettelser, vilkårlige arrestasjoner og tortur.

RETUR AV GJESTEARBEIDERE Da krigen i Libya startet i 2011, regnet Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) med at det fantes omtrent 260 000 afrikanske statsborgere i landet. Krigshandlingene våren og sommeren 2011 førte til masseflukt av libyere og borgere fra tredjeland, ikke bare til andre områder av Libya, men også til nabolandene Tunisia, Egypt og Niger. På det

meste var mer enn 900 000 mennesker på flukt. Den første flyktningbølgen bestod hovedsakelig av gjestearbeidere fra naboland og land sør for Sahara. I samarbeid med aktuelle tredjeland har FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og IOM bidratt i arbeidet med å transportere folk tilbake til sine hjemland.

En del av de som vendte tilbake til Mali på egenhånd, hadde tjenestegjort i al-Gaddafis hær. De tok med seg våpen og ammunisjon, som nå blir brukt i konflikten som pågår i Nord-Mali.

TRANSITTLAND I mange år var Libya transittland for migranter og flyktninger fra sør på vei nordover til Europa. Siden Libya hverken hadde undertegnet FNs flyktningkonvensjon eller utarbeidet en nasjonal asyllovgiving, førte dette til store problemer for asylsøkerne. Mange ble arrestert, internert og ofte deponert. Den store migrasjonsstrømmen fra sør førte til at Italia og Libya i 2009 inngikk en avtale om at de som ankom Italia, skulle kunne returneres uten at deres beskyttelsesbehov ble utredet. Høsten 2012 hadde UNHCR registrert 10 000 flyktninger og asylsøkere i Libya. Til tross for langvarige samtaler mellom UNHCR og libyske myndigheter, har det ikke blitt gjort fremskritt når det gjelder lovgivning eller etablering av administrative strukturer for å løse utfordringene asylsøkerne står overfor.

I de vel 40 årene al-Gaddafi satt med makten, etablerte han et sentralstyrt regime uten ytrings- og bevegelsesfrihet, og hvor makt og privilegier ofte ble forfordelt til egne klansmedlemmer. Under sin regjeringstid var al-Gaddafi til tider en sentral aktør i afrikansk politikk, blant annet som leder av Den afrikanske union (AU). Samtidig var hans handlinger og utsagn ofte i konflikt med det internasjonale samfunn for øvrig. ■

NØKKELTALL > MALI	
Folketall (millioner)	15,8
Nye flyktninger fra Mali i 2012	145 292
Totalt antall flyktninger fra Mali	151 781
Internt fordrevne	Minst 227 000
Flyktninger i Mali fra andre land	14 168
Frivillige tilbakevendinger til Mali i 2012	-
Asylsøkere fra Mali til Norge i 2012	31

Tall ved inngangen til 2013.

OPPRØR, KUPP OG FLYKTNINGSTRØMMER

2012 var et katastrofalt år for Mali. Tuaregopprøret i Nord-Mali startet i januar, da tuaregbevegelsen MNLA (Den nasjonale frigjøringsbevegelsen for Azawad) samordnet sine angrep med Ansar Dine (Forsvarere av islam). Store våpenforsendelser fra Libya og 400 krigere som tidligere hadde tjenestegjort for avdøde Muammar al-Gaddafi, ble tungen på vektskålen og førte til at den maliske hæren ble tvunget på retrett. Mali var i praksis delt i to helt frem til den franske intervensjonen i januar 2013.

FRA STABILITET TIL HUMANITÆR KRISE Tuaregopprøret i januar 2012 ble etterfulgt av statskupp to måneder senere. Det forverret situasjonen i landet, som på toppen av det hele hadde vært gjennom en alvorlig tørke i 2011. Mali, av mange vurdert som regionens demokratiske og stabile fyrtårn, utviklet seg i en retning som skapte stigende uro i det vestlige Sahel-beltet. Den kaotiske politiske situasjonen og de store flyktningstrømmene kom overraskende på hele det internasjonale samfunnet.

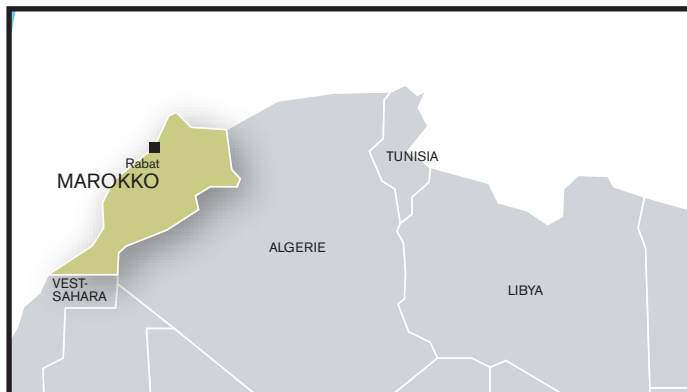
Flere hundretusen mennesker ble drevet på flukt de første månedene i 2012, både internt i Mali og til nabolandene Mauritania, Burkina Faso og Niger. Sommeren 2012 anslo FN at 4,6 millioner mennesker i Mali hadde behov for matvarehjelp utenfra.

ISLAMISTENE TAR OVER OPPRØRET Helt siden tiden før uavhengigheten fra Frankrike i 1960, har tuaregene stått i opposisjon til sentralmyndighetene, og de har gjentatte ganger gjort opprør fordi de mener seg oversett og marginalisert. Tuaregene er et nomadefolk, men tørken de siste årene har gjort det stadig vanskeligere å holde store kvegflokker. Mange tuareger har derfor slått seg ned og blitt bofaste. Men deres krav om tilgang til jord og skoler for barna er i stor grad blitt oversett av regjeringen.

Under opprøret i januar 2012 ble tuaregenes politiske krav raskt underordnet en annen dagsorden. Mens MNLA ønsket uavhengighet og hadde nådd sitt mål da de 6. april 2012 erklærte dannelsen av den selvstendige staten Azawad, var målet for Ansar Dine og deres Al-Qaida-allierte i Nord-Afrika (AQIM) innføring av sharia-lover i områdene de kontrollerte. Islamistene fikk gradvis overtaket i maktkampen, og MNLA ble presset på defensiven.

ALARMKLOKKENE RINGER Blandingen av militante islamister, separatister og velorganiserte smuglere i et område på størrelse med Europa førte til en kraftig forverring av sikkerhetssituasjonen i det vestlige Sahel-beltet. Da islamistene startet en offensiv i januar 2013 svarte Frankrike med å intervensjon militært. Kampene førte til nye flyktningstrømmer, og per mars 2013 er til sammen 430 000 mennesker drevet på flukt inne i eller ut av Mali. Fremdeles er det mange områder hvor det er vanskelig å få inn humanitær bistand, og det er meldt om overgrep mot sivile, både fra islamistenes og den maliske hærens side.

Det viktigste er å søke politiske forhandlingsløsninger med grupper som har en politisk dagsorden. Mange mente den internasjonale afrikanske styrken AFISMA, som var ment å erstatte de franske styrkene, burde gjøres om til en fredsbevarende FN-operasjon. I april 2013 vedtok FNs sikkerhetsråd en resolusjon som baner vei for å sende militære styrker til Mali. Å hindre overgrep og fortsatt polarisering mellom etniske grupper, samt berede grunnen for at internt fordrevne og flyktninger kan vende hjem, vil være med på å sikre at de planlagte valgene sommeren 2013 blir frie og demokratiske. Det vil også gjøre at den lokale matproduksjonen kan komme i gang igjen. ■

NØKKELTALL › MAROKKO

Folketall (millioner)	32,3
Nye flyktninger fra Marokko i 2012	148
Totalt antall flyktninger fra Marokko	4150
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Marokko fra andre land	2922
Frivillige tilbakevendinger til Marokko i 2012	-
Asylsøkere fra Marokko til Norge i 2012	142

Tall ved inngangen til 2013.

VANSKELIG SIKKERHETSSITUASJON

Etter terrorangrepet på et stort gassanlegg i nabolandet Algerie og den spente situasjonen i Nord-Mali har marokkanske myndigheter uttrykt bekymring for sikkerhetssituasjonen både i Marokko og i regionen. Myndighetene har allerede slått ned på flere terrorceller, og i april 2013 advarte FN mot mulig infiltrasjon av utenlandske militante grupper. Særlig frykter man at konflikten i Mali sprer seg til det okkuperte Vest-Sahara.

Bakgrunnen for konflikten i Vest-Sahara er at marokkanske styrker rykket inn og okkuperte området etter at kolonimakten Spania trakk seg ut i 1975. Halvparten av de som opprinnelig bodde der, saharawiene, ble drevet på flukt. De befinner seg nå i isolerte flyktningleirer i ørkenen i nabolandet Algerie. Den fastlåste konflikten har ledet til et anstrengt forhold mellom Marokko og Algerie, og grensene mellom de to landene har vært stengt siden 1994.

FASTLÅST KONFLIKT Saharawiene er representert av Polisario, som drev en geriljakrig mot marokkanske styrker inntil FN meklet frem en fredsavtale i 1991. Avtalen var basert på en forståelse av at en folkeavstemning skulle avholdes om territoriets videre skjebne. Marokko og Polisario er imidlertid ikke enige om hvem som skal delta i en eventuell folkeavstemning, og heller ikke hvilke alternativer man skal stemme over. Polisario ønsker at full uavhengighet skal være et av alternativene. Marokko er på sin side ikke villige til å tilby mer enn en viss grad av selvstyre. Forsøk på å komme frem til en løsning har så langt ikke lyktes.

Marokko viser til «historiske krav» på Vest-Sahara, til tross for at dette kravet ikke anerkjennes av verken FN eller Den internasjonale domstolen i Haag. Likevel holder Marokko fast på området, der de utnytter naturressursene på en måte som ikke kommer den

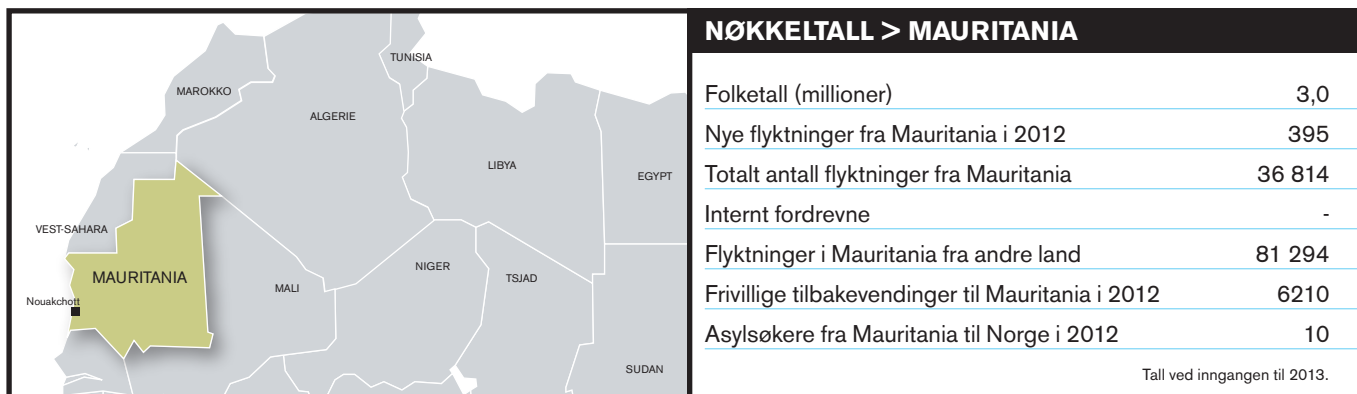
opprinnelige befolkningen til gode, noe som er et klart brudd på folkeretten.

TILLITSBYGGENDE TILTAK En konsekvens av masseflukten av saharawier til Algerie er splittede familier. Ektefeller ble skilt fra hverandre, og foreldre fra barna sine. Stadig nye generasjoner vokser opp i flyktningleirene uten noen gang å ha sett sitt hjemland. For å forbedre forholdene for disse familiene, driver FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) et tillitsbyggende program i samarbeid med Algerie, Mauritania, Marokko og Polisario. En sentral komponent i dette programmet er familiebesøk. Planen er å gjennomføre 34 tur-retur-flygninger mellom Tindoufi i Algerie, der flyktningene befinner seg, og Vest-Sahara i løpet av 2013.

MANGEL PÅ ASYLSYSTEM Antallet asylsøkere som oppsøker UNHCR i Marokko, har økt de siste årene. I 2012 var pågangen særlig stor fra Elfenbenskysten og Syria.

I likhet med sine naboland i regionen er Marokko både transitland og endestasjon for store blandede migrasjonsstrømmer, de fleste fra land sør for Sahara.

Marokko har undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951 og 1967-protokollen, men har ikke utviklet et nasjonalt asylsystem. UNHCR er den eneste aktøren som driver registrering, dokumentasjon og vurdering av flyktningstatus. UNHCR er i samtaler med regjeringen om utvikling og opprettelse av et nasjonalt asylsystem, men ingen konkrete fremskritt er gjort. ■

VERTSLAND MED FÅ RESSURSER

Opprøret i Nord-Mali som startet vinteren 2012, har ledet til en strøm av flyktninger over grensen til Mauritania. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), befant minst 70 000 maliske flyktninger seg i Mauritania ved utgangen av 2012. De fleste er tuareger og holder til i nærheten av byene Mbera og Bassikounou, nær grensen til Mali. Forholdene i leirene er langt fra tilfredsstillende, og UNHCR og samarbeidspartnere har utfordringer med å skaffe flyktningene blant annet husly, helsetjenester og nok vann.

SAHARAWISKE FLYKTNINGER INTEGRERT Det bor også over 25 000 saharawier i en flyktningliknende situasjon i Mauritania. De er et resultat av den marokkanske okkupasjonen av Vest-Sahara i 1975, som har fortsatt frem til i dag. De aller fleste saharawiene er godt integrert i lokalsamfunnet der de befinner seg og trenger liten eller ingen bistand fra det internasjonale samfunn. Mange av de saharawiske flyktningene i Algerie kommer til Mauritania noen måneder i året for å finne arbeid og for å treffe slektninger bosatt i de okkuperte områdene.

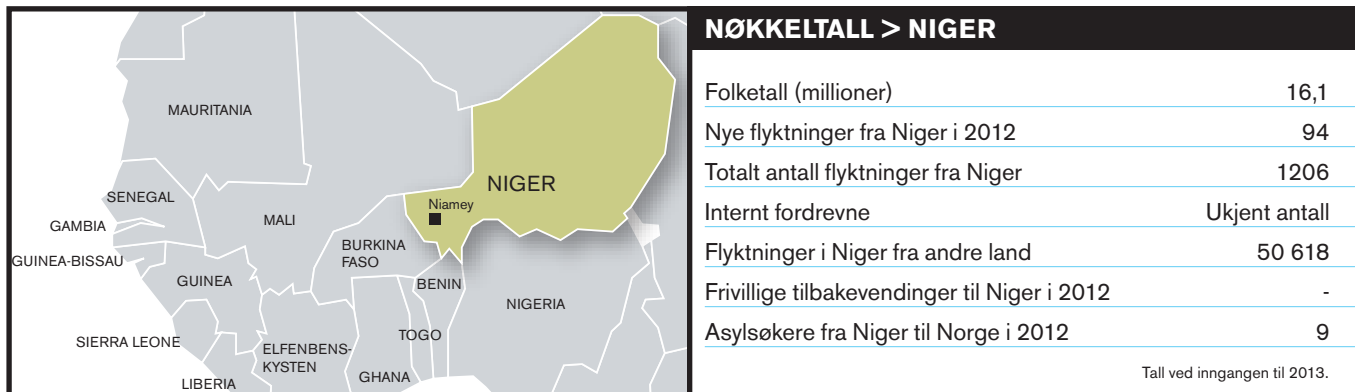
Mauritania hadde forut for frigjøringen fra Frankrike i 1960 et relativt anstrengt forhold til Marokko. Dette bedret seg betraktelig da Marokko foreslo at de to landene skulle dele den tidligere spanske kolonien Vest-Sahara mellom seg. Mens Marokko invaderte Vest-Sahara fra nord, gikk styrker fra Mauritania inn fra sør. Men i 1979 inngikk Mauritania og Polisario, frigjøringsbevegelsen i Vest-Sahara, en fredsavtale der Mauritania sa fra seg alle krav på territorium. Etter det har Mauritania forholdt seg nøytral til konflikten i Vest-Sahara.

KREVENDE SIKKERHETSSITUASJON I hele det vestlige Sahel-beltet forverret sikkerhetssituasjonen seg dramatisk i løpet av 2012.

Islamistenes fremmarsj i Nord-Mali påvirket også situasjonen i Mauritania, ikke bare humanitært i form av en flyktningstrøm, men også politisk og sikkerhetsmessig. Mauritanias president siden 2008, Mohamed Aziz, ble utsatt for et attentatforsøk i oktober 2012, men unnslopp med lettere skader. Utad ble hendelsen dysset ned og beskrevet som et ulykkestilfelle, men det spekuleres i om det var et politisk attentatforsøk. Sikkerheten i hovedstaden ble forsterket etter denne hendelsen. En viktig årsak til det var også at al-Qaida Maghreb (AQIM) var på offensiven i regionen helt frem til den franske intervensjonen i Nord-Mali i januar 2013.

OFTERE TØRKE Mauritania er et av de varmeste og tørreste landene i verden. Av de nær 3,4 millioner innbyggere opplever mellom 800 000 og 1,2 millioner mennesker til tider alvorlig matmangel og underernæring. Landet er stadig rammet av tørke, og intervallene mellom katastrofeårene ser ut til å bli kortere. I 2012 var det godt med regn, men befolkningen kunne bare i liten grad nyte godt av det. Grunnen var at de allerede hadde brukt opp såkorn, utarmet jorda, eller at avlingene ble angrepet av insekter. I katastrofeåret 2011 falt jordbruksproduksjonen i landet med hele 40 prosent.

FORTSATT SLAVERI I flere århundrer har slaveri vært utbredt i Mauritania. Styresmaktene har ved flere anledninger forsøkt å vedta lover som kriminaliserer praksisen med at den arabiske delen av befolkningen holder deler av den svarte befolkningen som slaver. I 2007 ble en lov som forbyr praksisen, endelig ratifisert. Man regner allikevel med at omtrent 20 prosent av innbyggerne fortsatt lever under slaveliknende forhold. ■

FLYKTNINGER FRA MALI

Niger, et av verdens fattigste land, ble i løpet av 2012 vertsland for titusener av maliske flyktninger. Tuaregopprøret i Nord-Mali, som i løpet av våren 2012 ble overtatt av islamistiske bevegelser, forverret sikkerhetssituasjonen i hele det vestlige sahelbeltet. I mars 2013 var 260 000 drevet på flukt inne i Mali, mens 170 000 hadde krysset grensene til nabolandene Niger, Mauritania og Burkina Faso. 50 000 av flyktningene oppholdt seg i Niger, og de fleste holdt til i leirer i grenseområdene mot Mali helt vest i landet.

FN, inkludert FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), har vært i Niger i mange år, men deres aktiviteter har ikke vært tilpasset en krisesituasjon lik den som utviklet seg i løpet av 2012. UNHCR har derfor måttet styrke sin tilstedeværelse for å kunne ta i mot det store antallet flyktninger.

HYPPIGERE TØRKE Flyktningstrømmen fra Mali kommer på toppen av en vanskelig humanitær situasjon med alvorlig tørke i 2011. Niger har hatt matmangel i 25 av de 50 årene landet har vært uavhengig. Befolkningen hadde derfor lite å dele da 50 000 nye munner skulle mettes. En annen utfordring, i et klimatisk svært sårbart område, var økt nedhogging av trær. Høsten 2012 kom det regn, og flere steder var matproduksjonen god. Andre steder førte regnet til flom, fordi mangel på trær og vegetasjon gjorde at vannet ikke trakk ned i jorda. Det fantes også mindre, avgrensede områder med fortsatt tørke. Enkelte av disse var grenseområdene mot Mali.

GODT FORHOLD TIL LOKALBEFOLKNINGEN Til tross for betydelig knapphet på ressurser i Niger, er forholdet mellom flyktningene og lokalbefolkningen godt. Familiebåndene går på tvers av grensene, og flyktningene kalles brødre og søstre. UNHCR ønsker å styrke det gode forholdet og bygger skoler for flyktningene i områder

hvor det aldri tidligere har vært skoler. Allerede fra oppstarten har lokale barn fått tilgang til undervisning ved disse skolene. Den dagen flyktningene blir omplassert eller vender hjem, vil bygningene komme lokalbefolkningen til gode.

Mange av flyktningene er tuareger eller arabere som frykter overgrep eller hevn hvis de vender hjem. Det finnes også mange tuareger i Niger. Disse har imidlertid et langt bedre forhold til sin egen regjering enn det tuaregene i Nord-Mali har hatt.

UTSATTE GRENSEOMRÅDER Grensen mellom Mali og Niger er svært porøs. Før den franske intervensjonen i Nord-Mali i januar 2013 fryktet man en kraftig forverring av sikkerhetssituasjonen i grenseområdene. De første flyktningene som ankom Niger i januar 2012, slo seg ned bare sju kilometer inne på nigersk territorium. Dette satte dem i en ytterst sårbar situasjon, og UNHCR forsøkte utover i 2012 å flytte flyktningene lenger inn i landet. Den maliske siden av grensen var på den tiden kontrollert av den islamistiske bevegelsen Mujao, og frykten for infiltrasjon og direkte angrep var stor.

RETUR AV MIGRANTER OG FLYKTNINGER FRA LIBYA Ifølge Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) forsøker mange av de 250 000 migrantene/flyktningene som oppholdt seg i Libya, nå å vende hjem, de fleste til land i Vest-Afrika. Veien til Europa ble stengt etter en avtale fra 2009 mellom Libya og Italia, hvor det ble bestemt at migranter søfra skulle returneres til Libya. De vanskelige levekårene i Libya etter borgerkrigen har nå tvunget dem til å vende tilbake til sine hjemland, og veien hjem går for mange gjennom Niger. Høsten 2012 returnerte omtrent 1000 personer hver måned. ■

NØKKELTALL > NIGERIA

Folketall (millioner)	162,5
Nye flyktninger fra Nigeria i 2012	1823
Totalt antall flyktninger fra Nigeria	29 875
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Nigeria fra andre land	4196
Frivillige tilbakevendinger til Nigeria i 2012	-
Asylsøkere fra Nigeria til Norge i 2012	355

Tall ved inngangen til 2013.

FLOM OG VOLD FORDRIVER MILLIONER

Vold og menneskerettighetsovergrep drev flere hundre tusen mennesker på flukt i Nigeria i 2012. I tillegg mistet over seks millioner nigerianere sine hjem i den verste flommen på 50 år høsten 2012.

Den nigerianske befolkningen består av 40 prosent kristne og 50 prosent muslimer. De kristne bor hovedsakelig i sør, mens muslimene dominerer i nord. I nordlige områder av landet driver den radikale islamistiske bevegelsen Boko Haram en væpnet kamp for å opprette en selvstendig muslimsk stat.

Både hæren og Boko Haram utsetter befolkningen for vold og overgrep. Hundretusener har blitt fordrevet i angrep mot offentlige og sivile mål, som politi- og militærinstallasjoner, kirker, avisredaksjoner, skoler og barer. I tillegg har væpnede konflikter mellom bønder og nomader over tilgang til jord ført til intern flukt.

Wæpnet konflikt mellom regjeringsstyrker og lokale opprørere som har gjennomført flere angrep mot internasjonale oljeselskaper i Niger-deltaet, har også ført til sivile tap og fordrivelser. Befolkningen er frustrert over ikke å få del i den rikdommen som oljeressursene skaper. Selskapene får kritikk for dette fra internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner.

VERSTE FLOM PÅ 50 ÅR Mellom juli og oktober 2012 ble store deler av Nigeria rammet av flom. Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) mistet seks millioner hjemmene sine, avlinger ble ødelagt og et stort antall husdyr gikk tapt. hjelpeorganisasjoner anslo at det ville ta minst et halvt år å reparere infrastruktur og gjenskape inntektsmuligheter. Flommen førte også til at folk som allerede var fordrevet, ikke kunne vende hjem.

MANGEL PÅ TALL OG POLITIKK Registreringen av internt fordrevne i Nigeria er svært mangelfull, men i mars 2012 oppga landets flykt-

ningkommisjon at over én million var fordrevet på grunn av vold og naturkatastrofer. I tillegg kommer et ukjent antall som har søkt tilflukt hos venner og familie. Det er lite informasjon om de 65 000 som måtte flykte i forbindelse med urolighetene under valget i 2011. Flere hundre bor fortsatt i leirer uten støtte fra regjeringen. Mulighetene til arbeid er begrenset, og de færreste av barna har vendt tilbake til skolebenken.

Myndighetenes respons på de ulike krisene har i stor grad vært begrenset til kortsiktig krisehjelp. Landet har også manglet en nasjonal politikk og et juridisk rammeverk for internt fordrevne. I april 2012 ratifiserte Nigeria Kampala-konvensjonen, som binder regjeringer på det afrikanske kontinentet til å lovfeste rettigheter for internt fordrevne. Nigeria begynte også arbeidet med å revidere lovverket og klargjøre roller og mandater for offentlige organer som arbeider med katastrofer, flyktninger og internt fordrevne. Ved inngangen til 2013 var dette arbeidet ikke fullført.

SYSTEMATISKE TVANGSUTKASTELSER I landets største by, Lagos, har tusenvis av mennesker mistet hjemmene sine i et byfornyelsesprosjekt som har pågått over flere år i området Abonnema Wharf. I februar 2013 ble over 300 private hjem revet, og hundrevis av innbyggere ble hjemløse etter tvangsutkastelser, ifølge Amnesty International. Mellom 10 000 og 20 000 mennesker ble kastet ut av samme bydel sommeren 2012. Totalt har over to millioner mennesker mistet sine hjem i urbane strøk på grunn av tvangsutkastelse, ifølge IDMC. ■

NØKKELTALL > RWANDA

Folketall (millioner)	10,9
Nye flyktninger fra Rwanda i 2012	970
Totalt antall flyktninger fra Rwanda	107 710
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Rwanda fra andre land	59 689
Frivillige tilbakevendinger til Rwanda i 2012	11 160
Asylsøkere fra Rwanda til Norge i 2012	4

Tall ved inngangen til 2013.

TURBULENT NABOSKAP

Vinteren 2012-2013 ankom en strøm av flyktninger fra DR Kongo til Rwanda. De ble internert i midlertidige leirer rett over grensen for så å bli flyttet til mer permanente løsninger rundt hovedstaden Kigali. Den nye flyktningstrømmen var resultat av kamphandlinger i DR Kongo som endte med at opprørsgruppen M23 sent i 2012 tok seg inn i Goma, hovedstaden i provinsen Nord-Kivu.

Mange av flyktningene var svært traumatiserte etter å ha blitt utsatt for grove overgrep og angrep fra både opprørsgrupper og regjeringsstyrker. Blant flyktningene var det også et høyt antall enslige barn og kvinner med et stort beskyttelsesbehov.

RWANDA OG DR KONGO De kongolesiske provinsene Nord- og Sør-Kivu, som ligger i grensestrøkene mot Rwanda, har lenge vært blant de mest konfliktutsatte områdene i DR Kongo. Verken regjeringen eller hæren har greid å skaffe seg permanent kontroll her, og sivilbefolkningen har i årevis befunnet seg i skvis mellom ulike væpnede grupper. Avstanden til hovedstaden Kinshasa er mye lenger enn til nabolandet Rwanda, som har blitt beskyldt for å støtte opprørsgrupper. Forsyninger til disse områdene av DR Kongo kommer for en stor del via Rwanda. Dessuten har kampen om de store naturrikdommene i Øst-Kongo skapt en uoversiktlig og kompleks situasjon med mange aktører og ulike dagsordener. Mye av råvarene som utvinnes, blir fraktet ut av DR Kongo gjennom Rwanda. Dette har gitt Rwanda store inntekter, og kontroll over utførselsveiene er derfor viktig. Dette var en av hovedgrunnene til at M23-militsen valgte å invadere Goma høsten 2012.

HUTU OG TUTSI Historisk sett har Rwanda vært et hierarkisk samfunn, der tutsiene har hatt en privilegert status sammenliknet med den mer tallrike hutu-befolkningen. Belgierne forsterket dette ved

å forholde seg til tutsiene som den ledende gruppen i landet. Helt siden uavhengigheten fra Belgia i 1962 har motsetningene mellom de to folkegruppene vært store. I 1990 startet en blodig konflikt som endte med folkemordet i 1994, hvor nærmere 800 000 mennesker, de fleste tutsier, ble drept i løpet av 100 dager.

RETUR AV FLYKTNINGER TIL RWANDA Etter folkemordet flyktet mange hutuer til nabolandene DR Kongo, Uganda, Tanzania og Burundi. Etter årtusenskiftet har forsoningsarbeid, internasjonalt samarbeid og en sterk sentralmakt ført til stabilitet og relativt trygge forhold for hjemvendte flyktninger. De fleste på flukt har derfor også valgt å returnere til Rwanda. I 2012 opphørte den kollektive gruppeskyttelsen av rwandiske flyktninger i nabolandene. Uganda valgte i februar 2013 å tvinge de få gjenværende flyktningene til å returnere til hjemlandet, og 1700 rwandere ble beordret inn i lastebiler og fraktet over grensen. I tumultene som fulgte deportasjonen, ble to mennesker drept og 25 skadet.

VELDRETVET OG LITE KORRUPSJON Rwandas mektige mann, tutsien Paul Kagame som kom til makten i 2000, har klart å bygge opp et velfungerende statsapparat. Landet er blitt kritisert for brudd på menneskerettigheter, for ikke å holde frie valg og for manglende pressefrihet, men samtidig er landet et av de mest veldrevne og minst korrupte i hele Afrika. Det må også nevnes at Rwanda har avskaffet dødsstraff: I 2008 var landet det eneste i verden hvor flertallet av medlemmene i parlamentet var kvinner. For å minske spenningen mellom hutuene og tutsiene, har man i dag valgt å unngå bruken av disse betegnelse. I dag betegnes alle innbyggere som rwandere. ■

NØKKELTALL › DEN SENTRALAFRIKANSKE REP.

Folketall (millioner)	4,5
Nye flyktninger fra Den sentralafrikanske republikk i 2012	4564
Totalt antall flyktninger fra Den sentralafrikanske republikk	166 475
Internt fordrevne	Om lag 132 000
Flyktninger i Den sentralafrikanske republikk fra andre land	16 618
Frivillige tilbakevendinger til Den sentralafrikanske republikk i 2012	2320
Asylsøkere fra Den sentralafrikanske republikk til Norge i 2012	1

Tall ved inngangen til 2013.

KRONISK KRISE

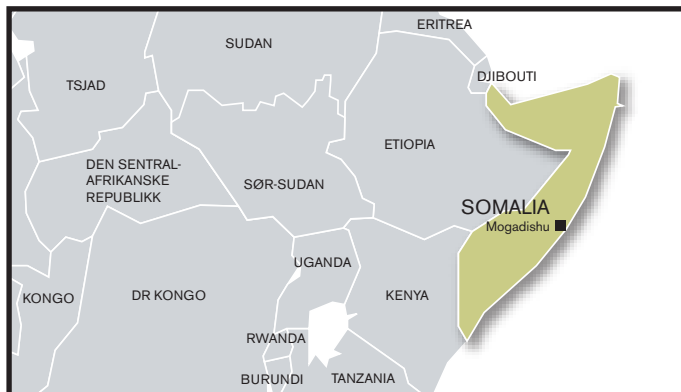
24. mars 2013 inntok opprørsbevegelsen Seleka hovedstaden Bangui. Den sittende presidenten Francois Bozize flyktet ut av landet. I dagene etter maktovertakelsen fulgte omfattende plyndring og vold. Flere hundretusen mennesker ble drevet på flukt inne i landet eller tok seg over grensene til nabolandene, i første rekke DR Kongo, men også til Tsjad og Kamerun.

SVAK STAT Befolkningen i Den sentralafrikanske republikk (SAR) har helt siden uavhengigheten fra Frankrike i 1960 og frem til våre dager levd i en humanitær unntakstilstand. Som en av Afrikas svakeste stater har landet en historie preget av kupp og vekslende presidenter. Vold og fordrivelse har vært en del av dagliglivet, og ute på landsbygda har det nærmest vært totalt fravær av statlig tilstedeværelse. Mangel på beskyttelse, mat og helsetjenester har i mange år vært bortimot en permanent tilstand, som bare ble ytterligere forsterket da opprørerne startet en offensiv i desember 2012.

MAKTSKIFTE Opprørsbevegelsen Seleka er en løst sammensatt koalisjon av ulike væpnede opprørsgrupper. Da offensiven startet, rykket de raskt sørover. Sivildbefolkningen fikk et lite pusterom da regjeringen og opprørerne undertegnet en fredsavtale 11. januar 2013, men denne ble brutt i mars, og kampene endte med at Seleka kunne innta Bangui. Lederen for Seleka, Michael Dlotodia, tok sin utdannelse i det tidligere Sovjetunionen og tjenestegjorde for tidligere president Ange Felix-Patasse frem til han ble avsatt av den nå styrte president Francois Bozize i 2003. Dlotodia har sagt han vil styre gjennom dekreter frem til det om tre år skal avholdes valg. Maktovertakelsen har blitt fordømt av Den afrikanske union og FNs generalsekretær Ban Ki-moon, som har bedt om gjenoppretting av den konstitusjonelle orden.

STORE HUMANITÆRE UTFORDRINGER Allerede før desember 2012 var det 132 000 internt fordrevne i SAR. Årsakene var den væpnede konflikten mellom opprørere og hæren mellom 2005 og 2008, aktivitetene til kriminelle grupper og angrep fra Herrens motstandshær(LRA), som har trukket inn i det sørøstlige SAR etter å ha blitt jaget fra Uganda. Ifølge FN økte overgrepene mot sivilbefolkningen i forbindelse med Selekas offensiver i desember 2012 og i mars 2013. Dette gjelder både summariske henrettelser, rekruttering av barnesoldater, voldtekter, forsvinninger og ødeleggelse av eiendom. Den vanskelige sikkerhetssituasjonen har ført til store problemer med å nå ut til ofrene med humanitær assistanse, og mange steder på landsbygda ligger landsbyer nesten helt forlatt. Ifølge FNs kontor for koordinering av humanitære aktiviteter (OCHA) var 166 000 barn allerede i desember 2012 uten tilgang til undervisning. Den væpnede konflikten og den manglende bevegelsesfriheten på grunn av dårlig sikkerhet har også ført til en sterk økning i matvareprisene. Den lokale matproduksjonen er også sterkt rammet på grunn av fordrivelsene og kamp-handlinger.

De internt fordrevne bor i leirer, hos vertsfamilier eller skjuler seg ute i bushen. De har et presserende beskyttelsesbehov og mangler både mat, helsetjenester, vann og utdanningsmuligheter. Unge jenter er utsatt for seksuelle overgrep når de for eksempel arbeider på åkrene eller henter vann. En undersøkelse gjort av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Dansk Flyktninghjelp i leirer for internt fordrevne nord i landet, viste at 30 prosent av jentene mellom 12 og 17 år ble solgt for å inngå ekteskap i lokalsamfunnene der de oppholdt seg. ■

NØKKELTALL › SOMALIA

Folketall (millioner)	9,6
Nye flyktninger fra Somalia i 2012	92 761
Totalt antall flyktninger fra Somalia	1 169 121
Internt fordrevne	1 100 000-1 360 000
Flyktninger i Somalia fra andre land	10 774
Frivillige tilbakevendinger til Somalia i 2012	-
Asylsøkere fra Somalia til Norge i 2012	2181

Tall ved inngangen til 2013.

SKRITT I RIKTIG RETNING

Bedre sikkerhet, ny regjering og gode avlinger har lettet forholdene for den somaliske sivilbefolkningen, men fremdeles er millioner rammet av vedvarende humanitær krise.

Den humanitære situasjonen i Somalia forbedret seg i 2012 etter tørken som førte til matvarekrise i 2011. Men matmangel er fremdeles utbredt, spesielt i sørlige og sentrale deler av landet. Til sammen er 2,5 millioner mennesker rammet av vedvarende humanitær krise, av disse er over en million internt fordrevne.

Konflikter i Somalia, kombinert med matvarekrisen i 2011, har i tillegg ført til at over en million somaliere er på flukt i nabolandene. En stor andel oppholder seg i verdens største flyktningleir, Dadaab, i Kenya.

TILBAKEGANG FOR AL SHABAAB Større politisk stabilitet preget bildet i 2012. Det var valg av ny regjering og president, Somalias første nasjonalforsamling på mer enn 20 år kom på plass, og landet fikk ny grunnlov. Støtte fra Den afrikanske unions (AU) misjon i Somalia, AMISOM-styrkene, har satt myndighetene i stand til å redusere trusselen fra terrorgruppen Al Shabaab i hovedstaden Mogadishu og de omkringliggende områdene. Men sikkerhets-situasjonen er fremdeles ustabil, og væpnet konflikt forårsaker fortsatt tap av menneskeliv, spesielt i Sør- og Sentral-Somalia. Til tross for AMISOM-styrkenes fremgang ligger det en stor utfordring i å bygge opp de lokale myndighetene og institusjonene.

KONFLIKTER OG TØRKE Strider mellom klaner, kontinuerlige kamper mellom forskjellige væpnede grupper, voldelig kamp om vann og beitetilgang, samt tørke, har drevet mange somaliere på flukt. Majoriteten av den berørte befolkningen lever i det sørlige Somalia, men også de relativt stabile områdene i Somaliland og Puntland i

nord har blitt rammet av tørke, noe som har ført til massiv migrasjon til byområder.

De internt fordrevne har behov for humanitær hjelp i form av mat, vann og tak over hodet, samt beskyttelse, utdanning og muligheter til å etablere et livsgrunnlag. Mange blir boende i leirer for internt fordrevne, som ofte er svært overbefolket og der stadige branner og utstrakt bruk av vold er et stort problem. En utfordring for det humanitære arbeidet er at assistanse til de fordrevne må forhandles frem med forskjellige lokale grupper. De internt fordrevnes tilgang til hjelp og beskyttelse har blitt bedret i Somalia som et resultat av Al Shabaabs tilbakegang, men fremdeles hemmes arbeidet av kamphandlinger og konflikter.

I Sør- og Sentral-Somalia har den vedvarende væpnede konflikten vært preget av menneskerettighetsbrudd og overtredelser av internasjonal humanitær lov. Leirer angripes, og de fordrevne har vært utsatt for kjønnsbasert vold og tvangsrekruttering av barn. I tillegg er områdene der de fordrevne oppholder seg, ekstra utsatt for utbrudd av smittsomme sykdommer.

BÆREKRAFTIGE LØSNINGER I Puntland og Somaliland, der sikkerhets-situasjonen har vært relativt stabil, fortsetter arbeidet for mer varige løsninger for de fordrevne. Siden det meste av land i Somalia er eid av privatpersoner, er det en utfordring å skape bærekraftige løsninger for de som har vært på flukt i mange år og som må bosette seg i nye områder. Antallet tvangsutkastelser av internt fordrevne i urbane områder har økt.

FNs humanitære appell for Somalia, som ble lansert i desember 2012, var den første som dekket tre år i stedet for ett. I tillegg til å møte de akutte behovene, er målet å gjøre det humanitære arbeidet mer bærekraftig. ■

NØKKELTALL > SUDAN

Folketall (millioner)	34,3
Nye flyktninger fra Sudan i 2012	123 270
Totalt antall flyktninger fra Sudan	590 737
Internt fordrevne	Minst 2 230 000
Flyktninger i Sudan fra andre land	159 877
Frivillige tilbakevendinger til Sudan i 2012	19 480
Asylsøkere fra Sudan til Norge i 2012	472

Tall ved inngangen til 2013.

NYE KAMPER I DARFUR

Mot slutten av 2012 eskalerte konflikten i Darfur etter noen år med et relativt sett lavere konfliktnivå. 90 000 ble internt fordrevet i løpet av året, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Kampene fortsatte inn i 2013.

Den væpnede konflikten i Darfur brøt ut i 2003 da ikke-arabiske opprørere tok til våpen for å kjempe mot det de så som neglisjering fra en arabisk-dominert regjering. Den sudanske hæren mobiliserte og slo tilbake i en allianse med væpnede militser. Resultatet var en bølge av vold som har drevet flere hundre tusen mennesker på flukt.

En fredsavtale inngått i juli 2011 ble bare delvis gjennomført. Blant annet har de væpnede militsene ikke blitt avvæpnet, slik de skulle. I februar 2013 undertegnet regjeringen en avtale om våpenstillstand med en av opprørsgruppene. Forhandlingene ble tilrettelagt av Qatar i et forsøk på å gjenoppvekke fredsprosessen, som hadde gått i stå.

KAMP VED GRENSEN Rett før Sør-Sudan ble opprettet som selvstendig stat, brøt det ut en væpnet konflikt mellom regjeringsstyrker og Sudan People's Liberation Movement-North (SPLM-North) i de to grensestatene Sør-Kordofan og Blånilen. Opprørerne hevder at disse områdene er blitt systematisk neglisjert av regjeringen i Khartoum.

Flere hundre tusen sudanere har flyktet inn i Sør-Sudan på grunn av kampene. Der bor de i leirer under vanskelige forhold med mangel på vann, små matrasjoner, mangel på skole og liten beskyttelse mot seksualisert vold. Enkelte leirer ligger svært nær kampsonen, noe som gjør flyktningene utsatt for angrep fra militser og for bombing fra det sudanske luftvåpenet.

Det har vært vanskelig for humanitære hjelpearbeidere å

komme inn i Sør-Kordofan og Blånilen, og ingen vet sikkert hvor mange som er drevet på flukt. Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) anslår at mellom 500 000 og 120 000 var internt fordrevne ved utgangen av 2012, det vil si dobbelt så mange som året før.

RISIKERER STATSLØSHET I løpet av 2012 dro rundt 155 000 mennesker av sørsudansk herkomst til den nye staten Sør-Sudan. 230 000 personer med samme bakgrunn befinner seg fortsatt i Sudan. De har blitt fratatt sitt sudanske statsborgerskap. Det forventes at de fleste av disse vil dra til Sør-Sudan, men det fryktes at en del vil forbli statsløse.

Ifølge sørsudansk lov skal det være tilstrekkelig å sannsynliggjøre at man er sørsudaner. I noen tilfeller har dette vist seg vanskelig, og mange skal ha gitt opp fordi prosessen ble for krevende. Usikkerheten i Kordofan-regionen har også gjort det umulig å reise med tog og buss. Dette skaper problemer for de som ønsker å ta seg over grensen for å registrere seg i folkeregisteret i Sør-Sudan.

Diskriminering og angrep mot sørsudanere har blitt et økende problem i Sudan. Kirker er bombet, og folk som tas å være sørsudanere, har opplevd tvangsutkastelser eller tvangsinnskriving i hæren.

DEPORTERER ASYLSØKERE I august 2012 gikk Amnesty International ut og krevde at Sudan slutter å tvangsreturnere asylsøkere til Eritrea. Bakgrunnen var en rettssak der 51 personer som var anklaget for å ha kommet ulovlig inn i Sudan, ble dømt til deportasjon. De fleste domfelte var asylsøkere, men det var også flere anerkjente flyktninger blant dem. Flere av asylsøkerne kom opprinnelig fra Etiopia. Sudan har signert Flyktningkonvensjonen av 1951 og 1967-protokollen. ■

NØKKELTALL › SØR-AFRIKA

Folketall (millioner)	50,6
Nye flyktninger fra Sør-Afrika i 2012	28
Totalt antall flyktninger fra Sør-Afrika	660
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sør-Afrika fra andre land	295 675
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Afrika i 2012	-
Asylsøkere fra Sør-Afrika til Norge i 2012	0

Tall ved inngangen til 2013.

FREMMEDFRYKT PÅ FREMMARSJ

Sør-Afrika er blant de landene i verden som mottar flest asylsøknader. Flyktningene kommer fra Zimbabwe, Den demokratiske republikken Kongo, Etiopia, Somalia og Bangladesh. I et forsøk på å få ned tallene har innenriksdepartementet tatt i bruk kontroversielle metoder. Fristen for å søke asyl etter ankomst til landet ble i 2011 kuttet fra 14 til 5 dager. Etter at denne tidsfristen har gått ut, blir folk ansett som udokumenterte migranter som kan arresteres og deporteres. Kritikere hevder at den korte fristen gjør det nærmest umulig for mange å få registrert søknadene sine.

STRID OM MOTTAKSENTRER Forsøk på å stenge mottakssentrene i Johannesburg og Port Elizabeth, samt å avvikle behandlingen av nye asylsøknader i Cape Town, ble stanset av landets domstoler i 2012. I mellomtiden økte presset på de gjenværende mottakssentrene, og asylsøkere og flyktninger ble avvist uten å ha fått tilgang til de tjenestene de har krav på.

Innenriksdepartementet ønsker på sikt å flytte alle mottakstjenestene til grensene, men foreløpig mangler nødvendig infrastruktur. Grensevakter avviser rutinemessig mulige asylsøkere som har kommet via andre land, basert på prinsippet om at de burde ha søkt asyl i det første trygge landet de kom til.

MENNESKESMUGLING ØKER Menneskesmugling fra Afrikas Horn til Sør-Afrika er et fenomen som øker i omfang. Særlig etiopiere og somaliere på flukt fra konflikt, politisk undertrykkelse, tørke og dyp fattigdom ser Sør-Afrika som et fritt og relativt velstående land. Reisen er imidlertid risikabel, og strengere rutiner ved grenseovergangene bidrar til at smuglerne tar større sjanser. Flere migranter drukner i båtulykker eller blir kvalt i trange lasterom på veien. Av og til krever smuglerne også penger fra migrantenes slektninger og venner.

FREMMEDFRYKT En undersøkelse offentliggjort av Afrobarometer og Institute for Democracy i 2012 avdekket at folks holdninger til utlendinger ikke har bedret seg siden 2008, da vold mot migranter og flyktninger førte til at 60 mennesker ble drept og 46 000 drevet på flukt. Dette bidro til internasjonal oppmerksomhet rundt fremmedfrykt i Sør-Afrika.

Undersøkelsen i 2012 viste at 67 prosent av de som svarte, oppga at de overhodet ikke stoler på utlendinger, mot 60 prosent i 2008. En tredel sa de fysisk ville motsette seg at migranter skulle få etablere seg i deres nabolag. Om lag like mange sa de ville stoppe dem fra å drive forretninger. 44 prosent mente at Sør-Afrika ikke burde ta imot asylsøkere. Jevnlige angrep mot butikker drevet av utlendinger, ofte manet frem av lokale butikkeiere som ikke liker konkurransen, er uttrykk for fremmedfrykten i landet.

KAMPANJE MOT BUTIKKEIERE Samtidig har politikere og folk i maktposisjoner begynt å spille på fremmedfrykten. Noen har for eksempel krevd en strengere innvandringspolitikk og lovforbud mot utenlandsk eierskap av butikker. I slutten av juli 2012 innledet politiet i provinsen Limpopo operasjonen «Hard Stick», rettet mot butikker som ble drevet uten tillatelse. Politiet slo til uten forvarsel, og i praksis var det bare butikker med utenlandske eiere som ble stengt. Begrunnelsen var at asylsøkeres rett til arbeid ikke omfatter forretningsdrift. ■

NØKKELTALL › SØR-SUDAN

Folketall (millioner)	10,3
Nye flyktninger fra Sør-Sudan i 2012	35 536
Totalt antall flyktninger fra Sør-Sudan	105 690
Internt fordrevne	Minst 240 000
Flyktninger i Sør-Sudan fra andre land	202 616
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Sudan i 2012	2240
Asylsøkere fra Sør-Sudan til Norge i 2012	4

Tall ved inngangen til 2013.

FLYKTNINGKRISE OG INTERN URO

Jubelen har lagt seg siden Sør-Sudan feiret uavhengigheten 9. juli 2011. Landet har store utfordringer med flyktninger fra Sudan, urolige grenseområder, intern konflikt, nye fordrivelser og tilbakevending fra nord.

ØKT FLYKTNINGSTRØM FRA SUDAN I 2012 økte flyktningstrømmen fra Sør-Kordofan og Blånilen i Sudan til leirer nord i Sør-Sudan. Kamper mellom Sudans regjeringsstyrker og Sudan People's Liberation Movement-North (SPLM-N), kombinert med matmangel og dårlig humanitær tilgang, har tvunget rundt 180 000 mennesker til å flykte til Sør-Sudan. Det er enorme behov blant flyktningene. Få utsikter til politiske løsninger på konfliktene i Sudan gjør at flyktningekrisen kan bli langvarig.

I tillegg er det flyktninger fra Etiopia, DR Kongo og Den sentralafrikanske republikk i Sør-Sudan.

VANSKELIG Å FINNE VARIGE LØSNINGER Minst 240 000 mennesker ble drevet på flukt i Sør-Sudan i 2012 på grunn av væpnet konflikt mellom regjeringsstyrker og militsgrupper, lokale konflikter, kamp om naturressurser og kvegtyveri. Konfliktnivået er høyt i delstaten Jonglei og forverres av at store mengder våpen er tilgjengelig. Det rapporteres om omfattende overgrep mot sivilbefolkningen, særlig mot kvinner og barn.

I 2012 trakk Sudan og Sør-Sudan ut sine styrker fra Abyei. Få av de 110 000 fordrevne fra kamper i 2011 har likevel vendt tilbake. Årsakene omfatter miner, usikkerhet, mangel på sivile myndigheter og regionens uavklarte status.

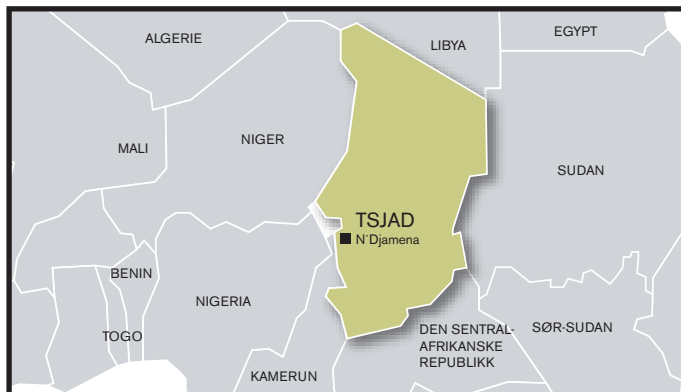
Samtidig returnerte i 2012 155 000 fordrevne fra de tidligere konfliktene mellom Khartoum og grupper i sør. Siden 2007 har 1,8 millioner sørsudanere vendt tilbake fra Sudan, spesielt fra

hovedstaden Khartoum. Lite støtte til reintegrering når det gjelder arbeid, jord, utdanning og basistjenester gjør det imidlertid vanskelig å finne varige løsninger. Mange bor i midlertidige bosetninger eller ender opp i urbane strøk. Sørsudanere som fortsatt er i Sudan, har få rettigheter og muligheter til lokal integrering.

KREVENDE STATSBYGGING Sør-Sudan er et av verdens minst utviklede land hvor humanitære behov og utviklingsbehov henger nært sammen. Flyktningekrisen og 4,6 millioner mennesker som lider av matmangel, skaper store behov. FN og de frivillige organisasjonene trenger 1,16 milliarder dollar til humanitær hjelp og beskyttelse i 2013. Mangel på basistjenester, lav jordbruksproduksjon, intern uro, dårlig infrastruktur og en svak økonomi gjør folk enda mer sårbare. I regnetiden er store deler av landet ufremkommelig. Humanitær tilgang begrenses også av miner, dårlige veier, usikkerhet og konflikt.

Parallelt med nødhjelp trengs utvikling og statsbygging. Offentlige tjenester innen helse, utdanning og infrastruktur, utvikling av demokrati og menneskerettigheter, sikkerhet og stabilitet, samt etablering av en rettsstat er blant utfordringene. Oljeproduksjonen, som utgjør over 90 prosent av statsinntektene, starter opp igjen i mars 2013, etter stans siden januar 2012 på grunn av uenighet om betaling for bruk av Sudans rørledninger.

Forholdet til Sudan utfordrer sikkerheten, stabiliteten og utviklingen i Sør-Sudan. Det er flere uavklarte punkter i fredsavtalen fra 2005, som markerte slutten på Afrikas lengste borgerkrig. I 2012 var situasjonen i grenseområdene svært ustabil, men politiske forhandlinger, ledet av Den afrikanske union (AU) i Addis Abeba, fortsatte. I september 2012 undertegnet landene en avtale om grensesikkerhet, handel og økonomi og rettighetene til det andre landets borgere. ■

NØKKELTALL › TSJAD

Folketall (millioner)	11,5
Nye flyktninger fra Tsjad i 2012	390
Totalt antall flyktninger fra Tsjad	43 474
Internt fordrevne	Om lag 90 000
Flyktninger i Tsjad fra andre land	373 876
Frivillige tilbakevendinger til Tsjad i 2012	1710
Asylsøkere fra Tsjad til Norge i 2012	4

Tall ved inngangen til 2013.

KAMP OM KNAPPE RESSURSER

Over 264 000 sudanere har flyktet til Tsjad på grunn av den langvarige konflikten i Darfur i Sudan. I Tsjad bor flyktningene i tolv leirer langs grensen mot Sudan.

I tillegg huser Tsjad 60 000 flyktninger fra Den sentralafrikanske republikk (SAR), som er fordelt på seks leirer. Antall flyktninger fra SAR økte i forbindelse med at opprørsbevegelsen SELEKA overtok makten i SAR i mars 2013.

VANSKELIG SITUASJON FOR FLYKTNINGENE Tsjad har begrenset infrastruktur, få naturressurser og mangel på tilgang til dyrbar jord. Dette har gjort flyktningene nærmest fullstendig avhengige av humanitær assistanse for å få dekket grunnleggende behov.

Mange av flyktningene er sterkt traumatiserte, og seksualisert vold og tidlig ekteskap er utbredt. En rekke fredsavtaler mellom den sudanske regjeringen og opprørerne i Darfur har ikke bidratt til å dempe konfliktnivået, og flyktningene er engstelige for å vende hjem. Samtidig har den langvarige konflikten ført til svekket engasjement blant giverlandene.

HJEM FRA LIBYA OG NIGERIA Revolusjonen i Libya førte til at 90 000 tsjadiske migranter måtte vende tilbake til Tsjad. Dette har vært en stor belastning for et av verdens fattigste land. Tsjadiske familier har mistet gjennomsnittlig 20 prosent av inntektsgrunnlaget sitt, ifølge Alertnet.

I tillegg til de hjemvendte migrantene fra Libya, har også 1000 migranter kommet tilbake til Tsjad fra Nigeria for å unnsnippe vold og angrep fra den islamistiske bevegelsen Boko Haram. Flere hundre av disse var enslige mindreårige, men i løpet av mars 2012 ble de fleste gjenforent med familiene sine.

FORSØK PÅ LØSNINGER Siden 2008 har omtrent 91 000 av Tsjads internt fordrevne funnet varige løsninger, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Mange av de som søkte tilflukt i byer og tettsteder, har nå blitt lokalt integrert, bosatt seg et annet sted i landet eller vendt tilbake til sine hjemsteder. Det viser seg imidlertid at mange reiser hjem i forbindelse med såing og innhøsting i landbruket, men tilbringer resten av året i leirene.

Regjeringen i Tsjad ønsker at så mange som mulig vender tilbake til sine hjemsteder. Et stort antall internt fordrevne har likevel valgt å slå seg ned andre steder. Det har ført til økt kamp om tilgang til jord i flere områder, men regjeringen har begrenset kapasitet og ressurser til å finne varige løsninger. Den sterke befolkningsveksten i flere landsbyer har etter hvert gjort dem om til byer.

90 000 mennesker øst i Tsjad er fortsatt internt fordrevne, seks år etter at de måtte flykte fra hjemmene sine på grunn av væpnet konflikt mellom regjeringsstyrker og væpnede opposisjonsgrupper, vold mellom ulike etniske grupper, eller angrep fra kriminelle grupper. 83 000 av de internt fordrevne bor i leirer øst i landet.

Tsjad har ratifisert Kampala-konvensjonen for internt fordrevne, men ved inngangen til 2013 hadde regjeringen foreløpig ikke vedtatt nasjonal lovgivning eller en nasjonal politikk for å beskytte internt fordrevne.

FLOM OG MATKRISE I 2012 ble Tsjad rammet av en alvorlig matkrise, som berørte også flere andre land i Sahel-beltet. Da regnet kom høsten 2012, ble rundt 70 000 personer rammet av flom, som blant annet førte til store ødeleggelser i flyktningleirer sør i landet. Forholdene gjorde at flere tusen flyktninger måtte omplasseres til tryggere områder. ■

NØKKELTALL > UGANDA

Folketall (millioner)	34,5
Nye flyktninger fra Uganda i 2012	489
Totalt antall flyktninger fra Uganda	8157
Internt fordrevne	Om lag 30 000
Flyktninger i Uganda fra andre land	225 949
Frivillige tilbakevendinger til Uganda i 2012	-
Asylsøkere fra Uganda til Norge i 2012	48

Tall ved inngangen til 2013.

FÆRRE INTERNT FORDREVNE

Etter at våpenhvileavtalen mellom opprørsbevegelsen Herrens motstandshær (LRA) og ugandiske myndigheter ble signert i 2006, har flesteparten av de 1,8 millioner internt fordrevne kunnet vende tilbake etter mange år i leirer. Om lag 30 000 har ennå ikke kunnet vende hjem, og årsakene er sammensatte. Mange har verken jord eller hus å komme tilbake til. Andre greier ikke reise hjem alene på grunn av alder, funksjonshemming eller sykdom. Både på landsbygda og i byene bor et ukjent antall internt fordrevne fortsatt hos vertsfamilier.

GJENOPPBYGGING OG JORDTVISTER Myndighetene arbeider med å bygge opp infrastrukturen i Nord-Uganda, men gjenoppbyggingen og den økonomiske utviklingen går sent og har ikke vært tilstrekkelig til å dekke grunnleggende behov som skole, helse og tilgang på rent vann. Mange av de som har returnert, har derfor ikke klart å etablere et godt livsgrunnlag. Konflikter over land i returområdene er også en stor utfordring, særlig fordi rettsapparatet ikke har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å håndtere tvistene som oppstår.

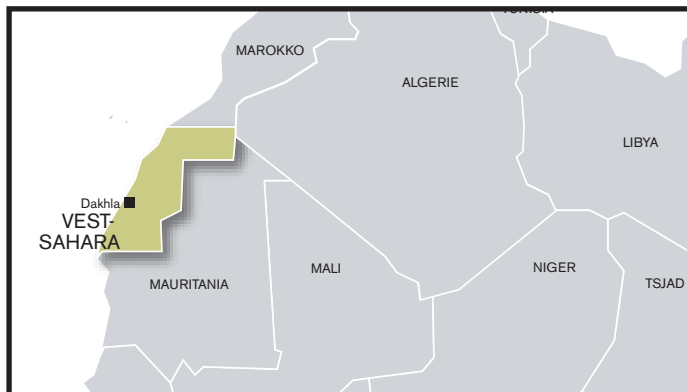
Under det omstridte valget i 2011, hvor Museveni vant sin fjerde termin som president, fikk han for første gang siden 1996 også støtte i Nord-Uganda. Dette kan delvis forklares med investeringene gjort i området, men kritiske røster peker også på at folk ble truet med at støtten ville opphøre dersom de ikke stemte på Museveni.

MANGE TIDLIGERE BARNESOLDATER Ugandiske myndigheter jakter fortsatt på LRA og opprørslederen Joseph Kony, som nå opererer i grenseområdene mellom Kongo, Den sentralafrikanske republikk

og Sør-Sudan. Kony har i over sju år vært etterlyst av Den internasjonale straffedomstolen (ICC) i Haag. Under konflikten mellom LRA og myndighetene ble mer enn 30 000 barn rekruttert til opprørsgruppen. De som har kommet seg ut av gruppen, sliter med traumer og har store problemer med å tilpasse seg samfunnet.

RAMMEVERK FOR BESKYTTELSE AV INTERNT FORDREVNE Uganda har et omfattende rammeverk for å håndtere intern fordrivelse. Landet var det første til å ratifisere Kampala konvensjonen, som trådte i kraft i 2012, og blant de første som utviklet en egen policy for internt fordrevne. Uganda er også med i Great Lakes Pact, som blant annet handler om beskyttelse av internt fordrevne, og myndighetene har begynt å gjennomføre planen for fred, gjenoppbygging og utvikling i Nord-Uganda. Men til tross for økonomiske investeringer for å finne varige løsninger for internt fordrevne, er dessverre resultatene i stor grad uteblitt. I 2012 ble betydelige donormidler tilbakeholdt etter anklager om at myndighetene hadde understøttet millioner tiltenkt gjenoppbyggingen av Nord-Uganda.

NYE FLYKTNINGER Da konflikten blusset opp igjen i de østlige delene av nabolandet DR Kongo i april 2012, krysset tusener av kongolesere grensen til Uganda for å unnsnippe vold og konflikt. Ved utgangen av året var det mer enn 50 000 nye flyktninger fra DR Kongo i Uganda. Flyktningene har slått seg ned i leirer, bosettinger eller hos vertsfamilier spredt utover Uganda, og mange lever under vanskelige forhold med store humanitær behov. I tillegg til de kongolesiske flyktningene, finnes det store flyktninggrupper fra Somalia og Sudan i Uganda. ■

NØKKELTALL › VEST-SAHARA

Folketall (millioner)	0,5
Nye flyktninger fra Vest-Sahara i 2012*	40
Totalt antall flyktninger fra Vest-Sahara*	116 578
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Vest-Sahara fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Vest-Sahara i 2012	-
Asylsøkere fra Vest-Sahara til Norge i 2012	0

* UNHCR's tall angir antallet flyktninger som mottar assistanse og er ikke totaltallet. Tall ved inngangen til 2013.

NOK ET TAPT ÅR

Et nytt år har gått uten at konflikten i Afrikas siste koloni, Vest-Sahara, har kommet nærmere en løsning. De gamle problemene forårsaket av Marokkos okkupasjon i 1975, vedvarer. Tilværelsen til de 165 000 saharawiske flyktningene, som bor i fire leirer i nabolandet Algerie, er ikke blitt lettere. Feilernæringsraten er fortsatt høy. Ifølge norske forskere har 93 prosent av flyktningbarna et mangelfullt kosthold, og sju av ti kvinner lider av anemi. Med 50 varmegrader om sommeren og under null om vinteren og begrensede dagsrasjoner av nødhjelp, blir dagliglivet vanskelig. Spania har siden kolonitiden vært en betydelig donor til de bistandsavhengige i flyktningleirene. Etter at finanskrisen slo inn over Spania, har imidlertid bistanden blitt drastisk redusert.

PÅ STEDET HVIL Politisk fremgang er kanskje det som savnes mest av alt. Frustrasjonen blant saharawiene øker i takt med følelsen av at stormaktene som kan gjøre en forskjell, fortsatt velger å se en annen vei. Fredssamtalene mellom Marokko og frigjøringsbevegelsen Polisario ble i 2012 satt ytterligere tilbake da Marokko nektet å samarbeide med FNs spesialutsending, Christopher Ross. Til slutt måtte generalsekretær Ban Ki-moon gripe personlig inn og instruere den marokkanske kongen om å samarbeide med FN.

TORTUR «Overveldet» var uttrykket FNs spesialutsending mot tortur brukte da han skulle skildre mengden henvendelser han fikk fra saharawier som ville snakke om tortur da han besøkte territoriet høsten 2012. Spesialutsendingen besøkte marokkanske fengsler og kunne fortelle om grov vold og trusler mot både innsatte og pårørende. Våren 2013 hadde 24 saharawier sittet i fengsel i godt over to år uten å ha blitt fremstilt for en domstol. Enkelte av dem

var menneskerettighetsaktivister, og bevisene mot dem skal ha vært framskaffet under tortur.

FRANSK DOBBELTMORAL Saharawiene fortsetter å kreve en internasjonal, permanent overvåking av menneskerettighetene gjennom en utvidelse av mandatet til FN-operasjonen i området. Men stormakten Frankrike, som flere steder har påtatt seg rollen med å lære afrikanske stater å respektere menneskerettighetene, har i Sikkerhetsrådet nektet FN å overvåke de samme rettighetene i den okkuperte delen av Vest-Sahara.

Oljeleting fortsetter i Vest-Sahara, til tross for at FNs jurister sier det er folkerettsstridig. Sist ut til å bli med på det marokkanske oljeletingsprogrammet, var den franske oljegiganten Total, et selskap som utgjør en av de største postene i det norske oljefondets porteføljer.

Av hensyn til folkeretten er både Norge og USA tydelige på at handelssamarbeidet med Marokko ikke gjelder Vest-Sahara, ettersom Marokko ikke har suverenitet over territoriet. Men EU vil det annerledes og inngår stadig flere dyptgående handelsavtaler med Marokko. EU bidrar dermed direkte til å undergrave fredsprosessen i territoriet.

UTÅLMODIGHETEN STIGER Polisario har arbeidet for å holde fast ved saharawienes politiske dagsorden, som er retten til å bestemme sin egen fremtid gjennom en folkeavstemning. Over 100 FN-resolusjoner krever at saharawiene skal få sin rett til selvbestemmelse innfridd.

Veien fra leirene i Algerie til det voldsherjede Nord-Mali er kort, men saharawienes eksilregjering har frem til nå klart å holde militante islamister på avstand. Polisario er imidlertid avhengig av politiske resultater for å opprettholde sin legitimitet blant flyktningene - og med det holde ekstrem islamisme på avstand. ■

NØKKELTALL › ZIMBABWE

Folketall (millioner)	12,8
Nye flyktninger fra Zimbabwe i 2012	533
Totalt antall flyktninger fra Zimbabwe	60 483
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Zimbabwe fra andre land	4792
Frivillige tilbakevendinger til Zimbabwe i 2012	-
Asylsøkere fra Zimbabwe til Norge i 2012	5

Tall ved inngangen til 2013.

MATVAREKRISE

Selv om den humanitære situasjonen i Zimbabwe er bedret etter at samlingsregjeringen mellom Zanu-PF og MDC ble etablert i 2009, er det fortsatt store utfordringer i landet. Den økonomiske krisen fortsetter, og matsikkerheten har forverret seg dramatisk i løpet av 2012. Den politiske situasjonen har vært preget av uro, særlig knyttet til arbeidet med et nytt grunnlovskast, og det faktum at et nytt valg igjen har blitt flyttet frem i tid.

FORDRIVELSER Siden 2000-tallet har mange landarbeidere som mistet arbeidet sitt da farmene ble omfordelt, blitt tvunget til å flytte uten å ha noe sted å dra til. Andre har blitt fordrevet som et resultat av myndighetenes opprydding av slumbosettinger i urbane områder, og kampanjer mot gruvearbeidere uten arbeidskontrakter. Den politiske volden i forkant av valget i 2008 førte også til en bølge av internt fordrevne, men de fleste av disse har kunnet returnere hjem.

Ved utgangen av 2012 var det ingen offisielle tall på internt fordrevne i landet. I Zimbabwe har fordrivelsen av mennesker i stor grad vært et resultat av politiske beslutninger og handlinger. Denne koblingen gjør fordrivelser til et sensitivt tema. Myndighetene i Zimbabwe ville lenge ikke anerkjenne at landet hadde internt fordrevne. Det var ikke politisk vilje til å gi dem beskyttelse og hjelp, og det var lite eksakt kunnskap om antall, bosettingsmønstre og behov.

Etter at samlingsregjeringen ble dannet i 2009, har dette gradvis endret seg. Sammen med FN deltok myndighetene i en kartlegging av internt fordrevne i 2009. Zimbabwe var et av de første landene som signerte Kampala-konvensjonen om rettigheter for internt fordrevne. Dessverre har resultatene fra kartleggingen

ikke blitt offentliggjort eller fulgt opp, og Kampala-konvensjonen er ikke blitt ratifisert. Men positive signaler det siste året gir håp om at dette arbeidet vil bli tatt opp igjen i 2013.

SÅRBARE GRUPPER I løpet av 2012 har matvarekrisen i landet forverret seg. Ifølge Verdens matvareprogram (WFP) er kornhøsten redusert med en tredel sammenlignet med foregående år. 1,6 millioner mennesker vil ha behov for matvareassistanse de første månedene av 2013, noe som er det høyeste antallet på tre år. I tillegg til matvarekrisen, forårsaker mangel på rent vann sporadiske utbrudd av sykdommer som dysenteri, tyfus og kolera.

Selv om behovene blant internt fordrevne varierer, er de fortsatt blant de mest sårbare gruppene. For de aller fleste er integrering lokalt den eneste varige løsningen. Men utfordringene er mange og omfatter blant annet vansker med å finne arbeid, dårlig tilgang på dyrkbar jord og rent vann, i tillegg til mangel på grunnleggende tjenester som helse og utdanning. Mange internt fordrevne har heller ikke identitetspapirer.

Zimbabweere fortsetter også å dra til Sør-Afrika og Botswana i søken etter et bedre liv. Mange oppholder seg uten papirer og deporteres derfor tilbake til Zimbabwe. Uten jobb, penger og ofte uten husly, er dette også en sårbar gruppe som trenger støtte til å bli reintegrert i Zimbabwe.

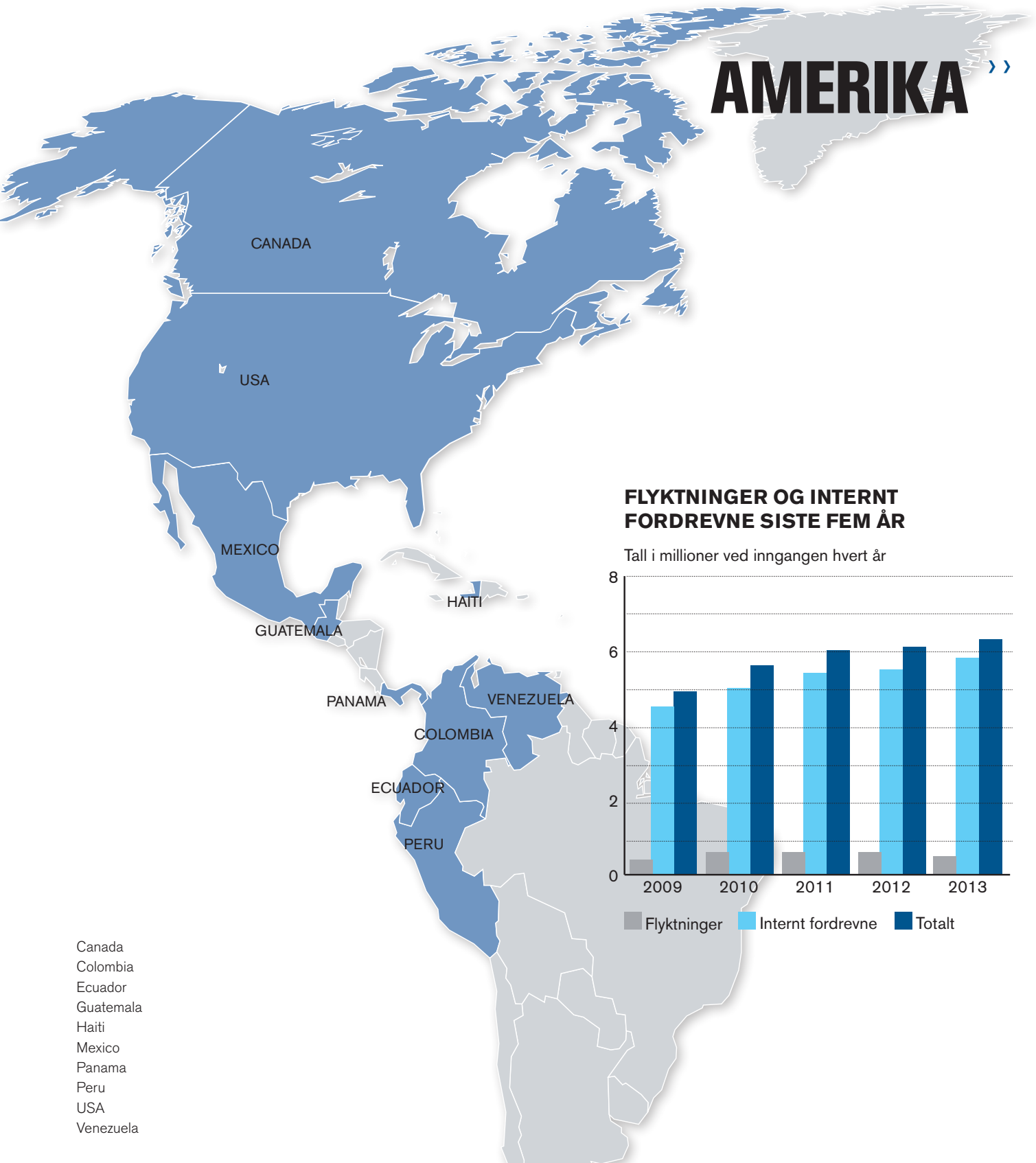
ET SKRITT NÆRMERE VALG 16. mars 2013 stemte et flertall av befolkningen ja til en ny grunnlov. Landet er dermed et skritt nærmere et parlaments- og presidentvalg, som forventes avholdt innen juli 2013. Når den endelige datoen offentliggjøres, vil de politiske spenningene øke. Mange frykter en ny bølge av politisk vold og fordrivelse. ■

Håpet om fred mellom regjeringen og FARC-geriljaen i Colombia stiger. Titusener markerte sin støtte til fredsprosessen i hovedstaden Bogota i april 2013.

Foto: Fernando Velgata / AP Photo / NTB Scanpix

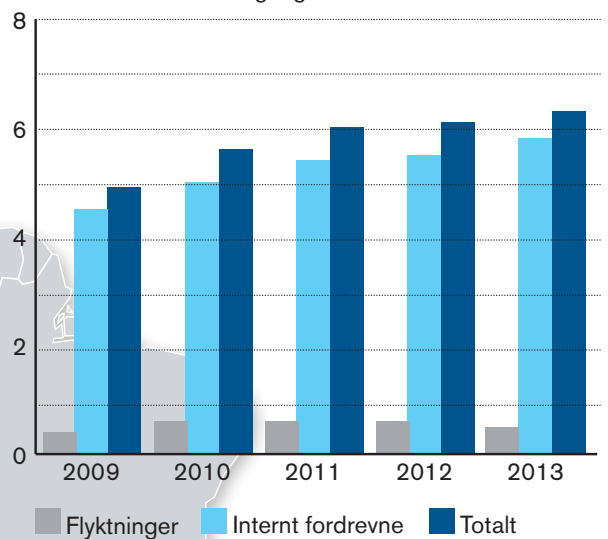
AMERIKA >>

- Canada
- Colombia
- Ecuador
- Guatemala
- Haiti
- Mexico
- Panama
- Peru
- USA
- Venezuela

FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tall i millioner ved inngangen hvert år

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Colombia	412 972
Haiti	41 340
Mexico	12 038
El Salvador	9805
Venezuela	8713

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Colombia	4 900 000 - 5 500 000
Mexico	Om lag 160 000
Peru	Om lag 150 000

Kilde: IDMC

Urfolk utgjør en uforholdsmessig stor andel av de internt fordrevne i Colombia.

Migranter fra ulike land i Mellom-Amerika bruker Mexico som transittland før de eventuelt klarer å komme over grensen til USA.

FREDSFORHANDLINGER OG NARKOVOLD

De fleste av Latin-Amerikas 5,6 millioner internt fordrevne befinner seg i Colombia. Men det er også internt fordrevne i Mexico, og fortsatt lever flere hundre tusen i slumområder i de store byene i Guatemala og Peru etter at de ble fordrevet under væpnede konflikter på 1980- og 1990-tallet. De fleste av disse ofrene er urfolk.

Håpet om en slutt på den 50 år lange væpnede konflikten i Colombia steg etter at den colombianske regjeringen og geriljabevegelsen FARC innledet fredsforhandlinger i 2012. Colombia er det landet i verden med flest internt fordrevne, mellom 4 og 5,2 millioner mennesker. Etter samtaler i Oslo i oktober 2012, har fredsforhandlingene mellom den colombianske regjeringen og FARC fortsatt på Cuba. Men mens forhandlingene pågår, vedvarer kamphandlingene i Colombia. Det er en stor utfordring at flere væpnede aktører, som den venstreorienterte geriljabevegelsen Ejército Popular de Liberación (ELN), paramilitære grupper og kriminelle bander, ikke deltar i fredsprosessen.

COLOMBIA PÅVIRKER HELE REGIONEN Undersøkelser viser at flestparten av colombianerne er positive til forhandlingene, men spesielt på landsbygda, hvor den væpnede konflikten merkes mest, er befolkningen kritisk til både regjeringens og FARCs intensjoner. De føler seg neglisjerte av staten, som ikke har sørget for infrastruktur, helsetjenester og utdanning. Særlig kvinner, barn og minoritetsgrupper som urfolk og afro-colombianere, er sårbare og utsatte for overgrep og fordrivelse. 80 prosent av de internt fordrevne er kvinner og barn, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Halvparten av kvinnene har vært utsatt for fysisk vold, en tredjedel for seksuell vold.

Flere hundre tusen colombianske flyktninger befinner seg i nabolandene Venezuela, Ecuador og Panama. Under Colombias tidligere president Uribe (2002-2010) var forholdet til både Ecuador

og Venezuela så dårlig at en fryktet det kunne bryte ut krig. Etter at president Santos ble innsatt i 2010, er relasjonene til nabolandene bedret. «Jeg ber alle om å støtte fredsprosessen i Colombia, det er det viktigste initiativet i Latin-Amerika det siste tiåret», sa Ecuadors president Rafael Correa til den colombianske avisen «El Espectador» i februar 2012. Da Chavez ble gjenvalgt som Venezuelas president i november 2012, ble det betraktet som positivt for fredsprosessen. Men etter Chavez' bortgang 5. mars 2013 ble Venezuelas posisjon mer usikker. Chavez' etterfølger, Nicolas Maduro, vant imidlertid presidentvalget i april 2013, og det gir håp om at Venezuela kan fortsette å spille en konstruktiv rolle.

KLIMAENDRINGER OG URFOLK Karibia og Latin-Amerika er spesielt sårbare for klimaforandringer, og blant de regionene i verden som kan komme dårligst ut hvis temperaturen stiger med fire grader innen 2100, ifølge en rapport fra Verdensbanken. I de siste årene har det vært hyppigere tørke, flom og orkaner. På Haiti, der 350 000 fortsatt er internt fordrevet etter jordskjelvet i 2010, ble flere tusen fordrevet etter kraftige stormer i 2012. I Colombia ble over 71 000 internt fordrevet av værphenomenet La Niña i april 2012. Mexico opplevde også både stormer og jordskjelv i 2012. Året før ble landet rammet av den verste tørkeperioden på 70 år.

Så godt som alle latinamerikanske land har underskrevet ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter, men det har ført til få synlige resultater. Vedvarende diskriminering av urfolk og kappløpet om naturressursene i urfolksområdene er i mange tilfeller

Foto: Henry Romero/Reuters/AFP Scapix

Mario Cardenas Guillen, leder for et av Mexicos største narkokarteller, ble arrestert av meksikanske marinesoldater høsten 2012.

viktige årsaker til at voldelige konflikter oppstår. Samtidig blir kampen om naturressursene stadig hardere i Latin-Amerika, og det pågår mange konflikter mellom urfolk og internasjonale gruveselskaper og kraftverk. Ofte bunner disse konfliktene i at urfolks rett til konsultasjon ikke følges opp. Aktivister forfølges og folk tvinges til å forlate jorda. I Colombia har illegal gullgruvedrift blitt en viktig inntektskilde for væpnede grupper, og gull kalles «Colombias nye narkotika».

I land som Peru og Guatemala er flesteparten av de internt fordrevne urfolk som lever i fattigdom. Fattigdom rammer barn hardere enn andre aldersgrupper, og dårligst stilt er urfolksbarn, ifølge en rapport fra UNICEF og ECLAC (Economic Commission for Latin America and the Caribbean). I Mexico skal fortsatt 24 000 være internt fordrevet etter konflikten på 1990-tallet mellom zapatistene og regjeringen. Hele 99 prosent av disse er urfolk som sympatiserer med zapatistene, ifølge FNs utviklingsprogram UNDP.

RETTSSAK MOT DIKTATOR Straffeløshet, korrupsjon og svake retts-systemer hindrer utvikling i regionen. De fleste skyldige i menneskerettighetsbrudd under borgerkrigene i Mellom-Amerika på 1980- og 1990-tallet er ikke dømt og sitter fortsatt i viktige politiske og militære maktposisjoner.

I januar av 2012 ble det imidlertid beordret rettssak mot Guatemalas tidligere diktator, Efraín Ríos Montt, for folkemord og forbrytelser mot menneskeheten. Rettssaken begynte i 19. mars 2013, og den tidligere USA-støttede diktatoren må svare på anklagene om at han skal ha bestilt drap, tortur og fordrivelse av tusenvis av maya-indianere. Dette er en viktig symbolsk seier for ofrene i den grusomste konflikten i Mellom-Amerika, som endte med en fredsavtale i 1996.

NARKOKARTELLER OG VOLDSBØLGE Vold mot kvinner og barn er utbredt i Latin-Amerika. Ifølge en rapport fra Verdens helseorganisasjon (WHO), har over 50 prosent av bolivianske kvinner vært utsatt for vold i nære relasjoner. 40 prosent av kvinnene i Peru og Colombia sier det samme.

Foto: Orlando Barria/EPA/NTB Scanpix

Orkanen «Sandy» traff Haiti i oktober 2012. Den skapte store ødeleggelser i et land som fremdeles sliter med å komme seg etter jordskjelvet i 2010.

Den høye straffefriheten er en av de bakenforliggende årsakene til voldsbølgen i Mexico og Mellom-Amerika. Ifølge en FN-rapport fra 2011, lå seks av sju land med de høyeste drapstallene i verden i Mellom-Amerika eller Karibia. Mellom-Amerika har om lag 900 organiserte kriminelle bander, kalt «maras», som har omkring 70 000 medlemmer.

De fleste narkokartellene kommer fra Mexico, men de opererer i stadig flere land. Det er uklart hvor mange som er blitt drept i det Mexicos tidligere president Felipe Calderón (2006-2012) kalte «krigen mot narkotika». Han satte inn hæren til å slå ned på kartellene. I september 2011 sluttet regjeringen å publisere offisielle tall over antall ofre. Fram til da hadde 47 515 mennesker blitt drept, bare under Calderón's presidentperiode. Noen organisasjoner mener tallet er så høyt som 100 000. Det er urovekkende at Mexicos nye president fra 2012, Enrique Peña Nieto, ser ut til å ville dysse ned den narkorelaterte volden, selv om antallet drap fremdeles er svært høyt. Mexico er også et av verdens farligste land for journalister.

KARTELLER KONTROLLERER MIGRANTER Migrantere fra Mellom-Amerika, som reiser gjennom Mexico på vei til USA, er også et mål for narkokartellene. Flere tusener er blitt kidnappet. Noen brukes til tvangsarbeid, andre tvinges til prostitusjon. Den katolske kirken driver herberger som tar imot migranter, og de er bekymret over hva som skjer med mange under reisen gjennom Mexico. Mens herberger sør i Mexico rapporterer om en stor strøm av migranter, rapporterer herberger nord i Mexico, for eksempel Saltillo øst i Mexico, om langtfærre. Kartellene El Golfo y Los Zetas kontrollerer den østlige grensen og tvinger migranter til å betale dem for å bli smuglet over.

Mer enn 20 000 grensevakter patruljerer grensen mellom Mexico og USA, det er dobbelt så mange som for ti år siden. Dette har ført til at den ulovlige immigrasjonen til USA har gått ned. Over 14 000 meksikanere søkte asyl i USA i 2012. Narkokriminaliteten er hovedårsaken til det høye antallet. ■

NØKKELTALL › CANADA

Folketall (millioner)	34,5
Nye flyktninger fra Canada i 2012	12
Totalt antall flyktninger fra Canada	133
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Canada fra andre land	196 399
Frivillige tilbakevendinger til Canada i 2012	-
Asylsøkere fra Canada til Norge i 2012	1

Tall ved inngangen til 2013.

STRAMMER GREPET

I 2012 fortsatte trenden fra de siste årene med strengere lovgivning og innstramming av rettighetene til flyktninger og asylsøkere. I rekordåret 2008 var Canada nummer to på listen over land som mottar flest flyktninger, mens landet i 2012 lå på sjuende plass med 20 500 asylsøknader. Det var en nedgang på 19 prosent fra året før. Den største gruppen asylsøkere kom fra Kina (1853), etterfulgt av Pakistan (828).

Den kanadiske flyktninghjelpen kritiserer den offentlige asyl- og flyktningdebatten for å være negativ ladet, selv om det på papiret heter at strengere lovgivning først og fremst skal hindre menneskesmugling og menneskehandel.

Situasjonen har endret seg mye siden 1986, da det kanadiske folket fikk tildelt Nansenprisen, en internasjonal hedersbevisning for fortjenstfull innsats for flyktninger.

NYE LOVER 2012 var et år med store forandringer i kanadisk asyl- og innvandringspolitikk. Den 29. juni trådte C-11, The Balanced Refugee Reform Act, i kraft. Et av hovedmålene med den nye asyl- og flyktningloven er raskt å kunne sortere ut grunnløse søknader. Behandlingstiden skal bli kortere, og en eventuell anke ved avslag må oversendes allerede innen 15 dager. 15-dagersfristen er blitt kritisert for å være altfor kort og for at den spesielt vil ramme de svakeste.

Loven reklamerer med å spare kanadiske skattebetalere for utgifter fordi asylsøkere som har fått avslag, ikke lenger kan oppholde seg i landet. Rettighetene til gratis helsetilbud er blitt begrenset med den nye loven, noe som har ført til frykt blant asylsøkere og forvirring blant helsearbeidere, ifølge Den kanadiske flyktninghjelpen og andre organisasjoner.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har i mange år kritisert Canada for ikke å ha et tilfredsstillende system for de som

vil anke. Den tidligere ordningen gikk ut på at en kunne anke til en føderal domstol, men i praksis fungerte ikke dette, fordi bare ti prosent av sakene ble godkjent for behandling i domstolen. En viktig endring med den nye loven er at ankemuligheten skal være reell gjennom etablering av en egen ankeinstans.

IMMIGRANTER KAN TJENE MINDRE Den 15. desember 2012 trådte i tillegg C-31, Protecting Canada's Immigration System Act, i kraft. Sammen med C-11 legger C-31 premissene for kanadisk flyktningpolitikk fremover. En viktig forandring med C-31 er at immigrasjonsministeren alene nå kan definere hvilke land som regnes som «trygge». Asylsøkere fra «trygge» land har ikke mulighet til å søke asyl på lik linje med søkere fra andre land.

Organisasjoner mener asylsøkernes rettigheter svekkes gjennom loven, og at asylopolitikken blir mer sårbar for politiske strømninger. En av bekymringene er at det skal bli vanskeligere for politiske flyktninger å få asyl, fordi man ifølge loven ikke kan søke om asyl dersom man har blitt idømt en fengselsstraff på over 10 år. Det hersker også usikkerhet rundt hvorvidt flyktninger som har fått varig oppholdstillatelse kan sendes tilbake dersom den kanadiske staten mener forholdene ligger til rette for det i hjemlandet.

SPRÅKKRAV Tidligere støttet myndighetene språkopplæring for asylsøkere, men dette ble endret 15. november 2012. For å få oppholdstillatelse må asylsøkerne bestå en språkstest i engelsk og/eller fransk, og språkkurs må asylsøker dekke selv.

I 2012 ble det også lovfestet at migrasjonsarbeidere kan lønnes 15 prosent lavere enn kanadiske statsborgere. 40 prosent av de som får innvilget opphold i Canada, får det gjennom familiegjenforening. ■

NØKKELTALL > COLOMBIA

Folketall (millioner)	46,9
Nye flyktninger fra Colombia i 2012	4045
Totalt antall flyktninger fra Colombia	412 972
Internt fordrevne	4 900 000 - 5 500 000
Flyktninger i Colombia fra andre land	296
Frivillige tilbakevendinger til Colombia i 2012	-
Asylsøkere fra Colombia til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013.

DEN VANSKELIGE FREDEN

I oktober 2012 møttes representanter for Colombias regjering og FARC-geriljaen til fredssamtaler i Oslo. Deretter reiste partene til Cuba, hvor samtalen fortsatte utover vinteren og våren 2013.

For første gang på mange år kan man skimte bevegelse i en tilsynelatende helt fastlåst konflikt. Men samtidig fortsetter kamphandlingene, fordrivelsene og overgrepene mot sivilbefolkningen i Colombia. En stor utfordring er at det finnes flere væpnede aktører og illegale grupper som ikke sitter ved forhandlingsbordet. Situasjonen er derfor komplisert, samtidig som forventningene om fred er store i befolkningen. 2013 kan bli et avgjørende år for Colombias fremtid.

NYE FORDRIVELSER I 2012 Antallet internt fordrevne i Colombia har i en årrekke vært blant de høyeste i verden. Nye fordrivelser i 2012 skyldtes både sammenstøt mellom geriljaen og hæren, trusler fra væpnede grupper mot lokale ledere og voldshandlinger mellom ulike kriminelle gjenger, som ofte springer ut fra demobiliserte paramilitære grupper. Fordrivelse av sivilbefolkningen i Colombia har i svært stor grad foregått på landsbygda, og mange av de fordrevne har flyktet til de store byene, der de har endt opp i de fattigste bydelene. Kamp om kontroll over kriminelle aktiviteter i byene har imidlertid ført til at stadig flere må flykte på nytt. På landsbygda er fremdeles urfolk og afro-colombianere spesielt utsatt, siden deres territorier ofte ligger i avsidesliggende, men strategiske områder der kokaproduksjon og smuglerruter tiltrekker væpnede aktører.

OFRENES LOV Ofrenes lov (Ley de Victimias) ble vedtatt i 2011 før forhandlingene mellom regjeringen og FARC kom i gang. Målet med loven er at nesten én million fordrevne familier skal få jorda

si tilbake eller kompensasjon i løpet av ti år. Dette er en svært ambisiøs plan, og en del svakheter ved gjennomføringen av loven kom til syne i 2012. Det var mangel på både finansielle og menneskelige ressurser, spesielt dommere, og nødvendige sikkerhetstiltak ble ikke iverksatt. Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) ble hele 116 000 fremsatte krav fra ofre ikke behandlet i 2012. Mange internt fordrevne som forsøkte å reise hjem og gjøre krav på jorda si, ble møtt med vold. Over 700 lokale ledere mottok dødstrusler fra væpnede grupper.

Fremdeles har mange internt fordrevne begrenset kunnskap om og tilgang til lovfestet humanitær assistanse. Hele 94 prosent lever under fattigdomsgrensen, og 77 prosent lever i ekstrem fattigdom.

FORHANDLINGENE Mens fredsforhandlingene mellom regjeringen og FARC fortsatte vinteren og våren 2013, ble kamphandlingene trappet opp etter at FARC avsluttet sin ensidige våpenhvile i januar 2013. På Cuba ga likevel begge forhandlingsdelegasjonene uttrykk for optimisme. Punktene på dagsorden var: Landspørsmål og jordbruksreform, som betegnes som det viktigste, politisk deltakelse, hvordan avslutte konflikten, narkotikapolitikk og konfliktens ofre. Det siste punktet understreker viktigheten av å lykkes med gjennomføringen av Ofrenes lov, som vil kunne ha en viktig fredsbyggende effekt.

Kampen om jord går som en rød tråd gjennom hele den 50 år lange væpnede konflikten i Colombia. Kan man få til en gjennomførbar avtale på dette punktet, vil det være et avgjørende gjennombrudd. Men motkreftene er sterke. De som okkuperer og/eller sitter på jorda - som paramilitære grupper, kriminelle bander og store jordeiere som har beriket seg under konflikten - har mange steder stor makt og innflytelse. ■

NØKKELTALL › ECUADOR

Folketall (millioner)	14,7
Nye flyktninger fra Ecuador i 2012	42
Totalt antall flyktninger fra Ecuador	1355
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ecuador fra andre land	138 391
Frivillige tilbakevendinger til Ecuador i 2012	-
Asylsøkere fra Ecuador til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013.

VANSKELIGERE Å FÅ ASYL

Ecuador er det landet i Latin-Amerika som mottar flest flyktninger. Så godt som alle flyktningene, 98 prosent, er colombianere som har flyktet fra den snart 50 år gamle væpnede konflikten i hjemlandet. 84 prosent av flyktningene ser ikke hjemvending som en realistisk mulighet, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). «Jeg ber alle om å støtte fredsprosessen i Colombia, det er det viktigste initiativet i Latin-Amerika det siste tiåret», sa Ecuadors president Rafael Correa til den colombianske avisen «El Espectador» i februar 2012. Han kommenterte at konflikten har hatt alvorlige konsekvenser for Ecuador, og mente at Colombias president Santos måtte ta selvkritikk for fraværet av statlig tilstedeværelse i grenseområdene, noe som har ført til at det er fritt frem for kriminelle bander, narkotrafikanter og gerilja.

USIKKERT PÅ GRENSEN President Correa lover å gjennomføre ulike programmer for å fremme den økonomiske utviklingen i grenseområdene hvor nesten halvparten av flyktningene oppholder seg. Her er behovet for internasjonal tilstedeværelse og beskyttelse stort, særlig i provinsene Esmeraldas, Carchi og Sucumbíos. Det finnes nå rundt 12 000 ecuadorianske soldater i disse grenseområdene, men mange av flyktningene føler seg mer stigmatisert enn beskyttet av de militære. De colombianske flyktningene blir først og fremst ofte sett på som en sikkerhetsutfordring eller som økonomiske immigranter, og ikke som individer med rett til å søke beskyttelse.

Frem til juni 2012 hadde 55 791 colombianere fått innvilget flyktningstatus i Ecuador, mens 160 000 hadde søkt asyl. I tillegg lever 150 000 colombianere i en flyktninglignede situasjon uten beskyttelse fra den ecuadorianske staten, ifølge UNHCR. For å få opphold søker nå flere om familiegjenforening, fordi det er en enklere måte å nå fram på enn å søke om asyl.

KUN 15 DAGERS FRIST I juni 2012 ble det vedtatt en ny lov som gjør det vanskeligere for colombianske flyktninger å få innvilget asyl. Blant de nye bestemmelsene er kravet om at colombianske flyktninger må søke asyl innen 15 dager etter at de har krysset grensen til Ecuador. Mange vet ikke om denne bestemmelsen og mister sjansen til å søke. Det er derfor svært viktig å arbeide med informasjon i grenseområdene til Colombia, slik at flyktningene blir kjent med sine rettigheter. De første seks månedene av 2012 kom om lag 1500 colombianere til Ecuador hver uke, og UNHCR regner med at rundt 18 000 fortsatt vil krysse grensen fra Colombia hvert år.

POPULÆR OMFORDDELINGSPOLITIKK I februar 2013 ble Rafael Correa gjenvalgt som president i Ecuador. Han ønsker å styrke samarbeidet med venstre regjeringene i Latin-Amerika og gi Ecuador en viktigere rolle i Organisasjonen av oljeproduiserende land (Opec). Statens investeringer i offentlig utdanning og helse har fordoblet seg i løpet av de siste årene, ifølge Latin-Amerikahåndboken 2012. Flere sosiale programmer rettet mot utsatte grupper er blitt iverksatt under Correa, og regjeringens fordelingspolitikk har bred støtte i befolkningen. Men urfolksorganisasjonen CONAIE kritiserer myndighetene for manglende interesse for urfolks rettigheter og behov. De mener urfolks rett til konsultasjon ved nye lover og bestemmelser, spesielt i forbindelse med utvinning av naturressurser, blir krenket. ■

NØKKELTALL › GUATEMALA

Folketall (millioner)	14,8
Nye flyktninger fra Guatemala i 2012	612
Totalt antall flyktninger fra Guatemala	7718
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Guatemala fra andre land	162
Frivillige tilbakevendinger til Guatemala i 2012	-
Asylsøkere fra Guatemala til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013.

URFOLKS RETTIGHETER OVERKJØRES

Sosial utjevning og skatterreform var blant målene i en ambisiøs fredsavtale som ble undertegnet i 1996 etter 36 år med borgerkrig. Men fortsatt er skjev fordeling en sterkt medvirkende faktor som gjør det vanskelig å bygge et reelt demokrati i Guatemala. De oligarkiske og militære strukturene etter borgerkrigen er stort sett intakte, og rettssystemet er korrumpert og svakt.

TIDLIGERE DIKTATOR FOR RETTEN I mars 2013 begynte rettssaken mot Guatemalas tidligere diktator, Efraín Ríos Montt, for folkemord og forbrytelser mot menneskeheten, blant annet gjennom massakren i El Quiché, hvor over 1700 mayaindianere ble drept. Dette er et stort fremskritt i et land hvor straffefriheten ligger på 98 prosent.

Ríos Montt kom til makten i Guatemala ved et statskupp, som i hemmelighet ble støttet av CIA, og satt med makten i 1982 og 1983. I hans periode skjedde noen av de verste menneskerettighetsbruddene under borgerkrigen som pågikk mellom 1960 og 1996, hvor over 200 000 mennesker ble drept.

I 1999 fastslo den FN-oppnevnte sannhetskommisjonen Comisión para el Esclarecimiento Histórico (CEH) at mayaindianerne ble utsatt for folkemord under krigen, da maktthaverne omtalte dem som «en indre fiende». Tallene spriker, men ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) ble mellom 500 000 og 1 500 000 fordrevet.

KAMP OM NATURRESSURSER 4. oktober 2012 skjedde den første massakren utført av soldater mot urfolk i fredstid. Syv personer fra provinsen Totonicapán måtte bøte med livet etter å ha deltatt i en fredelig demonstrasjon.

Det pågår mange konflikter mellom urfolk og internasjonale gruveselskaper og kraftverk. Mange av dem bunner i at urfolks

rett til konsultasjon ikke følges opp. Aktivister forfølges, og folk tvinges til å forlate jorden sin. Marlin-gruven, som den norske statens pensjonsfond har investert i, og vannkraftanlegget Hidro Santa Cruz, som Norfond har investert i, er eksempler på store økonomiske prosjekter hvor urfolks rettigheter brytes.

FLERE DEPORTERT FRA USA Om lag 1,1 millioner guatemalanere bor i USA, omkring halvparten uten papirer. I 2012 ble 40 647 papirløse guatemalanske immigranter deportert fra USA, ifølge Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM). Det er en økning på over 30 prosent fra året før. Guatemala er også et transittland for migranter sørfra på vei til Mexico og USA. Sammenlignet med gjennomsnittet av den hispaniske befolkningen i USA, er levekårene for de guatemalanske immigrantene dårligere. Om lag halvparten har ikke helseforsikring, og de snakker også dårligere engelsk og har lavere utdanningsnivå, ifølge forskningssenteret Pew Hispanic Center.

NARKOVOLD Guatemala er et av verdens mest voldelige land. Både kriminelle gjenger som Mara Salvatrucha og meksikanske narkokarteller som Los Zetas, herjer i landet. Tallet på hvor mange som er blitt fordrevet på grunn av narkovolden, er ukjent. Det anslås at 90 prosent av kokainen som selges i USA, fraktes gjennom Mellom-Amerika.

Å få bukt med kriminalitet var valgløftet til president Otto Pérez Molina, tidligere general og sjef for det guatemalanske militærets etterretningssentral, som kom til makten i januar 2012. Pérez Molina har kopiert Mexicos strategi med utelukkende å bruke militære til å ivareta lov og orden, ofte på bekostning av menneskerettigheter. Flere menneskerettighetsorganisasjoner har forsøkt å stille Pérez Molina for retten for drap og tortur under borgerkrigen. ■

NØKKELTALL › HAITI

Folketall (millioner)	10,1
Nye flyktninger fra Haiti i 2012	1333
Totalt antall flyktninger fra Haiti	41 340
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Haiti fra andre land	12
Frivillige tilbakevendinger til Haiti i 2012	-
Asylsøkere fra Haiti til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013.

SLITER MED FATTIGDOM

Haiti er fremdeles det fattigste landet på den vestlige halvkule. Arbeidsledigheten er rundt 70 prosent, tre firedeler av befolkningen lever på under to dollar dagen, og en stor del av statsbudsjettet finansieres gjennom bistand. Omkring en million haitiere har reist til Den dominikanske republikk, der de ikke har statsborgerrettigheter eller tilgang til helsetjenester og utdanning. I Haiti er 49 prosent av befolkningen analfabeter, og to av tre innbyggere er uten sikker tilgang til mat. Over halvparten av maten som konsumeres, er importert.

Den amerikanske kystvakten rapporterte at de i første halvdel av 2012 fant 652 haitiere på vei til USA om bord i elendige farkoster. I 2012 mistet et ukjent antall haitiere på flukt livet på havet.

VOLD OG NATURKATASTROFER I perioden fra 2006 til 2009 ble Haiti rammet av en rekke naturkatastrofer og politisk uro. Allerede i forkant av dette hadde voldsnivået steget dramatisk, etter at tidligere president Aristide hadde blitt presset til å gå av i februar 2004. Faren for kaos var stor, og i juni 2005 ble FN-styrken MINUSTAH utplassert i Haiti. Likevel fortsatte volden, og i 2008 kom det til store demonstrasjoner mot økte matpriser. Samme året traff flere orkaner landet, noe som førte til store ødeleggelser. Selve katastrofen var imidlertid jordskjelvet den 12. januar 2010, som tok livet av 220 000 mennesker og gjorde 2,3 millioner hjemløse. På det meste bodde en og en halv million haitiere i teltleirer. Antallet ved utgangen av 2012 var redusert til 360 000.

HISTORIEN KASTER SKYGGER Flere forhold er med på å forklare hvorfor Haiti sliter med å komme ut av fattigdommen. Brutalt diktatur under Duvalier-familien, som endte med at Jean-Claude Duvalier (Baby Doc) gikk av i 1986, og en nyliberalistisk politikk

på 1980-tallet gir noen forklaringer. De nyliberalistiske økonomiske reformene som ble presset frem av Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF), ødela matproduksjonen på øya og førte til stor utflytting fra landsbygda. Et ledd i den nyliberalistiske politikken var import av sterkt subsidiert ris fra USA, som utkonkurrerte produksjonen til de lokale småbøndene. Folketallet i hovedstaden Port au Prince økte fra 720 000 i 1982 til hele to millioner i 1995. Det er et paradoks at deler av jorda i Haiti som er svært egnet til risdyrking, nå ligger brakk. Et stort miljøproblem er avskoging, som gjør at landet er ekstra sårbart for flom og erosjon.

For å bedre matsikkerheten har haitiske myndigheter og Verdens matvareprogram (WFP) satt i gang flere store prosjekter som skal skaffe bøndene på landsbygda gjødsel og såkorn. Målet er å nå ut til 225 000 mennesker.

LAV TILLIT TIL BISTAND Undersøkelser viser at vestlige bistandsorganisasjoner og FN generelt sett har liten tillit i befolkningen. FNs-fredsbevarende styrker, MINUSTAH, ble svært upopulære etter at en koleraepidemi brøt ut i 2010. Det ble senere påvist at smitten kom fra den nepalske kontingenten i MINUSTAH. Lokalbefolkningen har også gitt uttrykk for at de foretrekker å ta i bruk egne tradisjoner for konflikthåndtering.

Høsten 2012 lot myndighetene være å fornye mandatet til den internasjonale kommisjonen som har hatt ansvaret for å forvalte pengene i gjenoppbyggingsfondet etter jordskjelvet. Et eget departement for planlegging og internasjonalt samarbeid skal heretter ta over ansvaret for koordineringen av midlene. Dette har skapt usikkerhet, siden korrupsjonen er utbredt. ■

NØKKELTALL › MEXICO

Folketall (millioner)	114,8
Nye flyktninger fra Mexico i 2012	1146
Totalt antall flyktninger fra Mexico	12 038
Internt fordrevne	Om lag 160 000
Flyktninger i Mexico fra andre land	1877
Frivillige tilbakevendinger til Mexico i 2012	-
Asylsøkere fra Mexico til Norge i 2012	9

Tall ved inngangen til 2013.

NARKOKRIG OG MENNESKER PÅ FLUKT

Frem til slutten av oktober 2012 skal mellom 50 000 og 100 000 mennesker ha blitt drept, etter at tidligere president Calderon kom til makten i 2006 og umiddelbart erklærte krig mot narkokartellene i Mexico. Flere tusen soldater ble satt inn for å bekjempe kartellene, men sikkerhetssituasjonen bare fortsatte å forverre seg. Mexico har siden da vært inne i en voldsspiral der ulike karteller kriger om kontrollen over områder og smuglerruter. Ofte er også offentlige tjenestemenn involvert, ikke minst lokalt politi.

FORDREVET ETTER NARKOKRIGEN Det foreligger ingen sikre tall over hvor mange som er internt fordrevet på grunn av narkokrigen. Langs grensen mot USA i nord finnes steder som kalles spøkelsesbyer, fordi så mange av innbyggerne har forlatt dem.

De internt fordrevne får ikke den beskyttelse og oppfølging de trenger. Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) fortsetter menneskerettighetsbruddene også etter at de har flyktet, og mange har problemer med tilgang til utdanning og helsetjenester fordi de har mistet identitetspapirer. Noen tvangsrekrutteres av narkokarteller, og flere steder er mange blitt drept.

FORDREVET ETTER ZAPATISTA-OPPRØRET Ifølge FNs utviklingsprogram (UNDP) skal fortsatt 24 000 mennesker være internt fordrevet etter konflikten mellom zapatistene og regjeringen på 1990-tallet. Hele 99 prosent av de internt fordrevne er urfolk som sympatiserer med zapatistene.

De paramilitære gruppene, som sto bak de fleste interne fordrivelsene, har i stor grad blitt ledet og finansiert av lokale politikere. Jordkonfliktene er store i Chiapas, og det har vært vanlig at godseierne har brukt paramilitære til å slå ned på opprør blant bønder. Også de siste årene har det vært spredte tilfeller der folk

er blitt fordrevet fordi de sympatiserer med zapatistene.

En ny lov for internt fordrevne i Chiapas ble vedtatt i februar 2012 etter hardt press fra FN-organisasjoner og det sivile samfunn. Myndighetene forplikter seg blant annet til å sikre internt fordrevne rett til utdanning, helsetjenester, mat og husvære, men loven er vag når det gjelder retten til kompensasjon for tapt land. Så langt hersker det usikkerhet om gjennomføringen. Håpet er at loven også skal gjelde på føderalt nivå og omfatte internt fordrevne etter narkokrigen.

MINDRE MIGRASJON TIL USA 58 prosent av USAs 11,2 millioner ulovlige immigranter er meksikanere. De siste årene skal omfanget av immigranter som krysser grensen, for første gang ha gått ned. Migrasjonen skal nå være større fra USA til Mexico enn omvendt. En av grunnene er finanskrisen, en annen at det blir stadig vanskeligere å krysse grensen på grunn av strengere grensekontroll. I tillegg er det et stort problem at narkokarteller kontrollerer flere grenseoverganger der de krever bestiktelser av migrantene og gjør det farligere å krysse grensen. Dette gjelder spesielt grenseområdene øst i Mexico.

PRI TILBAKE VED MAKTEN Mexico ble mellom 1929 og 2000 styrt av samme parti, Partido revolucionario institucional (PRI). De etablerte et system som er blitt kalt «det perfekte diktatur». Ved presidentvalget 1. juli i 2012 vant PRI og deres kandidat, Enrique Peña Nieto, igjen makten. Mange er redde for at situasjonen med korrupsjon og vold bare blir verre under nok et PRI-styre. Peña Nieto står for en nyliberal økonomisk politikk og forsøker å dysse ned problemet med narkovolden for å tiltrekke seg internasjonale investeringer. ■

NØKKELTALL › PANAMA

Folketall (millioner)	3,6
Nye flyktninger fra Panama i 2012	3
Totalt antall flyktninger fra Panama	137
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Panama fra andre land	17 794
Frivillige tilbakevendinger til Panama i 2012	-
Asylsøkere fra Panama til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013.

BEHOV FOR BESKYTTELSE

Panama ratifiserte konvensjonen for reduksjon av statsløse fra 1961 og konvensjonen fra 1954 om statsløses status i juni 2011. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) vil bruke lovverket til å regulere situasjonen for 900 colombianske flyktninger som i ti år har levd med midlertidig beskyttelse, de fleste i en by i grenseprovinzen Darién. Personer med midlertidig beskyttelse er underlagt mange restriksjoner og har svært begrensede rettigheter. De har i praksis ikke hatt lov til å forlate stedet de oppholder seg eller søke arbeid. Nå er det håp om at de 900 det gjelder, endelig kan integreres i lokalsamfunnet.

FØLGER IKKE OPP Panama har i årenes løp gitt flyktningstatus til 2262 personer, så godt som alle fra Colombia. Ifølge UNHCR trenger ytterligere 15 000 internasjonal beskyttelse i Panama. De fleste bor i slumområder utenfor Panama City og Colón. Til tross for at de holder sammen, er det en utfordring å nå fram til de som trenger beskyttelse.

De dårligst stilte flyktningene befinner seg i grenseprovinzen Darién, som er Panamas fattigste region med dårlig infrastruktur. Her er det sumpområder og tettvekst skog, og mange landsbyer der det bor internt fordrevne, kan kun nås med båt. I grenseområdet finnes det også mange væpnede grupper som truer flyktningenes sikkerhet. Av frykt for å bli deportert velger mange heller å leve i skjul enn å søke asyl. Myndighetene har sviktet når det gjelder å gi informasjon om rettigheter og å legge til rette for juridisk hjelp.

Panama har lenge vært det nabolandet til Colombia som i minst grad har fulgt opp flyktningkonvensjonen.

ØKONOMISK VEKST Panama skiller seg ut sammenliknet med andre land i Mellom-Amerika med sin økonomiske vekst, spesielt etter

overtakelsen av Panama-kanalen i 1999, og med sine relativt gode helse- og utdanningsordninger. Landet ligger som nummer 60 på FNs levekårsindeks, noe som er den beste plasseringen av de mellomamerikanske landene. Fattigdommen har gått ned de siste årene og lå i 2011 på 25,3 prosent, ifølge CEPAL, FNs økonomiske kommisjon for Latin-Amerika og Kariba. Panama har ikke vært rammet av narkokriminalitet på samme måte som nabolandene, men dette er i ferd med å bli et økende problem.

DOMINERENDE LEDERSTIL President Ricardo Martinelli, som har sittet med makten siden 2009 og sannsynligvis stiller til gjenvalg i 2014, fører en restriktiv flyktningpolitikk overfor colombianske flyktninger. Trenden med mer restriktiv lovgivning ser man også i Venezuela og Ecuador, de viktigste mottakerlandene av flyktninger fra Colombia.

USA er Panamas viktigste handelspartner, og økt handel med USA var et av Martinellis viktigste valgløfter. I 2011 undertegnet USA og Panama en frihandelsavtale.

OVERKJØRER SIVILT SAMFUNN Presidentens image fikk en alvorlig knekk i oktober 2012, da sikkerhetsstyrker slo ned på aktivister som demonstrerte mot privatisering av land i byen Colón. Flere ble drept, og hendelsen er blitt kritisert av flere menneskerettsorganisasjoner.

Martinelli kritiseres for at han overkjører sivilsamfunnet og har en autoritær lederstil. Et eksempel på dette er en gruvereform fra 2011, som åpner for å etablere gruvevirksomhet i urfolksområder.

I februar 2012 ble det imidlertid vedtatt en lov som forbyr gruveutvinning og kraftverk i visse områder av landet. Dette er en seier for urbefolkningsgrupper og sivilsamfunnet, som lenge har protestert mot dette. ■

NØKKELTALL > PERU	
Folketall (millioner)	29,4
Nye flyktninger fra Peru i 2012	103
Totalt antall flyktninger fra Peru	5552
Internt fordrevne	Om lag 150 000
Flyktninger i Peru fra andre land	2078
Frivillige tilbakevendinger til Peru i 2012	-
Asylsøkere fra Peru til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013.

HÅP OM KOMPENSASJON

De fleste internt fordrevne har kunnet vende hjem etter konflikten mellom geriljabevegelsen Lysende Sti og de peruanske myndighetene som startet i 1980 og varte utover 90-tallet. Men fortsatt er rundt 150 000 internt fordrevne i Peru, ifølge tall fra 2007. Da konflikten var på sitt verste i 1990, var over én million mennesker drevet på flukt innenfor landets grenser.

De internt fordrevnes rettigheter har vært neglisjert i Peru. De har ikke hatt tilgang til utdanning og helsetjenester på lik linje med andre peruanere. Rundt 70 prosent av dem er urfolk som har store vanskeligheter med å skaffe seg arbeid. De fleste bor i slumområder utenfor byer som Lima, Ayacucho, Junín, Ica og Huánuco.

REGISTRERTE OFRE I 2004 kom en lov for internt fordrevne som forpliktet myndighetene til å sette i gang tiltak som skal sikre registrering av og kompensasjon til internt fordrevne. I de første årene etterpå skjedde det lite. Men mot slutten av 2012 ble endelig et utkast til retningslinjer for iverksettelse av kollektiv kompensasjon ferdigstilt.

Ved utgangen av 2012 hadde 157 000 ofre for konflikten registrert seg i «Unique Registry of Victims», som skal gi en oversikt over de som har rett til kompensasjon. Det er likevel usikkert hvor mange av de registrerte som faktisk er internt fordrevne. Iverksettelsen av individuell kompensasjon skal etter planen begynne i 2013, og først da blir det mulig å se om de internt fordrevne endelig vil få sine rettigheter ivaretatt.

NEDGANG I FATTIGDOM I Peru var 27,8 prosent av befolkningen definert som fattige i 2011, mens 6,3 prosent levde i ekstrem fattigdom. I 2001 levde hele 24 prosent av befolkningen i ekstrem fattigdom, ifølge CEPAL, FNs økonomiske kommisjon for Latin-Amerika og Kariben. Det betyr at velstandsutviklingen de siste ti årene har vært positiv.

Forventningene var store da Ollanta Humala, eneste kandidat som representerte venstresiden, vant presidentvalget i juni 2011. Den tidligere presidenten Alan Garcia var kjent for å være USA-vennlig og drev en nyliberalistisk, markedsrettet politikk. Humala kom med forslag om et nytt nasjons- og statsbyggingsprosjekt som setter Perus interesser som nasjon først. Et av de viktigste punktene er å øke den statlige deltakelsen i virksomheter, spesielt innen gass, olje, fiske og skipsfart.

URFOLKS RETTIGHETER Omfordeling av ressursene fra en voksende gass- og mineralutvinning var en av hovedsakene i Humalas politiske valgprogram. Den første loven kongressen vedtok, var om urfolks og lokalbefolkningens rett til konsultasjon ved planlegging og gjennomføring av mineral-, olje- og gassutvinningsprosjekter. Det er håp om at loven vil dempe regionale konflikter knyttet til utvinning av naturressurser.

Kokaproduksjonen har økt de siste årene, og Peru er nå sammen med Colombia verdens største produsent av koka. Det har vært voldsepisoder i forbindelse med produksjonen, men ifølge Flyktinghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) ble ingen fordrevet som følge av konflikten i 2012.

MIGRASJON FORTSETTER Til tross for bedre økonomiske forhold fortsetter emigrasjonen fra Peru. Hvert år forlater anslagsvis 100 000 peruanere landet, ifølge Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM). Det er anslått at 3,5 millioner peruanere har emigrert, en tredel til USA. Pengeoverføringer fra slektninger i utlandet, som utgjorde 2697 millioner dollar i 2011, er svært viktig for mange peruanere. ■

NØKKELTALL › USA

Folketall (millioner)	311,6
Nye flyktninger fra USA i 2012	16
Totalt antall flyktninger fra USA	4888
Internt fordrevne	-
Flyktninger i USA fra andre land	280 996
Frivillige tilbakevendinger til USA i 2012	-
Asylsøkere fra USA til Norge i 2012	6

Tall ved inngangen til 2013.

DEBATT OM IMMIGRASJONSREFORM

Da Barack Obama ble gjenvalgt i november 2012, var det mye snakk om «latino-stemmen» og Obamas høye oppslutning blant de av latinamerikansk herkomst, som utgjør 16,7 prosent av befolkningen. Mange forventet at immigrasjon skulle bli et sentralt tema i valgkampen, noe det imidlertid ikke ble. I 2008 mente 11 prosent at immigrasjon var USAs viktigste problem, mens i juni 2012 svarte bare tre prosent det samme, ifølge Council on foreign relations. Det er viktig å poengtere at undersøkelsen ikke skiller mellom lovlig og ulovlig immigrasjon.

IKKE FORNØYDE Ifølge en undersøkelse fra januar 2012 er 64 prosent av amerikanerne ikke fornøyde med USAs immigrasjonssystem, og 42 prosent svarer at de mener immigrasjonen bør reduseres. Det er først og fremst migrasjonen fra Mexico de spurte i undersøkelsen finner problematisk, til tross for at studier fra Pew Hispanic Center viser at netttilstrømningen av immigranter som krysser grensen fra USA til Mexico, har vært null siden 2007. Det at immigrasjonen faktisk har gått ned og ikke opp, har ikke kommet fram i den politiske debatten.

Mer enn 20 000 grensevakter patruljerer grensen mellom Mexico og USA. Det er dobbelt så mange som for ti år siden. Sammen med finanskrisen i USA, er det en hovedårsak til nedgangen. I 2011 ble 400 000 ulovlige immigranter deportert. Noen år tidligere lå tallet på rundt 280 000.

OMDISKUTERT IMMIGRASJONSLOV I 2010 ble immigrasjonsloven SB 1070 vedtatt i delstaten Arizona. Den innebærer blant annet kriminalisering av alle som huser, ansetter eller transporterer ulovlige immigranter og krever at innvandrere må bære identitetspapirer. Loven møtte kritikk fra føderalt hold, som mener det er i strid med

amerikansk lov at delstater vedtar egen immigrasjonslovgivning. Også andre delstater som Alabama, Georgia, Indiana, South Carolina og Utah har gått i Arizonas fotspor med vedtak av egne immigrasjonslover. I juni 2012 avgjorde Høyesterett at Arizona hadde gått ut over sin myndighet og at mesteparten av innholdet i SB 1070 strider med amerikansk føderal lov. Det meste av innholdet måtte derfor strykes, men et av de mest kontroversielle punktene, som går på at politiet kan kreve å sjekke immigrasjonsstatusen til en immigrant dersom det finnes «tilstrekkelig mistanke», fikk stå.

REFORM PÅ VENT Behovet for en immigrasjonsreform i USA har lenge vært oppe til debatt, men foreløpig foreligger det ikke noen konkrete forslag. Obama skal ifølge USA Today ha sagt etter Høyesterettsavgjørelsen at hendelsen var et klart eksempel på at kongressen nå må begynne å arbeide med en ny immigrasjonsreform. Nettopp det at delstater begynner å lage sine egne lover, er et bevis på at dagens system ikke fungerer. Nåværende lovgivning for flyktninger og asylsøkere baserer seg i stor grad på The Refugee Act fra 1980. Noe av kritikken mot loven er at føderale myndigheter ikke legger til rette for at flyktninger og asylsøkere blir tatt imot på en god måte på lokalt nivå.

FLERE ASYLSØKERE For sjuende år på rad er USA den største mottakeren av asylsøknader, ifølge en rapport fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) som ser på asylpolitikken i 44 vestlige land. I 2012 mottok USA 83 400 søknader. Det er en økning på 7400 sammenlignet med året før. De fleste søkerne kom fra Kina (24 prosent) etterfulgt av Mexico (17 prosent) og El Salvador (7 prosent). Asylsøknadene fra Mexico og El Salvador er først og fremst begrunnet i den økende narkovolden og gjengkriminaliteten. ■

NØKKELTALL > VENEZUELA

Folketall (millioner)	29,3
Nye flyktninger fra Venezuela i 2012	699
Totalt antall flyktninger fra Venezuela	8713
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Venezuela fra andre land	204 560
Frivillige tilbakevendinger til Venezuela i 2012	-
Asylsøkere fra Venezuela til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013.

200 000 UDOKUMENTERTE FLYKTNINGER

Siden 2003 har 3200 colombianske flyktninger fått flyktningstatus i Venezuela, mens 16 000 venter svar på sin asylsøknad. Antall colombianere som har flyktet fra konflikten i Colombia over den 2219 km lange grensen til Venezuela, er imidlertid langt høyere. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) bor det 200 000 colombianere med behov for internasjonal beskyttelse i landet. Venezuela er, etter Ecuador, det landet i Latin-Amerika med flest flyktninger.

LANG VENTETID Blant hovedproblemene i Venezuela er manglende registrering av flyktninger og store forsinkelser i den nasjonale flyktningekommisjonen som gjør at behandlingstiden av asylsøknader tar flere år.

Den begrensede kapasiteten til institusjoner som jobber med flyktningsspørsmål og manglende oppfølging av asylsøknader, forklarer at tallet på de som oppholder seg i landet uten å registrere seg er så høyt som 200 000. Mange prøver å få lovlig oppholdstillatelse på andre måter, for eksempel gjennom familiegjenforening.

VANSKELIGE FORHOLD PÅ GRENSEN De fleste colombianske flyktningene oppholder seg i fattige provinser i grenseområder som Táchira, Zulia, Apure og Amazonas, hvor det er mangel på skoler og helsetjenester. I Táchira er det rapportert om ulovlig fengsling og tilbakesending av flyktninger, ifølge UNHCR.

Flyktningene slår seg ofte sammen i små samfunn langs den uoversiktlige og skogkledde grensen, og det er en utfordring å nå fram til dem. En av prioriteringene til UNHCR og andre som arbeider med flyktninger i Venezuela, er å nå ut til flyktningene med informasjon om deres rettigheter og å styrke kapasiteten til de nasjonale institusjonene.

ROLLE I FREDSFORHANDLINGENE Forholdet mellom Colombia og Venezuela var lenge svært spent, ikke minst fordi de to landene ideologisk sett har stått svært langt fra hverandre. Det at Colombias president Álvaro Uribe ga USA adgang til å etablere flere militærbaser i landet i 2009, førte til at de diplomatiske forbindelsene ble brutt. De ble gjenopprettet da president Santos, som står for en mer sentrumsorientert politikk, vant valget i august 2010.

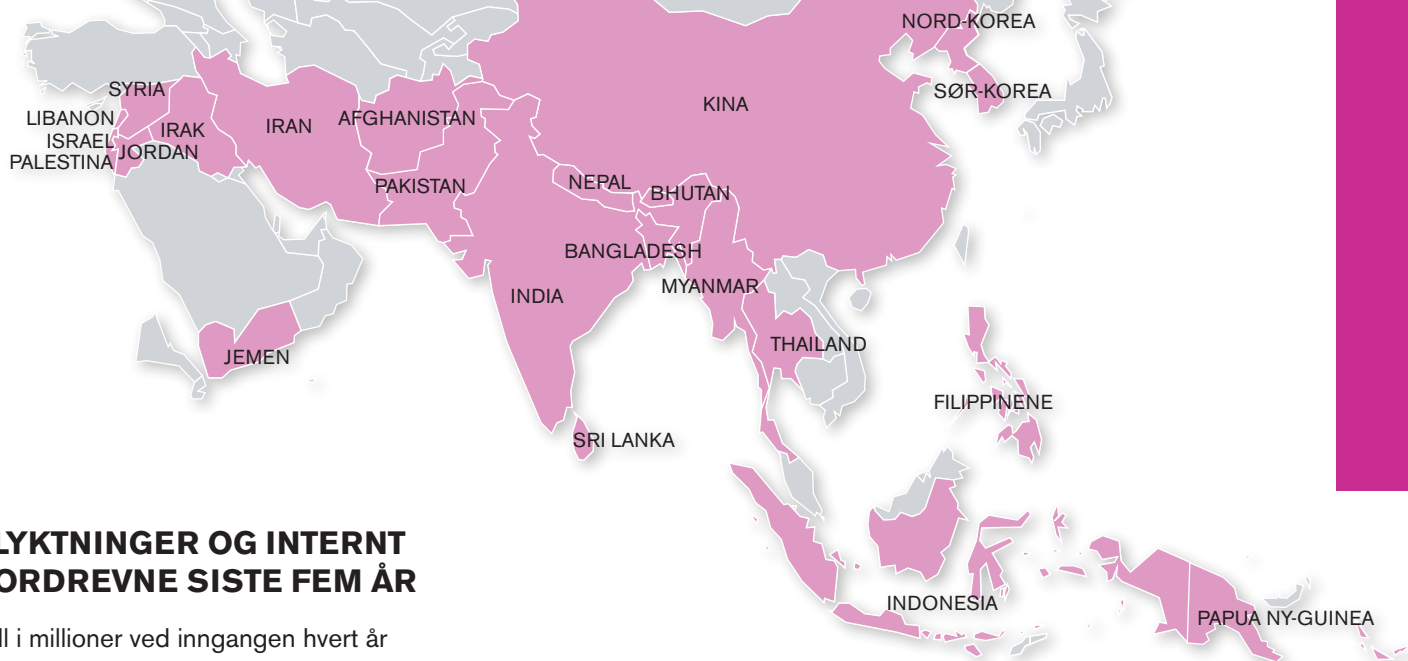
Forholdet mellom Venezuela og Colombia har bedret seg i den grad at Venezuela ble spurt om å spille en rolle i fredsforhandlingene mellom FARC-geriljaen og regjeringen som startet på Cuba i november 2012. Det ble sett på som positivt for stabiliteten i regionen og fredsforhandlingene at Hugo Chávez i oktober 2012 ble gjenvalgt som president med god margin foran Henrique Capriles fra partiet Primero Justicia. Capriles var en aktiv deltager i kuppet mot president Chávez i 2002. Dokumenter fra Wikileaks har avslørt et samarbeid mellom Capriles og USAs ambassade i Venezuela gjennom flere år, ifølge Latin-Amerikaboken 2012.

CHÁVEZ' BORTGANG 5. mars 2013 døde Venezuelas president Hugo Chávez. Med hans død gikk en historisk lederskikkelse bort, ikke bare for Venezuela, men for hele Latin-Amerika. Chávez bidro til å forsterke samarbeidet i Latin-Amerika, blant annet gjennom opprettelsen av regionale organisasjoner og institusjoner som ALBA, UNASUR og Banco del sur, noe som har svekket USAs kontroll og innflytelse over regionen. Chávez har vært spesielt populær blant fattige med programmer for å bekjempe fattigdom og utjevne sosiale forskjeller. Men han ble kritisert for å ha en autoritær lederstil, og var omstridt for å samarbeide med udemokratiske land som Cuba, Iran, Zimbabwe og Hviterussland i det han kalte en «akse av enhet» mot USA. ■

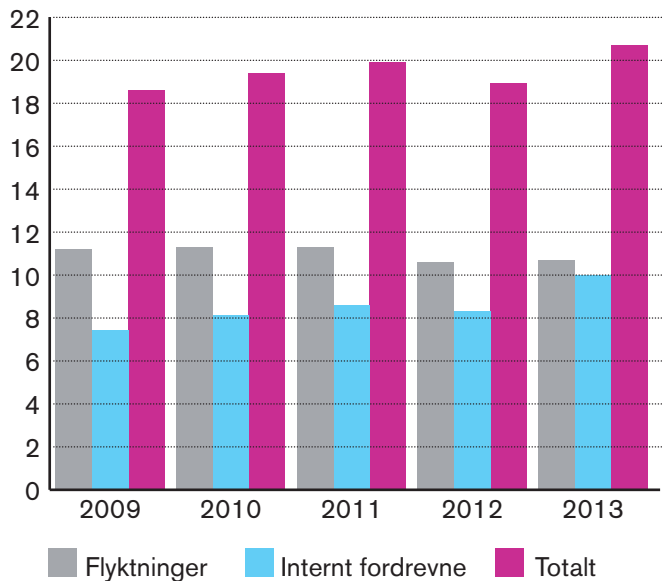
*Voldsomt regnvær skapte
oversvømmelse i en leir
for internt fordrevne i
Herat, vest i Afghanistan,
i februar 2013.*

ASIA OG OSEANIA >>

FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tall i millioner ved inngangen hvert år

- Afghanistan
- Australia
- Bangladesh
- Bhutan
- Filippinene
- India
- Indonesia
- Irak
- Iran
- Israel
- Jemen
- Jordan
- Kina
- Libanon
- Myanmar (Burma)
- Nepal
- Nord-Korea
- Pakistan
- Palestina
- Papua Ny-Guinea
- Sri Lanka
- Syria
- Sør-Korea
- Thailand

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Palestina	5 017 234
Afghanistan	2 637 439
Irak	770 360
Syria	754 213
Myanmar (Burma)	440 964

Kilde: UNHCR og UNRWA

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Syria	Minst 3 000 000
Irak	Minst 2 100 000
Pakistan	Minst 758 000
India	Minst 540 000
Afghanistan	Minst 492 000

Kilde: IDMC

I det konfliktfylte Jemen, det fattigste landet på den arabiske halvøya, er feil- og underernæring utbredt. Denne jenta er halvannet år og veier fire kilo.

SAMMENSATT KONFLIKTBILDE

Utviklingen i Asia går i forskjellige retninger i ulike regioner. Et land som Myanmar har gjort viktige fremskritt på veien mot fred og demokratisering, men samtidig ble 166 000 mennesker drevet på flukt internt bare i 2012. Syria opplevde en forverring av borgerkrigen og en økende strøm av flyktninger til nabolandene. Flere andre land i Asia preges av langvarige, fastlåste konflikter som ikke kom nærmere en løsning i 2012.

MIDTØSTEN Konflikten i Syria utviklet seg i 2012 til full borgerkrig med destabiliserende konsekvenser for hele Midtøsten. I Syria kom antall internt fordrevne opp i over tre millioner, og i nabolandene var det offisielt sett over én million syriske flyktninger våren 2013. Men tallet omfatter bare de flyktningene som FN har greid å registrere eller hatt kontakt med. I realiteten hadde langt flere flyktet fra blodbadet i Syria. For Syrias naboland var den massive og konstante bølgen av flyktninger en ekstrem belastning, både politisk og økonomisk. Allerede svake økonomier som Jordan og Libanon merket presset på knappe ressurser som vann, elektrisitet og subsidierte matvarer.

Libanon er historisk sett det landet som er vevd tettest inn i den politiske dynamikken i Syria. Utad har Libanons ulike fraksjoner vært enige om å holde seg utenfor borgerkrigen i Syria. Men det syriske luftvåpenets bombing av påståtte våpenlagre for Den frie syriske hær i Bekaa-dalen og stadige medieoppslag om Hizbollah-militansens militære støtte til Assad-regimet, satte Libanons nøytralitet under press.

Palestinske flyktninger bosatt i leirer i Syria ble også rammet av borgerkrigen i landet. Flere enn 30 000 av dem hadde frem til mars 2013 søkt tilflukt i allerede overfylte palestinske flyktning-leirer i Libanon.

Ingen av Midtøstens andre urosentre - Irak, Jemen og Israel-Palestina-konflikten - greide i 2012 å komme seg ut av sine fast-

låste situasjoner. I Irak manifesterte splittelsen mellom sjia- og sunni-fraksjoner seg i åpen konflikt med rå vold og maktbruk. I de relativt fredelige nordlige kurdiske områdene åpnet myndighetene flere flyktningleirer for syrisk-kurdiske flyktninger. Dette fikk imidlertid ikke samme oppmerksomhet og økonomiske støtte som de humanitære operasjonene i Jordan, Libanon og Tyrkia.

Jemen, et av verdens aller fattigste land, var i 2012 fortsatt preget av lovløshet og lokale konflikter, noe som begrenset de humanitære organisasjonenes arbeid. Samtidig fortsatte flyktninger og migranter fra Etiopia og Somalia å komme til Jemen, som fortsatt huser tusener av flyktninger fra sultkatastrofen på Afrikas Horn i 2011. Omkring 400 000 jemenitter var fordrevet i eget land ved slutten av 2012. Et oppløftende lyspunkt var at 140 000 internt fordrevne i den sørlige Abyan-provinsen kunne vende tilbake til sine hjem i 2012.

Den 29. november 2012 ble Palestina oppgradert til 'non-member observer state'-status i FN-regi, og 'State of Palestine' ble innført som navn på Palestina i alle offentlige FN-dokumenter. Men forholdet til Israel sank til et nytt bunnivå da Gaza i 2012 ble mål for den største israelske militæroperasjonen i området på mer enn fire år. Over 12 000 mennesker måtte flykte fra sine hjem som følge av operasjonen, som var en gjengjeldelse for raketttangrep mot Israel.

Foto: Stringer/AFP PHOTO/MB S. Stampix

Palestinere demonstrerer mot stadig nye israelske bosettinger på den okkuperte Vestbredden.

Kulde og snø skapte store problemer for syriske flyktninger som krysset grensen til Tyrkia i januar 2013.

FÆRRE INTERNT FORDREVNE I 2012 sank tallet på internt fordrevne i Sør- og Sørøst-Asia for annet år på rad. Ved inngangen til 2013 var det i alt 4,1 millioner internt fordrevne i regionen som følge av væpnede konflikter, vold og brudd på menneskerettighetene. Det var en nedgang på 200 000 fra forrige årsskifte.

Flest internt fordrevne er det i Pakistan, Afghanistan og India. Mer enn en tredel av alle internt fordrevne i Sør- og Sørøst-Asia befinner seg i disse landene, der uro og konflikter fører til stadig nye strømmer av fordrevne.

I Assam i det nordlige India drev voldelige sammenstøt nesten en halv million mennesker på flukt i 2012. Nesten like mange ble fordrevet på grunn av militære operasjoner mot opprørere nordvest i Pakistan, der nye titusener ble drevet på flukt våren 2013.

Voldelige konflikter mellom regjeringsstyrker og væpnede opprørsgrupper er den vanligste årsaken til at folk drives på flukt i Asia. I noen land blir folk også fordrevet fra sine hjem på grunn av konflikter mellom ulike etniske eller religiøse grupper. Ofte handler konfliktene om kontroll over landområder, naturressurser, politisk makt og innflytelse.

Mennesker som må flykte på grunn av slike konflikter, søker ofte tilflukt hos slektninger eller kjente i nærheten av hjemstedet eller søker inn til større byer for å finne trygghet. For mange vil det være mulig å vende hjem etter kort tid, mens andre må belage seg på en langvarig tilværelse som fordrevet i sitt eget land.

GAMLE KONFLIKTER I Afghanistan er situasjon svært fastlåst for mange fordrevne. Samtidig som tilbaketrekkingen av internasjonale styrker er i gang, har antallet internt fordrevne økt. Bare i 2012 er det anslått at om lag 100 000 afghanere ble drevet på flukt, og tallet på internt fordrevne kom opp i nesten en halv million i løpet av året. Det er det høyeste antallet på ti år. 75 000 afghanere har vært internt fordrevne i ti år eller mer, og utviklingen i landet går i feil retning.

Heller ikke på Sri Lanka har man funnet en løsning for alle landets fordrevne etter at regjeringsstyrkene i 2009 gikk seirende ut av den langvarige krigen mot Tamiltigrerne. Ved inngangen til 2013 var det

fortsatt nesten 100 000 internt fordrevne i landet, og mange tidligere fordrevne som har vendt hjem, lever under vanskelige forhold.

Også på Filippinene ble mange mennesker fordrevet i 2012. På øya Mindanao har det vært voldelig konflikt mellom regjeringsstyrker og opprørere siden 1970-tallet, og her ble mer enn 160 000 mennesker tvunget på flukt i 2012. De fleste kunne imidlertid vende hjem etter kort tid. Mot slutten av året undertegnet regjeringen en avtale med opprørsgruppen Moro Islamic Liberation Front (MILF) på Mindanao, og det ga håp om at man skulle unngå nye, store strømmer av mennesker på flukt.

FREMDELES UTFORDRINGER I MYANMAR Flere andre asiatiske land har også gjort fremskritt de siste årene når det gjelder å løse gamle, fastlåste konflikter. Det gjelder ikke minst Myanmar, der freds- og demokratiseringsprosessen har fortsatt i 2012 og 2013. Et synlig uttrykk for de politiske endringene er at fredsprisvinner Aung San Suu Kyi ble valgt inn i parlamentet i april 2012, sammen med en rekke andre representanter for den tidligere forbudte opposisjonen.

En positiv politisk utvikling innebærer imidlertid ikke uten videre at et lands flyktningproblemer blir løst. Ennå er det mange flyktninger fra Myanmar i nabolandene Thailand og Bangladesh, og ved inngangen til 2012 var det fortsatt 450 000 internt fordrevne i Myanmar. Situasjonen er særlig spent i Rakhine-staten, der sammenstøt mellom den buddhistiske majoritetsbefolkningen og den muslimske rohingya-minoriteten førte til at mer enn 130 000 mennesker ble drevet på flukt i 2012.

ASYLSØKERE TIL VESTEN Mens de fleste som blir drevet på flukt i Asia, forblir i hjemlandet eller søker beskyttelse i naboland, er det hvert år mange som finner veien til ulike industriland for å søke om asyl. I 2012, som året før, var Afghanistan det viktigste opprinnelseslandet for asylsøkere i industrilandene. Om lag 36 600 afghanere søkte om asyl i et industriland i 2012. Blant disse søkte ni av ti om asyl i et europeisk land, ifølge tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Flest asylsøknader fra afghanere ble levert i Tyskland og Sverige. ■

NØKKELTALL › AFGHANISTAN

Folketall (millioner)	35,3
Nye flyktninger fra Afghanistan i 2012	19 019
Totalt antall flyktninger fra Afghanistan	2 637 439
Internt fordrevne	Minst 492 000
Flyktninger i Afghanistan fra andre land	16 238
Frivillige tilbakevendinger til Afghanistan i 2012	98 570
Asylsøkere fra Afghanistan til Norge i 2012	986

Tall ved inngangen til 2013

STADIG NYE FORDRIVELSER

Den pågående tilbaketrekkingen av internasjonale tropper fra Afghanistan har ikke blitt fulgt av stabilitet. Tvert imot øker antallet mennesker på flukt fra konflikter innad i landet. Sikkerhetsansvaret i Afghanistan skal overføres til lokale myndigheter innen utgangen av 2014.

Anslagsvis 100 000 mennesker i Afghanistan ble fordrevet på grunn av konflikter i 2012, og til sammen var over en halv million afghanere internt fordrevne på grunn av konflikter, usikkerhet og menneskerettighetsbrudd per mars 2013, ifølge offisielle tall. Men disse tallene er regnet for å være konservative, siden det er flere konfliktområder man ikke har tilgang til og registreringen er mangelfull. Et betydelig antall afghanere fortsetter også å bli fordrevet på grunn av naturkatastrofer. Dette, sammen med økt konfliktnivå og stigende humanitær nød, vekker stor bekymring for utviklingen i landet.

MILLIONER PÅ FLUKT At mennesker tvinges på flukt, er ikke et nytt fenomen i Afghanistan. Tiår med konflikt har ikke bare drevet afghanere på flukt i eget land, men har også tvunget millioner av afghanere i eksil. Til sammen har over tre firedeler av befolkningen opplevd å bli fordrevet minst én gang i løpet av livet.

Afghanske flyktninger representerer per i dag en av de største og mest langvarige flyktnings situasjonene i verden. Det er over 2,7 millioner registrerte afghanske flyktninger bosatt i Pakistan og Iran og et tilsvarende antall uregistrerte eller udokumenterte i begge land. Siden 2002 har mer enn 5,7 millioner afghanske flyktninger også vendt tilbake til Afghanistan, noe som representerer nesten en firedel av hele befolkningen.

VANSKELIG TILBAKEVENDING Frivillig tilbakevending har gått dramatisk ned de siste årene, men både Pakistan og Iran ser på

retur som den endelige løsningen på situasjonen. Et stort antall av de som har vendt tilbake, har møtt og fortsetter å møte betydelige utfordringer ved retur. Mange blir internt fordrevet eller migrerer til urbane områder på jakt etter bedre sikkerhet, jobbmuligheter og bedre tjenestetilbud. Tall fra 2012 viser at om lag 40 prosent av de som har returnert, ikke har blitt reintegrert i sin hjemprovins.

For mange av de millionene av afghanske flyktninger som er igjen i nabolandene, vil retur til Afghanistan medføre en fare for at de blir fordrevet på nytt, etter hjemkomst. Den vedvarende usikkerheten og mangel på økonomiske muligheter over store deler av landet gjør reintegrering vanskelig.

TRENGER HJELP Afghanistan rangeres på plass 172 av 187 land på FNs utviklingsindeks. En tredel av landets 27 millioner innbyggere lever under fattigdomsgrensen, over 30 prosent av afghanerne lever med usikker tilgang til mat, og minst én afghansk kvinne dør hver annen time som resultat av komplikasjoner ved graviditet.

De internt fordrevne har få rettigheter, fordi den afghanske staten knytter rett til assistanse til opprinnelsessted og ikke nåværende bosted. Dette fører til at hundretusenvis av mennesker mister rett til å få dekket basisbehov som tilgang til vann, hus, utdanning, helsetjenester og arbeid i de områdene de har bosatt seg etter å ha blitt drevet på flukt. I 2012, etter påtrykk fra det internasjonale samfunnet, begynte afghanske myndigheter arbeidet med å utforme en politikk for håndteringen av internt fordrevne. Håpet er at dette skal sikre menneskerettighetene til de internt fordrevne og bidra til at denne sårbare gruppen får mer og bedre hjelp. ■

NØKKELTALL > AUSTRALIA

Folketall (millioner)	22,3
Nye flyktninger fra Australia i 2012	0
Totalt antall flyktninger fra Australia	57
Internt fordrevne	Minst 450 000
Flyktninger i Australia fra andre land	50 093
Frivillige tilbakevendinger til Australia i 2012	-
Asylsøkere fra Australia til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013

HARDE TILTAK MOT BÅTFOLK

Australias bosettings- og integreringsprogram har fått ros fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), og i august 2012 besluttet den australske regjeringen å øke den årlige kvoten for overføringsflyktninger fra 13 750 til 20 000.

Flyktning- og asylpolitikk har lenge vært et kontroversielt tema i Australia, til tross for at landet mottar få flyktninger sammenlignet med land som USA, Frankrike, Tyskland, Italia og Sverige. Debatten dreier seg hovedsakelig om tilstrømmingen av båtfolk fra land som Iran, Afghanistan, Bangladesh og Pakistan. Kvoteøkningen er ett av flere tiltak som er ment å skulle oppmuntre asylsøkere til å benytte seg av offisielle kanaler, heller enn å gi seg ut på en lang og farlig båtreise. Dersom tiltakene lykkes, vil Australia øke kvoten til 27 000 i løpet av de neste fem årene. Kvoteøkningen har i seg selv blitt godt mottatt av menneskerettighetsorganisasjoner, men de stiller seg tvilende til at antall båtflyktninger vil gå ned.

GJENINNFØRING AV OMSTRIDT PRAKSIS I 2012 inngikk Australia en avtale med øystaten Nauru om opprettelsen av et regionalt senter for behandling av asylsøknader. I tillegg vil båtflyktninger som har prøvd å ta seg inn i Australia, bli overført til Nauru for å få søknaden sin behandlet der. En lignende avtale ble forsøkt inngått med Malaysia i 2011. Den ble omtalt som «Den malaysiske løsningen», men måtte skrinlegges etter pålegg fra australsk høyesterett. Dette fordi Malaysia ikke har undertegnet FNs flyktningkonvensjon. Planen var da å bytte 800 båtflyktninger mot 4000 flyktninger i Malaysia.

En lignende politikk, den såkalte «Stillehavsløsningen», ble innført etter den konservative valgseieren i 2001, men ble myket opp da Labour kom tilbake til makten. De siste årene har praksis vært at de fleste båtflyktningene interneres på Christmas Island eller Manus i Papua Ny-Guinea, men med mulighet til å søke asyl

i Australia derfra. UNHCR har konsekvent gått inn for at også asylsøkere som kommer i båter over havet, skal få asylsøknaden behandlet på det australske fastlandet.

DÅRLIGE FORHOLD Ifølge både Amnesty International og UNHCR er forholdene i interneringssenteret på Nauru svært dårlige. Tross forsikringer om at anlegget skulle være åpent, har beboerne ikke anledning til å forlate leiren uten følge. De bor i overfylte telt der temperaturen på dagtid er over 40 grader. I tillegg plages beboerne av støv og støy fra byggingen av et permanent interneringssenter i nærheten. Forholdene gjør det ekstremt vanskelig å få sove, og fortvilelsen råder blant de som sitter i interneringssenteret uten noen klare tidsperspektiver eller løsninger i sikte. Stadig flere forsøker å begå selvmord, eller vurderer muligheten, ifølge Amnesty International.

Amnesty påpeker at Nauru i dag ikke har kapasitet til å håndtere et stort antall asylsøkere. Alle landets jurister er ansatt av regjeringen, det er liten sykehuskapasitet, og landet mangler lover og forskrifter for behandling av asylsøkere. I tillegg må personale rekrutteres og læres opp.

INTERNERING AV BARN I mars 2013 fikk Australia sterk kritikk for sin praksis med internering av barn. Over halvparten av de 1983 barna som da var i interneringsleirer, befant seg på innelåste områder. Menneskerettighetsorganisasjoner i Australia har gjentatte ganger slått alarm over de langsiktige skadene, og de rapporter om selvskading og traumer blant barn som er internerte. ■

NØKKELTALL › BANGLADESH

Folketall (millioner)	150,5
Nye flyktninger fra Bangladesh i 2012	915
Totalt antall flyktninger fra Bangladesh	17 201
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Bangladesh fra andre land	230 700
Frivillige tilbakevendinger til Bangladesh i 2012	-
Asylsøkere fra Bangladesh til Norge i 2012	225

Tall ved inngangen til 2013

STENGTE DØRER FOR ROHINGYAER

Opptøyer i Rakhine-staten i nabolandet Myanmar i juni og oktober 2012 har ført til en ny bølge av rohingyaer som har forsøkt å krysse grensen til Bangladesh. Rohingyaene er en muslimsk minoritet som ikke anerkjennes som statsborgere i Myanmar, og de har derfor ingen rettigheter i landet.

Etter den første voldsbølgen i juni stengte Bangladesh grensene for rohingyaene. Myndighetene i Bangladesh sier at landet ikke kan absorbere flere flyktninger, og at de som kommer, vil bli avvist. Mange rohingyaer er blitt sendt tilbake, men det finnes ingen sikre tall for hvor mange det gjelder. Stengingen av grensen skjedde på tross av protester fra FN og menneskerettsorganisasjoner, og har ført til at flere tar seg over grensen ulovlig, eller legger ut på risikable båtferder til andre land.

I tillegg til utfordringene knyttet til håndteringen av flyktninger fra Myanmar, sliter Bangladesh med den fortsatt uløste konflikten mellom muslimske bengalere og urfolksgrupper sørøst i landet.

KLIMAFLUKT OG UTKASTELSER I et normalår blir en firedel av landmassen i Bangladesh midlertidig lagt under vann under monsunen. I fremtiden risikerer millioner av mennesker å bli fordrevet på grunn av stigende havnivå. Bangladesh bruker rundt én prosent av BNP hvert år på å håndtere klimarelaterte problemer, så som økende migrasjon, ødelagt infrastruktur og jordbruksland. Landet kan også vise til gode resultater fra forebyggende arbeid.

De fordrevne har slått seg ned i storbyer som Dhaka og Chittagong på jakt etter arbeid. Mange ender opp i bosettinger i slumområdene, der de risikerer tvangsutkastelse uten forvarsel. I mai 2012 ble 40 000 mennesker beordret ut av den største slummen i Dhaka.

UTEN FREMTID I BANGLADESH I 1978 og i 1991/92 flyktet mange rohingyaer til Bangladesh på grunn av militære operasjoner i deres områder. I Bangladesh svarte myndighetene med å opprette to flyktningleirer, som fremdeles huser 30 000 registrerte rohingyaer. I tillegg antas minst 200 000 ikke-registrerte rohingyaer å befinne seg i landet. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har ikke fått lov til å registrere nye rohingya-flyktninger siden 1992. Håp om frivillig retur i nær fremtid er nå knust, og arbeid for gjenbosetting i tredjeland stanset opp i 2010. Politiske reformer i Myanmar har så langt ikke kommet rohingyaene til gode.

De registrerte flyktningene får det de trenger for å overleve, men de har ikke tilgang til arbeid eller høyere skolegang. Uregistrerte flyktninger har vært avhengige av humanitær assistanse fra frivillige organisasjoner, men siden august 2012 har regjeringen forbudt flere organisasjoner å fortsette dette arbeidet. Begrunnelsen er at slike tjenester oppmuntrer flere til å flykte til Bangladesh.

VEDVARENDE KONFLIKT Bangladesh har også internt fordrevne som resultat av konflikter mellom muslimske bengalere og urfolk, også kjent som jummaer. Bare i september 2012 ble rundt 5000 personer fordrevet etter kamper i Chittagong Hill Tracts (CHT) i det sørøstlige Bangladesh. Konflikten går tilbake til 1970-tallet, da jummaene krevde større selvstyre etter at Bangladesh ble uavhengig i 1971. Regjeringen avviste kravet og oppmuntret bengalere til å slå seg ned i CHT.

En fredsavtale fra 1997 innebar blant annet mer selvstyre og gjenbosetting av internt fordrevne, men ved utgangen av 2012 var denne avtalen fortsatt bare delvis gjennomført. Vold og diskriminering vedvarer, og konflikter om retten til jord er ikke løst. ■

NØKKELTALL › BHUTAN

Folketall (millioner)	0,7
Nye flyktninger fra Bhutan i 2012	1222
Totalt antall flyktninger fra Bhutan	41 692
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Bhutan fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Bhutan i 2012	-
Asylsøkere fra Bhutan til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013

FORDRIVELSE OG OVERGREP BLIR GLEMT

Omkring 70 000 av i alt 108 000 bhutanske flyktninger som har oppholdt seg i leirer i Nepal, hadde ved inngangen til 2013 blitt gjenbosatt i tredjeland. Åtte land - Australia, Canada, Danmark, Nederland, New Zealand, Norge, Storbritannia og USA - har tatt imot flyktningene. Samtidig har FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i samarbeid med regjeringen i Nepal utarbeidet et utviklingsprogram som tar sikte på en fredelig sameksistens mellom de gjenværende flyktningene og lokalbefolkningen. Bhutanske myndigheter har så langt nektet å ta imot en eneste flyktning.

FRA SJU TIL TO LEIRER Gjenbosettingsprogrammet har vært en suksess etter at det ble startet i 2007. Den gang var flyktningene plassert i sju leirer i Nepal, i dag er tallet to. Situasjonen i 2006 og 2007 var svært spent, både mellom lokalbefolkningen og flyktningene og mellom ulike politiske grupperinger blant flyktningene selv. Folk i leirene hadde ikke noe fremtidshåp, og frustrasjonen gikk over i vold og overgrep. Presset fra det internasjonale samfunnet for å få Bhutan til å la flyktninger vende hjem, førte ikke frem.

Mulighetene for å slå seg ned i tredjeland minsket raskt spenningen i leirene. Mange, spesielt de yngre, sa seg umiddelbart villige til å reise. Blant de eldre var det flere som helt til det siste har ønsket å vende hjem til Bhutan.

NÅR OVERGREP LØNNER SEG Til tross for omfattende overgrep mot egen befolkning på 1980- og 1990-tallet, har Bhutan stort sett unngått å bli kritisert i internasjonale medier. I stedet har bildet av et lite, eksotisk lykkeland blant Himalayas majestetiske fjell vunnet innpass.

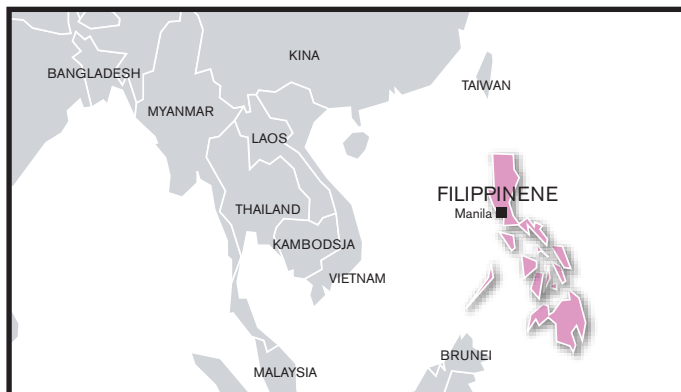
Lhotsampaene, en hinduistisk gruppe med nepalsk opphav, ble av den buddhistiske eliten, med kongen i spissen, definert som en

politisk og kulturell trussel. Kongens befaling om «én nasjon, ett folk» tok sikte på å befeste den buddhistiske elitens makt, verdier og identitet. Protester fra lhotsampaenes side ble slått ned med hard hånd, og innen 1993 hadde nesten hver sjette innbygger blitt drevet på flukt etter trusler og omfattende overgrep. Det er liten tvil om at tvangsassimileringen og andre diskriminerende tiltak mot minoritetene, og spesielt mot lhotsampaene, var i strid med FNs rasediskrimineringskonvensjon av 1965. Men de bhutanske myndighetene har konsekvent nektet å la en eneste flyktning vende hjem. Ikke engang de flyktningene som i 2003 ble klassifisert som genuine bhutanske statsborgere av et team med blant annet bhutanske myndighetsrepresentanter, har fått lov til det.

I stedet har bhutanske myndigheter kunne sittet stille og se på at landets fordrevne innbyggere i stor grad har blitt gjenbosatt i tredjeland. «Problemet» har blitt fysisk fjernet uten at det har medført alvorlige konsekvenser for den bhutanske regjeringen. Likevel er det ingen tvil om at overgrepene og fordrivelsen av lhotsaminoriteten representerer en mørk flekk i Bhutans historie.

BHUTAN OG NORGE 169 bhutanske flyktninger ankom Norge i 2012. De fleste ble tatt ut på 2011-kvoten for overføringsflyktninger gjennom FN-systemet. Det var ingen egen kvote for bhutanske flyktninger i Nepal i 2012, men 25 personer fikk komme på den «åpne» kvoten.

Norsk ekspertise har i lang tid samarbeidet med bhutanske myndigheter om utviklingen av vannkraftsektoren i landet. Et nytt energisamarbeid mellom Bhutan og Norge ble avtalt i oktober 2012. Den norske støtten blir 100 millioner kroner fordelt over en fem-årsperiode. ■

NØKKELTALL › FILIPPINENE

Folketall (millioner)	94,9
Nye flyktninger fra Filippinene i 2012	51
Totalt antall flyktninger fra Filippinene	1363
Internt fordrevne	Minst 1200
Flyktninger i Filippinene fra andre land	173
Frivillige tilbakevendinger til Filippinene i 2012	-
Asylsøkere fra Filippinene til Norge i 2012	1

Tall ved inngangen til 2013

MOT EN LØSNING PÅ MINDANAO

Den store positive nyheten på Filippinene i 2012 var at det ble oppnådd enighet om et rammeverk for en fredsavtale mellom regjeringen og muslimske opprørere på Mindanao. Målsettingen var å komme frem til en endelig fredsavtale i løpet av mai 2013. Konflikten mellom muslimske opprørere og regjeringen har pågått siden 1970-tallet.

Det er imidlertid lite som peker mot en snarlig løsning i konflikten mellom maoistene og regjeringen.

I tillegg til væpnede konflikter, fører også naturkatastrofer ofte til omfattende interne fordrivelser på Filippinene.

VEIKART TIL SELVSTYRE Konflikten på Mindanao dreier seg om jord, ressurser og identitet. Filippinene er i all hovedsak et romersk-katolsk land. Tidlig på 1900-tallet oppfordret myndighetene kristne bosettere til å slå seg ned på Mindanao, der de muslimske moroene var i flertall. I perioden 1901 til 1990 sank andelen moroer fra 77 til 18 prosent av befolkningen.

I oktober 2012 signerte den filippinske regjeringen og den muslimske opprørergruppen Moro Islamic Liberation Front (MILF) en fredsavtale som skal fungere som et veikart for opprettelsen av en ny muslimsk enhet, Bangsamoro, med større grad av selvstyre, på øya Mindanao. Enheten skal opprettes innen sittende president Benigno Aquino går av i 2016. Dersom avtalen blir gjennomført, vil moroene få større politisk makt og sterkere kontroll over naturressursene.

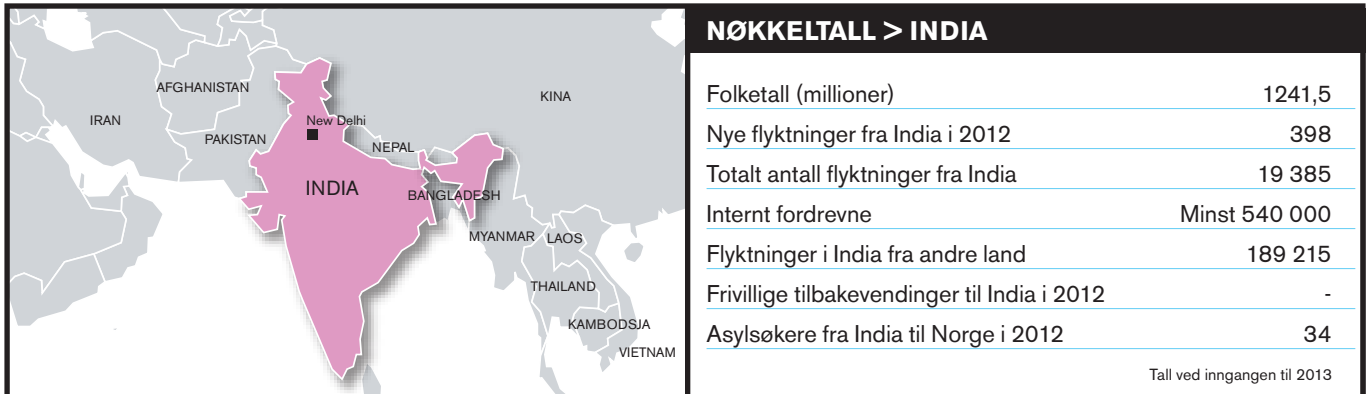
Opprørsbevegelsen er imidlertid splittet, og noen mener MILF ikke går langt nok i sine krav om uavhengighet. Det er fare for at utbrytergruppen Bangsamoro Islamic Freedom Movement (BIFM) vil forsøke å sabotere avtalen gjennom væpnede aksjoner. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) ble 45 000 personer fordrevet i et angrep fra BIFM i august 2012.

MAOISTISK OPPRØR I tillegg til muslimsk opprør på Mindanao, har Filippinene vært åsted for et omfattende maoistopprør i 40 år. Forsøk på forhandlinger, der Norge har spilt rollen som tilrettelegger siden 2001, har stått i stampe på grunn av opprørernes krav om frigivelse av fanger, og regjeringens krav om at opprørere skal avstå fra å drive pengeutpressing av selskaper som driver med gruvedrift, plantasjer og byggearbeid.

HARDT RAMMET AV KLIMAENDRINGER Naturkatastrofer er en vanlig årsak til fordrivelse på Filippinene. Senest i desember 2012 ble landet rammet av tyfonen Bopha, som fordrev nærmere én million mennesker. Mange fattige filippinerne bor i områder som er spesielt utsatt for ekstremvær, tørke og flom. For å motvirke de negative konsekvensene av klimaendring har Filippinene opprettet en klimakommisjon, og det skal utarbeides bedre kart over utsatte områder, tidlige varslingsystemer og bedre infrastruktur. Det skal også opprettes et fond som skal finansiere lokale handlingsplaner og gjøre lokalsamfunn mer motstandsdyktige i katastrofesituasjoner.

LOVFESTER RETTIGHETER Hyppige naturkatastrofer har i kombinasjon med langvarige væpnede konflikter, ført til omfattende fordrivelser på Filippinene. Stadige forflytninger og mangelfull registrering gjør det vanskelig å finne pålitelige tall, men flere millioner har på ett eller annet tidspunkt blitt fordrevet fra hjemmene sine gjennom de tre siste tiårene.

I februar 2013 vedtok kongressen en lov som skal beskytte rettighetene til internt fordrevne filippinere. Viktige punkter er harde straffer for de som forårsaker at mennesker må flykte, samt rett til økonomisk kompensasjon for tapt eller ødelagt eiendom og for familiemedlemmer som har mistet livet. ■

FLOM OG KONFLIKT

I juli og august 2012 ble nesten 500 000 personer drevet på flukt i delstaten Assam etter voldelige opptøyer, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Det er uklart hvor mange av disse som har kunnet vende tilbake. Sommeren og høsten 2012 ble Assam også hardt rammet av en rekke flommer, som tvang hundretusener av mennesker til å forlate hjemmene sine.

Over 200 ulike etniske grupper er representert i Assam. De siste årene har hinduistiske og kristne grupper uttrykt sterk anti-pati mot muslimer, som i all hovedsak kom fra Bengal under kolonitiden og har bodd i Assam i generasjoner. Selv om flere hundre separatistopprørere la ned våpnene i januar 2012, har særlig Bodo-stammen opprettholdt den væpnede konflikten.

NY SPENNING I KASHMIR I 2012 fortsatte den spente situasjonen også i Kashmir. Uenigheten om Kashmir går helt tilbake til uavhengigheten fra Storbritannia i 1947 og har kostet tusenvis av mennesker livet. En ny serie trefninger langs delelinjen på nyåret i 2013 kostet både sivile og militære liv og så en stund ut til å true et relativt tøvær fra 2010. Selv om partene i ettertid ble enige om å trappe ned konflikten, vil India ikke forhaste seg med hensyn til å innlede nye forhandlinger.

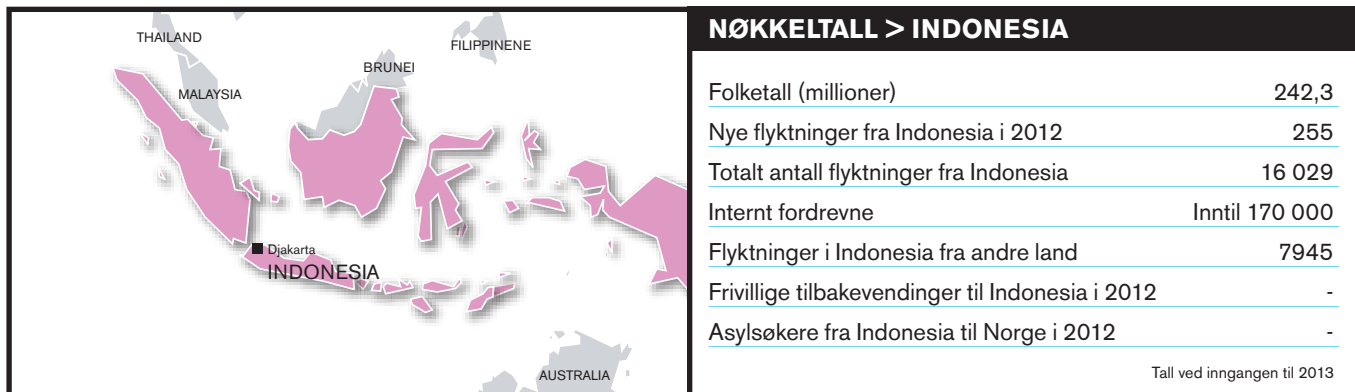
TERROR OG KLASSEKAMP Tross sterk økonomisk vekst har India en betydelig underklasse av fattige, landløse og kasteløse. Maoistpartiet er aktive i over en tredel av Indias 600 distrikter, og de kontrollerer en «rød korridor» fra nordøst gjennom det sentrale India. Flere av disse områdene er rike på ressurser og har et høyt spenningsnivå mellom fattige bønder, jordeiere og kommersielle aktører.

Mens myndighetene ser på maoistene som landets største interne sikkerhetstrussel, sier maoistene selv at de kjemper for

folkets rettigheter. Sivilbefolkningen har ofte havnet mellom barken og veden, ettersom store jordeiere har opprettet private vaktstyrker eller paramilitære grupper for å beskytte seg mot maoistenes innkreving av «revolusjonskatt». Både maoistene og de paramilitære gruppene har brukt til dels brutale metoder for å føre sin kamp.

MØRKETALL Det virkelige antallet internt fordrevne i India er trolig høyere enn det som er registret. Årsaken er at beregningen hovedsakelig baserer seg på de som oppholder seg i leirer. Ingen FN-organer eller nasjonale institusjoner har et overordnet ansvar for å overvåke situasjonen. Det finnes heller ingen nasjonal politikk for håndtering av internt fordrevne. Ansvaret for å beskytte og gi assistanse til dem faller generelt på delstatene og distriktsmyndighetene. Dette fører til at fordrevne får svært ulik behandling.

DISKRIMINERING AV FLYKTNINGER India har ikke undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951, men flyktninger og asylsøkere har beskyttelse i den indiske grunnloven. Landet har tatt imot flyktninger fra Tibet, Sri Lanka, Myanmar, Irak og Afghanistan. Flyktningene har tilgang til helsetjenester, og flyktningbarn får gå på skole. De opplever imidlertid diskriminering på arbeids- og boligmarkedet. Søknader om flyktningstatus tar lang tid å behandle, og bare noen få får bosetting i tredje land. I 2012 gikk regjeringen med på å utstede langtidvisum til asylsøkere som kvalifiserer til flyktningstatus under UNHCRs mandat. ■

KONFLIKTNIVÅET AVTAR MED ETT UNNTAK

Spenningsene i kjølvannet av tvangsflyttingen og migrasjonsprogrammet på 1960-tallet har de senere årene langt på vei roet seg i Indonesia. Selv de mest voldelige konfliktene, som drev om lag halvannen million indonesere på flukt rundt årtusenskiftet, har funnet sin løsning. I dag er Vest-Papua den eneste provinsen i Indonesia hvor det fremdeles pågår en væpnet konflikt.

KRUTTØNNE Mellom 1969 og 1994 flyttet om lag 8,5 millioner mennesker fra de tett befolkede øyene Java og Madura til Sumatra, Kalimantan (Borneo), Molukkene og Vest-Papua. Dette førte til store spenninger mellom lokalbefolkningen og innflytterne. Konfliktlinjene gikk tilsynelatende langs religiøse og etniske skillelinjer, men dreide seg i realiteten mer om jordrettigheter, manglende jobbmuligheter og sosiale problemer.

Da Indonesias korrupte diktator Suharto gikk av i 1998, kunne indoneserne året etter holde sine første frie valg på over 40 år. Men det gryende demokratiet sto foran formidable utfordringer. Militærapparatet og den gamle eliten følte sine privilegier truet. Samtidig ble dragkampen mellom periferi og sentrum tilspisset.

Mellom 1999 og 2002 kom den ene voldsekspløsjonen etter den andre. Øst-Timor fikk sin etterlengtede selvstendighet, men mange stilte spørsmål ved hvorvidt resten av Indonesia ville bestå i sin daværende form. I en tid med alvorlig økonomisk krise var det en stor utfordring å holde sammen en stat som består av 17 000 øyer og over 240 millioner mennesker fordelt på 300 etniske grupper. Bare i perioden 1999-2002 ble 1,4 millioner mennesker drevet på flukt. Et stort antall forble internt fordrevne i mange år etterpå, spesielt på Sulawesi og Molukkene. Mange steder utnyttet den lokale eliten sin maktstilling til å politisere etniske og religiøse skillelinjer. Det kom til omfattende sammenstøt mellom kristne og muslimer som tidligere hadde bodd blandet. Fremdeles ulmer

spenningen under overflaten, og på Molukkene og Sulawesi bor disse gruppene nå atskilt.

MINDRE VOLD Tsunamien i 2004 rammet Aceh-provinsen med katastrofale humanitære konsekvenser. Året etter lyktes imidlertid separatistbevegelsen Free Aceh Movement og regjeringen å inngå en fredsavtale. Avtalen har holdt, og i Aceh har de internt fordrevne kunnet vende hjem. Fremdeles finnes fordrevne andre steder som ikke har kunnet returnere, men volden har avtatt i nesten alle de tidligere urosentrene. Imidlertid finnes det ett alvorlig unntak.

VEST-PAPUA Vold har blitt en del av dagliglivet i Vest-Papua, og ofrene er både sivile papuanere, ikke-papuanere og sikkerhetsstyrker. Den store migrasjonen på 1960-tallet av ikke-papuanske indonesiere fikk sterke negative følger for papuanerne, gjennom at de mistet tilgang til jord og naturressurser. Helt siden 1969 har det pågått en lavintensitetskonflikt i Vest-Papua. Separatistbevegelsen Free Papua Movement (OPM) har aldri godtatt den indonesiske annekasjonen etter at den tidligere kolonimakten Nederland gikk bort fra sitt løfte om å gi vestpapuanerne uavhengighet. Indonesiske myndigheter har vist økende bekymring over økt aktivitet fra separatistenes side og ikke minst tendensene til en internasjonalisering av konflikten. Fraværet av tillit mellom militære og mange lokalsamfunn, samt manglende mekanismer for å løse krisen, er to hovedfunn i International Crisis Group sin rapport «Dynamics of Violence in Papua» fra 2012. Rundt 10 000 flyktninger fra Vest-Papua befinner seg i nabolandet Papua Ny-Guinea. ■

LITE RETUR, ØKTE SPENNINGER

Sekteriske spenninger ble forsterket i 2012, og i begynnelsen av 2013 var det gjentatte demonstrasjoner mot den sjia-dominerte regjeringen i Irak. Det er over to millioner internt fordrevne i landet, og nesten 800 000 irakiske flyktninger befinner seg i nabolandene. Halvparten av de fordrevne har enten slått seg ned i ubebodde hus, offentlige bygninger eller laget provisoriske hus eller telt på områder eid av staten. Boforholdene er stort sett svært dårlige, og mange lever i stadig fare for å bli kastet ut. Ifølge FN lever sju millioner under fattigdomsgrensen i Irak, og en av fem kan hverken lese eller skrive.

SPLITTET OG BRUTALISERT 19. mars 2013 var det nøyaktig ti år siden okkupasjonen av Irak startet. Den amerikansk-ledede invasjonen kom i stand som følge av Saddam Husseins påståtte lager av masseødeleggelsesvåpen. Angrepet på Irak var svært kontroversielt internasjonalt, og det var ikke godkjent av FN. Etter nesten ni år, i desember 2011, trakk de siste amerikanske styrkene seg ut av landet. Ingen masseødeleggelsesvåpen ble funnet. Irak står igjen som et splittet og brutalisert land hvor konflikt og vold etter politiske, etniske og religiøse skillelinjer preger hverdagen.

STORE HUMANITÆRE UTFORDRINGER De fleste av Iraks flyktninger og internt fordrevne flyktet fra sine hjem i perioden som fulgte etter den svært blodige bombeaksjonen mot den sjiamuslimske al-Askari moskeen i februar 2006. Denne hendelsen brakte Irak inn i en voldsspiral hvor kamper mellom sunni- og sjiamuslimere fordrev fem prosent av Iraks befolkning fra sine hjem. Den store majoriteten av disse er fortsatt på flukt. I følge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) bidrar den dårlige sikkerhetssituasjonen til at langt over én million irakere ikke kan reise hjem. Tallet er sannsynligvis mye høyere, for eksempel inkluderer det ikke de som ble fordrevet før 2006.

Svært stor mangel på husly har resultert i overfylte og ofte utrygge hus. På grunn av manglende anerkjennelse av de internt fordrevne fra de irakiske myndighetenes side er tilgang på grunnleggende offentlige tilbud som skolegang og helsetjenester, samt tilgang på rent drikkevann og sanitære tilbud, svært begrenset.

SYRISKE FLYKTNINGER Konflikten i Syria har satt sine tydelige spor også i Irak, hovedsakelig i det kurdiske området nord i landet. Regionen har mottatt et stort antall syriske flyktninger, og majoriteten av disse er syriske kurdere. Den irakiske grensen til Syria er offisielt stengt, men myndighetene i Kurdistan har holdt en grenseovergang uoffisielt åpen, og de syriske flyktningene er blitt relativt godt tatt imot.

I mai 2013 er det i alt tre flyktningleirer i Irak: To i Kurdistan og en i Anbar-provinsen. Domiz flyktningleir i Kurdistan, som i utgangspunktet ble åpnet for å huse 2000 familier, hadde allerede i mai 2013 over tre ganger så mange familier i leiren. Mange irakere som tidligere har søkt tilflukt i Syria, har nå sett seg tvunget til å returnere til Irak på grunn av borgerkrigen i Syria, og mange av dem er nå blitt internt fordrevne.

ØKT SPENNING Krigen i Syria øker faren for politisk og sikkerhetsmessig ustabilitet i Irak, fordi latente og pågående konflikter forsterkes langs de samme etniske og religiøse skillelinjene man kan se i Syria. Særlig gjelder dette konflikter mellom militante sunni- og sjiamuslimere som støtter sine respektive sider i Syria. Flyktningssituasjonen har også forsterket spenningen mellom selvstyremyndighetene i den kurdiske regionen og de sentrale myndighetene i Bagdad. ■

MOT EN USIKKER FREMTID

Til tross for lav levestandard og rapporter om diskriminering, ønsker de færreste afghanske flyktninger i Iran å returnere til Afghanistan. Men Iran har signalisert at hundretusener av dem må forlate landet de neste årene.

Iran har i tre tiår huset en av verdens største flyktningbefolkninger, primært bestående av mennesker som har flyktet fra krig og fattigdom i nabolandet Afghanistan. Av disse er over halvparten under 18 år, hvorav mange er født i Iran og har lite eller intet forhold til sitt opprinnelsesland. I tillegg til de afghanske flyktningene bor det rundt 44 000 irakiske flyktninger i Iran. De fleste av disse er sjiamuslimer eller kurdere som flyktet fra vold og diskriminering under Saddam Husseins regime.

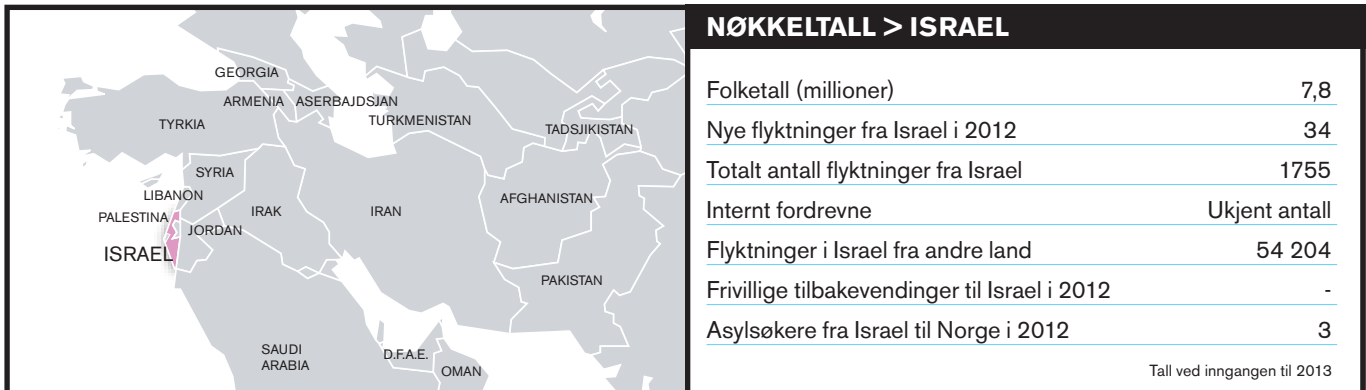
VANSKELIGE TIDER Stigende inflasjonsnivå og kutt i statlige subsidier førte i 2012 til en kraftig økning i prisene på blant annet mat, medisiner og drivstoff. Irans økonomiske utfordringer, dels et resultat av et stadig strengere internasjonalt sanksjonsregime, merkes på kroppen for den sårbare flyktningbefolkningen. Mange av de afghanske flyktningene lever under til dels svært enkle kår. De aller fleste bor i urbane områder, mens kun tre prosent lever i leirer. En stor andel livnærer seg som bygningsarbeidere eller gjennom ufaglært arbeid.

SOLID INNSATS Samtidig som utfordringene er mange og store, anerkjenner FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) iranske myndigheters innsats for å forbedre situasjonen. Retten til å få utstedt arbeidstillatelse eller ta høyere utdanning ved iranske universiteter har nylig blitt utvidet til å gjelde kvinnelige så vel som mannlige flyktninger, mens arbeidet med å gi alle registrerte flyktninger tilgang til helseforsikring har fortsatt gjennom 2012, i samarbeid med UNHCR. Til tross for den store flyktningbefolk-

ningen mottar Iran relativt lite økonomisk støtte fra det internasjonale samfunnet. Sanksjonsregimet og det tøffe politiske klimaet gjør det vanskelig for giverland å finne samarbeidspartnere, og det er få internasjonale organisasjoner på bakken i Iran. Norge har først og fremst valgt å kanalisere midler gjennom FN-systemet.

STORE MØRKETALL I tillegg til de mange hundre tusen flyktningene som er registrert av iranske myndigheter, har det blitt anslått at over 1,5 millioner afghanere bor i Iran uten lovlig opphold og dermed uten noen rettigheter i landet. I 2011 lanserte iranske myndigheter det såkalte Comprehensive Regularization Programme, som innebar at de udokumenterte flyktningene fikk en frist til å registrere seg. Det er hittil uklart hvor mange som har gått gjennom denne prosessen og hva som vil skje med dem som ikke har gjort det.

RETUR Iranske myndigheter har siden 2002 arbeidet for å fremme frivillig retur som en varig løsning for flyktningene. I denne perioden har UNHCR bistått Iran med retur av nærmere én million afghanere. I mai 2012 lanserte Iran, Pakistan, Afghanistan og UNHCR en langvarig regional strategi for å tilrettelegge for frivillig retur og bærekraftig reintegrering i afghanske lokalsamfunn. Under et nytt møte i Teheran i januar 2013 skal partene ha blitt enige om en plan for retur av 100 000 afghanske flyktninger innen 20. mars 2014. Samtidig har iranske myndigheter tidligere uttalt at hele 900 000 flyktninger skal forlate landet innen 2015. ■

BRYTER FOLKERETTEN

Situasjonen for asylsøkere og flyktninger i Israel er blitt ytterligere forverret etter at den reviderte anti-infiltrasjonsloven trådte i kraft sommeren 2012. Utviklingen har gått i negativ retning også når det gjelder behandlingen av landets palestinske og beduinske minoriteter. I tillegg fortsatte Israel i 2012 å trosse folkeretten ved å flytte egen befolkning til okkuperte områder på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem.

VARETEKTSFENGLER ASYLSØKERE Antall asylsøkere og migranter til Israel har økt betydelig de siste årene. Mens det før årtusenskiftet knapt kom asylsøkere til landet, rapporterte FNs høykommissær for flyktninger (UNCHR) om drøyt 54 000 mennesker som var i en flyktningliknende situasjon ved utgangen av 2012. De aller fleste er fra Eritrea eller Sudan og er smuglet inn fra Egypt.

I løpet av 2012 sank antall nyankomne asylsøkere fra gjennomsnittlig 1500 til under 50 per måned. En av årsakene er den reviderte anti-infiltrasjonsloven, som innebærer at enhver som tar seg inn i Israel på en «irregulær» måte anses som potensiell statsfiende og kan settes i fengsel på ubestemt tid. Dette rammer også flyktninger og asylsøkere. De kan sitte i varetekt i tre år eller mer hvis de ikke kan fremvise godkjente identitetspapirer.

Israel var blant de første landene i verden som sluttet seg til Flyktningkonvensjonen av 1951, men har ikke etterlevd forpliktelsene som følger av ratifiseringen. Bare det å få lov til å søke om asyl er vanskelig. Menneskerettighetsorganisasjoner rapporterer jevnlig om afrikanske asylsøkere som blir kastet ut av landet uten å få legge frem sin asylsøknad.

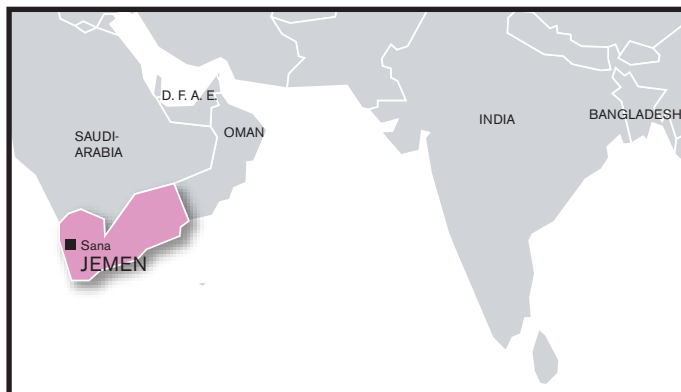
De få asylsøkerne som får opphold i Israel, gis gjennomgående kun midlertidig beskyttelse. Bare en håndfull har fått status som flyktning etter at israelske myndigheter i 2009 tok over UNHCRs tidligere oppgaver og ansvar med å behandle søknader om asyl i landet.

OKKUPERER OG BOSETTER De israelske bosetningene på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, er i strid med folkeretten, som forbyr en okkupasjonsmakt å flytte sin egen befolkning inn i et okkupert område. Likevel bosatte ytterligere 15 000 israelere seg på okkupert, palestinsk land i perioden medio juli 2011 til medio juli 2012, ifølge israelske medier. Mot slutten av 2012 annonserte Israel tilatelse til 3000 nye bosetterboliger i Øst-Jerusalem. Planene har blitt lagt på is etter internasjonalt press.

PALESTINAFLYKTINGENE En av verdens største og fortsatt uløste flyktningssituasjoner har sitt opphav i etableringen av Israel i 1948, i det som den gang het Palestina. I dag utgjør palestinaflyktningene og deres etterkommere om lag fem millioner mennesker. I tillegg kommer et ukjent antall fordrevne palestinere innenfor Israels grenser.

Fortsatt utsettes palestinere for overgrep og fordrivelse. I 2012 ble over 1000 palestinere fordrevet fra sine hjem på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, etter at myndighetene hadde revet husene deres.

TVANGSFLYTTER BEDUINER Beduinene i Israel er en utsatt minoritetsgruppe. Om lag halvparten bor i landsbyer som staten ikke anerkjenner, og er uten tilgang til offentlig infrastruktur og velferdstjenester. Staten anerkjenner ikke deres landrettigheter, selv om de har bodd i området i flere generasjoner før Israel ble opprettet. Myndighetene ønsker beduinene inn i egne byer spesielt bygget for dem og med streng politibevoktning. Mange er blitt tvangsflyttet flere ganger, fått sine boliger revet eller jordene ødelagt av sprøyting med kjemikalier. ■

NØKKELTALL › JEMEN

Folketall (millioner)	24,8
Nye flyktninger fra Jemen i 2012	290
Totalt antall flyktninger fra Jemen	4147
Internt fordrevne	Om lag 385 000
Flyktninger i Jemen fra andre land	243 665
Frivillige tilbakevendinger til Jemen i 2012	-
Asylsøkere fra Jemen til Norge i 2012	30

Tall ved inngangen til 2013

ARABISK VÅR MED KOMPLIKASJONER

Etter 33 år ved makten i Jemen kunngjorde Ali Abdullah Saleh i november 2011 at han ville gå av som president. Dette kom som et resultat av en langvarig periode med demonstrasjoner og forhandlinger. Men landet er fremdeles preget av en rekke indre konflikter.

Den arabiske våren spredde seg raskt til Jemen. Etter et år med demonstrasjoner og internasjonalt støttede forhandlinger ble det avholdt presidentvalg i februar 2012. Samme måned deltok tidligere president Ali Abdullah Saleh i innsettingen av Abd Rabbuh Mansur al-Hadi som ny president. Dette var slutten på 33 år ved makten for Ali Abdullah Saleh og markerte starten på en ny epoke i Jemen. Dessverre gjør et mangfold av konflikter den politiske reformprosessen svært vanskelig.

MANGE KONFLIKTER Avgrensede konflikter mellom ulike stammer er svært vanlig i Jemen, men det er også flere store konflikter som preger situasjonen i landet. Konfliktlinjen mellom nord og sør, som er en overleving fra tiden da Jemen var to stater, er mest markant. Store grupper i den sørlige delen av landet ønsker at sør igjen skal bli en uavhengig stat. I nord fortsetter kampene mellom den såkalte al-Houthi-bevegelsen på den ene siden, og regjeringsstyrker og sunni-grupperinger på den andre. Al-Houthi-bevegelsen sitter nå som de facto makthavere i deler av Nord-Jemen. I andre deler av landet har det lenge vært kamper mellom ekstremistiske grupperinger og regjeringsstyrker, spesielt i Abyan-regionen sør i landet. En omfattende offensiv i 2012 førte til at regionen igjen er under myndighetenes kontroll.

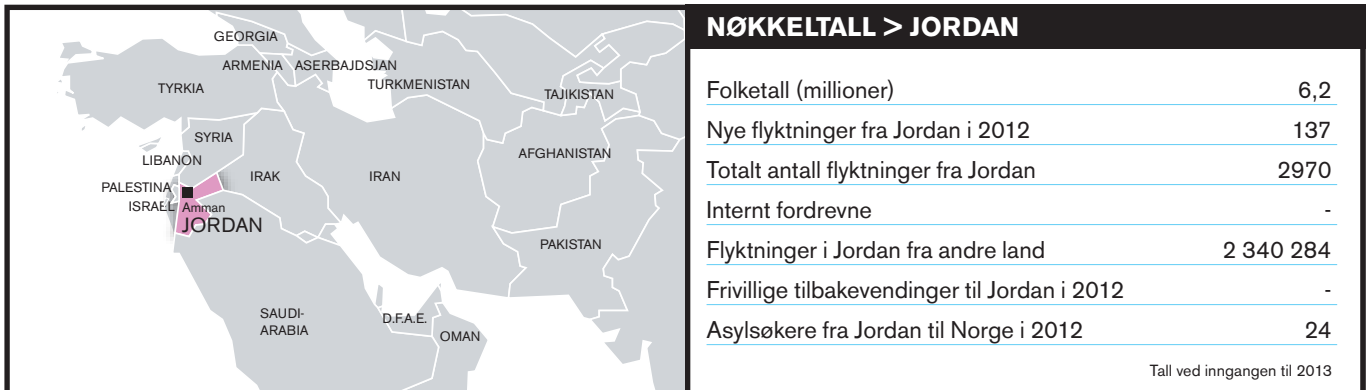
INTERN FORDRIVELSE De regionale og lokale konfliktene har drevet

et stort antall mennesker på flukt innad i landet. I 2012 var det likevel en positiv utvikling da mange internt fordrevne fra Abyan kunne returnere, til tross for at den militære offensiven i første omgang økte tallet på fordrevne. I andre deler av landet er en returprosess ikke nært forestående. Til tross for positive tegn har Jemen et stort antall internt fordrevne som fortsatt trenger hjelp.

FLYKTNINGER FRA SOMALIA Det kommer også en økende strøm av flyktninger og økonomiske migranter til Jemen. Flyktningene kommer hovedsakelig fra Somalia, og disse får automatisk flyktningstatus ved ankomst. De fleste etablerer seg i byer og ikke i flyktningleirene, noe som gjør det vanskelig å nå frem med humanitær hjelp. Nedgang i økonomien og økende konfliktnivå i landet fører i tillegg til at mange flyktninger, som tidligere klarte å sørge for sitt eget levebrød, er mer sårbare.

STOR FATTIGDOM I 2012 falt Jemen ytterligere på FNs utviklingsindeks og er nå regnet for å være nummer 160 av 187 land. Fattigdom i Jemen er mer utbredt enn i noe annet land i Midtøsten og Nord-Afrika. Mer enn halve befolkningen lever på under to dollar per dag. Landet preges av politisk og væpnet konflikt, omfattende fattigdom, manglende tilgang på mat og vann, underernæring, arbeidsledighet, manglende utdanning, høy befolkningsvekst og begrenset tilgang til helsetjenester.

Utvinning av olje har vært en av hovedinntektskildene til landet. Men om det ikke gjøres nye betydelige funn, vil oljeressursene være oppbrukt om få år. En enda viktigere ressurs som det er stor mangel på, er vann. Uten drastiske nye tiltak vil Sana'a bli verdens første hovedstad uten egen tilgang på vann. ■

MASSIV FLYKTNINGSTRØM FRA SYRIA

I løpet av 2012 ble antallet flyktninger fra Syria i Jordan mange-doblet. I tillegg er det mange irakiske og palestinske flyktninger i landet. Om lag halvparten av Jordans befolkning er palestinere, hvorav to millioner er registrerte flyktninger.

MASSIV TILSTRØMNING I mars 2013 var det registrert over 400 000 syriske flyktninger i Jordan, og daglig ankom 2 - 3000 nye personer som søkte ly fra borgerkrigen i Syria. Et flertall var kvinner og barn. Bare i februar måned krysset over 75 000 flyktninger grensen mellom de to landene, og FN anslår at det ved utgangen av 2013 vil være over 1,2 millioner syriske flyktninger i Jordan.

De fleste syriske flyktningene bor privat og leier bolig, eller har familie eller venner de får bo hos. Men mange bor også i leirer. I Zaatari-leiren som ble satt opp i juli 2012, var det i april 2013 over 100 000 flyktninger. Zaatari ligger i et røft og værhardt ørkenområde nær den syriske grensen i nord. Det gjør levekårene i leiren ekstra krevende. Vinteren 2012-2013 var en av de verste vintrene i regionen på mange år, og kulde, vind og nedbør gjorde hverdagen tøff for flyktningene, som hovedsakelig bor i telt.

OVERBELASTET LEIR Kapasiteten i Zaatari er alvorlig overbelastet både med hensyn til husly og infrastruktur. Den store tilstrømmingen av nye flyktninger og manglende finansiering gjør at humanitære aktører og jordanske myndigheter ikke klarer å gi alle flyktningene den assistansen de har krav på i henhold til internasjonale standarder. Trangboddedhet og en stadig dårligere sikkerhetssituasjon gir økte beskyttelsesbehov for både leirboere og humanitære aktører. På grunn av kapasitetsman-

gelen skal det bygges en ny, stor leir kalt Azraq i Jordan som etter planen skal stå ferdig første halvår 2013.

VERTSSAMFUNN Majoriteten av de syriske flyktningene bor i lokale vertssamfunn. Også her arbeider humanitære organisasjoner og jordanske myndigheter for å møte de økende behovene fra flyktninger og samfunnene de bor i. Det oppstår lett spenninger når flyktninger og lokalbefolkning konkurrerer om begrensede ressurser som vann, husly, mat og helsetjenester. Jordan er et fattig land og blant landene i verden med størst knapphet på vann.

De voksende humanitære behovene for syriske flyktninger i Jordan er allerede langt større enn det man klarer å dekke med midlene man har til rådighet. Donorappeller fra FN og et samlet, humanitært samfunn er på langt nær innfridd.

PALESTINSKE OG IRAKISKE FLYKTNINGER Majoriteten av palestinere i Jordan har blitt tildelt jordansk statsborgerskap og er vel integrerte i samfunnet.

Palestinere som flyktet til Jordan da staten Israel ble opprettet i 1948, er registrert av FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA), som gir tjenester som utdanning og helse-tjenester. Jordan og Irak har hatt et godt forhold i mange år. Under den amerikanskledede invasjonen av Irak i 2003 flyktet hundretusener av irakere, og mange søkte ly i Jordan. Likevel blir irakere som er i Jordan, ikke omtalt som flyktninger, men som «gjester», noe som fjerner jordanske myndigheters forpliktelser overfor dem. Jordan har ikke ratifisert FNs flyktningkonvensjon, men of-fisielt sier Jordan at landet tilbyr et trygt miljø for mennesker på flukt til omstendighetene i hjemlandet tillater retur. ■

NØKKELTALL › KINA

Folketall (millioner)	1344,1
Nye flyktninger fra Kina i 2012	11 929
Totalt antall flyktninger fra Kina	208 055
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Kina fra andre land	301 302
Frivillige tilbakevendinger til Kina i 2012	-
Asylsøkere fra Kina til Norge i 2012	84

Tall ved inngangen til 2013

ØKT NASJONALISME

Siden 1990-tallet har nasjonalismen erstattet kommunismen som det kinesiske kommunistpartiets ideologiske grunnlag. I et stadig mer selvbevisst Kina i rask vekst, men med store sosiale spenninger og enorme miljøutfordringer, kan det nasjonalistiske kortet effektivt brukes som avledning fra problemene på hjemmebane.

Likevel er situasjonen fremdeles spent både i Tibet og i Xinjiang-regionen i vest. I det sørlige Kina strømmet titusener av flyktninger fra Myanmar over grensen til Kina etter kamper mellom Kachin Independence Army og burmesiske regjeringsstyrker i 2012. I øst lever et stort antall nordkoreanske flyktninger i skjul av frykt for å bli sendt tilbake.

XINJIANG OG TIBET Dette er de to områder i Kina hvor kinesisk nasjonalisme utfordres og hvor spenningene først og fremst har en etnisk dimensjon. Ifølge tibetanske eksilmyndigheter har minst 100 mennesker satt fyr på seg selv siden 2009 i protest mot kulturell ensretting og manglende religionsfrihet. Mange tibetanere føler at deres verdier og levemåte ikke blir tatt hensyn til. Kinesiske myndigheter sier at de alltid har vært åpne for dialog med Dalai Lama og viser til at de gjentatte ganger har snakket med Dalais private representant. Når samtalene ikke har gitt resultater er det fordi Dalai, ifølge kineserne, ikke vil endre sitt mål om å splitte Kina. Mer enn 140 000 tibetanere bor i eksil, og av disse oppholder 120 000 seg i India.

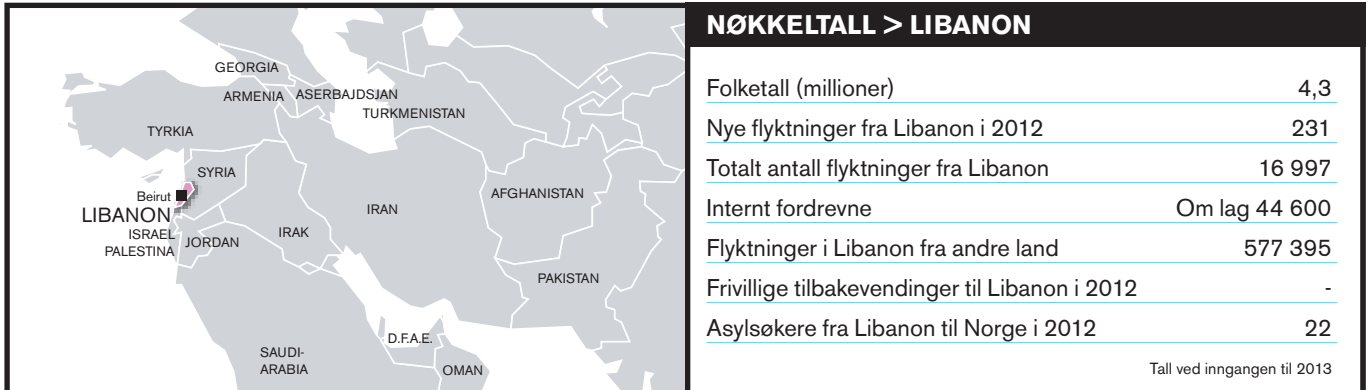
Forholdet mellom uighurene og hankineserne i Xinjiang har de siste årene vært spent, og det har kommet til flere voldelige sammenstøt hvor titalls mennesker er blitt drept. Uighurene er et muslimsk, tyrkisk folkeslag som har sitt opphav i Sentral-Asia.

NORDKOREANSKE FLYKTNINGER Kina ønsker stabilitet i sitt nær-

område og er ikke interessert i at det nordkoreanske regimet kollapser. Samtidig har Nord-Koreas rakettoppskytninger, atomprøvesprengninger og stadige provokasjoner mot nabolandene skapt irritasjon i Beijing.

Tilstrømmingen av nordkoreanske flyktninger til Kina gikk ned i 2012 sammenlignet med året før. Årsaken var strengere vaktthold langs grensen etter Kim Jong-ils død i desember 2011. Ingen vet hvor mange nordkoreanere som faktisk oppholder seg i Kina. De lever i skjul og prøver via hemmelige nettverk, som blant annet består av koreanere med kinesisk statsborgerskap, å komme seg til Sør-Korea, enten direkte eller via Thailand eller Mongolia. Blir flyktningene oppdaget av kinesisk politi, risikerer de å bli sendt tilbake til Nord-Korea uten mulighet til å søke om asyl. Dette skjer til tross for at Kina har undertegnet FNs flyktningkonvensjon, som forbyr tvangsretur av personer som risikerer forfølgelse i hjemlandet. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har ikke tillatelse til å overvåke situasjonen i grenseområdene til Nord-Korea.

NERVØSE NABOER Den nasjonalistiske tonen fra Beijing har ført til at naboland i Asia uttrykker økende nervøsitet knyttet til de mange territoriale konfliktene med blant annet Japan, Vietnam og Filippinene. Nasjonalismen kan derfor vise seg å bli et tveegget sverd som kan fungere som innenrikspolitisk medisin, men gi skadevirkninger for Kinas forhold til omverdenen. Flere av landene i regionen har søkt tettere samarbeid med USA for å sikre seg beskyttelse, noe som reduserer Kinas innflytelse i regionen. I et land som Myanmar er konkurransen allerede i full gang mellom Kina, USA og Japan om tilgang til investeringer i utvinning av viktige råvarer. ■

ET LAND PÅ BRISTEPUNKTET

Forverring av situasjonen i nabolandet Syria skapte våren 2013 frykt for at borgerkrigen der skulle føre Libanon inn i en ny borgerkrig. Historisk er politiske interesser og konflikter i Libanon tett knyttet til situasjonen i Syria. Til nå har Libanons offisielle, nøytrale tilnærming til Syria-konflikten holdt situasjonen i sjakk, selv om man ser tegn til en økende polarisering langs de samme sekteriske linjer som i Syria.

Som et konstant bakteppe truer alltid en ny krig med Israel. En våpenhvileavtale regulerer freden mellom de to landene.

SYRISKE FLYKTNINGER Til tross for en skjør, politisk balanse i landet har Libanon, som er på størrelse med Rogaland fylke, holdt grensene åpne og er det landet som per mars 2013 har tatt imot flest flyktninger fra Syria. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) beregnet opprinnelig at det innen utgangen av juni 2013 ville være 300 000 syriske flyktninger i Libanon. Våren 2013 anslo landets myndigheter at det reelle antallet syrere i landet allerede var over én million, og tilstrømmingen fortsetter.

De fleste flyktningene bor privat i et stadig mer presset leiemarked. Noen får bo gratis, mens mange av de fattigste flyktningene har laget seg uformelle, provisoriske bosettinger. Her har de dårlig eller ingen tilgang til grunnleggende tjenester som rent vann og toaletter. Myndighetene og humanitære organisasjoner arbeider for bedre løsninger for disse. Men til tross for flere internasjonale donorappeller fra FN, er manglende finansiering en stor utfordring.

PALESTINSKE FLYKTNINGER Libanon er det eneste landet som fremdeles tar imot et stort antall palestinske flyktninger fra Syria, som nok en gang må flykte fra voldelig konflikt. Mange av disse bo-

setter seg i de allerede overfylte palestinske flyktningleirene som drives under FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) sitt mandat. Fra før av huser Libanon bortimot 500 000 palestinske flyktninger, de fleste etterkommere av palestinere som flyktet da staten Israel ble opprettet i 1948. Halvparten av disse bor i de tolv offisielle flyktningleirene i landet, resten i uoffisielle bosettinger eller de er integrerte i libanesiske nabolag. Leirene er preget av plassmangel, fattigdom og høy arbeidsledighet. Palestinske flyktninger diskrimineres og har strenge restriksjoner med hensyn til arbeid og eiendom.

Offisielt er det minst 44 600 internt fordrevne i Libanon. Majoriteten er palestinere og libanesere som ble fordrevet under borgerkrigen fra 1975-1990. De fleste av disse har imidlertid etablert seg på nye bosteder og anser ikke seg selv som fordrevne.

IRAKISKE FLYKTNINGER Fordi Libanon ikke har signert Flyktningkonvensjonen fra 1951, er beskyttelse av flyktningers rettigheter i utgangspunktet svak. Strenge restriksjoner, høye levekostnader og begrenset bevegelsesfrihet gjør også hverdagen for irakiske flyktninger i Libanon svært utfordrende. Mange sliter med å dekke helt elementære behov. De fleste ønsker ikke å reise tilbake til Irak, men venter på gjenbosetting i et tredje land.

SPENNINGER Den syriske flyktningkrisen gir en enorm belastning på boligmarked, arbeidsmarked, helsetjenester og skoler i Libanon. Presset på ressurser har ført til økte spenninger mellom libanesere og syriske flyktninger. For å forebygge at det eskalerer til mer vold og i verste fall en ny borgerkrig, må Libanon få mer støtte fra det internasjonale samfunn til å håndtere den store byrden som er lagt på folk og land. ■

NØKKELTALL › MYANMAR (BURMA)

Folketall (millioner)	48,3
Nye flyktninger fra Myanmar i 2012	14 186
Totalt antall flyktninger fra Myanmar	440 964
Internt fordrevne	Minst 450 000
Flyktninger i Myanmar fra andre land	0
Frivillige tilbakevendinger til Myanmar i 2012	-
Asylsøkere fra Myanmar til Norge i 2012	10

Tall ved inngangen til 2013

FORTSATT ETNISKE SPENNINGER

Myanmar har de siste to årene vært i en dyptgripende endringsprosess, både politisk og økonomisk. Politiske reformer og en demokratisk utvikling har gitt landet en ny plass i det internasjonale samfunnet. Økonomiske investeringer har økt sterkt i takt med opphevelsen av sanksjoner. På tross av dette er de humanitære behovene fortsatt store. Fremdeles har landet et høyt antall internt fordrevne, samt flyktninger fra Myanmar i nabolandene Thailand og Bangladesh.

STORE HUMANITÆRE BEHOV Fred og forsoning med etniske minoriteter forblir landets største utfordring. Konfliktene over etniske minoriteters krav om økte rettigheter og roller, samt ulike grader av autonomi ligger bak at det er minst 450 000 internt fordrevne i Myanmar. I flere områder er de sosiale spenningene tidvis høye, med voldelige utslag. Den videre politiske reformprosessen vil være avhengig av om sentrale og lokale myndigheter evner å fremme en inkluderende prosess overfor landets mange minoriteter.

POLITISKE REFORMER I 2011 og 2012 har demokratiprosessen skutt fart, og flere politiske fanger blitt løslatt. Myndighetene har også tillatt fredelige demonstrasjoner og etablering av fagforeninger, og mediesensuren har blitt vesentlig mindre. Aung San Suu Kyis parti National League for Democracy fikk stille i mellomvalg våren 2012 og vant 43 av de 45 setene i parlamentet som det skulle stemmes over. Representanter tilknyttet militæret har beholdt majoriteten av plassene. Store utfordringer ventes i tilknytning til avklaringer rundt grunnloven, representasjon og valgsystem når det planlegges nytt valg i 2015.

VÅPENHILEAVTALER I det sørøstlige Myanmar og langs grenseområdene mot Thailand har det vært fremgang når det gjelder

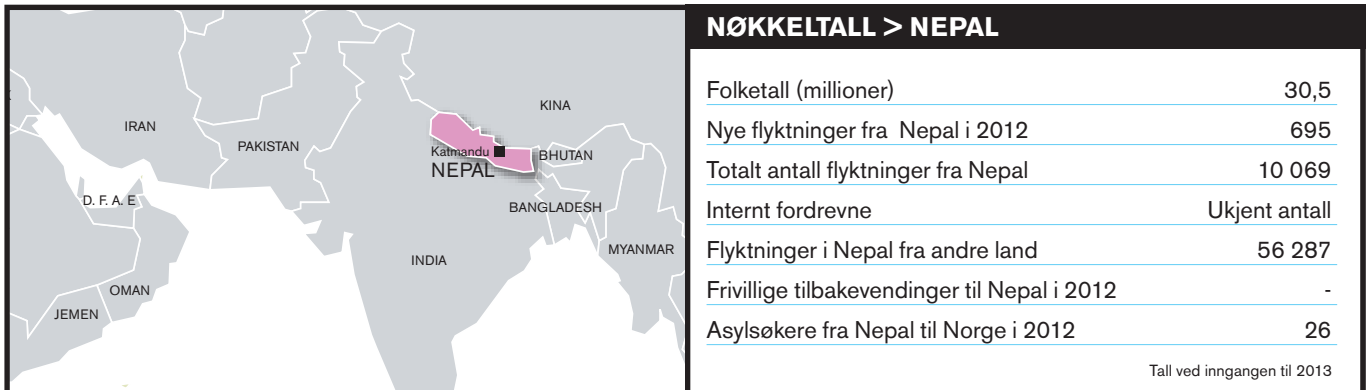
fred og forsoning. Her er det inngått flere våpenhileavtaler mellom myndighetene og væpnede grupper, og fra sentralt hold viser Myanmar myndigheter vilje til å bedre situasjonen i disse områdene.

Det har vært en markant nedgang i væpnede sammenstøt i 2012. Dette gjenspeiles i at politiske aktører som tidligere har vært i eksil, vurderer å returnere til landet.

I flere områder er det også satt i gang store investeringsprosjekter. Med en utvikling hvor økonomiske interesser i økende grad gjør seg gjeldende, kan det bli utfordrende å sikre rettighetene til folkegrupper som lenge har vært overlatt til seg selv, og som ofte i liten grad kan dokumentere sin eiendom.

NYE FORDRIVELSER I nord og vest har det vært voldelige sammenstøt både mellom ulike folkegrupper og mellom hæren og væpnede grupperinger. Rakhine-staten i vest, hvor den muslimske rohingya-minoriteten bor, er hardest rammet. I juni 2012 førte voldelige sammenstøt til fordrivelse av 100 000 mennesker, og i oktober ble ytterligere 36 000 mennesker fordrevet. Området er vanskelig tilgjengelig. Mange rohingyaer har mistet tilgang på humanitær hjelp og lever under svært vanskelige forhold. Volden i Rakhine har også ført til at tusener av kvinner og barn har forsøkt å flykte i båter.

I den nordlige staten Kachin har det vært harde sammenstøt mellom hæren og væpnede grupper. I desember 2012 skal militæret ha gjennomført luftangrep mot byen Laiza, hvor Kachin Independence Army har sin base. Ved slutten av året skal 75 000 mennesker ha blitt internt fordrevet. ■

FÆRRE FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

I februar 2013 tente nok en tibetansk buddhistmunk på seg selv i Katmandu i protest mot den kinesiske regjeringens politikk i Tibet. Han var nummer 100 i rekken siden 2009. Årlig krysser omkring 800 tibetanske flyktninger grensen til Nepal på gjennomreise til India.

Flyktninger har kommet ikke bare fra nord, men også fra øst. På begynnelsen av 1990-tallet strømmet over 100 000 bhutanske flyktninger inn i Nepal, via India. Om lag 70 000 av disse har nå blitt gjenbosatt i tredjeland, deriblant i Norge.

INTERNT FORDREVNE I 2006 sluttet den ti år lange væpnede konflikten mellom regjeringen og maoistene. Da var 13 000 mennesker blitt drept og mellom 100 000 og 200 000 internt fordrevet. De fleste fordrevne har vendt hjem, men en stor andel av dem har ikke mottatt noen statlig støtte. De lever under vanskelige kår og må på egen hånd bygge opp igjen hus og eiendom.

Majoriteten av de flere tusen fordrevne som har valgt å bli værende dit de flyktet, oppholder seg i de større byene. Spesielt mange befinner seg i hovedstaden Katmandu. Der har de fleste klart å integrere seg og finne bolig og arbeid, mens andre lever på siden av samfunnet og må greie seg så godt de kan. Mange av de internt fordrevne som ikke har funnet seg til rette, har blitt utsatt for diskriminering, menneskesmugling, seksuell utnyttning eller barnarbeid. De viktigste årsakene til at folk ikke vender hjem, er sikkerhetssituasjonen og uløste tvister om jord og eiendom.

Fremdeles er situasjonen spent flere steder i Nepal. De siste årene har vold og trusler fra separatistgrupper og kriminelle bander fordrevet flere tusen mennesker i Terai-regionen.

BHUTANSKE FLYKTNINGER Den nepalske regjeringen førte i mange år bilaterale forhandlinger med Bhutan om tilbakevending av de

bhutanske flyktningene. Resultatet har vært nedslående; ikke en eneste flyktning har fått lov til å vende hjem. Gjenbosettingen av 70 000 flyktninger til åtte ulike land har ført til at antall leirer har gått ned fra sju til to, og UNHCR har satt i gang et program som skal bedre forholdet mellom de gjenværende flyktningene og lokalbefolkningen. Nesten alle flyktningene tilhører folkegruppen lhotshampas, som er hinduer og nepalskspråklige.

FLYKTNINGER FRA TIBET I årene etter opprøret i Tibet på 1950-tallet kom en jevn strøm av flyktninger til Nepal. Omkring 15 000 tibetanere som har bodd i Nepal siden før 1990, har fått status som flyktninger. Mange av disse har imidlertid ennå ikke fått dokumentasjon på sin status. UNHCR bistår nepalske myndigheter i arbeidet med å få dette i orden. Tibetanere på gjennomreise til India får også beskyttelse og assistanse av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) under sitt korte opphold i Nepal. Denne «gentlemen's agreement» har ikke hindret at tibetanske flyktninger er blitt arrestert og ved noen anledninger også blitt sendt tilbake til Tibet, der de risikerer hard straff av kinesiske myndigheter.

FATTIG OG USTABILT Nepal er et fattig land. Politisk ustabilitet og stadige regjeringsskifter har skapt lite forutsigbarhet og hindret økonomisk utvikling. Korrupsjon er utbredt, og underskudd i statsbudsjettet dekkes ved hjelp av lån og bistand fra utlandet. Mange lever av penger familiemedlemmer som arbeider i utlandet sender hjem. Selv om antallet internt fordrevne har gått ned, er behovet for hjelp til de resterende stort. Regjeringen satte i gang en aksjonsplan i februar 2012 som bedre skal ivareta de internt fordrevnes behov og rettigheter. ■

NØKKELTALL › NORD-KOREA

Folketall (millioner)	24,5
Nye flyktninger fra Nord-Korea i 2012*	320
Totalt antall flyktninger fra Nord-Korea*	2137
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Nord-Korea fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Nord-Korea i 2012	-
Asylsøkere fra Nord-Korea til Norge i 2012	-

* Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea

Tall ved inngangen til 2013

SELVPÅLAGT ISOLASJON

Nord-Koreas tredje prøvesprengning av atomvåpen i februar 2013 førte til massiv internasjonal fordømmelse. Håpet om at en ny leder kunne føre til endret kurs, forsvant. Utover våren 2013 var det et enormt internasjonalt fokus på Nord-Koreas atomtrusler, og krigsretorikken nådde nye høyder. Den humanitære situasjonen for den nordkoreanske sivilbefolkningen og ikke minst forholdene for de nordkoreanske flyktningene i Kina kom derimot helt i skyggen.

DOBLE SIGNALER Kim Jong-un overrasket ved å unnlate å angripe USA direkte i nyttårstalen og ved å understreke behovet for å få en slutt på konfrontasjonslinjen mellom nord og sør. Dette skjedde bare to uker etter at Nord-Korea provoserte nabolandene ved å gjennomføre nok en rakettoppskyting. Kim Jong-un lovet også innbyggerne høyere levestandard, uten at økonomiske reformer ble nevnt. Men gammel retorikk kom også til syne da han - vel vitende om prøvesprengningen uker senere - understreket at bare land som bygger opp et sterkt militærapparat, kan utvikle seg til å bli vellykket. 22. januar 2013 vedtok Sikkerhetsrådet å skjerpe de eksisterende sanksjonene mot Nord-Korea. Dette skjedde med kinesisk støtte og var et stort nederlag for nordkoreansk diplomati. Atomprøvesprengningene i februar isolerte landet ytterligere.

FÆRRE FLYKTER Antall nordkoreanere som flyktet til Sør-Korea via Kina og land i Sørøst-Asia, gikk ned fra 2700 i 2011 til 1500 i 2012. Årsaken var ifølge sørkoreanske menneskerettighetsaktivister en betydelig opptrapping av kontrolltiltakene langs grenseelvene mot Kina, Yalu og Tumen. Skjerpning av overvåkingen er vanlig på begge sider av grensen mellom Kina og Nord-Korea når viktige begivenheter finner sted. Maktøvertakelsen til Kim Jong-un var en slik anledning. Hovedårsakene til at folk flykter, så som lite mat,

et svært vanskelig hverdagsliv og politisk undertrykking, har imidlertid ikke endret seg.

KRASS KRITIKK AV NORD-KOREA FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) uttalte i januar 2013 at menneskerettighets-situasjonen i landet ikke var blitt noe forbedret ett år etter at Kim Jong-un tok over fra sin far, Kim Jong-il, som døde i desember 2011. OHCHR mente at den svært alvorlige menneskerettighetssituasjonen ikke kommer godt nok frem i internasjonale medier og blir totalt overskygget av landets atomprogram og rakettoppskytingene. FN anslår at rundt 200 000 mennesker sitter i fangeleir for sine politiske meninger.

KRONISK KRISE Nord-Korea falt fra å være et relativt utviklet land til nesten sammenbrudd i løpet av få år midt på 1990-tallet. Sovjetunionens sammenbrudd og flere år med uår og naturkatastrofer førte til en svært alvorlig humanitær krise som har holdt seg siden. Ingen opposisjon tolereres og mange forsøker å flykte. Dette er nesten umulig over den strengt bevoktede grensen mellom Nord- og Sør-Korea. Den vanligste fluktruten er derfor å krysse grenseelvene til Kina. Opplysningene spriker når det gjelder antallet nordkoreanere som har tatt seg inn i Kina, og FN har ikke adgang til å overvåke situasjonen. Men flere observatører anslår at minst 100 000 har tatt seg inn i Kina. Ved årsskiftet 2012-2013 befant 24 600 nordkoreanske flyktninger seg i Sør-Korea.

De siste årene har det vært beregnet at rundt 6 millioner nordkoreanere har vært direkte truet av sult, enda flere får for lite mat. Sommeren 2012 førte flom til at flere hundre mennesker mistet livet og 212 000 ble hjemløse. Norge gir humanitær bistand tilsvarende 20 millioner kroner årlig. ■

NØKKELTALL › PAKISTAN

Folketall (millioner)	176,7
Nye flyktninger fra Pakistan i 2012	17 530
Totalt antall flyktninger fra Pakistan	71 371
Internt fordrevne	Minst 758 000
Flyktninger i Pakistan fra andre land	1 641 740
Frivillige tilbakevendinger til Pakistan i 2012	-
Asylsøkere fra Pakistan til Norge i 2012	147

Tall ved inngangen til 2013

KAMP MOT VÆPNEDE GRUPPER

Flere hundre tusen pakistanere ble drevet på flukt fra sine hjemsteder på grunn av væpnede kamper i grenseområdene mot Afghanistan i 2012. Myndighetenes kamp mot ikke-statlige væpnede grupper, spesielt i de nordvestlige områdene av Pakistan, fortsetter å prege landet. I januar 2012 gikk militære styrker til angrep på militante grupperinger i Khyber-distriktet i Federally Administered Tribal Areas (FATA). Dette førte til at flere hundre tusen sivile ble drevet på flukt i månedene som fulgte. Rundt halvparten av dem var under 18 år. På det meste mottok leiren Jalozai, i provinsen Khyber Pakhtunkhwa, 10 000 familier per dag.

Antallet som flyktet fra Khyber, oversteget alle prognoser, og store ressurser måtte settes inn for å bistå de internt fordrevne. De fleste som flyktet fra Khyber-distriktet i løpet av våren 2012, valgte å bli boende utenfor leirene for fordrevne og fant heller husly i lokalsamfunnene. 60 prosent av familiene som ble boende utenfor leirene over tid, levde under fattigdomsgrensen, ifølge en EU-støttet studie av de fordrevnes behov. Til tross for at mange ønsket å returnere til FATA, var det få som hadde mulighet til det på grunn av den vanskelige sikkerhetssituasjonen, samt manglende sosial infrastruktur og ødelagte hjem. FATA er fremdeles et spent område, og nærheten til konflikten i Afghanistan gjør ikke situasjonen bedre.

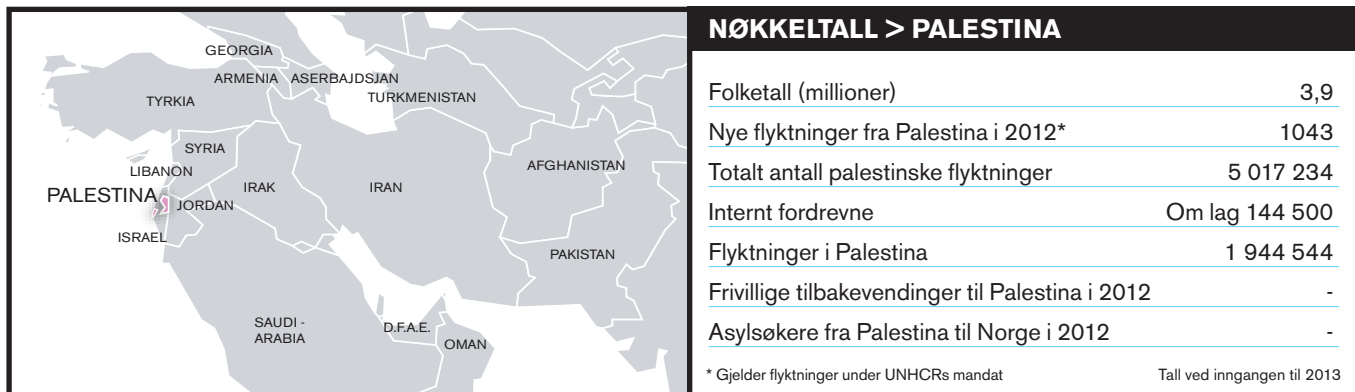
AFGHANSKE FLYKTNINGER Millioner av afghanske flyktninger oppholder seg i Pakistan. De har begrenset tilgang til vann, husly, helsetilbud og utdanning. Likevel har ytterst få valgt å returnere til Afghanistan de siste årene. Det skyldes at mange flyktninger frykter for fremtiden, ikke minst med tanke på den planlagte tilbaketrekningen av NATO-styrkene innen utgangen av 2014. Mange frykter at en slik tilbaketrekning vil føre til en eskalering av konfliktnivået mellom ulike klaner og militære grupper i hjem-

landet. I tillegg bidrar manglende infrastruktur og begrensede jobbmuligheter til at mange velger å bli i Pakistan. Mange av de afghanske flyktningene har også bodd hele livet i Pakistan og kjenner ikke hjemlandet til sine foreldre.

Det har likevel vært et ønske fra pakistanske myndigheter, FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og en rekke vestlige land, Norge inkludert, om at flyktningene skal returnere til Afghanistan. Pakistanske myndigheter hadde gitt flyktningene frist til å forlate landet innen desember 2012. Fristen ble riktignok samme måned forlenget med et halvt år. Men om en slik utsettelse gir flyktningene et pusterom, er det uansett langt frem til en varig løsning.

FLOM I tillegg til interne væpnede konflikter og nærheten til Afghanistan, bidrar naturkatastrofer hvert år til at et stort antall mennesker fordrives fra sine hjem i Pakistan. I august 2012 ble landet på nytt rammet av flom. Den årlige monsunen rammet deler av provinsene Sindh, Punjab, Khyber Pakhtunkhwa og Balochistan, og resulterte i store ødeleggelser av hus og infrastruktur. Flommen førte også til at hundrevis av mennesker ble skadet eller mistet livet. I tillegg ble store områder med dyrket mark ødelagt, og mange husdyr ble tatt av vannmassene. Store ressurser ble satt inn for å gi øyeblikkelig hjelp i form av rent vann, mat og helse-tjenester.

Ved slutten av året hadde mye av vannet trukket seg tilbake og folk kunne returnere til sine landsbyer. Til tross for store ødeleggelser, var flommen i 2012 mindre ødeleggende og mindre omfattende enn de man har vært vitne til de senere årene. ■

TOSTATSLØSNING I FARE

Situasjonen i Palestina forble hovedsakelig uendret i 2012. Som i 2011 var palestinsk politikk preget av splittelsen mellom Hamas og Fatha og deres respektive støttespillere. I Gaza ble både økonomien og sivilbefolkningens levkår hardt rammet av Israels vedvarende blokade, mens mange palestinere på Vestbredden opplevde jevnlig trakassering, vold og vandalisering av eiendom fra israelske bosettere.

OFFENSIVEN PÅ GAZA Det er fortsatt jevnlig sammenstøt i konflikten mellom Israel og palestinere på Gazastripen. I november 2012 eskalerte volden dramatisk til en åtte dager militær offensiv fra det israelske forsvaret (IDF) mot Gaza, som fortsatt var sterkt preget av ødeleggelsene under den israelske offensiven «Cast Lead» i 2008. Fjorårets offensiv førte til nye fordrivelser, og mange har fremdeles ikke kunnet vende tilbake til sine hjem.

Med Egypt som tilrettelegger ble det forhandlet frem en våpenhvileavtale som ga et lite håp om mulige lettelser i Israels blokade. Så langt har lite blitt innfridd. Blokadene, som ble forsterket da Hamas kom til makten i 2007, innebærer strenge restriksjoner på innførsel av varer, så vel som palestinernes muligheter for å reise inn og ut av Gaza.

ØKT VOLD PÅ VESTBREDDEN På Vestbredden ble det i 2012 avholdt mange demonstrasjoner til støtte for fengslede palestinere i israelske fengsler, og i protest mot den omtalte offensiven på Gaza. Mange ble skadet i disse demonstrasjonene. I februar 2012 var antall skadede enkeltpersoner det høyeste i løpet av en måned siden 2005.

Israelske nybyggere fortsetter å begå voldshandlinger mot palestinere og ødeleggelse av palestinske hus, land og eiendommer på Vestbredden. Manglende håndheving av israelsk lov gjør

at de fleste av angrepene forblir ustraffet, noe som medvirker til at angrepene fortsetter. Tap og ødeleggelse av dyrkbar mark og strenge restriksjoner på bevegelsesfriheten gjør at mange palestinere mister sitt levebrød.

Alle bosetninger på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, er i strid med folkeretten, som forbyr en okkupasjonsmakt å flytte sin egen befolkning inn i et okkupert område. Ved utgangen av 2012 annonserte Israel tillatelse til 3000 nye bosetterboliger i Øst-Jerusalem. I praksis vil dette avskjære Vestbredden fra Øst-Jerusalem, og dermed redusere håpet om en tostatsløsning som inkluderer en levedyktig palestinsk stat.

HINDER FOR FORHANDLINGER I desember 2012 tillot Egypt og landets nyvalgte president Mohamed Mursi transport av byggevarer inn til Gaza for første gang siden 2007. Utvidet åpning av grensen avhenger av videre forhandlinger og vil kreve politisk vilje også fra israelsk side. I januar 2013 ble det valgt en ny koalisjonsregjering i Israel. Den har både moderate og sterke tilhengere av bosetterne i maktposisjoner, noe man frykter vil hindre gjenopptakelse av fredssamtaler.

HISTORISK OPPGRADERING En viktig milepæl i 2012 var den brede, internasjonale anerkjennelsen av at Palestina ble oppgradert til observatørstat uten stemmerett og medlemskap i FN. Dette gir palestinske selvstyremyndigheter økt tilgang til dialog med internasjonale organisasjoner og styrker generelt deres posisjon som diplomatisk aktør.

Samtidig er palestinsk politikk fortsatt preget av dyp splittelse. Selv om både Hamas og Fatah signerte en forsoningsavtale i 2011, har lite skjedd i praksis. De interne urolighetene fortsetter å være et hinder for palestinernes evne til å fremme sine interesser. ■

NØKKELTALL › PAPUA NY-GUINEA

Folketall (millioner)	7,0
Nye flyktninger fra Papua Ny-Guinea i 2012	47
Totalt antall flyktninger fra Papua Ny-Guinea	260
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Papua Ny-Guinea fra andre land	9538
Frivillige tilbakevendinger til Papua Ny-Guinea i 2012	-
Asylsøkere fra Papua Ny-Guinea til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013

HÅPER PÅ STATSBOGERSKAP

Nærmere 10 000 flyktninger fra Vest-Papua i Indonesia befinner seg i Papua Ny-Guinea (PNG). De fleste kom mellom 1984 og 1986 da politisk uro og sosial misnøye førte til vold og fordrivelse i den indonesiske provinsen Vest-Papua. De siste årene har spenningen på ny økt i Vest-Papua, og nye fordrivelser har funnet sted.

NEGLISJERT Flyktningene fra Vest-Papua har i stor grad vært neglisjert både av omverdenen, og myndighetene i PNG. Halvparten av dem oppholder seg i vanskelig tilgjengelige områder langs grensen mot Indonesia. Separatistbevegelsen Free Papua Movement (OPM) opererer i Vest-Papua, men både myndighetene i Indonesia og PNG har beskyldt OPM for å anlegge baser også på den andre siden av grensen. Dette har satt flyktningene i en vanskelig situasjon, og flyktningleirer i grenseområdene har blitt angrepet av både indonesiske og papuanske sikkerhetsstyrker.

Vanskelig tilgjengelighet, liten oppmerksomhet i internasjonale medier og frem til nå manglende politisk vilje fra nasjonale myndigheters side til å løse deres problemer, har ført til mistro og skepsis blant flyktningene. 2500 av dem har slått seg ned i urbane strøk, og et tilsvarende antall bor i flyktningleiren East Awin, som ligger 120 kilometer fra grensen til Indonesia (Vest-Papua). Det er bare flyktningene i East Awin som mottar regelmessig hjelp, og de har også fått tildelt 6000 hektar jord.

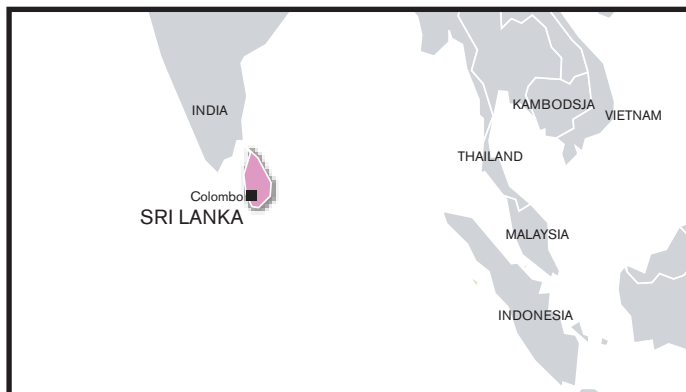
ET HÅP Det som kan endre flyktningenes situasjon, er innvilgelse av statsborgerskap i PNG. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har uttalt at lokal integrering og tilbud om statsborgerskap vil være den beste løsningen for mange av flyktningene fra Vest-Papua. Da de fleste kom på 1980-tallet, hadde ikke PNG ratifisert Flyktningkonvensjonen av 1951. Da myndighetene gjorde dette i 1986, fikk flyktningene såkalt prima facie-flyktningstatus, men

med sju reservasjoner. Per i dag har bare 40 prosent av flyktningene fått oppholdstillatelse som gir dem rett til arbeid og reise internt i landet, bortsett fra i grenseområdene.

Mange av flyktningene kan lett bli integrert, men problemet med å søke statsborgerskap er de svært høye kostnadene. Enhver utlending, inkludert flyktninger, må betale 5000 amerikanske dollar, en umulighet for praktisk talt alle flyktningene. PNG har nemlig reservert seg mot artikkel 34 i Flyktningkonvensjonen som eksplisitt sier at vertsland må legge til rette for å få statsborgerskap og redusere kostnadene knyttet til det. Representanter for myndighetene har imidlertid flere ganger offentlig gitt uttrykk for at de vil trekke tilbake reservasjonene mot Flyktningkonvensjonen.

POLITISK USTABILT Etter uavhengigheten fra Australia i 1975 har få regjeringer i PNG fått arbeidsro i mer enn seks måneder. Kulturrelt er landet et av de mest heterogene områdene i verden. Korrupsjon har vært en hovedutfordring, og på Transparency International sin liste i 2011 var PNG på 154. plass av totalt 183 land. Valget av nåværende statsminister Peter O'Neill i august 2012 har lagt et grunnlag for større stabilitet, etter at både O'Neill og hans hovedutfordrer Michael Somara i forkant av valget hadde ført en bitter maktkamp der begge gjorde krav på å være leder i den ustabile øystaten.

I Papua Ny-Guinea og øyene utenfor finnes noen av de første dokumenterte klimaflyktningene. Stigende havnivå og klimaendringer har ødelagt hus og dyrket mark. ■

NØKKELTALL › SRI LANKA

Folketall (millioner)	20,9
Nye flyktninger fra Sri Lanka i 2012	3433
Totalt antall flyktninger fra Sri Lanka	146 800
Internt fordrevne	Minst 93 000
Flyktninger i Sri Lanka fra andre land	373
Frivillige tilbakevendinger til Sri Lanka i 2012	1450
Asylsøkere fra Sri Lanka til Norge i 2012	32

Tall ved inngangen til 2013

STORE BESKYTTELSESBEHOV

Menik Farm, en av verdens største flyktningleirer, ble offisielt stengt i september 2012. Leiren huset på det meste 225 000 mennesker, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Myndighetene i Sri Lanka hevder at det er trygt for alle internt fordrevne å vende hjem. Likevel lever om lag 93 000 internt fordrevne i vertssamfunn, velferdssentre eller ulike typer leirer. Mangel på tilgang til mat, husly, vann og sanitæranlegg, helse-tjenester, juridisk assistanse og inntektsmuligheter hindrer mange i å vende hjem. Sterk militær tilstedeværelse i mange områder i nord er også et stort problem.

UTFORDRINGER Tilgang til eiendom og landområder er blant de største utfordringene for de internt fordrevne. Mange mistet nødvendige papirer da de måtte flykte og mangler informasjon om hvordan og hvor de kan få tak i dokumentene de trenger for å få tilbake eiendommene sine. Spesielt vanskelig er det for de mange tamilene som flyktet til India allerede på 1980-tallet og som først i 2012 begynte å vende hjem.

Systematiske menneskerettighetsbrudd skjer fortsatt i nord, hvor antallet voldtekter og vold mot kvinner og barn har økt kraftig de siste årene. Krigsenker og familier ledet av kvinner med ektefeller i fengsel er ekstra sårbare.

Ikke bare utkonkurrerer militæret lokale bønder og forretningsmenn på markedet ved å drive jord og bedrifter selv. Landminer og ueksplodert sprengstoff etter krigen gjør også store områder udyrkbare. 300 000 mennesker er fremdeles avhengige av matvarehjelp. 70 000 familier mangler bolig eller lever i delvis ødelagte bygninger. Få av de 483 000 menneskene som har vendt hjem, har tilfredsstillende beskyttelse og fått etablert en normal tilværelse.

MAJORITET OG MINORITET 18 prosent av befolkningen i Sri Lanka er tamiler, og 70 prosent er singalesere. Det britiske kolonierredømmets favorisering av tamilene provoserte den singalesiske majoriteten. Da singaleserne fikk politisk kontroll etter uavhengigheten i 1948, økte motsetningene. På 1970-tallet dannet tamilene flere ulike opposisjonsgrupper, blant annet Tamiltigrene (LTTE). I 1983 eskalerte konflikten og flere hundre tusen flyktet fra landet. Den muslimske minoriteten ble også trukket inn i konflikten. Titusener av muslimer fra nordområdene ble drevet på flukt av LTTE, mens tamiler ble fordrevet av regjeringsstyrkene (SLA). Våpenhvilen mellom LTTE og SLA, som ble inngått med hjelp av Norge i 2002, ble brutt i 2006.

I september 2008 ble de fleste humanitære organisasjoner i landet bedt om å forlate Vanni-provinsen i nord. I mai 2009 seiret SLA over Tamiltigrene, etter konflikten blodigste halvår. Bare i krigens siste fase ble nær 70 000 mennesker drept. Våren 2013 satte FNs menneskerettighetsråd i gang behandlingen av et forslag fra USA om å kreve en internasjonal granskning av hva som faktisk skjedde og hvem som hadde ansvaret.

FREMTID Sri Lanka har ingen egen nasjonal lovgivning til støtte for mennesker drevet på flukt. Restriksjoner fra regjeringen fører til dårlig kartlegging av de konfliktrammede områdene, og mange steder arbeider bare noen få humanitære organisasjoner.

I desember 2012 avsluttet FN sitt humanitære koordineringsarbeid i Sri Lanka, og fokuset ble rettet mot utviklingsarbeid. Dette på tross av at de humanitære behovene fortsatt er store. På grunn av sterkt redusert tilstedeværelse av internasjonale aktører og nedgang i den humanitære bistanden, forventes situasjonen å bli forverret for de mest sårbare av krigens ofre. ■

ET LAND I OPPLØSNING

Alt håp om fred og forsoning i Syria ble knust i 2012. Kamper mellom regjeringsstyrker og opprørere førte til svært store ødeleggelse og ubeskrivelige lidelser for store deler av befolkningen. Frem til mars 2013 var minst 70 000 drept, hele byer var jevnet med jorden og millioner av mennesker var drevet på flukt. I et forsøk på å skape oppmerksomhet om den humanitære situasjonen utpekte FN i mars 2013 flyktning nummer én million. Men i virkeligheten var det langt flere, siden mange ikke var registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Bare i Libanon anslo landets regjering i februar 2013 at det befant seg én million syriske flyktninger. Situasjonen i Syria utgjorde en stadig alvorligere trussel mot nabolandenes stabilitet.

OPPTRAPPING AV KAMPHANDLINGENE Den væpnede konflikten i Syria utviklet seg i 2012 til en nådeløs borgerkrig med stadige rapporter om krigsforbrytelser begått av alle krigens parter. Samtidig ble konfliktens sekteriske og religiøse undertoner tydeligere - også blant opposisjonen, som fremsto stadig mer fragmentert. Våpen fra utlandet strømmet inn i Syria, men hverken regimet eller opprørsstyrkene klarte å skaffe seg et avgjørende overtak. Mange iakttakere begynte å frykte at Syria kunne havne i et Somalia-liknende scenario der landet ble delt mellom konkurrerende krigsherrer.

Hundretusener av sivile måtte flykte fra sted til sted eller over grensen til et naboland i takt med opptrappingen av kamphandlingene og de store ødeleggelsene. Mellom 3000 og 8000 flyktninger forlot Syria hver dag i begynnelsen av 2013, ifølge UNHCR. Tusenvis av andre familier befant seg mellom de stridende partene inne i landet helt uten beskyttelse.

HANDLINGSLAMMET OMVERDEN De internasjonale reaksjonene på blodbadet i Syria har vært en blanding av forferdelse og handlingslammelse. FNs høyt profilerte fredsmeklere fikk lite annet enn tomsnakk igjen fra sine samtaler med partene, og uenighet blant de permanente medlemmene i FNs sikkerhetsråd forhindret målrettede tiltak, som for eksempel en flyforbudssone. Omverdenens vilje til å støtte den humanitære innsatsen var også mangelfull. I mars 2013 hadde internasjonale donorer kun utbetalt en firedel av det beløpet som var nødvendig for å dekke det akutte behovet for nødhjelp inne i Syria. Et annet stort problem var den svært vanskelige sikkerhetssituasjonen, som gjorde det nesten umulig for FN og internasjonale hjelpeorganisasjoner å gi assistanse til internt fordrevne og andre sårbare grupper. Situasjonen var spesielt vanskelig for de 400 000 palestinske flyktningene som oppholdt seg i Syria. Bare Libanon har tatt imot palestinere fra Syria, per mars 2013 var antallet i overkant av 30 000, og mange av disse har slått seg ned i de allerede overfylte palestinske flyktningleirene i Libanon.

ÅPNE GRENSER Nabolandene til Syria holdt i 2012 grensene åpne for den stadig stigende strømmen av syriske flyktninger. De søkte tilflukt hos gjestfrie familier eller innkvarterte seg i alt fra telt av papp til hus, leiligheter og hoteller. Men det raskt stigende antallet gjorde det nødvendig for regjeringer og humanitære hjelpeorganisasjoner å opprette flyktningleirer for å kunne levere basisvarer og tjenester som mat, vann og husly. Zaatari-leiren i det nordlige Jordan åpnet i juli 2012 og hadde et halvt år senere et folketall på 100 000. Likevel var Libanon vertsland for flest flyktninger fra Syria i 2012. ■

NØKKELTALL › SØR-KOREA

Folketall (millioner)	49,8
Nye flyktninger fra Sør-Korea i 2012	16
Totalt antall flyktninger fra Sør-Korea	745
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sør-Korea fra andre land*	2035
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Korea i 2012	-
Asylsøkere fra Sør-Korea til Norge i 2012	4

* Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger

Tall ved inngangen til 2013

FÆRRE NORDKOREANSKE FLYKTNINGER

I 2012 ankom 1500 nordkoreanske flyktninger Sør-Korea. Dette er en betydelig nedgang sammenliknet med 2011, da tallet var over 2700. Ifølge sørkoreanske myndigheter er det første gang siden 2006 at tallet på nordkoreanske flyktninger er under 2000. Til sammen befinner det seg nå 24 600 nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea. Disse er ikke registrert i flyktningstatistikkene, etter som Sør-Korea har vedtatt en lov som gir nordkoreanerne rett til sørkoreansk statsborgerskap.

STRENGERE GRENSEKONTROLL Ifølge det sørkoreanske nyhetsbyrået Yonhap er årsaken til nedgangen i antall flyktninger en strengere grensekontroll mellom Kina og Nord-Korea som følge av den nordkoreanske lederen Kim Jong-ils død i 2011. Det var knyttet en del spenning til sønnen Kim Jong-uns maktovertakelse, og ved årsskiftet 2011-2012 kom det mange spekulasjoner om eventuelle maktkamper i Nord-Korea. Det har vært vanlig med skjerpede sikkerhetstiltak både på nordkoreansk og kinesisk side av grensen ved viktige begivenheter. I forkant av de olympiske leker i Beijing i 2008 bygget kineserne et gjerde langs grensen.

TRYGT, MEN VANSKELIG Sør-Korea har ratifisert Flyktningkonvensjonen av 1951, men landet har mottatt få andre flyktninger og fører en streng asylpraksis. De fleste flyktninger fra Nord-Korea ankommer via Kina eller land i Sørøst-Asia. Etter ankomst må de først gjennom et tre måneders opphold på et gjenbosettingssenter, blant annet for å hindre at infiltratører slipper gjennom. Deretter begynner den vanskelige integreringen i et samfunn som er svært annerledes enn det de kommer fra.

Alt de har lært på skolen i Nord-Korea, kan glemmes. De må begynne på nytt. Selv om alle koreanere ser på seg selv som ett folk og én nasjon, har 60 års adskillelse satt sine spor. Selv språket

har utviklet seg forskjellig. Mange av flyktningene sliter mentalt. Frykten for at familien som ble igjen i Nord-Korea kan bli straffet, fører til selvbredelse og psykiske problemer for mange. De vet at kollektiv avstraffelse er vanlig i Nord-Korea. Relativt mange har også traumer etter et vanskelig opphold i Kina, der mange har blitt utnyttet som billig arbeidskraft før de har klart å komme seg videre.

ØKONOMISK STORMAKT Sør-Korea var et av verdens fattigste land på slutten av 1950- og begynnelsen av 1960-tallet. Frem til slutten av 1980-tallet var landet et militærdiktatur med sentraløkonomisk planlegging, der de store koreanske selskapene ble beskyttet og styrket på hjemmebane, mens de samtidig konkurrerte ute på verdensmarkedet. Nå har Sør-Korea en samlet produksjon per innbygger som er omtrent den samme som gjennomsnittet for eurolandene.

DIKTATORENS DATTER VANT VALGET I desember 2012 ble kandidaten til det konservative partiet (Saenur), Park Geun-hye, datter av tidligere diktator Park Chung-hee, valgt til Sør-Koreas nye president. Hun vil møte store utfordringer når det gjelder offentlig velferd, jobber og håndtering av de store familieeide selskapenes (blant annet Hyundai og Samsung) enorme makt. Men den største utfordringen vil være forholdet til Nord-Korea. Den avgåtte presidenten Lee Myung-bak styrket forbindelsene til USA ytterligere og fortsatte de nære økonomiske relasjonene til Kina, samtidig som han førte en «hard» linje overfor Nord-Korea. Sør-Korea har imidlertid også store internasjonale ambisjoner på egne vegne og har styrket sin prestisje gjennom økte bidrag til bistand, fredsoperasjoner og klimaarbeid. ■

NØKKELTALL › THAILAND

Folketall (millioner)	69,5
Nye flyktninger fra Thailand i 2012	23
Totalt antall flyktninger fra Thailand	555
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Thailand fra andre land	99 059
Frivillige tilbakevendinger til Thailand i 2012	-
Asylsøkere fra Thailand til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013

STADIG FLERE BÅTFLYKTNINGER

Antall båtflyktninger som ankommer Thailand har økt dramatisk. Den viktigste årsaken er at Bangladesh sommeren 2012 stengte grensene for rohingyaer på flukt fra Myanmar.

Også flyktninger fra andre etniske grupper i Myanmar har i flere tiår søkt beskyttelse i Thailand. I tillegg var Thailand vertsland for flyktninger fra nabolandene Laos og Kambodsja på 1970- og 1980-tallet. Mange av disse ble repatriert til sine respektive hjemland på 1990-tallet.

I det sørlige Thailand kan en avtale om fredsforhandlinger i 2013 gi håp om en løsning på en langvarig konflikt med muslimske separatister. Utfordringen er at opprørsbevegelsen kan vise seg å være for splittet til at det lar seg gjøre å samle alle rundt fredsforhandlinger.

RISIKERER DEPORTASJON Mange av de som kommer sjøveien til Thailand, er rohingyaer som flykter fra nye voldsutbrudd i hjemlandet Myanmar, eller fra en håpløs tilværelse som flyktning i Bangladesh. De fleste er menn, men det kommer stadig oftere rapporter om et økende antall kvinner og barn om bord på disse båtene.

Flyktningene fra Myanmar har kun rett til å oppholde seg i ni leirer langs grensen. Thailand har også deportert flyktninger, og i noen tilfeller skjøvet båtfolk ut på havet igjen. I leirene får flyktningene grunnleggende humanitær assistanse, men de har ikke lov til å ta seg arbeid. Flyktninger og asylsøkere som oppholder seg i byene, kan når som helst bli pågrepet av politiet og deportert til landet de kom fra. Det gjelder selv om de er anerkjent av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) som flyktninger og har fått innvilget omplassering til et tredjeland.

RAID ETTER ROHINGYAER I to omfattende raid på nyåret 2013 ble flere av de nyankomne rohingyaene pågrepet. Myndighetene hadde i utgangspunktet tenkt å sende dem tilbake til Myanmar,

men innvilget til slutt seks måneders midlertidig beskyttelse. Thailands utenriksdepartement forsøker å få Myanmar til å gi rohingyaene statsborgerskap.

På den positive siden har Thailand siden 2010 tillatt registrering av nyfødte i flyktningleirene. Dette er et viktig steg for å unngå at en ny generasjon flyktninger vokser opp som statsløse.

BETINGET HÅP OM RETUR Thailand har siden begynnelsen på 1980-tallet også tatt imot flyktninger fra andre minoritetsgrupper i Myanmar, blant annet karen, karenni og mon. Disse har levd i isolerte leirer nær grensen mellom de to landene, med begrenset bevegelsesfrihet og uten tillatelse til å ta seg arbeid. Siden 2005 har over 80 000 flyktninger blitt gjenbosatt i tredjeland.

Reformer i Myanmar har skapt håp om retur for flyktningene. Samtidig frykter mange å bli presset tilbake før områdene de kom fra, er ryddet for miner og militærbaser.

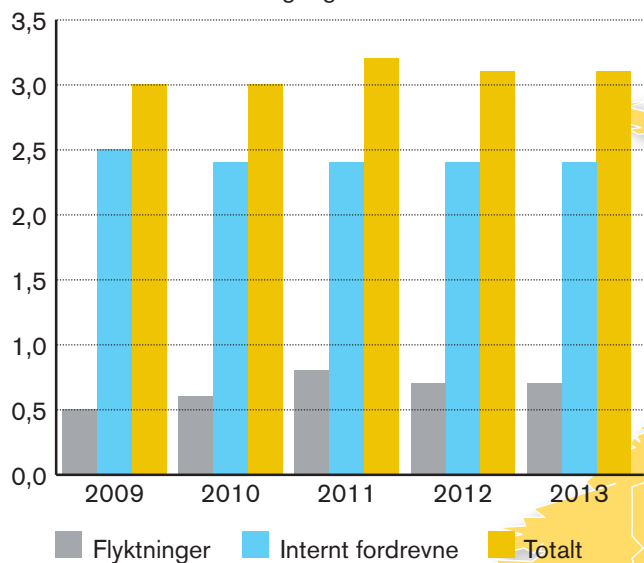
FORHANDLINGER I SØR Thailand sliter også med en blodig konflikt sør i landet mellom hæren og paramilitære styrker på den ene siden og lokale militante muslimer som ønsker en egen stat på den andre. Thailands befolkning er overveiende buddhistisk, men i tre provinser langs grensen til Malaysia er muslimene i flertall. Disse provinsene var en del av et malayisk sultanat før de ble annektert av Thailand i 1902.

De to eldste opprørergruppene er Barisan Revolusi Nasional (BRN) og Patani United Liberation Organization (PULO), begge opprettet på 1960-tallet. Flere andre grupper og organisasjoner har brutt ut av disse to i årenes løp, og det finnes ingen klare lederskikkelser. ■

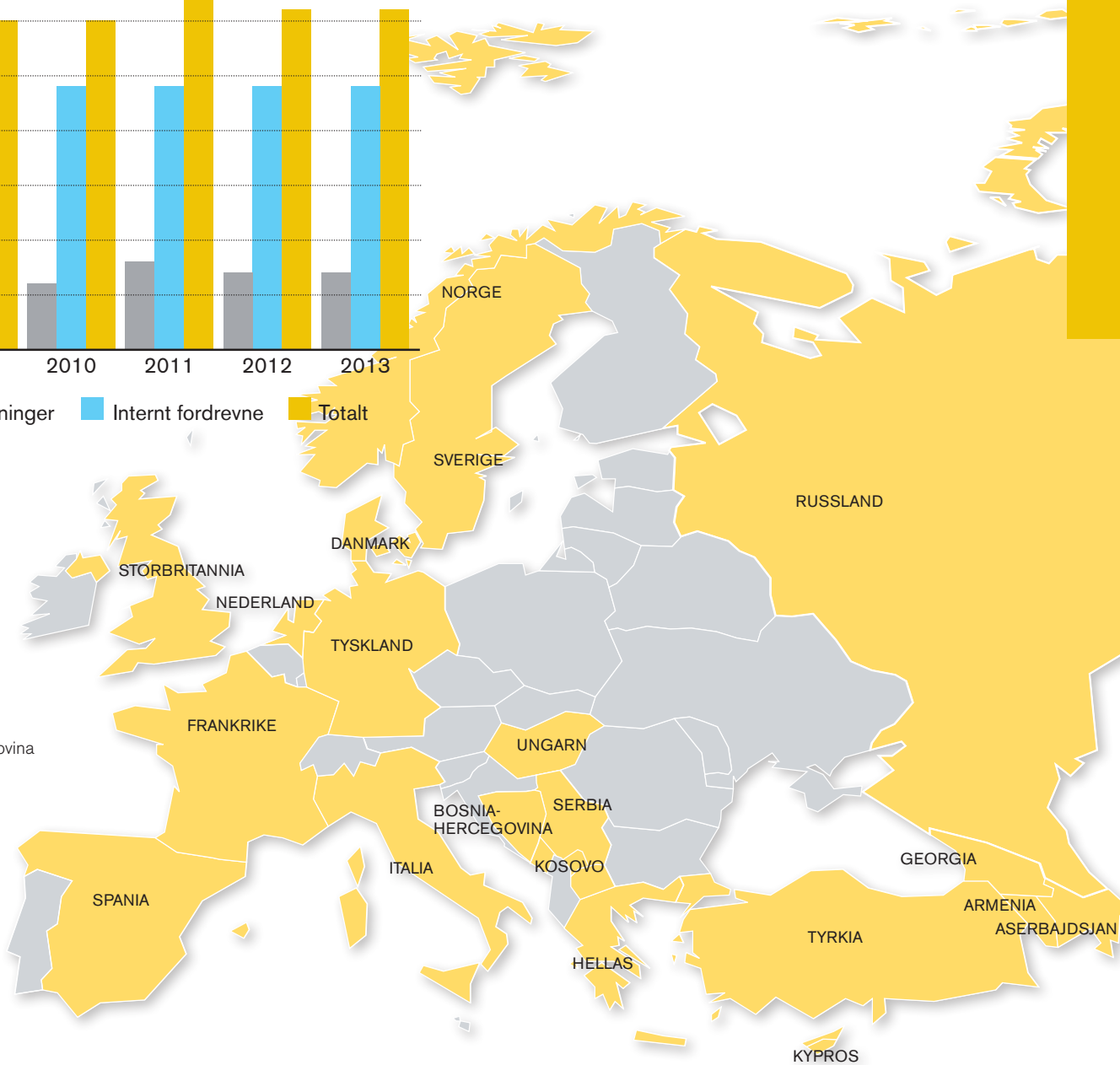
Afghansk asylsøker i stille protest utenfor det greske parlamentet i 2011. Han og andre sultestreikende asylsøkere fra Afghanistan ønsket oppmerksomhet for sin kamp for politisk asyl.

FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tall i millioner ved inngangen hvert år

Armenia
Aserbajdsjan
Bosnia-Hercegovina
Danmark
Frankrike
Georgia
Hellas
Italia
Kosovo
Kypros
Nederland
Norge
Russland
Serbia
Spania
Storbritannia
Sverige
Tyrkia
Tyskland
Ungarn

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Serbia (inkl. Kosovo)	174 310
Tyrkia	144 260
Russland	125 723
Kroatia	63 904
Bosnia-Hercegovina	54 606

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Tyrkia	954 000 - 1 201 000
Aserbajdsjan	Inntil 600 000
Georgia	Inntil 280 000
Serbia	Om lag 225 000
Kypros	Inntil 210 000

Kilde: IDMC

Medlemmer av den høyreekstreme ungarske organisasjonen «Magyar Nemzeti Garda» forbereder seg på å avlegge ed. Ultra-nasjonalistiske partier får stadig sterkere fotfeste i deler av Europa.

En romkvinne beskytter sitt barn i Scampia-leiren, som ligger under en bro i nærheten av Napoli, Italia. Romleiren som ble bygget i 1983 er i forfall, og frykten råder etter at Camorra-mafiaen har infiltrert Scampia.

GJENNOMBRUDD I ASYLSAMARBEIDET

Et Europa i økonomisk krise harmoniserer asylpolitikken for å ta seg bedre av de asylsøkerne som kommer, men tetter samtidig grensene for å holde flere utenfor.

FLERE ASYLSØKERE I 2012 mottok de 38 landene i Europa 355 500 asylsøknader. Dette er en økning på ni prosent sammenlignet med 2011. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) var det både nye og gamle konflikter som bidro til økningen i tallet på ny-registrerte asylsøkere. Asylsøkerne kom hovedsakelig fra land som Afghanistan, Syria, Serbia, Kina og Pakistan.

Den største økningen i antall asylsøkere ble registrert i Norden. Disse fem landene tok imot 62 900 nye asylsøknader i løpet av 2012. Det er 38 prosent flere enn i 2011. I Sør-Europa gikk tallet på asylsøkere ned med 27 prosent i 2012 til 48 600. Nedgangen skyldes hovedsakelig at det kom færre båtflyktninger til Italia, fordi situasjonen i Nord-Afrika ble roligere.

EU-s 27 medlemsland registrerte 296 700 nye asylsøkere i 2012. Dette er en økning på sju prosent sammenlignet med 2011, da det kom 277 800. Noen EU-land tok imot flere enn andre. Tyskland, Frankrike, Sverige, Storbritannia og Belgia registrerte 70 prosent av alle asylsøkerne til EU i 2012.

NYTT ASYLSYSTEM Det er et problem for EU at de ulike medlemslandene har svært ulik praksis på asylområdet. Innenfor Schengen, hvor man kan reise kontrollfritt, er det mulig for en asylsøker å søke asyl i det landet der han har størst mulighet til å få beskyttelse eller den beste behandlingen. Et felles asylsystem, hvor asylsøkerne får de samme rettighetene uansett hvilket land man reiser til, har derfor vært et mål for unionen i mange år. I perioden 1999-2005 ble blant annet Dublin-forordningen, Statusdirektivet, Prosedyredirektivet og Mottaksdirektivet vedtatt. En evaluering i 2007 av hvordan reglene

ble praktisert, viste imidlertid at det var behov for ytterligere harmonisering. I 2008 la Europakommisjonen frem en rekke endringsforslag. Men forhandlingene ble vanskelige. Mange mente at forslagene var for sjenerøse. Andre fryktet at de ville gi dem finansielle byrder i en tid der Europa står midt i en av de verste økonomiske nedturene i nyere historie. Våren 2013 kom EU-landene likevel til enighet om de siste rettsaktene som skal danne EUs nye asylsystem.

KOMPROMISS Mens EUs innenrikskommissær feirer kompromisset som et historisk resultat og hevder at det for fremtiden vil sikre en mer rettferdig, raskere og bedre behandling av asylsøkerne som kommer til Europa, ser asylsøkernes interesseorganisasjoner beskjedne forbedringer. På enkelte områder mener de endringene vil forverre situasjonen for asylsøkere. Særlig kritiske er de til det reviderte mottaksdirektivet. Ifølge paraplyorganisasjonen European Council of Refugees and Exiles (ECRE) vil de nye bestemmelsene føre til at flere asylsøkere blir internert i Europa. På den positive siden fremheves lettere tilgang til behandling for torturofre og andre traumatiserte, samt rettssikkerhetsgarantier som retten til personlig intervju og informasjon.

VIL UNNGÅ NYE KRISER Den reviderte Dublin-forordningen plasserer fremdeles den største byrden på grensestatene ved å slå fast at det er det første landet asylsøkerne kommer til, som har ansvaret for dem. Men det er innført en mekanisme for tidlig varsling og beredskap. Det vil si at man skal holde forholdene for asylsøkere i de ulike EU-landene under oppsikt. Dersom et land får flere asyl-

Foto: Paul Knecht/NTB Scanpix

Foto: Sébastien Nègre/AFP PHOTO/NTB Scanpix

En 15-årig asylsøker fra Afghanistan på et mottakssenter i München, Tyskland. I 2012 var Tyskland det landet i Europa som mottok flest asylsøkere.

Asylsøkere kastet ut av et hus de okkuperte i Nice, Frankrike. Over 100 personer havnet på gata.

søkere enn de klarer å håndtere, vil Kommisjonen og de øvrige medlemslandene bidra til at man får rettet opp situasjonen før den utvikler seg til en humanitær krise slik som i Hellas. Forordningen inneholder også et forbud mot å sende asylsøkere tilbake til land hvor de risikerer å bli utsatt for ydmykende behandling.

I tillegg til opprettelsen av et felles asylsystem for EU har Europakommisjonen avsatt midler til et gjenbosettingsprogram, noe som er nytt i EU-sammenheng.

TETTER MUREN Asylsøkernes interesseorganisasjoner er likevel bekymret for at EU prioriterer å hindre migranter og asylsøkere i å ta seg over landegrensene, fremfor å beskytte mennesker som har behov og rett til det. I en tale i mars 2013 brukte generalsekretær i ECRE, Micheal Diedring, EUs budsjettoverføringer til European Asylum Support Office (EASO) og EUs grensepolitikk, Frontex, for å illustrere dette. Budsjettet til Frontex var i 2012 på nesten 90 millioner euro, mens budsjettet for EASO var på litt over ti millioner euro, fremholdt han. I oktober 2013 iverksettes dessuten EUROSUR, EUs nye elektroniske mur. Ved bruk av satellitter, sensorer festet på plattformer og droner, skal det holdes et vaksomt øye med unionens grenser. Satsningen vil koste anslagsvis 338 millioner euro for perioden 2011-2020. Kritikerne av EUROSUR frykter at mange ikke får en reell mulighet til å søke asyl når kontrollen langs Europas yttergrenser øker. I 2012 gikk antallet ulovlige grensepasseringer ifølge Frontex ned til 73 000 fra 114 000 året før.

INTERNT FORDREVNE Ved utgangen av 2012 var rundt 2,5 millioner mennesker internt fordrevet i Europa. De fleste var på flukt fra væpnede konflikter, vold og andre brudd på menneskerettighetene og lever under svært vanskelige forhold. Noen av dem har vært tvangsforflyttet i opptil 20 år. Tyrkia har fremdeles det høyeste antallet internt fordrevne, mens Kypros har den høyeste andelen fordrevne i forhold til folketallet. Innsatsen for å bedre bosituasjonen til de fordrevne lider på grunn av avtagende interesse for å yte bistand til denne gruppen, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC).

Den politiske utviklingen den siste tiden lover imidlertid godt for de fordrevne på flere områder. I Georgia har den nye regjeringen satt i gang en revisjon av lovgivningen om internt fordrevnes rettigheter. Serbia har fått status som EU-kandidat, og den internasjonale overvåkingen av Kosovo, som var et krav da vesten støttet deres uavhengighet, går mot slutten. I april 2013 undertegnet Serbia og Kosovo en avtale som banet vei for en normalisering av forholdet mellom de to landene.

Andre steder har den politiske utviklingen ført til en forverring av situasjonen, og mange av de internt fordrevne velger å søke asyl i andre land. Fiendtlighetene mellom Aserbajdsjan og Armenia fortsatte, den etniske og politiske uroen i Makedonia ble mer intens, og i Russland økte innsatsen mot opprørere innenfor egne grenser. I Tyrkia ble imidlertid et håp om fred tent i mars 2013, da den fengslede kurdiske PKK-lederen Abdullah Öcalan oppfordret til stans i de væpnede aksjonene mot den tyrkiske staten.

EUROPEISKE FLYKTNINGER I 2012 kom det omtrent ni prosent flere europeiske asylsøkere til de industrialiserte landene. Mange flyktet fra Russland på grunn av urolighetene i Nord-Kaukasus. Men i hovedsak skyldes økningen flere asylsøkere fra Serbia, Kosovo og Makedonia. En del av disse er romfolk.

Man regner i dag med at det finnes mellom 10 og 12 millioner romfolk og reisende i Europa. En spørreundersøkelse utført av EUs byrå for grunnleggende rettigheter (FRA) i 11 EU-land, dokumenterte i 2012 at over 90 prosent lever under fattigdomsgrensa. FRA-direktør Morten Kjærum beskrev resultatene som sjokkerende og uttalte at raske og effektive tiltak, særlig på utdanningsområdet, trengs for å få romfolk bort fra den onde sirkelen av diskriminering og fattigdom. Både EU og Europarådet har de siste årene økt sitt engasjement for integrering av denne folkegruppen. Over hele Europa utdannes det meglere som skal bistå romfolk i å hevde sin rett i samfunnet. I tillegg har alle EUs medlemsland laget nasjonale planer for integrering av romfolk. Men resultatene lar vente på seg. ■

NØKKELTALL › ARMENIA

Folketall (millioner)	3,1
Nye flyktninger fra Armenia i 2012	635
Totalt antall flyktninger fra Armenia	18 841
Internt fordrevne	Inntil 8400
Flyktninger i Armenia fra andre land	3237
Frivillige tilbakevendinger til Armenia i 2012	-
Asylsøkere fra Armenia til Norge i 2012	27

Tall ved inngangen til 2013

STEILE FRONTER I GAMMEL KONFLIKT

Mer enn 20 år har gått siden det brøt ut krig mellom Armenia og Aserbajdsjan om området Nagorno-Karabakh, men fortsatt er denne konflikten en verkebyll i forholdet mellom de to landene. Våpenhvileavtalen landene inngikk i 1994 brytes jevnlig, med tap av liv på begge sider.

Da USAs daværende utenriksminister Hillary Clinton besøkte Armenia i juni 2012, rett etter at tre armenske soldater hadde mistet livet i nye trefninger, advarte hun om at sammenstøtene kunne utvikle seg til en mer omfattende konflikt i regionen. Sammen med Frankrike og Russland har USA i en årrekke ledet forsøk på å få til en varig fredsavtale, men forhandlingene har så langt vært resultatløse.

BRUTAL KRIG Nagorno-Karabakh ligger som en enklave inne i Aserbajdsjan, men var i sovjettiden et selvstyrt område med armensk folkeflertall. Motsetningene mellom de armenske og aserbajdsjanske innbyggerne økte da de politiske lederne i enklaven i 1988 gikk inn for å slå området sammen med Armenia. I krigen som fulgte, mistet 30 000 mennesker livet, og mange hundre tusen mennesker ble drevet på flukt. De fleste fordrevne var aserbajdsjanere, men også om lag 65 000 armenere ble fordrevet i løpet av krigen.

I dag er Nagorno-Karabakh i praksis selvstyrt, med nært økonomisk og militært samarbeid med Armenia. En folkeavstemning i 2006 viste at det store flertallet av de 160 000 innbyggerne er tilhengere av et selvstendig Nagorno-Karabakh, men Aserbajdsjan fastholder at området er aserbajdsjansk.

FORVERRET FORHOLD I august 2012 ble det dårlige forholdet mellom Armenia og Aserbajdsjan ytterligere forverret, da ungarske myndigheter utleverte en aserbajdsjansk offiser som var dømt til feng-

sel i livstid for å ha drept en armensk offiser under et NATO-kurs i Budapest. Den drapsdømte offiseren ble benådet da han kom til Aserbajdsjan.

Benådningen viser at Nagorno-Karabakh ikke har noen fremtid som del av Aserbajdsjan, fastslo Armenias president Serzj Sarksjan. Senere på høsten anklaget presidenten Aserbajdsjan for å true Armenia med ny krig.

FLYKTNINGER FRA SYRIA Mens Armenia ennå ikke har klart å finne en varig løsning for alle de internt fordrevne fra krigen for to tiår siden, har landet den siste tiden mottatt tusenvis av flyktninger fra borgerkrigen i Syria.

Om lag 7 000 syriske armenere har flyktet fra Syria til Armenia, rapporterte organisasjonen ACT Alliance i februar 2013. Organisasjonen fortalte at de fleste flyktningene levde under vanskelige forhold, uten mulighet til å forsørge seg selv, og at de var avhengige av humanitær hjelp til å dekke behovet for mat, klær, bolig og andre livsnødvendigheter.

Noen av flyktningene fra Syria har fått tilbud om å bosette seg i Nagorno-Karabakh. I januar 2013 fortalte lokale myndigheter i Kashatagh-distriktet i Nagorno-Karabakh at 25 syriske flyktningfamilier hadde bosatt seg der.

Myndighetene i Aserbajdsjan har protestert mot bosettingen av flyktninger fra Syria i den omstridte enklaven og hevder at det er et brudd på internasjonal lov og at det krenker rettighetene til aserbajdsjanere som har flyktet fra området. Bosettingen av flyktninger fra Syria er en provokasjon og et hinder for fredsprosessen om Nagorno-Karabakh, sa en talsmann for utenriksdepartementet i Aserbajdsjan i begynnelsen av 2013. ■

NØKKELTALL › ASERBAJDSJAN

Folketall (millioner)	9,2
Nye flyktninger fra Aserbajdsjan i 2012	321
Totalt antall flyktninger fra Aserbajdsjan	18 027
Internt fordrevne	Inntil 600 000
Flyktninger i Aserbajdsjan fra andre land	1603
Frivillige tilbakevendinger til Aserbajdsjan i 2012	-
Asylsøkere fra Aserbajdsjan til Norge i 2012	43

Tall ved inngangen til 2013

INGEN LØSNING FOR INTERNT FORDREVNE

Aserbajdsjan har foretatt en kraftig militær opprustning de siste årene. Det bekymrer nabolandet Armenia og skaper frykt for en ny krig om det omstridte landområdet Nagorno-Karabakh.

Krigen på begynnelsen av 1990-tallet endte med armensk kontroll over Nagorno-Karabakh, som ligger som en enklave inne i Aserbajdsjan. Armenske styrker erobret også aserbajdsjanske områder rundt enklaven, og om lag 600 000 aserbajdsjanere ble drevet på flukt før det ble inngått en våpenhvileavtale i 1994.

VANSKELIG FOR FORDREVNE De fleste som flyktet under krigen, lever fortsatt som internt fordrevne i Aserbajdsjan. Hundretusener har i to tiår bodd i kummerlige kollektivsentre eller andre midlertidige boliger, og har slitt med å skaffe seg et arbeid de kan leve av. Mange er avhengige av hjelp fra den aserbajdsjanske staten.

Mens myndighetenes holdning til de internt fordrevne tidligere var preget av likegyldighet, har man etter hvert erkjent at det er nødvendig med en stor innsats for å dekke de fordrevnes økonomiske og sosiale behov, konstaterte organisasjonen International Crisis Group i en analyse i 2012. Samtidig påpekte organisasjonen at 400 000 internt fordrevne fortsatt hadde utilfredsstillende boforhold, og at byråkrati og korrupsjon hindrer en effektiv innsats for de fordrevne.

Myndighetene i Aserbajdsjan har imidlertid vært tilbakeholdne med å integrere de fordrevne i lokalsamfunnet der de nå bor. Årsaken er frykt for at integrering kan svekke kravet om at de fordrevne har rett til å vende tilbake til sine hjemsteder.

KRAFTIG OPPRUSTNING Gjentatte forsøk på å forhandle frem en endelig fredsavtale om Nagorno-Karabakh og å finne en varig løsning for de internt fordrevne har så langt vært resultatløse. Aserbajds-

sjan fastholder at Nagorno-Karabakh er under okkupasjon og at området tilhører Aserbajdsjan.

«Vi er fortsatt i krig. Krigen er ennå ikke over,» sa Aserbajdsjans president Ilham Alijev i en tale på et militærakademi sommeren 2012. Presidenten fortalte samtidig at Aserbajdsjans militærutgifter var tyvedoblet på få år, og at beløpet Aserbajdsjan bruker på det militære, er 50 prosent høyere enn Armenias samlede offentlige utgifter.

Også Armenia har økt sine militærutgifter, og opprustningen betyr at en eventuell ny krig kan bli enda mer brutal enn den forrige, som kostet 30 000 mennesker livet. Stadige brudd på våpenhvilen med dødsofre på begge sider bidrar til å nøre opp under frykten for at situasjonen skal komme ut av kontroll.

OMSTRIDT BENÅDNING Den bitreste striden mellom Armenia og Aserbajdsjan foregår imidlertid for tiden på det politiske og verbale planet. Ordkrigen er hard, og sosiale medier er også tatt i bruk. «Armenia er et verdiløst land,» skrev president Alijev på Twitter i november 2012.

Et par måneder tidligere bidro en gammel drapssak til å øke den politiske spenningen mellom de to landene. Saken går tilbake til 2004, da en aserbajdsjansk offiser drepte en armensk offiser under et Nato-kurs i Budapest. Drapsmannen ble dømt til livsvarig fengsel i Ungarn, men i august 2012 ble han utlevert til Aserbajdsjan. Der ble han ikke bare benådet, men også mottatt som en nasjonal helt og forfremmet til major. I tillegg fikk han utbetalt utestående lønn for åtte år.

Ikke overraskende skapte hendelsen sterke reaksjoner i Armenia. Da benådningen ble kjent, satte Armenia sine militære styrker i høyeste beredskap, og myndighetene slo fast at landet var forberedt på krig. ■

NØKKELTALL › BOSNIA-HERCEGOVINA

Folketall (millioner)	3,8
Nye flyktninger fra Bosnia-Hercegovina i 2012	164
Totalt antall flyktninger fra Bosnia-Hercegovina	54 606
Internt fordrevne	Om lag 103 000
Flyktninger i Bosnia-Hercegovina fra andre land	6945
Frivillige tilbakevendinger til Bosnia-Hercegovina i 2012	-
Asylsøkere fra Bosnia-Hercegovina til Norge i 2012	39

Tall ved inngangen til 2013

DISKRIMINERING AV MINORITETER

Store etniske og politiske motsetninger preger fortsatt Bosnia-Hercegovina, mer enn 17 år etter at borgerkrigen i landet tok slutt. Motsetningene gjør det vanskelig å etablere et stabilt styre nasjonalt og lokalt og hemmer landets økonomiske og sosiale utvikling. De store interne stridighetene stikker også kjepper i hjulene for tilnærmingen til EU.

PROBLEMATISK FREDSAVTALE Dagens motsetninger i Bosnia-Hercegovina er nært knyttet til bestemmelsene i Dayton-avtalen, som ble undertegnet i desember 2005. Avtalen satte sluttstrek for en krig som hadde kostet mer enn 100 000 mennesker livet og drevet to millioner på flukt, men den sementerte samtidig en geografisk og politisk deling av landet langs etniske skillelinjer.

Dayton-avtalen delte Bosnia-Hercegovina i to enheter, en serbisk republikk og en bosnjakisk-kroatisk føderasjon. Føderasjonen består av ti kantoner. Samtidig innførte fredsavtalen et politisk styresett, der sentrale politiske verv fordeles mellom de tre største etniske gruppene i landet; bosnjaker (bosniske muslimer), serbere og kroater.

UTESTENGER MINORITETER En konsekvens av det politiske systemet som ble etablert etter krigen, er at ulike minoriteter i landet, som jøder og romfolk, er utestengt fra politiske topp-posisjoner. En slik politisk diskriminering er i strid med menneskerettighetene, og systemet må endres, fastslo Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i en kjennelse i 2009.

Også EU har krevd en slutt på denne diskrimineringen av minoriteter og har gjort det klart at Bosnia-Hercegovinas utsikter til et fremtidig EU-medlemskap er avhengig av dette.

Bosniske politikere har vist liten vilje til å etterkomme kravene fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen og EU. I begyn-

nelsen av 2013 var det imidlertid tegn som tydet på at det er bevegelse i saken. I februar 2013 vedtok lokale myndigheter i Sarajevokantonen at politikere fra alle etniske grupper kan velges inn i toppstillinger, og det ga håp om at andre deler av landet etter hvert ville følge etter.

NY LOV OM FLYKTINGERS RETTIGHETER Borgerkrigen tvang mange bosniere til å flykte fra alt de eide, og mange har hatt problemer med å få tilbake tapt eiendom etter at krigen var over. Nå er det imidlertid tatt politiske initiativer for å få fremgang også i dette spørsmålet.

Det bosniske departementet for menneskerettigheter og flyktninger fremmet i 2012 et lovforslag som innebærer at bosniere som flyktet under borgerkrigen, skal ha rett til å få tilbake eiendom de hadde før krigen brøt ut. Dersom dette ikke er mulig, skal de kunne søke om erstatning.

Lovforslaget, som fikk tilslutning under første gangs behandling i det bosniske parlamentet i februar 2013, er en oppfølging av Dayton-avtalens bestemmelse om at alle flyktninger og internt fordrevne har rett til å vende tilbake til sine hjemsteder.

FORTSATT MANGE FORDREVNE I praksis har det vist seg å være vanskelig å realisere alles rett til å vende hjem, og fortsatt er det mer enn 100 000 internt fordrevne i Bosnia-Hercegovina. Mange tusen bor under kummerlige forhold i nedslitte kollektivsentre, og blant disse er det mange som sliter med psykiske og fysiske helseproblemer, og som ikke har noen fast inntekt.

Mange internt fordrevne, spesielt blant romfolk, mangler også gyldige identifikasjonspapirer. Det gjør det vanskelig å bli en del av samfunnet der de bor, fordi gyldige papirer trengs for å få tilgang til sosiale tjenester og arbeid, og for å ha stemmerett. ■

NØKKELTALL › DANMARK

Folketall (millioner)	5,6
Nye flyktninger fra Danmark i 2012	0
Totalt antall flyktninger fra Danmark	10
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Danmark fra andre land	12 094
Frivillige tilbakevendinger til Danmark i 2012	-
Asylsøkere fra Danmark til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013

NY ASYLPOLITIKK

I 2012 var det en markant stigning i antall asylsøkere som kom til Danmark. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) søkte i alt 6200 personer asyl i landet, noe som var en økning på 62 prosent fra året før.

Ekspertene og politikerne er imidlertid uenige om årsaken til økningen. Noen mener den altoverveiende skyldes eksterne faktorer, som hvordan verdenssituasjonen ser ut. Andre trekker frem den nye regjeringens oppmykning av asyl- og flyktningpolitikken.

ASYLAVTALE Danmarks samarbeidsregjering bestående av Socialdemokratene, Socialistisk Folkeparti og Det radikale venstre gjorde gjennom 2012 og 2013 alvor av flere av sine løfter i tiltredelseserklæringen fra høsten 2011.

I september 2012 la justisminister Morten Bødskov frem en ny asylavtale som regjeringen hadde inngått i samarbeid med Enhedslisten og Liberal Alliance. Avtalen gjør det mulig for asylsøkere å arbeide og flytte inn i alminnelige boliger etter seks måneder i landet, dersom de samarbeider med myndighetene om saksbehandlingen. Asylsøkerfamilier med barn får muligheten til å flytte ut av asylsentrene og inn i egen bolig etter 12 måneder, uansett om familien samarbeider med myndighetene eller ei. Samtidig skal behandlingstiden for asylsøknader halveres i løpet av 2013.

PARADIGMESKIFTE Avtalen er bare ett av en rekke nye tiltak på utlendingsområdet etter at regjeringen tiltrådte høsten 2011. 1. januar 2013 ble systemet med todelt sosialhjelpsats fjernet, et system som ga mindre sosialhjelp til innvandrere og flyktninger enn til andre. Regjeringen har også senket kravet om bankgaranti fra 100 000 til 50 000 kroner for å få familiegjenforening. Videre har regjeringen økt den økonomiske støtten til avviste asyl-

søkere som reiser hjem frivillig. Som del av en generell sosialhjelpsreform vil regjeringen dessuten stille krav til innvandrere om at de må lære dansk eller ta utdannelse for å motta ytelser.

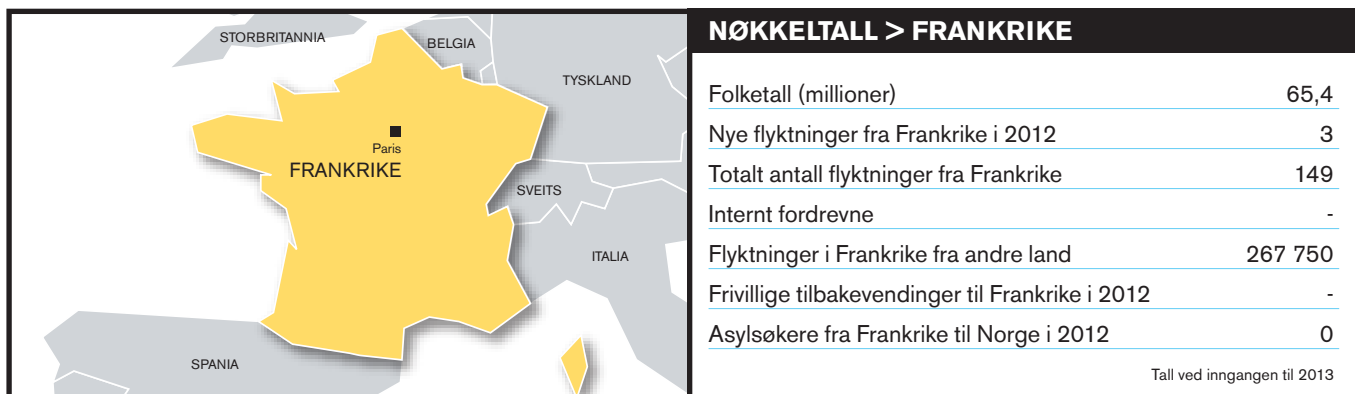
Flere løfter gjenstår å innfri. Likevel mener Anders Ladekari, generalsekretær i Dansk Røde Kors, at statsminister Helle Thorning-Smidts regjering har innført et nytt paradigme i dansk asylpolitikk.

«Før var det fokus på straff og på å bryte folk ned i asylsentrene. Nå fokuseres det på å bygge folk opp og å hjelpe dem videre,» uttalte Ladekari høsten 2012. Dansk Flyktningehjælp mente endringene på utlendingsfeltet innebærer at det ikke er blitt lettere å komme til Danmark, men at forholdene er bedret for dem som allerede var kommet.

De ti foregående årene var asyl- og flyktningpolitikken preget av høyrepopulistiske Dansk Folkepartis posisjon som støtteparti for en borgerlig mindretallsregjering.

ASYL FOR KONVERTITTER OG HOMOFILE Et par avgjørelser tyder imidlertid på at det kan ha blitt lettere for enkelte grupper å få beskyttelse i landet. Høsten 2012 fikk en afghansk mann som var blitt kristen i Danmark, innvilget oppholdstillatelse. Avgjørelsen er et brudd med tidligere praksis hvor kristne konvertitter, særlig fra Afghanistan og Iran, har fått avslag med henvisning til at de kan skjule sin tro når de kom tilbake til hjemlandet.

I begynnelsen av 2013 fikk i tillegg en afghansk mann for første gang asyl i Danmark kun på bakgrunn av sin seksuelle legning. Tidligere har homofile måttet bevise at de har vært forfulgt eller ydmyket i hjemlandet. Å tilhøre en forfulgt gruppe har ikke vært nok. Dansk Folkeparti og de Konservative er bekymret for at praksisen skal føre til at flere får opphold. ■

FLERE PAPIRLØSE FÅR OPPHOLD

Et av løftene til Frankrikes sosialistiske president François Hollande under valgkampen i 2012, var å gjøre landet mer gjestfritt overfor utlendinger. Valgseieren hans skapte derfor håp om oppmykning av innvandrings- og asylpolitikken hos organisasjonene som forsvarer rettighetene til flyktninger og andre minoriteter.

SENDER UT ROMFOLK Som presidentkandidat lovet Hollande blant annet å stoppe diskrimineringen av romfolket. Etter at Hollande kom til makten, fortsatte imidlertid regjeringen å rive leirene til romfolk og å sende dem tilbake til Romania og Bulgaria i like stort omfang som forrige regjering. Da tidligere president Nicolas Sarkozy, startet denne praksisen sommeren i 2010, ble den fordømt av både EU og FN.

Hollandes regjering har også møtt kritikk for at den i januar 2013 gjeninnførte visumkravene for syrere som mellomlander ved franske flyplasser, etter at disse ble fjernet i april 2010. Asylsøkeres interesseorganisasjoner mener at visumkravene hindrer menneskene fra det borgerkrigsherjede landet i å søke beskyttelse. Syrere har imidlertid fortsatt mulighet til å søke asyl ved Frankrikes ambassader og konsulater i Syrias naboland.

HARMONISERING På andre områder av utlendingspolitikken har imidlertid den nye sosialistiske regjeringen delvis innfridd forventningene. I november 2012 presenterte innenriksminister Manuel Valls en rekke tiltak som skal gjøre livet lettere for papirløse. Siden 2010 har de franske fylkene hatt ulike kriterier for å gi oppholdstillatelse til utlendinger. Dette var en ordning Sarkozy innførte, og som fikk antall oppholdstillatelser til å gå kraftig ned. Men Valls har nå harmonisert reglene for hele landet, med den begrunnelse at loven må være lik for alle.

Støttegruppene for papirløse er glade for at forskjellsbehandlingen blir tatt tak i, men mener at de nye kriteriene er for strenge. Den politiske opposisjonen er av motsatt mening og sier endringene vil oppmuntre til ulovlig innvandring.

KREVER SKOLEGANG Ifølge de nye reglene for papirløse, vil 18-åringene som har kommet til landet før de ble 16 år og har gått på skole i to år, automatisk få opphold. Foreldre med mindreårige barn får opphold dersom de har bodd i landet i fem år og hatt barn i det franske utdanningssystemet i tre år. Arbeidsmigranter uten papirer må ha vært i landet i fem år og arbeidet åtte måneder de siste to årene, eller i 30 måneder de siste fem årene, for å få bli værende i landet. De må dessuten ha arbeidskontrakt.

Reglene innebærer ikke amnesti, men en permanent ordning for papirløse. Grensen skal imidlertid settes ved 30 000 slike oppholdstillatelser per år. Myndighetene regner med at det er rundt 350 000 papirløse i Frankrike i dag.

INTERNERER IKKE BARN François Hollande hevder at han har stanset interneringen av avviste asylsøkerfamilier med barn, noe Frankrike tidligere er dømt for i Den europeiske menneskerettsdomstolen.

Hans regjering har forkastet den tidligere høyreregjeringens planer om en obligatorisk kultur- og historietest for utlendinger og har endret straffeloven slik at man ikke lenger risikerer fengsel eller bøter for å hjelpe papirløse.

Men mange valgløfter gjenstår, blant annet løftene om å forbedre forholdene ved asylmottakene og å kutte behandlingstiden for asylsøknader til seks måneder. Gjennomsnittlig behandlingstid er nå 18 måneder. Det er en av årsakene til at bare en tredel av asylsøkerne får plass på asylsentrene og at mange havner på gata. ■

NØKKELTALL › GEORGIA

Folketall (millioner)	4,5
Nye flyktninger fra Georgia i 2012	512
Totalt antall flyktninger fra Georgia	13 805
Internt fordrevne	Inntil 280 000
Flyktninger i Georgia fra andre land	936
Frivillige tilbakevendinger til Georgia i 2012	-
Asylsøkere fra Georgia til Norge i 2012	109

Tall ved inngangen til 2013

NYTT HÅP OM VARIGE LØSNINGER

Etter mer enn 20 år på flukt i eget land har situasjonen for stadig flere internt fordrevne i Georgia blitt bedre, men fortsatt lever mange under vanskelige og uvisse kår. Etter valget høsten 2012 har en ny regjering tatt initiativer som gir håp om positive endringer i årene som kommer.

ULØSTE KONFLIKTER Georgia ble selvstendig fra Sovjetunionen i 1991. Like etter brøt det ut voldelig konflikt og masseflukt da de to regionene Sør-Ossetia og Abkhasia krevde uavhengighet fra Georgia. 250 000 ble internt fordrevet, og kun et fåtall av disse har hittil kunnet returnere til hjemmene sine. Bare en håndfull land, blant annet Russland, har anerkjent Sør-Ossetia og Abkhasia.

I 2008 ble 157 000 mennesker fordrevet i løpet av en kortvarig krig mellom Georgia og Russland over Sør-Ossetia. De fleste kunne dra hjem igjen etter noen måneder, men 22 000 lever fortsatt som internt fordrevne.

Tilbakevending har kun skjedd til Gali-distriktet i Abkhasia, som ble lagt i ruiner av krigshandlingene. Med mye egeninnsats og noe internasjonal, humanitær assistanse til gjenoppbygging, har om lag 60 000 personer trosset de vanskelige forholdene og vendt tilbake til Gali, hvor majoriteten er georgiere.

OMFATTENDE BOLIGPROGRAM I 2008 lanserte endelig myndighetene et omfattende, flerårig boligprogram for varige boløsninger til fordrevne som bodde i overfylte, nedslitte kollektivsentre med dårlige sanitærforhold. Programmet fikk økonomisk støtte fra det internasjonale samfunnet, og de neste tre årene mottok om lag 35 prosent av familiene i slike kollektivsentre hjelp til varig boløsning.

Privatisering av boliger ble ansett som en nøkkelstrategi i boligprogrammet, men iverksettelsen av hele programmet, herunder bygging, rehabilitering og tildeling av eierseksjoner på kollektivsentrene, stoppet nærmest opp i 2009.

Rett før valget høsten 2012 ble arbeidet tatt opp igjen, og deretter har det skjedd en utbygging i rekordfart. Hastverket har i flere tilfeller gått på bekostning av kvalitet. En hel del av de nye boligene er i dårlig byggeteknisk forfatning, mens andre holder god kvalitet.

Mange av de internt fordrevne har etter hvert fått gode boligløsninger. Andre opplever at boligene de har blitt tildelt, ligger på steder langt unna der de har oppholdt seg i årevis. Det er steder uten offentlige tjenester eller muligheter til inntektsgivende arbeid i nærheten.

Vilkårene for hvem som blir omfattet av boligprogrammet, har hele tiden vært uklart. Det samme gjelder når og hvordan den enkelte kan regne med å få hjelp.

NYE LOVENDE TAKTER Regjeringen som kom til makten ved valget i oktober 2012, har intensivert revideringen av Georgias lovgivning om internt fordrevnes rettigheter. Forandringen innebærer en gradvis dreining fra å støtte alle med status som internt fordrevne, til å prioritere personer som trenger det mest.

Det vurderes nå flere alternative boløsninger. Dessuten er det blitt fornyet oppmerksomhet om internt fordrevne som i løpet av årene har valgt å flytte fra kollektivsentrene og enten eier eller leier en privat bolig, men som fortsatt ikke har noen tilfredsstillende boligsituasjon.

Regjeringen har også tatt tak i flere av valgloftene. Sosialhjelpssatsene har økt, og helsestøtten er utvidet til å omfatte hele befolkningen.

Konfliktene om Sør-Ossetia og Abkhasia er imidlertid fortsatt uløste. Så lenge de vedvarer, vil det være vanskelig å komme fram til optimale, varige løsninger på bosituasjonen for alle Georgias internt fordrevne. ■

NØKKELTALL > HELLAS

Folketall (millioner)	11,3
Nye flyktninger fra Hellas i 2012	2
Totalt antall flyktninger fra Hellas	176
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Hellas fra andre land	38 283
Frivillige tilbakevendinger til Hellas i 2012	-
Asylsøkere fra Hellas til Norge i 2012	4

Tall ved inngangen til 2013

KAOS VED PORTEN TIL EUROPA

Etter at Den europeiske menneskerettsdomstolen i 2011 vedtok at forholdene for asylsøkere i Hellas er umenneskelige og uverdige, har verdenssamfunnet lagt økt press på myndighetene for å få på plass et fungerende asylsystem. Returer i henhold til Dublin-regelverket er satt på vent i de fleste land i Europa, og betydelig støtte, både økonomisk og på personellsiden, er gjort tilgjengelig for å hjelpe Hellas i gang med den store reformprosessen som landet står overfor. Et nytt asylsystem, som skal være uavhengig av politiet og i samsvar med landets internasjonale forpliktelser, er under oppbygging med assistanse fra European Asylum Support Office (EASO). Inntil dette kommer på plass, hersker kaos.

RUTINEMESSIG INTERNERING Amnesty International er en av mange organisasjoner som anklager myndighetene i Hellas for rutinemessig å låse inne tusener av flyktninger, inkludert mange barn, under forferdelige forhold. Interneringen kan vare opptil 18 måneder. I tillegg er det nærmest umulig å søke asyl. Utenfor et politihus i Petrous Ralli i Athen venter hundrevis av asylsøkere i flere døgn hver uke i håp om å bli en av de 20 utvalgte som får levere inn en asylsøknad lørdag morgen. Ofte må de gjenta øvelsen i månedsvis før de endelig får utdelt det rosa kortet som gir dem rett til å være i landet mens de venter på svar. Mange gir opp underveis. Sjansene for å få beskyttelse i Hellas er uansett svært små. I 2011 fikk bare to prosent innvilget asyl, ifølge Eurostat. I 2012 under én prosent. I EU var gjennomsnittet 26,5 prosent.

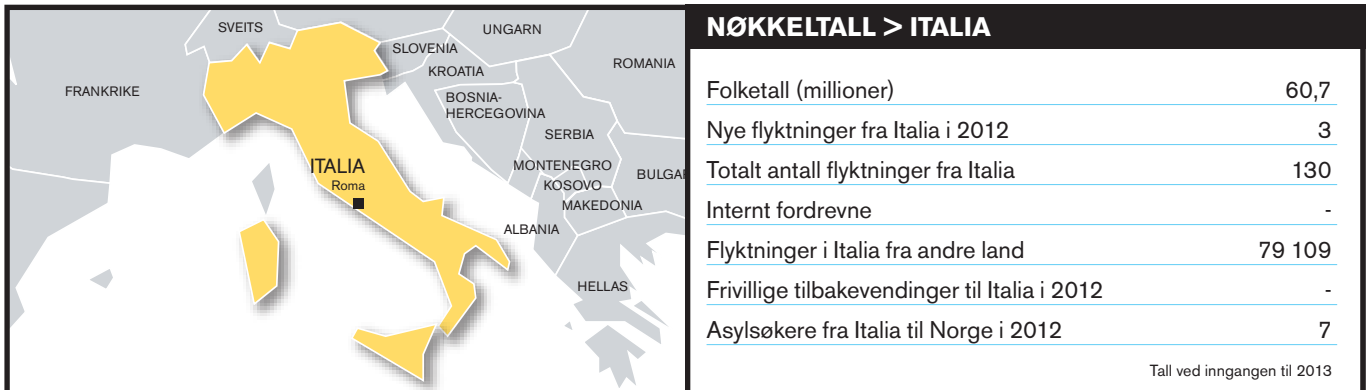
GRENSER UNDER PRESS Som en viktig inngangsport for asiatiske og afrikanske innvandrere som forsøker å komme seg til Europa, har Hellas i årevis opplevd et enormt press mot sine grenser. Store

ressurser brukes på å holde flyktningene ute. Sommeren 2012 bygget myndighetene og EUs grensepoliti, Frontex, et over ti kilometer langt gjerde langs den mest brukte grenseovergangen over land, ved elven Evros, mellom Hellas og Tyrkia. Fra høsten 2013 blir grensene mot Hellas ytterligere forsterket med det som blir kalt Europas elektroniske mur, Eurosur, som skal omfatte hele Schengens ytre grense.

ØKENDE RASISME Ingen vet i dag hvor mange som oppholder seg i Hellas uten papirer. De siste årene har denne vanskelige situasjonen utviklet seg til i en humanitær krise, samtidig som landet har sunket inn i en økonomisk depresjon. I kjølvannet av dette har det nynazistiske partiet Gylden Daggrø klatret på meningsmålingene. I frykt for å miste velgere har statsminister Antonis Samaras' konservative regjering brukt politiet svært aktivt. Mellom august 2012 og mars 2013 arresterte politiet 4967 personer for å oppholde seg ulovlig i landet.

Rasistisk motivert vold er et økende problem, og flere er drept. Gjerningsmennene blir sjelden straffet. Flyktningene tør ikke anmelde volden av frykt for å bli arrestert. Europarådets menneskerettighetskommissær uttalte i februar 2013 at den rasistiske volden er en trussel mot demokratiet i Hellas.

Greske myndigheter hevder roten til disse problemene er Dublin-II-avtalen. Men EU-landene er lite villige til å ta en større del av ansvaret for strømmen av asylsøkere som kommer til Europa. Når Dublin-II snart erstattes med Dublin-III, som en del av innføring av et felles asylsystem for hele EU, vil avtalen fremdeles plassere den største byrden på grensestater som Hellas, ved å slå fast at det er det første landet asylsøkerne kommer til, som har ansvaret for å behandle deres asylsøknader. ■

FÅR INTERNASJONAL KRITIKK

15 700 personer søkte asyl i Italia i 2012. Det er færre enn halvparten så mange som året før. Da kom 34 100 asylsøkere til landet, mange av dem med båt, på flukt fra urolighetene som oppsto som følge av opprør og regimeskifte i Nord-Afrika. 36,5 prosent av dem som fikk sin asylsøknad behandlet i Italia i 2012 fikk positivt svar, ifølge Eurostat. Gjennomsnittet for Europa var 26,5 prosent.

UNNTAKSTILSTAND Den plutselige økningen av flyktninger våren 2011, særlig fra Libya og Tunisia, førte til et enormt press på Italiens mottakssystem. Situasjonen ble til slutt så ille at italienske myndigheter erklærte unntakstilstand og opprettet kriseinnkvartering for flyktningene. To år senere, i slutten av februar 2013, erklærte myndighetene at unntakstilstanden var over og at omtrent 13 000 asylsøkere måtte forlate mottakssentrene, mange før deres søknad om asyl var behandlet. Dette fikk humanitære organisasjoner til å protestere. De mente asylsøkerne og deres familier ville ende opp som hjemløse. Protestene fikk myndighetene til å snu og kunnngjøre at de fleste likevel skulle få bli, men da hadde mange asylsøkere allerede reist fra sentrene.

Italienske myndigheter har erklært unntakstilstand som følge av plutselige tilstrømminger av flyktninger flere ganger de siste årene. Noen kritikere mener at denne praksisen frarøver flyktningene fundamentale rettigheter og er en unnskyldning for å la være å ta tak i de mer alvorlige og strukturelle problemene som preger asylsystemet.

«**SKAMMENS PALASS**» Høsten 2012 publiserte Europarådets menneskerettighetskommissær en svært kritisk rapport der italienske myndigheter beskyldes for å henvise flyktningene til et liv i sam-

funnets ytterkant, hvor de stadig oftere blir ofre for rasisme og diskriminering. Det såkalte «Skammens palass», en forlatt åtte etasjers universitetsbygning utenfor Roma hvor rundt 800 flyktninger bor under svært kummerlige forhold, fikk mye oppmerksomhet. Ifølge italiensk lov skal asylsøkerne både ha plass i et mottakssenter og bli forsørget. På grunn av kapasitetsmangel må mange likevel sove på en benk i parken, under en bro eller i okkuperte tomme boliger. All humanitær støtte er knyttet til en plass på sentrene. Etter at de har fått innvilget opphold og må flytte ut, får flyktningene absolutt ingen hjelp. Mens mange andre land gir dem bolig, jobb, språktrening og utdanning, forutsetter italienske myndigheter at de skal klare seg selv. Europarådets kommissær for menneskerettigheter mener mangelen på integrasjons tiltak har skapt et menneskerettighetsproblem i Italia.

OMSTRIDTE RETURER I februar 2012 fikk Italia en dom mot seg i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen, som slo fast at myndighetene brøt menneskerettighetene da de i 2009 returnerte en gruppe eritreere og somaliere til Libya uten at deres beskyttelsesbehov var utredet. Regjeringen har i ettertid uttalt at de har tatt dommen til følge. Detaljer som er kommet ut om en ny samarbeidsavtale med Libya, bekymrer imidlertid Amnesty og Det italienske flyktningrådet. I tillegg fortsetter myndighetene å returnere asylsøkere til Hellas, selv om både Europarådets menneskerettighetskommissær og FNs spesialrapportør for migranternes rettigheter har anmodet dem om å la være på grunn av de store manglene i Hellas asylsystem. ■

NØKKELTALL › KOSOVO

Folketall (millioner)	1,8
Nye flyktninger fra Kosovo i 2012*	-
Totalt antall flyktninger fra Kosovo*	0
Internt fordrevne	Om lag 18 000
Flyktninger i Kosovo fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Kosovo i 2012	-
Asylsøkere fra Kosovo til Norge i 2012	130

Tall ved inngangen til 2013
* Flyktningtall for Kosovo er inkludert i tallene for Serbia

PÅ TALEFOT MED SERBIA

17. februar 2013 feiret Kosovo at det var fem år siden landet erklærte sin uavhengighet. Ved femårsjubileet var den unge staten anerkjent av nesten hundre land, deriblant USA, de fleste EU-land og Norge. Landet Kosovo løsrev seg fra, Serbia, har imidlertid stått fast på at en anerkjennelse av Kosovo ikke kommer på tale, verken nå eller noen gang i fremtiden.

Serbias prinsipielle avvisning av å anerkjenne Kosovo har imidlertid ikke forhindret en oppmykning av forholdet mellom de to landene. I februar møttes landenes presidenter ansikt til ansikt for første gang, og det ble sett på som en viktig markering av at landene i større grad enn før er på talefot.

Tidligere har Kosovos og Serbias statsministre hatt flere møter som ledd i en dialog EU tok initiativet til i 2011. Dialogen har resultert i flere avtaler for å lette samarbeidet mellom de to landene. Det gjelder blant annet avtaler om tollkontroll og felles bemanning av grenseposter, godkjenning av eksamenspapirer og identitetsdokumenter og om representasjon av Kosovo på regionale møter.

VANSKELIGE SPØRSMÅL Situasjonen for den serbiske minoriteten i Kosovo har vært det vanskeligste punktet i forhandlingene mellom de to landene, og dette stridsspørsmålet har røtter tilbake til borgerkrigen på 1990-tallet. Borgerkrigen i det som da fortsatt het Jugoslavia, utviklet seg til en internasjonal konflikt da NATO i 1999 bombet serbiske mål for å stoppe overgrep mot kosovoalbanere.

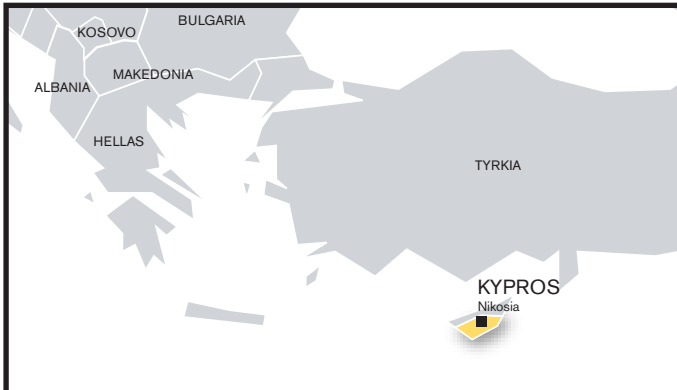
Krigen førte til at om lag en kvart million mennesker ble fordrevet fra sine hjem i Kosovo. Mange etniske serbere flyktet ut av Kosovo, og de fleste som ble igjen, bor i dag i rene, serbiske områder nord i Kosovo, ved grensen til Serbia.

PARALLELSAMFUNN Forholdet mellom de serbiske områdene og resten av Kosovo har i alle år vært svært spent, og ved en rekke anledninger har det vært voldelige sammenstøt mellom serbere og albanere. De serbiske områdene har utviklet en parallell samfunnsstruktur som er utenfor kosoviske myndigheters kontroll, med eget skolesystem, helsevesen, politi og rettsvesen. Penger til å drive disse institusjonene har kommet fra Serbia.

Forhandlingene mellom Serbia og Kosovo har lenge vært preget av store meningsforskjeller når det gjelder en framtidig løsning for kosovoserberne. I april 2013 klarte de to landene imidlertid å komme frem til en avtale som gir de serbiske områdene i Kosovo en viss grad av autonomi innenfor rammen av den kosoviske staten. Avtalen betraktes som et viktig bidrag til normalisering av forholdet mellom Kosovo og Serbia.

INTERNT FORDREVNE De store etniske og politiske motsetningene har gjort det vanskelig å vende hjem for dem som ble fordrevet i forbindelse med NATOs bombing i 1999. Bare noen få tusen har vendt tilbake til sine hjemsteder i Kosovo siden den gang. Manglende sikkerhet, begrenset bevegelsesfrihet, etnisk diskriminering og manglende arbeidsmuligheter er noen av forholdene som hindrer tilbakevending.

I 2012 ble det rapportert om en rekke angrep på etniske serbere som har vendt tilbake til sine hjem, og myndighetene i Kosovo har fått kritikk for ikke å gi de hjemvendte beskyttelse mot overgrep. ■

NØKKELTALL > KYPROS

Folketall (millioner)	1,1
Nye flyktninger fra Kypros i 2012	0
Totalt antall flyktninger fra Kypros	14
Internt fordrevne	Inntil 210 000
Flyktninger i Kypros fra andre land	6267
Frivillige tilbakevendinger til Kypros i 2012	-
Asylsøkere fra Kypros til Norge i 2012	-

Tall ved inngangen til 2013

INTERNERER ASYLSØKERE

Kypros tok imot 1630 asylsøkere i 2012. Det er en nedgang på åtte prosent fra året før, da det kom 1770. De fleste asylsøkerne kom fra Syria og Pakistan.

Til tross for at Kypros er en øy, kommer det sjelden båtflyktninger dit. Flyktninger og asylsøkere kommer oftest over fra den nordre delen av øya til den sørlige over «den grønne linjen», som er den FN-kontrollerte sonen som deler øystaten i to.

ET DELT LAND Kypros har vært delt siden 1974. Det skjedde etter at Tyrkia invaderte den nordlige delen som svar på et militærkupp på øya som var støttet av greske myndigheter. Konflikten mellom greske og tyrkiske kyprioter eskalerte etter frigjøringen fra britisk styre i 1960. I 1963 sendte FN inn fredsbevarende styrker som opprettet den grønne linjen. I løpet av krigen i 1974 ble hundretusener tvunget til å forlate hjemmene sine. Kypros er i dag det landet i Europa som har den høyeste andelen internt fordrevne i forhold til folketallet - 19 prosent, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Republikken Nord-Kypros ble opprettet i 1975, men er ikke anerkjent av andre enn Tyrkia.

Det har siden vært våpenhvile. Formelt ble hele øya medlem av EU i 2004, men år med forhandlinger om gjenforening har ikke ført fram.

VANSKELIGE TIDER På grunn av at den nordlige delen av øystaten er okkupert, har ikke kypriotiske myndigheter makt over politikken der. Implementeringen av EU-lovgivningen er derfor utsatt. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har dette hatt en negativ effekt på menneskerettighetssituasjonen.

På den andre siden av øya er situasjonen bedre, ifølge UNHCR. De fleste asylsøkere som kommer til Kypros, blir plassert i åpne

sentre og har gratis tilgang til offentlige tjenester, som helsehjelp og skolegang. De kan også få sosialstønning hvis de ikke er frivillig arbeidsløse. Etter seks måneder får asylsøkere som kommer til Kypros, anledning til å jobbe innenfor enkelte sektorer, blant annet innen landbruk.

Konjunkturedgangen på Kypros skjøt imidlertid fart utover i 2012. I midten av mars 2013 fikk landet innvilget kriselån fra EU og Det internasjonale pengefondet (IMF). Det er innført en rekke sparetiltak som har gått hardt utover asylsøkerne. UNHCR samarbeider derfor med myndighetene og utvider sin bistand for å forsikre seg om at asylsøkernes minimumsbehov blir dekket.

KRITIKK FRA AMNESTY Mot slutten av 2012 vedtok nasjonalforsamlingen endringer i den kypriotiske flyktninglovgivningen. Både Kypros' ombudsmann og FNs komité for barns rettigheter uttrykker bekymring for at loven ikke sikrer enslige mindreårige asylsøkere juridisk hjelp. Kypros fikk i tillegg sterk kritikk fra Amnesty i juni samme år på grunn av forholdene for asylsøkere i interneringssentrene. Organisasjonen hevder asylsøkere og irregulære innvandrere blir innestengt i månedsvis, noen i årevis, uten tilgang til helsehjelp eller muligheter til rettslig prøving av vedtaket. Til og med etter at høyesterett har krevd dem løslatt, har enkelte blitt holdt tilbake. Myndighetene har avvist påstandene som uberettigede. Men Amnesty har fått støtte fra landets ombudsmann. I februar 2013 åpnet et nytt interneringssenter i Menoyia som møter alle EUs krav til standard, ifølge myndighetene.

Ved valget i februar 2013 tok Nicos Anastasiades fra høyrepartiet Demokratisk samling over som president på Kypros. Innstramminger i asylopolitikken er ventet i tiden framover. ■

NØKKELTALL › NEDERLAND

Folketall (millioner)	16,7
Nye flyktninger fra Nederland i 2012	2
Totalt antall flyktninger fra Nederland	101
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Nederland fra andre land	85 018
Frivillige tilbakevendinger til Nederland i 2012	-
Asylsøkere fra Nederland til Norge i 2012	2

Tall ved inngangen til 2013

INNSTRAMMINGER OG AMNESTI

Regjeringsavtalen etter valget høsten 2012 mellom de liberale i De liberale partij (VVD) og sosialdemokratene i Partij van de Arbeid (PvdA) innebærer flere endringer for asylsøkere, papirløse og andre innvandrere i Nederland. Selv med høyrepopulistiske og innvandringsskeptiske Geert Wilders og hans parti Voor de Vrijheid (PVV) ute av bildet som støtteparti, klarte statsminister Mark Rutte (VVD) å få gjennom en rekke innstramminger i innvandrings- og asylpolitikken. Som kompensasjon fikk PvdAs leder Diederik Samson gjennom en av sine hjertesaker, amnesti for lengeværende asylbarn.

VIL STRAFFE PAPIRLØSE Asylbarnas amnesti ble møtt med jubel blant VluchtelingenWerk og andre interesseorganisasjoner for flyktninger i Nederland. Men VluchtelingenWerk var bekymret over forslaget om å gjøre det straffbart å oppholde seg ulovlig i landet. Organisasjonen mente det vil føre til unødig stigmatisering og kriminalisering av utlendinger. Dette forslaget møtte også stor motstand hos opposisjonspartiene, og det kan derfor bli vanskelig å få lovendringen gjennomført. Regjeringskoalisjonen har ikke flertall i nasjonalforsamlingens lavere kammer.

I tillegg til at det kan bli straffbart å bli værende i Nederland etter avslag på asylsøknaden, kan det bli vanskeligere å få familie-gjenforening og nederlandsk statsborgerskap. Regjeringen vil heve aldersgrensen for å få familie-gjenforening til 24 år og sette som krav at en har økonomi til å forsørge partner og barn.

BARNEHJEM I KABUL Når det gjelder enslige mindreårige asylsøkere, ønsker regjeringen at de så raskt som mulig etter avslag på asylsøknaden, skal gjenforenes med sin familie. Der det ikke er mulig, skal barna sendes tilbake til mottakssentre i hjemlandet.

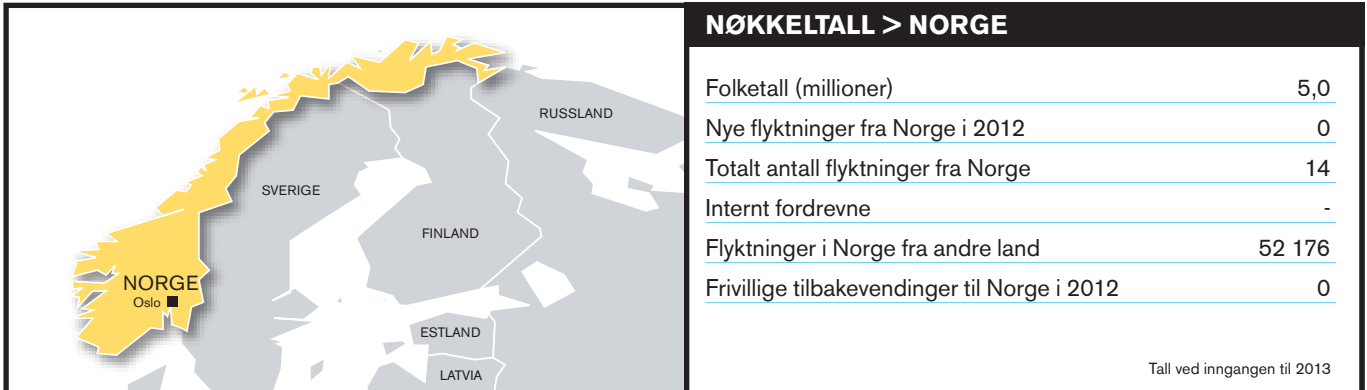
Nederland har sammen med Norge, Sverige og Storbritannia planer om å bygge barnehjem for enslige mindreårige flyktninger i Kabul. Planene er en del av et EU-prosjekt, men vil ifølge kritikerne bryte med menneskerettighetene hvis de blir gjennomført.

Behandlingen av asylsøknader skal i tillegg strømlinjeformes, og behandlingstiden skal kuttes ned. Dessuten skal asylsøkernes ankenemligheter begrenses. Arbeidsgivere som ansetter personer uten oppholdstillatelse, eller huseiere som leier ut rom til dem, skal det slås hardt ned på. Men det skal ellers ikke være straffbart å hjelpe papirløse.

BURKAFORBUD Ansiktstildekkende bekleddning, som burka og niqab, kan bli forbudt i undervisning, omsorg og offentlig transport. Regjeringen vil i tillegg ta sosialhjelpen fra de som bruker niqab eller burka.

Dessuten foreslår regjeringen å la utlendinger vente sju år før de kan stemme ved lokalvalg, søke statsborgerskap eller sosialhjelp. Å beherske nederlandsk blir et krav for å motta ytelser. Dette vil gjelde innvandrere og flyktninger fra tredjeland, så vel som EU-borgere og nederlendere. Nederlandskkursene må en betale selv, også asylsøkerne, men de kan få et rimelig lån fra staten, som de slipper å betale tilbake dersom de består eksamen.

ASYLBARN Amnestiet for asylbarn er beregnet på barn av avviste asylsøkere og på enslige mindreårige asylsøkere som har bodd i Nederland minst fem år før 18-årsdagen. Også barn som er født i Nederland etter at foreldrene har fått avslag på asylsøknaden sin, vil bli omfattet av ordningen. Den vil i første omgang gjelde rundt 800 barn og familiene deres. ■

KAMP OM ASYLBARNA

Lørdag 12. januar 2013 gikk flere tusen mennesker i fakkeltog i byer og bygder over hele Norge. Alle kjempet for samme sak: En ny forskrift som krever at FNs barnekonvensjon og hensynet til barns beste skal gå foran innvandringspolitiske hensyn, og at de flere hundre lengeværende barna i Norge, som har fått beskjed om at de skal sendes ut av landet, skal få sakene sine behandlet på nytt etter disse nye retningslinjene.

Ifølge Utlendingsdirektoratet (UDI) kom det 9785 asylsøkere til Norge i 2012. Det er en økning på åtte prosent fra 2011. Tallet på asylsøkere er likevel bortimot halvert, dersom man tar utgangspunkt i 2009, da det kom 17 226 asylsøkere til Norge. Nedgangen skyldes trolig en rekke innstramminger i asylopolitikken siden 2008.

ØKT MOTSTAND I hele 2012 var den offentlige debatten i Norge preget av en voksende motstand mot behandlingen av de såkalte asylbarna. Da Stortinget behandlet den lenge varslede stortingsmeldingen «Barn på flukt», ble det likevel ikke gjort noen endringer i lovverket. Flertallet mente at gjeldende regelverk er godt nok, men at det er behov for å sende et signal til Utlendingsnemnda (UNE) om at dagens regelverk i enkelte tilfeller blir tolket for strengt av forvaltningen. Regjeringspartiene understreket likevel at de ikke vil tillate en praksis som fører til at voksne finner det formålstjenlig å skyve barn foran seg for å få opphold i Norge. Kritikerne mente imidlertid at signalene har liten verdi uten nærmere presisering.

VIKTIG DOM Håpet var derfor at Høyesterett skulle komme med denne presiseringen i en prinsipielt viktig sak senere på året. Men da Høyesterett rett før jul 2012 avsa sin dom, fikk UNE støtte i at de hadde praktisert regelverket riktig, da de vedtok å sende asyl-

barna Verona Delic og Mahdi Shabazi ut av Norge. Rettens flertall mente at barn av asylsøkere i Norge ikke har noen selvstendig rett til opphold når foreldre har valgt å bli i landet uten lovlig grunnlag. Dermed brøt debatten ut igjen, en debatt som også splitter Arbeiderpartiet.

Dommen kan få konsekvenser for de andre lengeværende barna. Ved årsskiftet var det, ifølge Aftenposten, 619 asylbarn med endelig avslag som hadde bodd mer enn tre år i Norge.

DE ANDRE Norges behandling av enslige mindreårige asylsøkere ble også tema i samfunnsdebatten i 2012. Det skjedde særlig etter at Margreth Olin høsten 2012 lanserte dokumentarfilmen «De andre». I filmen setter Olin søkelyset på hvordan en lovendring fra 2009 rammer barn i en allerede utsatt posisjon. «Midlertidig tidsbegrenset opphold» kalles denne ordningen. Den innebærer at barn mellom 15 og 18 år som har fått avslag på asylsøknaden sin, og der norske myndigheter ikke har klart å spore opp omsorgspersoner i hjemlandet, får et botilbud til de blir myndige. Den dagen de fyller 18 år, må de imidlertid reise hjem.

INTERNASJONAL KRITIKK Også fra internasjonalt hold kom det kritikk mot Norges asylopolitikk i 2012.

I desember fikk den norske stat en dom mot seg i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen, som slo fast at Norge bryter menneskerettighetene hvis det pakistanske søskenparet Abbas og Fozia Butt deporteres. Domstolen mener at søsknene har fått så sterke bånd til Norge at de har rett til å bli i landet.

Norges returavtale med det autoritære etiopiske regimet som ble underskrevet 26. januar i 2012, vekket bekymring både hos FN og hos asylsøkerorganisasjoner i Norge. ■

NØKKELTALL › RUSSSLAND

Folketall (millioner)	143,0
Nye flyktninger fra Russland i 2012	4164
Totalt antall flyktninger fra Russland	125 723
Internt fordrevne	Minst 29 000
Flyktninger i Russland fra andre land	4022
Frivillige tilbakevendinger til Russland i 2012	-
Asylsøkere fra Russland til Norge i 2012	370

Tall ved inngangen til 2013

HØYT KONFLIKTNIVÅ I KAVKASUS

Konflikt mellom russiske myndigheter og islamistiske opprørere preger situasjonen i de russiske republikkene i Nord-Kaukasus. Opprørere krever en egen stat basert på islamsk lov, gjennomfører nesten daglig voldelige aksjoner. I 2012 krevde volden mer enn 700 menneskeliv, og internasjonale observatører har betegnet dette som den mest dødbringende konflikten i Europa i dag.

Selv om opprøret domineres av islamister, handler det om mer enn religion. Bak uroen ligger også etniske motsetninger og gamle konflikter om økonomisk og politisk makt og strid om landområder.

Russiske myndigheter fører en nådeløs kamp mot opprørerne og har fått internasjonal kritikk for midlene som er tatt i bruk. I januar 2013 anklaget Europarådet Russland for å ha torturert fanger i de russiske republikkene Tsjetsjenia, Dagestan og Nord-Ossetia.

SMITTEEFFEKT FRA TSJETSJENIA Dagens uro i Nord-Kaukasus har nær sammenheng med krigene som utspant seg i Tsjetsjenia på 1990- og 2000-tallet. Etter Sovjetunionens sammenbrudd krevde separatister i Tsjetsjenia en egen stat, og det førte til kriger og konflikter der mer enn 800 000 mennesker ble fordrevet fra sine hjem.

Opprøret i Tsjetsjenia ble i årenes løp i økende grad dominert av ekstreme islamister, og konflikten bidro til rekruttering av islamistiske opprørere også i naborepublikkene.

Russiske myndigheter har erklært at konflikten i Tsjetsjenia er over, og de fleste fordrevne har vendt hjem. Mye er gjort for å hjelpe dem tilbake til et normalt liv, men fortsatt lever mange i en situasjon preget av manglende sikkerhet, utilfredsstillende boforhold og arbeidsledighet.

KONFLIKT MED GEORGIA Konflikt preger også forholdet mellom Georgia og Russland. Etter en kort krig mellom de to landene i

2008, fikk Russland de facto kontroll over de georgiske utbryterregionene Sør-Ossetia og Abkhasia. Georgiske myndigheter betrakter den russiske militære tilstedeværelsen som en okkupasjon, og forholdet mellom de to landene har siden vært iskaldt.

Seierherrene ved valget i Georgia i oktober 2012 har imidlertid sagt at de vil normalisere forholdet til Russland. Kort tid etter valget var det diplomatiske samtaler på toppnivå mellom de to landene for første gang siden krigen i 2008.

Uro i Sør-Ossetia og Abkhasia gjennom mange år har ført til at mange mennesker har flyktet til Russland. Russiske myndigheter har ikke gjort nok for disse flyktningene, fastslo Europarådet i en rapport i desember 2012. Rapporten påpekte blant annet at dårlige boforhold er et stort problem.

ASYLSØKERE TIL EUROPA Urolighetene i Nord-Kaukasus har ført til at mange mennesker har flyktet og søkt asyl i andre land. Dette har resultert i at Russland de siste årene har vært et av de viktigste opprinnelseslandene for asylsøkere til Europa.

Russland er selv et mål for flyktninger fra andre deler av verden, og noen dem har funnet veien til de urolige områdene i Nord-Kaukasus. Det gjelder blant annet mer enn tusen syriske tsjerkessere, som har flyktet fra borgerkrigen i Syria og i 2012 fikk opphold i den russiske republikken Kabardino-Balkaria, der flertallet av befolkningen er tsjerkessere.

De syriske tsjerkesserne er etterkommere etter mennesker som flyktet fra Kaukasus da Russland erobret området på 1800-tallet. Derfor mener representanter for tsjerkesserne at russiske myndigheter har et spesielt ansvar for disse flyktningene. Russernes holdning har imidlertid vært at tsjerkesserne ikke får noen annen behandling enn andre flyktninger. ■

NØKKELTALL › SERBIA

Folketall (millioner)	7,3
Nye flyktninger fra Serbia i 2012	1184
Totalt antall flyktninger fra Serbia*	174 310
Internt fordrevne	Om lag 225 000
Flyktninger i Serbia fra andre land	66 702
Frivillige tilbakevendinger til Serbia i 2012	120
Asylsøkere fra Serbia til Norge i 2012	116

Tall ved inngangen til 2013
* Tallet inkluderer Kosovo

FORTSATT VANSKELIG FOR FORDREVNE

Etter valget i Serbia i mai 2012 har det kommet forgang i dialogen mellom Serbia og Kosovo. Det har overrasket mange, fordi valget førte til at statsministertaburetten ble overtatt av Ivica Dacic, som på 1990-tallet hadde jobben som talsperson for Serbias sterke mann, Slobodan Milosevic. Det var Milosevic som var ansvarlig for overgrepene mot kosovoalbanere som førte til at NATO grep inn og bombet serbiske mål i 1999.

Dacic har imidlertid forsikret om at den nasjonalistiske politikken fra 1990-tallet er et tilbakelagt kapittel, og etter at han ble statsminister har det vært en rekke møter på statsministernivå mellom Serbia og Kosovo.

GJENOMBRUDD I februar 2013 møttes presidentene i Serbia og Kosovo for første gang siden Kosovo i 2008 erklærte sin uavhengighet fra Serbia. Møtet var et symbolsk uttrykk for at det skjer en oppmykning i forholdet mellom landene, selv om Serbia ikke anerkjenner Kosovo som selvstendig stat.

Etter at EU tok initiativ til en dialog mellom de to landene i 2011, har de undertegnet en rekke avtaler om praktisk samarbeid, blant annet om toll og felles grensekontroll. Spørsmål knyttet til den serbiske minoriteten i Kosovo har vært den hardeste nøtten i forhandlingene, men i april 2013 klarte de to landene å komme til enighet om en avtale også på dette området. EU ga Serbia status som kandidatland i mars 2012, og den serbiske regjeringen har fått klar beskjed om at mulighetene for EU-medlemskap avhenger av en normalisering av forholdet til Kosovo. Ifølge EU representerer avtalen som ble inngått i april 2013, et gjennombrudd i arbeidet for en slik normalisering.

FORTSATT MANGE FORDREVNE Krigen i 1999 førte til at om lag en kvart million mennesker ble drevet på flukt. De fleste var serbere

og romfolk som flyktet fra Kosovo. 13 år senere har bare et fåtall kunnet vende tilbake til sine hjemsteder. Ved inngangen til 2012 var det fortsatt flere hundre tusen internt fordrevne i Serbia.

Mange av de fordrevne lever under vanskelige forhold og bor i dårlige, midlertidige boliger. Arbeidsledigheten er høy, og en stor andel lever under fattigdomsgrensen. En undersøkelse viser at mange av de mest sårbare er enslige, kvinnelige forsørgere.

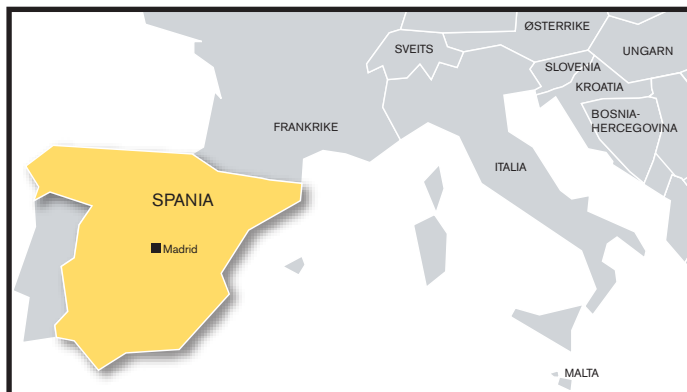
Fordrevne romfolk er i en spesielt vanskelig situasjon. Fordommer og diskriminering gjør blant annet at de har problemer med å skaffe seg identifikasjonspapirer, noe som begrenser deres tilgang til utdanning, arbeid og sosiale ytelser.

MANGE ASYLSØKERE TIL EUROPA I desember 2009 innførte EU visumfrihet for serbiske borgere. Det betyr at de fritt kan reise til de 26 europeiske landene som er tilknyttet Schengen-avtalen om avskaffelse av grensekontroll i Europa.

Innføringen av visumfrihet førte til en kraftig økning i tallet på asylsøkere fra Serbia, og de har vært blant de største asylsøkergruppene i Europa de siste årene. De fleste asylsøkerne fra Serbia er romfolk.

Størst har pågangen vært i Tyskland. Der utgjorde personer fra Serbia den klart største asylsøkergruppen i 2012, langt foran asylsøkere fra krigsherjede land som Afghanistan og Syria.

Etter press fra EU har Serbia gjennomført flere tiltak for å få ned tallet på folk som reiser ut for å søke asyl. Det har hatt begrenset effekt, og politikere i flere EU-land har tatt til orde for å gjeninnføre visumplikten. Uavhengige observatører har imidlertid advart om at dette vil kunne skade arbeidet med tilnærming mellom EU og Serbia og svekke serbernes oppslutning om et framtidig EU-medlemskap. ■

NØKKELTALL › SPANIA

Folketall (millioner)	46,2
Nye flyktninger fra Spania i 2012	7
Totalt antall flyktninger fra Spania	141
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Spania fra andre land	7300
Frivillige tilbakevendinger til Spania i 2012	-
Asylsøkere fra Spania til Norge i 2012	3

Tall ved inngangen til 2013

FÆRRE ASYLSØKERE

Spania mottar et relativt lavt antall asylsøkere sammenlignet med andre EU-land. I 2012 kom 2580 asylsøkere til Spania. Det er en nedgang på 24 prosent fra 2011, da tallet var 3410. Høyeste antall asylsøkere de siste årene ble registrert i 2001, da 9490 personer ba om beskyttelse.

PRESS PÅ GRENSENE Som en av inngangsportene til EU opplever Spania likevel et stort press på grensene sine. Ifølge spansk politi kom 39 180 migranter til Spania sjøveien i 2006, de fleste til Kanariøyene. Men siden den gang har antallet sunket betraktelig. I 2012 var tallet nede i 3798.

EUs grensepolitikk, Frontex, som hjelper Spania med grensekontrollen, uttalte i sin årsrapport i april 2012 at nedgangen i antall migranter hovedsakelig skyldes Spanias samarbeidsavtaler om immigrasjonskontroll og retur med land i Vest-Afrika. Skulle disse avtalene av en eller annen grunn bli brutt, vil irregulær migrasjon på grunn av arbeidsledighet og fattigdom tilta, til tross for økende sjøpatruljering langs kysten utenfor Vest-Afrika.

OMSTRIDTE AVTALER Men avtalene er omstridte. I september 2012 ble det mye medieoppmerksomhet da om lag 80 afrikanske migranter ble fjernet med makt fra den spanske holmen Isla de Tierra utenfor kysten av Marokko i en felles politiaksjon mellom de to landene. Mens to kvinner og åtte barn ble fraktet til det spanske fastlandet, ble resten overlatt til marokkanske myndigheter. Dette fikk menneskerettighetsorganisasjoner til å reagere. De hevdet blant annet at migrantenes beskyttelsesbehov ikke var vurdert, og de kritiserte spanske myndigheter for å overlate migrantene til et land som ikke garanterer for deres menneskerettigheter. I mars 2013 ga Leger uten grenser ut en rapport hvor de dokumenterte

omfattende kriminell og institusjonell vold mot papirløse migranter strandet i Marokko.

ROS OG RIS Asylsøkere i Spania blir generelt behandlet på en human måte. Myndighetene har inngått en avtale med Røde Kors, som er på plass når båtflyktninger oppdages. For dette fikk landet ros i en rapport fra EUs byrå for fundamentale rettigheter (FRA) i mars 2013. I tillegg involveres FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i behandlingen av alle asylsøknader. Dette er et krav nedfelt i loven. I ventetiden bor asylsøkerne i åpne sentre hvor de får tilgang til sosial støtte og helsetjenester som dekker elementære behov. Asylsentrene på det spanske fastlandet har et belegg på rundt 80 prosent. Men myndighetene har fått mye kritikk for behandlingen av asylsøkere i de spanske enklavene Ceuta og Melilla i Marokko, hvor sentrene er overbefolkede og behandlingen av asylsøknader tar uforholdmessig lang tid.

BILLIG ARBEIDSKRAFT Hvis behandlingen av asylsøknaden tar lenger tid enn seks måneder, får asylsøkere i Spania midlertidig arbeidstillatelse. Særlig har byggebransjen i tidligere oppgangstider tjent mye på god tilgang på billig arbeidskraft. Men finanskrisen har rammet landet hardt. I mars 2013 nådde arbeidsledigheten 26 prosent. Flere hundre tusen mennesker er kastet ut av boligene sine fordi de ikke har vært i stand til å betjene lånene sine.

Innvandrerne rammes hardest av nedgangstidene. Som en tilleggsbelastning blir de ofte gjort til syndebukker for den økende nøden. Graden av fiendtlige holdninger som kommer til uttrykk i den offentlige debatten bekymrer FNs spesialrapportør på rasisme, fremmedfrykt og diskriminering, som besøkte landet i januar 2013. ■

OMSTRIDTE RETURER

Ettervirkningene av den arabiske våren satte også i 2012 sitt preg på asylstatistikken i Storbritannia. Fra 2011 til 2012 økte antall asylsøkere fra Syria med 160 prosent. Tallmessig utgjorde imidlertid pakistanerne med 4800 den største gruppen av de 27 400 asylsøkerne som kom til landet i 2012. Storbritannia mottok også mange asylsøkere fra Iran, Sri Lanka, India, Bangladesh og Afghanistan.

Det siste året har myndighetene fortsatt å tvangsreturnere tamiler etter asylavslag, til tross for sterk kritikk fra menneskerettighetsorganisasjoner. Håndteringen av asylsøkerbarn er også omstridt.

LAVE ASYLTALL Antall asylsøkere til Storbritannia økte med seks prosent fra 2011 til 2012. Sammenliknet med toppåret i 2002, da det kom 110 000 asylsøkere, var tallene for 2012 likevel relativt lave. Nedgangen det siste tiåret skyldes en rekke innstramminger i den britiske asylpolitikken, blant annet samarbeid med Frankrike og Belgia om innvandringskontroll.

Opptrappingen av volden i Syria gjorde at britiske myndigheter i november 2012 bestemte at det skulle bli lettere for syrere som er i Storbritannia å få forlenget eller endret sine visum, slik at de ikke blir tvunget til å returnere til et land i krig. De nye visumreglene er midlertidige og skulle først være frem til 15. mars 2013, men ble så forlenget for enda et år.

TVINGER TAMILER HJEM Storbritannia fortsatte gjennom hele 2012 under sterk kritikk å tvangsreturnere tamiler som har fått avslag på sin asylsøknad. Denne praksisen ble gjenopptatt i juni 2011 etter et opphold på rundt to år. Til tross for at Human Rights Watch og flere andre menneskerettighetsorganisasjoner har lagt frem om-

fattende medisinske bevis på at hjemsendte tamiler blir torturert av sikkerhetstjenestene i Colombo, insisterer de britiske utlendingsmyndighetene på at deportasjonene er trygge.

ASYLBARN I INTERNERINGSSENTRE De britiske myndighetene har gjennom flere år og skiftende regjeringer fått mye kritikk for å plassere asylsøkerbarn i interneringssentre. Høsten 2012 annonserte imidlertid visestatsminister Nick Clegg i den konservative og liberalistiske koalisjonsregjeringen, ifølge avisa The Guardian, at de har sluttet med dette. Myndighetenes egen statistikk kaster derimot tvil over påstanden. Ifølge innenriksdepartementet ble 61 barn internert i siste kvartal 2012. Dette er 16 flere enn i samme periode året før. Clegg forsvarer seg med at disse tallene gjelder kortere internering av familier med barn som skal utvises fra landet, eller asylsøkere som blir avvist ved grensen. Dagens praksis er ifølge Clegg dessuten «milevis fra den måten det ble gjort på under Labour-regjeringen, hvor familier ble låst inne i fengselslignende omgivelser i ukevis.»

EKSTREM FATTIGDOM I januar 2013 avdekket en undersøkelse gjennomført av nasjonalforsamlingen med assistanse fra the Children's Society, at tusenvis av barn og familier som har søkt asyl i Storbritannia, har havnet i ekstrem fattigdom på grunn av lave økonomiske støtteordninger. I mange tilfeller er familier blitt hjemløse og avhengige, av veldedighet for å overleve. Risikoen for å bli hjemløs viste seg å være størst de tre første månedene etter at flyktningene fikk innvilget asyl. ■

NØKKELTALL › SVERIGE

Folketall (millioner)	9,4
Nye flyktninger fra Sverige i 2012	1
Totalt antall flyktninger fra Sverige	39
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sverige fra andre land	110 886
Frivillige tilbakevendinger til Sverige i 2012	-
Asylsøkere fra Sverige til Norge i 2012	2

Tall ved inngangen til 2013

STOR ØKNING AV ASYLSØKERE

Tallet på asylsøkere i Sverige økte i 2012 med 48 prosent, fra 29 648 til 43 887, ifølge Migrationsverket. Dette skal være det nest høyeste antall flyktninger som noensinne har kommet til Sverige siden rekordåret 1992, da det kom 84 018. Sverige var i 2012 den tredje største mottakeren av asylsøkere i Europa, bak Tyskland og Frankrike. 34 prosent av de som søkte asyl i Sverige, fikk opphold etter første gangs behandling. De fleste asylsøkerne kom fra Syria, Somalia eller Afghanistan.

OPPHOLD TIL ALLE SYRERE Antall asylsøkere fra Syria økte først og fremst i andre halvdel av 2012. Dette kan ha sammenheng både med en eskalering av volden i det borgerkrigsherjede landet og med Migrationsverkets beslutning i juni om å gi alle syrere permanent eller treårig oppholdstillatelse. Totalt 7814 syrere søkte asyl i Sverige i fjor. Dermed stadfestet Sverige sin rolle som en av hoveddestinasjonene for syriske flyktninger i Europa.

Når det gjelder kvoteflyktninger, tok Sverige imot 1700. Ingen andre EU-land tok imot så mange. Sverige var også det landet i Europa som mottok flest enslige mindreårige asylsøkere i 2012. Nærmere 3600 barn kom til Sverige for å søke asyl uten foreldrene eller andre omsorgspersoner. Dette er en økning på 35 prosent sammenlignet med 2011.

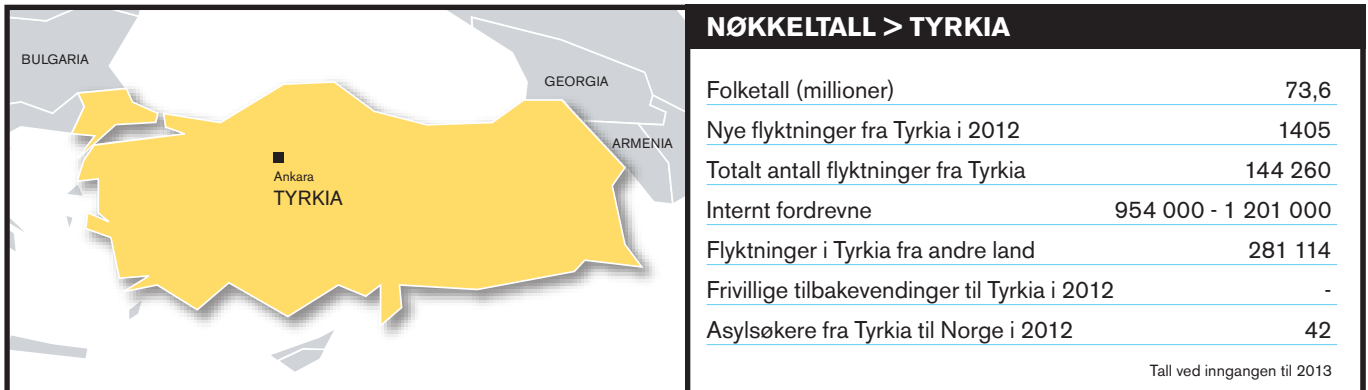
PRESSET MOTTAKSAPPARAT Den store økningen i tallet på asylsøkere i 2012 satte mottaksapparatet under stort press. Antall leiligheter Migrationsverket selv disponerte, var ikke tilstrekkelig, og myndighetene måtte inngå avtaler med private utleiery. Mange asylsøkere ble bosatt på campingplasser, ofte til priser langt over det som er vanlig på leiemarkedet i Sverige. Samtidig satt rundt 6000 asylsøkere med innvilget oppholdstillatelse på overtid i asylmottakene mens de ventet på å bli bosatt i kommunene.

Med så stor tilstrømming av asylsøkere satte asyl- og flyktningepolitikken naturlig nok sitt preg på samfunnsdebatten. I tillegg til integrering av de som får oppholdstillatelse, var blant annet behandlingen av de papirløse, de som etter asyrlavslag likevel blir værende i landet, et tema som fylte avisspaltene. Sveriges borgerlige koalisjonsregjering inngikk i 2012 en avtale med Miljøpartiet om å gi papirløse mindreårige rett til både skolegang og helsetjenester. Dette er noe frivillige organisasjoner har kjempet for i årevis, men de er ikke fornøyde med at regjeringen vil begrense helsetjenestene for papirløse over 18 år til akutt hjelp og svangerskaps- og fødselshjelp.

De nye reglene trer i kraft 1. juli 2013. Våren 2013 trappet det svenske politiet opp jakten på papirløse gjennom ID-sjekk på t-banestasjoner. Metodene vekket sterke reaksjoner, og politiet ble beskyldt for å velge ut personer etter utseende og hudfarge.

RETURNERER HOMOFILE TIL UGANDA Myndighetenes behandling av homofile asylsøkere skapte også strid i Sverige. Det gjaldt særlig utsendelsen av homofile asylsøkere til Uganda hvor de, ifølge Amnesty, risikerer både fengsling og tortur. Kritikerne kalte praksisen et lotteri, en karakteristikk som ble illustrert ved vielsen av det ugandiske paret Jimmy Sserwadda og Lawrence Kala i St. Lucas kirke 26. januar 2013. Vielsen ble rikskjent ettersom Lawrence Kala venter på å bli utvist til parets tidligere hjemland, mens Jimmy Sserwadda har fått opphold.

Myndighetenes avvisning av en felles asylsøknad fra de 24 tokene som jobbet for de svenske styrkene i Afghanistan, har også satt sinnene i kok. ■

HÅP OM LØSNING PÅ GAMMEL KONFLIKT

Borgerkrigen i Syria har ført til en strøm av flyktninger over grensen til Tyrkia. I mars 2013 var antallet syriske flyktninger i landet kommet opp i mer enn en kvart million, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Flertallet av flyktningene bodde i leirer drevet av tyrkiske myndigheter.

Tyrkisk støtte til opprørerne i Syria har bidratt til en svært spent situasjon mellom de to landene, og ved flere anledninger har syriske styrker skutt over grensen til Tyrkia. I 2012 ble både tyrkiske sivile og syriske flyktninger i Tyrkia drept i forbindelse med slike grensekrenkninger.

TRANSITTILAND FOR ASYLSØKERE Samtidig som hundretusener syriske flyktninger har søkt trygghet i Tyrkia, er landet en viktig mellomstasjon for mennesker på vei til ulike land i Europa for å søke asyl. Mange har funnet veien over elva Evros på grensen mellom Tyrkia og Hellas. Dermed har de kommet inn i Schengen-området, som omfatter 26 land i Europa uten passkontroll ved grensene.

Schengen-landene har sett med bekymring på Tyrkias rolle som transittland for asylsøkere og har gitt Hellas hjelp til å skjerpe overvåkingen av grensen. Hellas har også bygd et gjerde nær elva Evros for å stanse trafikken over grensen.

Grensegjerdet og den skjerpede overvåkingen har ført til at mennesker på flukt har sett seg nødt til å velge andre og farlige veier inn i Europa. Mange har mistet livet i skipsforlis utenfor kysten av Tyrkia, idet de har forsøkt å ta seg over Egeerhavet i overfylte og dårlig utrustede båter. Syrere, irakere og palestinere var blant de omkomne i slike forlis i 2012 og i begynnelsen av 2013.

KONFLIKT MED KURDISKE OPPRØRERE Siden 1980-tallet har det vært en væpnet konflikt i Tyrkia mellom den tyrkiske hæren og den

den kurdiske opprørsbevegelsen PKK. Konflikten var særlig brutal på 1990-tallet, da tyrkiske myndigheter systematisk ødela hele landsbyer der PKK kunne tenkes å ha støtte. Rasingen av kurdiske landsbyer og kamper mellom opprørere og hæren førte til at mellom 950 000 og 1,2 millioner mennesker ble fordrevet fra sine hjem.

En våpenhvileavtale i 1999 dempet konflikten, men siden 2004 har det jevnlig vært væpnede sammenstøt mellom hæren og PKK. I 2012 tilspisset situasjonen seg, og et stort antall sivile måtte flykte som følge av de alvorligste trefningene siden 1990-tallet.

Et håp om fred ble tent i mars 2013, da den fengslede PKK-lederen Abdullah Öcalan oppfordret til stans i de væpnede aksjonene mot den tyrkiske staten. Oppfordringen kom etter at Öcalan hadde deltatt i forhandlinger med henblikk på å finne en løsning på den nesten 30 år gamle konflikten.

INTERNT FORDREVNE Selv om sikkerhetssituasjonen har bedret seg siden 1990-tallet, har bare om lag en femdel av de internt fordrevne vendt tilbake til sine hjemsteder. Fortsatte væpnede sammenstøt, tilstedeværelse av tyrkisk militær, manglende offentlige tjenester og opp mot en million landminer som gjør det umulig å drive landbruk, er blant årsakene til at ikke flere fordrevne har vendt hjem.

Tyrkia har fått kritikk for utilstrekkelig innsats for de internt fordrevne. Men de siste årene har myndighetene arbeidet med å få på plass en nasjonal strategi for å bedre situasjonen for mennesker på flukt. Flertallet av de fordrevne er kurdere, og en stor andel bor under kummerlige forhold i utkanten av byer i de konflikthverjede områdene sørøst i landet. Deres livssituasjon er i stor grad preget av fattigdom, arbeidsledighet og manglende tilgang på utdanning og helsetjenester. ■

NØKKELTALL › TYSKLAND

Folketall (millioner)	81,8
Nye flyktninger fra Tyskland i 2012	7
Totalt antall flyktninger fra Tyskland	207
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Tyskland fra andre land	675 297
Frivillige tilbakevendinger til Tyskland i 2012	-
Asylsøkere fra Tyskland til Norge i 2012	2

Tall ved inngangen til 2013

ØKT TILSTRØMMING FRA BALKAN

I 2012 var Tyskland for første gang siden 2001 det landet i Europa som tok imot flest asylsøkere. 64 500 asylsøknader ble registrert. Dette er 41 prosent flere enn i 2011, og det femte året på rad med økning i asylsøknadene. 2012-tallene er likevel mye lavere enn på begynnelsen av 1990-tallet, da Tyskland mottok rundt 100 000 asylsøkere i året.

MANGE FRA BALKAN I gjennomsnitt er hver fjerde asylsøker fra tidligere Jugoslavia. Asylsøknadene fra Serbia økte fra 6000 i 2011 til 10 400 i 2012. Mens antallet søknader fra Bosnia-Hercegovina gikk opp fra 300 til 2000 og fra Makedonia fra 1100 til 4500.

En stor del av disse asylsøkerne er romfolk. Mens myndighetene mener de kommer av økonomiske grunner, og avviser de fleste, fastholder menneskerettighetsgrupper at mange er utsatt for rasisme og diskriminering i hjemlandene.

Pågangen av asylsøkere fra Balkan har fått innenriksminister Hans-Peter Friedrich til å innføre en hurtigprosedyre for disse asylsøkerne. Han har også tatt til orde for at EU gjeninnfører visumkrav for personer fra disse landene.

Serbia og Kosovo var landene som toppet statistikken over asylsøkere i Tyskland, fulgt av Afghanistan, Syria og Irak. Tallet på søknader fra syrere på flukt fra borgerkrigen i hjemlandet, ble mer enn fordoblet fra 2600 i 2011 til 6200 i 2012. I mars 2013 kunngjorde tyske myndigheter at de i tillegg vil ta imot 5000 syriske kvoteflyktninger.

PROTESTER Selvmordet til en asylsøker i Würzburg i mars 2012 førte til en serie protestaksjoner mot forholdene for asylsøkere i Tyskland. Protestene handlet først og fremst om mangel på bevegelsesfrihet og hindringer i forhold til retten til å arbeide. I de

fleste delstater begrenses bevegelsesfriheten av regler som sier at asylsøkerne må holde seg innenfor et bestemt geografisk område. Brudd på reglene kan straffes med bøter eller fengsel. Første året etter at de har kommet til landet, har ikke asylsøkere lov til å arbeide. Men et EU-vedtak i forbindelse med utarbeidelsen av et felles asylsystem for hele EU vil forandre på dette, slik at de får anledning til å jobbe etter ni måneder. Uansett fjerner ikke dette problemene for flyktninger på arbeidsmarkedet i Tyskland, etter som arbeidsgivere har en lovfestet plikt til å prioritere tyskere og andre EU-borgere ved ansettelser.

I juli 2012 påla landets høyesterett den tyske stat å øke sosialstøtten til flyktninger og asylsøkere med 67 prosent. Den hadde da vært uforandret siden 1993. Ifølge retten skal asylsøkere få like mye sosialstøtte som Tysklands egne sosialhjelpsmottakere.

MANGLENDE JURIDISK HJELP Tyske myndigheter har stoppet alle returer til Hellas. I tillegg har ulike rettsinstanser rundt 200 ganger stoppet returer til Italia på grunn av manglene i asylsystemet der. Men regjeringen mener at det der ikke er snakk om systemsvikt som i Hellas, og fastholder at returer til Italia må avgjøres fra sak til sak.

Organisasjonen ProAsyl mener at det er et problem i Tyskland at mange asylsøkere som blir deportert i henhold til Dublin II-forordningen, ikke får beskjed om avgjørelsen før samme dag som de sendes ut av landet. Dermed har de ikke tid til å søke juridisk hjelp. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har også kritisert Tyskland for dårlig tilgang til juridisk rådgiving for asylsøkere. Asylsøkere som vil klage på avslag på sin asylsøknad, får bare i sjeldne tilfeller økonomisk støtte til advokat. ■

NØKKELTALL > UNGARN

Folketall (millioner)	10,0
Nye flyktninger fra Ungarn i 2012	450
Totalt antall flyktninger fra Ungarn	4823
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ungarn fra andre land	4440
Frivillige tilbakevendinger til Ungarn i 2012	-
Asylsøkere fra Ungarn til Norge i 2012	15

Tall ved inngangen til 2013

FORBEDRINGER ETTER KRITIKK

Siden 2010 har asylsøkeres menneskerettigheter og beskyttelsesbehov i Ungarn vært overskygget av kampen mot ulovlig innvandring. Men etter flengende kritikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) endret myndighetene sin asylpolitikk i begynnelsen av 2013. Resultatene har ikke latt vente på seg. I løpet av de tre første månedene ble det registrert like mange asylsøkere som i hele 2012, da det kom 2160.

BEHANDLET SOM KRIMINELLE Endringsprosessen startet da UNHCR i april 2012 offentliggjorde en rapport som slo fast at asylsøkere i Ungarn rutinemessig ble internert under fengselslignende forhold. Frem til endringene i januar 2013 ble en asylsøker vanligvis internert i fire til fem måneder og tilbrakte mesteparten av dagen inne på et rom. Når de måtte i retten eller til lege, fikk asylsøkerne påsatt håndjern. Det var i tillegg ikke uvanlig at asylsøkere ble sjikanert og utsatt for vold av vaktene.

Asylsøkere som i tråd med Dublin-forordningen ble sendt tilbake til Ungarn fra andre land i Europa, risikerte å bli returnert til landet de flyktet fra før de hadde fått søknaden sin behandlet. Mange ble dessuten rutinemessig returnert til Serbia, et land som Ungarn inntil nylig så på som et trygt tredjeland, noe som etter UNHCRs syn er feil. Serbia har ikke gitt flyktningstatus til noen siden 2008, og sender asylsøkere tilbake til land med utilstrekkelige asylsystemer, som for eksempel Hellas.

LOVENDRINGER I november 2012 vedtok den ungarske nasjonalforsamlingen en rekke lovendringer for å bedre forholdene for asylsøkere. Lovendringene tok til å gjelde i 2013. De nye reglene skal sikre at de asylsøkerne som ikke har fått søknadene sine ferdigbehandlet, får bli i landet uten å bli internert. Dette gjelder også asyl-

søkere som blir returnert til Ungarn etter Dublin-forordningen. Asylsøkere som har reist gjennom Serbia og Ukraina, vil ikke lenger bli avvist. Ungarn vil behandle disse søknadene selv. De ungarske myndighetene har dessuten lovet å bedre forholdene i interneringssentrene. UNHCR fortsetter å følge utviklingen tett for å forsikre seg om at lovendringene blir satt ut i praksis.

ET FORFULGT FOLK Det bor mellom 400 000 og 800 000 romfolk i Ungarn. Ifølge Human Rights Watch og European Roma Rights Centre (ERRC) blir de fremdeles diskriminert og trakassert. Mange velger å emigrere eller søke asyl i andre land som en følge av levekårene i hjemlandet. Blant annet ble det arrangert flere demonstrasjoner mot sigøynerkriminalitet i 2012. Ved flere tilfeller ble det kastet flasker og mursteiner mot boligene deres.

Jobbik, Ungarns tredje største politiske parti, er ansett for å være antisemittisk og mot romfolk. Partiet har nære bånd til en uoffisiell paramilitær organisasjon som er kjent for å marsjere gjennom områder der romfolk bor. I en rapport offentliggjort i april 2012, fastslo FNs spesialrapportør på rasisme, rasediskriminering, fremmedfrykt og intoleranse at diskrimineringen av romfolket er institusjonalisert og utbredt både i politi og rettsvesen. I 2012 fikk landet også en dom mot seg i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen for å ha plassert barn i spesialskoler bare på grunn av at de var romfolk. Statsminister Viktor Orbans og hans høyreorienterte parti Fidesz, som har totredels flertall i nasjonalforsamlingen, har fått kritikk internasjonalt. Etter at regjeringen kom til makten i mai 2010, har den fått gjennom en rekke lovendringer som, ifølge Europarådet og EU, truer demokratiet i landet. ■

INNHold > > STATISTIKK

På flukt verden over

Afrika	133
Amerika	134
Asia	135
Europa	136
Oseania	137

Verdens flyktninger og internt fordrevne

Verdens flyktninger og internt fordrevne, 2004-2013	138
Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter oppholdsland	138
Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland	138
Land hvor flest mennesker er drevet på flukt	139
Totalt antall flyktninger, 2004-2013	140
Flyktninger fordelt på verdensdel etter mottakerland	140
Flyktninger fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland	140
Viktigste opprinnelsesland for flyktninger	141
Flyktninger som andel av befolkningen	142
Land hvor flest har flyktet fra i 2012	143
Land som har tatt imot flest flyktninger i 2012	143
Største frivillige tilbakevendinger fra eksil til hjemlandet	144
Internt fordrevne fordelt på verdensdel	144
Land med flest internt fordrevne	145

Asylsøkere og overføringsflyktninger

Asylsøkere til industriland, 2007-2012	146
Asylsøkere til industriland, 2012	146
Viktigste opprinnelsesland for personer som søkte om asyl i industriland i 2012	147
Asylsøkere til Norge, 2003-2012	147
Asylsøkere til Norge i 2012 etter nasjonalitet	148
Overføringsflyktninger til Norge i 2012	149
Vedtak om beskyttelse, 2012	150

Fordrevne som følge av naturkatastrofer

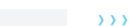
Land med flest antall fordrevne på grunn av naturkatastrofer, 2008-2012	153
Fordrivelse på grunn av naturkatastrofer fordelt på utviklingsland, høyinntektsland og region, 2012 og 2008-2012	153
Antall fordrevne etter type naturkatastrofe, 2012 og 2008-2012	153
25 største fordrivelser som følge av naturkatastrofer, 2012	154
Totalt antall fordrevne på grunn av naturkatastrofer per land, 2012	155

Om statistikkene

156

På flukt verden over

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant mennesker som har flyktet til landet ⁵⁾	Antall nye flyktninger fra landet ⁶⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁷⁾	Antall internt fordrevne ⁸⁾
AFRIKA								
Algerie ⁹⁾	36,0	18	95 869	34 %	35 %	239	8065	Ukjent antall
Angola	19,6	0	43 749			263	21 346	Inntil 20 000
Benin	9,1	175	5097	45 %	40 %	21	884	
Botswana	2,0	93	2997	35 %	37 %	91	254	
Burkina Faso	17,0	38 379	39 992	48 %	54 %	209	1969	
Burundi	8,6	6422	47 943	52 %	58 %	2493	86 387	Om lag 78 800
Djibouti	0,9	3302	22 234	49 %	41 %	172	952	
DR Kongo	67,8	829	66 934	52 %	57 %	71 885	566 361	Om lag 2 700 000
Egypt	82,5	16 142	126 885	47 %	50 %	2620	13934	
Ekvatorial-Guinea	0,7		0			14	313	
Elfenbenskysten	20,2	19	4500	49 %	45 %	20 117	111 859	40 000-80 000
Eritrea	5,4	0	3614	47 %	58 %	38 247	305 653	Inntil 10 000
Etiopia	84,7	95 447	377 237	50 %	59 %	8759	113 688	Ukjent antall
Gabon	1,5	0	4043	38 %	26 %	22	249	
Gambia	1,8	709	9853	53 %	52 %	536	4822	
Ghana	25,0	9196	18 621	51 %	32 %	5405	27103	
Guinea	10,2	81	10 903	51 %	46 %	1601	23720	
Guinea-Bissau	1,5	2	7892	54 %	49 %	66	2086	
Kamerun	20,0	158	102 095	52 %	57 %	843	16 547	
Kapp Verde	0,5					0	39	
Kenya	41,6	18 080	606 877	50 %	56 %	652	10 402	Om lag 300 000
Komorene	0,8		0			46	498	
Lesotho	2,2	4	37	32 %	24 %	4	186	
Liberia	4,1	8621	65 957	54 %	54 %	107	25 483	Ukjent antall
Libya	6,4	431	13 617	45 %	41 %	460	7108	Inntil 50 000
Madagaskar	21,3	0	10	44 %	33 %	24	334	
Malawi	15,4	159	16 664	48 %	56 %	65	3881	
Mali	15,8	23	14 168	48 %	64 %	145 292	15 1781	Minst 227 000
Marokko	32,3	124	2922	37 %	23 %	148	4150	
Mauritania	3,5	54 045	81 294	55 %	58 %	395	36 814	
Mauritius	1,3		0			21	180	
Mosambik	23,9	580	12 598	47 %	51 %	4	561	
Namibia	2,3	0	2895	47 %	47 %	177	1681	
Niger	16,1	50 204	50 618	54 %	60 %	94	1206	Ukjent antall
Nigeria	162,5	217	4196	43 %	36 %	1823	29 875	Ukjent antall
Republikken Kongo	4,1	18	101 774	51 %	56 %	579	14 434	Inntil 7800
Rwanda	10,9	15 108	59 689	56 %	56 %	970	107 710	Ukjent antall
São Tomé og Príncipe	0,2		0			0	33	
Senegal	12,8	1	16 570	52 %	55 %	1044	21 306	20 000 - 40 000
Den sentralafrikanske republikk	4,5	660	16 618	51 %	56 %	4564	166 475	Om lag 132 000
Seychellene	0,09					1	30	
Sierra Leone	6,0	0	4271	50 %	50 %	175	9681	
Somalia	9,6	125	10 774	50 %	53 %	92 761	1 169 121	1 100 000 - 1 360 000
Sudan	34,3	14 096	159 877	51 %	42 %	123 270	590 737	Minst 2 230 000
Swaziland	1,1	10	927	40 %	38 %	65	222	
Sør-Afrika	50,6	7950	295 675			28	660	
Sør-Sudan	10,3	101 448	202 616	52 %	59 %	35 536	105 690	Minst 240 000
Tanzania	46,2	10	101 543	52 %	56 %	69	1851	
Togo	6,2	5966	23 945	54 %	55 %	226	18 751	Ukjent antall
Tsjad	11,5	5515	373 876	56 %	58 %	390	43 474	Om lag 90 000
Tunisia	10,7	349	1775	19 %	16 %	137	4209	
Uganda	34,5	48 733	225 949	49 %	71 %	489	8157	Om lag 30 000
Vest-Sahara	0,5					40	116 578	
Zambia	13,5	1883	26 846	46 %	48 %	13	451	
Zimbabwe	12,8	209	4792	46 %	54 %	533	60 483	Ukjent antall

Land	Folketal (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant mennesker som har flyktet til landet ⁵⁾	Antall nye flyktninger fra landet ⁶⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁷⁾	Antall internt fortrevne ⁸⁾
AMERIKA								
De amerikanske jomfruøyene	0,1						0	
Antigua og Barbuda	0,09		0			12	79	
Argentina	40,8	135	5409	38 %	13 %	8	496	
Aruba	0,11		6				0	
Bahamas	0,3	17	51	5 %	11 %	15	233	
Barbados	0,3		0			23	114	
Belize	0,4	1	104	25 %		10	47	
Bermuda	0,06						4	
Bolivia	10,1	19	741	42 %	19 %	39	774	
Bonaire			0					
Brasil	196,7	195	6156	30 %	11 %	69	1327	
De britiske jomfruøyene		0	2	0 %	0 %			
Canada	34,5	10 294	196 399	51 %	22 %	12	133	
Caymanøyene	0,06	1	3	0 %	0 %	1	1	
Chile	17,3	10	2048			9	1218	
Colombia	46,9	8	296	33 %	19 %	4045	412 972	4 900 000 - 5 500 000
Costa Rica	4,7	122	21 083	43 %	26 %	3	352	
Cuba	11,3	59	374	5 %	2 %	279	8595	
Curacau	0,1	3	40	21 %	29 %			
Dominica	0,07		0			2	66	
Den dominikanske republikk	10,1	0	1525	53 %	39 %	47	658	
Ecuador	14,7	1543	138 391	48 %	23 %	42	1355	
El Salvador	6,2	7	45	27 %	9 %	645	9805	
Fransk Guyana	0,2						0	
Grenada	0,1	0	0			9	364	
Guatemala	14,8	12	162	48 %	6 %	612	7718	Ukjent antall
Guyana	0,8	0	7	57 %	43 %	39	878	
Haiti	10,1		12			1333	41 340	
Honduras	7,8	1	16	44 %	0 %	436	3423	
Jamaica	2,7	0	20	35 %	25 %	232	1884	
Martinique	0,4						0	
Mexico	114,8	271	1877	40 %	21 %	1146	12 038	Om lag 160 000
Montserrat	0,006		5				0	
Nicaragua	5,9	22	139	42 %	15 %	62	1644	
Panama	3,6	145	17 794	44 %	41 %	3	137	
Paraguay	6,6	5	143	41 %	20 %	4	125	
Peru	29,4	154	2078	39 %	18 %	103	5552	Om lag 150 000
Puerto Rico	3,7						0	
Saint Kitts og Nevis	0,05		1			3	36	
Saint Lucia	0,2	0	3	0 %	0 %	305	1082	
Saint Martin	0,04	0	7	33 %	33 %			
Saint Vincent og Grenadinene	0,1		0			313	1805	
Surinam	0,5		3			0	34	
Trinidad og Tobago	1,3	5	25	28 %	28 %	28	424	
Turks- og Caicosøyene	0,04		22			1	23	
Uruguay	3,4	3	220	37 %	17 %	0	207	
USA	311,6	25 268	280 996			16	4888	
Venezuela	29,3	1182	204 560	48 %	34 %	699	8713	

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant mennesker som har flyktet til landet ⁵⁾	Antall nye flyktninger fra landet ⁶⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁷⁾	Antall internt fordrevne ⁸⁾
ASIA								
Afghanistan	35,3	13 181	16 238	50 %	58 %	19 019	2 637 439	Minst 492 000
Bahrain	1,3	96	339	52 %	30 %	69	375	
Bangladesh	150,5	4	230 700	52 %	58 %	915	17 201	Ukjent antall
Bhutan	0,7					1222	41 692	
Brunei	0,41		0			0	1	
Filippinene	94,9	35	173	21 %	11 %	51	1363	Minst 1200
De forente arabiske emirater	7,9	184	722	49 %	32 %	12	608	
Hong Kong	7,1	19	952	35 %	24 %	1	86	
India	1241,5	2096	189 215	50 %	32 %	398	19 385	Minst 540 000
Indonesia	242,3	1223	7945	17 %	93 %	255	16 029	Inntil 170 000
Irak	33,0	63 327	103 736	40 %	39 %	20 081	770 360	Minst 2 100 000
Iran	74,8	69	868 259	49 %	50 %	10 758	99 334	
Israel	7,8	9710	54 204	15 %	5 %	34	1755	Ukjent antall
Japan	127,8	130	7292	35 %		3	214	
Jemen	24,8	23 202	243 665	36 %	20 %	290	4147	Om lag 385 000
Jordan ¹⁰⁾	6,2	134 412	2 340 284	51 %	50 %	137	2970	
Kambodsja	14,3	13	101	29 %	25 %	75	14 234	
Kasakhstan	16,6	16	649	46 %	36 %	160	4406	
Kina ¹¹⁾	1344,1	52	301 302	48 %	31 %	11 929	208 055	
Kirgisistan	5,5	19	5292	51 %	34 %	487	4577	Inntil 164 000
Kuwait	2,8	111	1503	44 %	35 %	100	1349	
Laos	6,3		0			6	7992	Ukjent antall
Libanon	4,3	133 293	577 395	50 %	52 %	231	16 997	Om lag 44 600
Macao	0,6	4	6			0	2	
Malaysia	28,9	13 064	101 835	31 %	23 %	62	704	
Maldivene	0,3					7	56	
Mongolia	2,8	3	13	25 %	0 %	136	2953	
Myanmar (Burma)	48,3		0			14 186	440 964	Minst 450 000
Nepal	30,5	1244	56 287	49 %	34 %	695	10 069	Ukjent antall
Nord-Korea ¹²⁾	24,5					320	2137	
Oman	2,8	55	158	56 %	38 %	1	70	
Pakistan	176,7	1677	1 641 740	47 %	52 %	17 530	71 371	Minst 758 000
Palestina	3,9		1 944 544			1043	5 017 234	Om lag 144 500
Qatar	1,9	0	137	55 %	31 %	8	130	
Saudi-Arabia	28,1	0	676	42 %	43 %	85	966	
Singapore	5,2	3	3	33 %	0 %	8	98	
Sri Lanka	20,9	93	373	47 %	44 %	3433	146 800	Minst 93 000
Syria ¹⁰⁾	20,8	2312	977 917	50 %	38 %	665 617	754 213	Minst 3 000 000
Sør-Korea ¹³⁾	49,8	61	2035	34 %	15 %	16	745	
Tadsjikistan	7,0	426	4387	1 %	55 %	85	1104	
Thailand	69,5	501	99 059	50 %	45 %	23	555	Ukjent antall
Tibetanere ¹¹⁾						0	15 070	
Turkmenistan	5,1	0	46	54 %	2 %	31	852	Ukjent antall
Usbekistan	29,3	0	176	45 %	26 %	369	12 944	Ukjent antall
Vest-Papua								
Vietnam ¹⁴⁾	87,8	0	0			190	338 338	
Øst-Timor	1,2		1			1	16	Ukjent antall

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant mennesker som har flyktet til landet ⁵⁾	Antall nye flyktninger fra landet ⁶⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁷⁾	Antall internt fortrevne ⁸⁾
EUROPA								
Albania	3,2	4	114	40 %	37 %	828	15 993	
Andorra	0,09		0			1	7	
Armenia	3,1	157	3237	51 %	10 %	635	18 841	Inntil 8400
Aserbajdsjan	9,2	50	1603	44 %	38 %	321	18027	Inntil 600 000
Belgia	11,0	5603	37 060	42 %		5	109	
Bosnia-Hercegovina	3,8	8	6945	50 %	12 %	164	54 606	Om lag 103 000
Bulgaria	7,3	177	3558			54	2289	
Danmark	5,6	1582	12 094			0	10	
Estland	1,3	13	70	14 %	6 %	233	485	
Finland	5,4	1335	11 800			0	13	
Frankrike	65,4	9946	267 750	42 %		3	149	
Georgia	4,5	39	936	51 %	43 %	512	13 805	Inntil 280 000
Gibraltar	0,03					0	2	
Hellas	11,3	627	38 283			2	176	
Hviterussland	9,5	18	638	42 %	28 %	404	7140	
Irland	4,6	112	11 798			1	26	
Island	0,3	2	137	39 %	24 %	0	4	
Italia	60,7	8544	79 109			3	130	
Kosovo	1,8							Om lag 18 000
Kroatia	4,4	33	1069	49 %	14 %	37	63 904	0
Kypros	1,1	128	6267			0	14	Inntil 210 000
Latvia	2,1	30	297	21 %	21 %	27	765	
Liechtenstein	0,04	18	119				0	
Litauen	3,0	50	947	30 %	27 %	15	578	
Luxembourg	0,5	55	4149				1	
Makedonia	2,1	0	1593	51 %	39 %	93	12 106	Om lag 600
Malta	0,4	1427	9015			0	6	
Moldova	3,6	67	260	28 %	13 %	259	6589	
Monaco	0,04	0	37			0	4	
Montenegro	0,6	2	11 307	50 %	35 %	80	4414	
Nederland	16,7	0	85 018			2	101	
Norge	5,0	5421	52 176			0	14	
Polen	38,5	340	18 301			25	1963	
Portugal	10,6	105	680			4	81	
Romania	21,4	278	1297	0 %	0 %	67	3431	
Russland	143,0	750	4022			4164	125 723	Minst 29 000
San Marino	0,03					0	1	
Serbia ¹⁶⁾	7,3	0	66 702	52 %	7 %	1184	174 310	Om lag 225 000
Slovakia	5,4	136	856	21 %	15 %	19	878	
Slovenia	2,1	34	276	27 %	35 %	5	46	
Spania	46,2	520	7300			7	141	
Storbritannia	62,7	10 007	168 681			17	201	
Sveits	7,9	4092	72 456	44 %	33 %	0	21	
Sverige	9,4	13 708	110 886			1	39	
Tsjekkia	10,5	198	3379	40 %		25	829	
Tyrkia	73,6	318 636	281 114	47 %	34 %	1405	144 260	954 000 - 1 201 000
Tyskland	81,8	17 140	675 297	43 %	17 %	7	207	
Ukraina	45,7	197	7889	32 %		278	26 465	
Ungarn	10,0	356	4440			450	4823	
Vatikanstaten	0,0						0	
Østerrike	8,4	5 730	74 159			0	18	

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant mennesker som har flyktet til landet	Andel barn blant mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Antall nye flyktninger fra landet ⁵⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁷⁾	Antall internt fordrevne ⁸⁾
OSEANIA								
Australia	22,3	8367	50 093			0	57	
Cookøyene	0,02					0	1	
Fiji	0,9	1	13	0 %	0 %	109	1585	
Fransk Polynesia	0,3						0	
Kiribati	0,1					0	43	
Republikken Marshalløyene	0,05					2	2	
Mikronesia	0,1		0				0	
Nauru	0,01		379				0	
New Zealand	4,4	91	1793			1	29	
Niue	0,001					3	10	
Ny-Caledonia	0,3						0	
Palau	0,02	0	3	0 %	0 %		1	
Papua Ny-Guinea	7,0	22	9538	49 %	46 %	47	260	
Pitcairnøya							0	
Salomonøyene	0,6		3			1	66	
Samoa	0,2					0	13	
Tonga	0,1	0	3	33 %	67 %	4	52	
Tuvalu	0,01					0	6	
Vanuatu	0,2	2	2	50 %	50 %	0	1	
Statsløse						2400	22 762	
Diverse		0				3423	389 337	

¹⁾ Kilde: Verdensbanken. Tall for 2011. Tall for Cookøyene, Fransk Guyana, Gibraltar, Vatikanstaten, Martinique, Montserrat, Nauru, Niue og Vest-Sahara er hentet fra UN Population Divisions estimer for 2010.

²⁾ Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Tallet for Nederland er for begynnelsen av 2012.

³⁾ Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Omfatter flyktninger og asylsøkere som har kommet fra andre land. Tallene inkluderer personer i en flyktningliknende situasjon, selv om deres flyktningstatus ikke formelt er avklart, samt asylsøkere som enda ikke har fått sin søknad endelig behandlet. Tallene for industriland og basert på antall asylsøkere som har fått opphold de siste ti årene. Tallene er fra årsskiftet 2012/2013.

⁴⁾ Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Det er ikke tilgjengelig informasjon fra alle land, og hvis andelen er særdeles lav (under 25%) er det ikke sikkert tallet er representativt for hele befolkningen. Tallet for Mosambik inkluderer asylsøkere i mangel på en separat statistikk for flyktninger og asylsøkere.

⁵⁾ Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Det er ikke tilgjengelig informasjon fra alle land, og hvis andelen er særdeles lav (under 25%) er det ikke sikkert tallet er representativt for hele befolkningen. Tallet for Mosambik inkluderer asylsøkere i mangel på en separat statistikk for flyktninger og asylsøkere.

⁶⁾ Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Et fåtall av landene registrerer flyktninger og asylsøkere med fødselsland i stedet for opprinnelsesland. Dette påvirker tallet fra USA.

⁷⁾ Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene er fra årsskiftet 2012/2013.

⁸⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). For de fleste lands vedkommende er tallene fra 2012. For enkelte land er tallet noe eldre. Der det er oppgitt to tall varierer tallet fra ulike kilder. I noen land endrer situasjonen seg raskt, så antallet internt fordrevne i dag kan avvike noe fra det som er oppgitt i tabellen. For forklaring på de ulike anslagene, samt primærkilder, se www.internal-displacement.org. I noen land er det umulig å tallfeste anslag over internt fordrevne til tross for at man vet at et betydelig antall er fordrevet. I disse tilfellene vil det stå «Ukjent antall».

⁹⁾ I følge myndighetene i Algerie er det anslagsvis 165 000 sharawiske flyktninger i Tondouf-leirene.

¹⁰⁾ Tallet på irakiske flyktninger i Jordan og Syria er basert på respektive myndigheters rapportering.

¹¹⁾ Tibet er formelt en del av Kina. UNHCR fører imidlertid separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

¹²⁾ Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea.

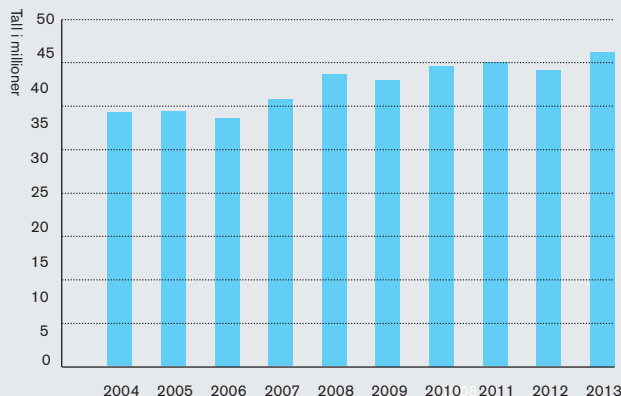
¹³⁾ Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger.

¹⁴⁾ De 300 000 flyktningene fra Vietnam er integrert i Kina og mottar i praksis støtte fra Kinas myndigheter.

¹⁵⁾ Flyktningtallene for Serbia inkluderer Kosovo.

Verdens flyktninger og internt fordrevne, 2004-2013¹⁾

År	Antall i millioner
2004	36,5
2005	36,7
2006	35,7
2007	38,4
2008	42,0
2009	41,2
2010	43,2
2011	43,7
2012	42,5
2013	45,2

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. I 2010-2013 inkluderer tallet også asylsøkere som ennå ikke har fått søknaden endelig behandlet. Dette utgjør 936 749 for 2013. Kilde for internt fordrevne er Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter oppholdsland¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	14,1
Amerika	6,7
Asia ²⁾	19,8
Europa	4,5
Verden totalt ³⁾	45,2

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2013. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	14,6
Amerika	6,3
Asia ²⁾	20,7
Europa	3,1
Diverse / Statsløse	0,4
Verden totalt ³⁾	45,2

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2013. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Land hvor flest mennesker er drevet på flukt¹⁾

Land	Antall	Land	Antall
Colombia	5 300 000-5 900 000	Kina ²⁾	208 000
Palestina	Om lag 5 162 000	Elfenbenskysten	150 000 - 190 000
Syria	Om lag 4 000 000	Indonesia	Inntil 190 000
DR Kongo	Om lag 3 300 000	Mexico	Om lag 170 000
Afghanistan	Minst 3 129 000	Kirgisistan	Inntil 169 000
Irak	Om lag 2 900 000	Burundi	Om lag 165 000
Sudan	Minst 2 820 000	Bosnia-Hercegovina	Om lag 158 000
Somalia	2 270 000 - 2 530 000	Peru	Om lag 156 000
Tyrkia	1 098 000 - 1 345 000	Russland	Minst 155 000
Myanmar (Burma)	Minst 890 000	Tsjad	Om lag 130 000
Pakistan	Minst 829 000	Vest-Sahara ²⁾	117 000
Aserbajdsjan	Om lag 600 000	Etiopia ³⁾	114 000
India	Minst 560 000	Rwanda ³⁾	108 000
Serbia	Om lag 399 000	Iran ²⁾	99 000
Jemen	Om lag 389 000	Kroatia ²⁾	64 000
Mali	Minst 379 000	Libanon	Om lag 62 000
Vietnam ²⁾	338 000	Senegal	40 000 - 60 000
Eritrea	Inntil 316 000	Zimbabwe ³⁾	60 000
Kenya	Om lag 300 000	Libya	Inntil 60 000
Den sentralafrikanske republikk	Om lag 298 000	Bhutan ²⁾	42 000
Georgia	Inntil 290 000	Haiti ²⁾	41 000
Sri Lanka	Minst 240 000	Uganda	Om lag 40 000
Kypros	Inntil 210 000	Angola	Inntil 40 000

¹⁾ Omfatter både internt fordrevne i landet og mennesker som har flyktet fra landet, ved inngangen til 2013. Landene er rangert etter høyeste anslag.

²⁾ Tallet viser bare antall flyktninger.

³⁾ Tallet viser bare antall flyktninger. I tillegg finnes det et ukjent antall internt fordrevne.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Totalt antall flyktninger, 2004-2013¹⁾

År	Antall i millioner
2004	11,9
2005	11,5
2006	12,0
2007	13,9
2008	16,0
2009	15,2
2010	16,1
2011	16,2
2012	16,1
2013	16,4

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år og omfatter bare de som har flyktet ut av landet. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene for 2008 og 2009 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. I 2010-2013 inkluderer tallet også asylsøkere som ennå ikke har fått søknaden endelig behandlet. Ved inngangen til 2013 utgjorde dette 936 749 personer.

Flyktninger fordelt på verdensdel etter mottakerland¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	3,5
Amerika	0,9
Asia ²⁾	9,8
Europa	2,1
Verden totalt ³⁾	16,4

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til 2013 og omfatter bare de som har flyktet ut av landet.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA).

Flyktninger fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	4,0
Amerika	0,5
Asia ²⁾	10,7
Europa	0,7
Diverse / Statsløse	0,4
Verden totalt ³⁾	16,4

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2013.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA)

Viktigste opprinnelsesland for flyktninger¹⁾

Land	Antall flyktninger	Land	Antall flyktninger
Palestina ²⁾	5 017 234	Ghana	27 103
Afghanistan	2 637 439	Ukraina	26 465
Somalia	1 169 121	Liberia	25 483
Irak	770 360	Guinea	23 720
Syria	754 213	Statsløse	22 762
Sudan	590 737	Angola	21 346
DR Kongo	566 361	Senegal	21 306
Myanmar (Burma)	440 964	India	19 385
Colombia	412 972	Armenia	18 841
Vietnam	338 338	Togo	18 751
Eritrea	305 653	Aserbajdsjan	18 027
Kina	208 055	Bangladesh	17 201
Serbia	174 310	Libanon	16 997
Den sentralafrikanske republikk	166 475	Kamerun	16 547
Mali	151 781	Indonesia	16 029
Sri Lanka	146 800	Albania	15 993
Tyrkia	144 260	Tibetanere ³⁾	15 070
Russland	125 723	Republikken Kongo	14 434
Vest-Sahara	116 578	Kambodsja	14 234
Etiopia	113 688	Egypt	13 934
Elfenbenskysten	111 859	Georgia	13 805
Rwanda	107 710	Usbekistan	12 944
Sør-Sudan	105 690	Makedonia	12 106
Iran	99 334	Mexico	12 038
Burundi	86 387	Kenya	10 402
Pakistan	71 371	Nepal	10 069
Kroatia	63 904		
Zimbabwe	60 483		
Bosnia-Hercegovina	54 606		
Tsjad	43 474		
Bhutan	41 692		
Haiti	41 340		
Mauritania	36 814		
Nigeria	29 875		

¹⁾ Tallene er ved inngangen til 2013.

²⁾ Tallene omfatter 4 919 917 palestinske flyktninger som er registrert av FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) samt 97 316 som er registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). UNRWA-tallene gjelder både palestinere som har flyktet fra Israel og Palestina. UNRWA-tallene er per 31. desember 2012.

³⁾ Tibet er formelt en del av Kina. UNHCR fører imidlertid separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA).

Flyktninger som andel av befolkningen¹⁾

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Palestina	3,9	1 944 544	49,52 %
Jordan	6,2	2 340 284	37,86 %
Libanon	4,3	577 395	13,56 %
Syria	20,8	977 917	4,70 %
Nauru	0,01	379	3,79 %
Tsjad	11,5	373 876	3,24 %
Republikken Kongo	4,1	101 774	2,46 %
Djibouti	0,9	22 234	2,46 %
Mauritania	3,5	81 294	2,30 %
Malta	0,4	9015	2,17 %
Sør-Sudan	10,3	202 616	1,96 %
Montenegro	0,6	11 307	1,79 %
Liberia	4,1	65 957	1,60 %
Kenya	41,6	606 877	1,46 %
Sverige	9,4	110 886	1,17 %
Iran	74,8	868 259	1,16 %
Norge	5,0	52 176	1,05 %
Jemen	24,8	243 665	0,98 %
Ecuador	14,7	138 391	0,94 %
Pakistan	176,7	1 641 740	0,93 %
Serbia	7,3	66 702	0,92 %
Sveits	7,9	72 456	0,92 %
Østerrike	8,4	74 159	0,88 %
Tyskland	81,8	675 297	0,83 %
Luxembourg	0,5	4149	0,80 %
Venezuela	29,3	204 560	0,70 %
Israel	7,8	54 204	0,70 %
Uganda	34,5	225 949	0,65 %
Sør-Afrika	50,6	295 675	0,58 %
Canada	34,5	196 399	0,57 %
Kypros	1,1	6267	0,56 %
Burundi	8,6	47 943	0,56 %
Gambia	1,8	9853	0,55 %
Rwanda	10,9	59 689	0,55 %
Guinea-Bissau	1,5	7892	0,51 %
Kamerun	20,0	102 095	0,51 %
Nederland	16,7	85 018	0,51 %
Panama	3,6	17 794	0,50 %
Frankrike	65,4	267 750	0,41 %
Tyrkia	73,6	281 114	0,38 %
Belgia	11,0	37 060	0,34 %
Storbritannia	62,7	168 681	0,27 %
Irland	4,6	11 798	0,26 %
Finland	5,4	11 800	0,22 %
Danmark	5,6	12 094	0,22 %

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Australia	22,3	50 093	0,22 %
Bosnia-Hercegovina	3,8	6945	0,19 %
Italia	60,7	79109	0,13 %
USA	311,6	280 996	0,090 %
Bulgaria	7,3	3558	0,048 %
Polen	38,5	18 301	0,047 %
Ungarn	10,0	4440	0,045 %
Island	0,3	137	0,043 %
New Zealand	4,4	1793	0,041 %
Tsjekkia	10,5	3379	0,032 %
Litauen	3,0	947	0,031 %
Kroatia	4,4	1069	0,024 %
Kina	1344,1	301 302	0,022 %
Ukraina	45,7	7889	0,017 %
Slovakia	5,4	856	0,016 %
Spania	46,2	7300	0,016 %
India	1241,5	189 215	0,015 %
Latvia	2,1	297	0,014 %
Slovenia	2,1	276	0,013 %
Portugal	10,6	680	0,006 %
Japan	127,8	7292	0,006 %
Estland	1,3	70	0,005 %
Sør-Korea	49,8	2035	0,004 %
Russland	143,0	4022	0,003 %

¹⁾ Tabellen viser antall flyktninger i hvert land som andel av totalbefolkningen, basert på flyktingtallene ved inngangen til 2013. Tabellen viser alle land med mer enn 0,5% flyktninger i forhold til befolkningen, samt andre utvalgte land.

Kilder: FNs statistikkavdeling, UNSD, for folketall. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) for flyktingtall.

Land som flest har flyktet fra i 2012

Land	Antall nye flyktninger
Syria	665 617
Mali	145 292
Sudan	123 270
Somalia	92 761
DR Kongo	71 885
Eritrea	38 247
Sør-Sudan	35 536
Elfenbenskysten	20 117
Irak	20 081
Afghanistan	19 019
Pakistan	17 530
Myanmar (Burma)	14 186
Kina	11 929
Iran	10 758
Etiopia	8759
Ghana	5405
Den sentralafrikanske republikk	4564

Land	Antall nye flyktninger
Russland	4164
Colombia	4045
Sri Lanka	3433
Egypt	2620
Burundi	2493
Nigeria	1823
Guinea	1601
Tyrkia	1405
Haiti	1333
Bhutan	1222
Serbia ¹⁾	1184
Mexico	1146
Senegal	1044
Palestina	1043

¹⁾ Inkluderer Kosovo.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Tallene for nye flyktninger inkluderer ikke befolkningsendringer i form av administrative rettelser, justeringer i registrering, nye estimater eller fødsel og død.

Land som har tatt imot flest flyktninger i 2012

Land	Antall nye flyktninger
Tyrkia	318 636
Jordan	134 412
Libanon	133 293
Sør-Sudan	101 448
Etiopia	95 447
Irak	63 327
Mauritania	54 045
Niger	50 204
Uganda	48 733
Burkina Faso	38 379
USA	25 268
Jemen	23 202
Kenya	18 080
Tyskland	17 140
Egypt	16 142
Rwanda	15 108
Sudan	14 096
Sverige	13 708
Afghanistan	13 181
Malaysia	13 064
Canada	10 294
Storbritannia	10 007
Frankrike	9946
Israel	9710
Ghana	9196
Liberia	8621

Land	Antall nye flyktninger
Italia	8544
Australia	8367
Sør-Afrika	7950
Burundi	6422
Togo	5966
Østerrike	5730
Belgia	5603
Tsjad	5515
Norge	5421
Sveits	4092
Djibouti	3302
Syria	2312
India	2096
Zambia	1883
Pakistan	1677
Danmark	1582
Ecuador	1543
Malta	1427
Finland	1335
Nepal	1244
Indonesia	1223
Venezuela	1182

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Tallene for nye flyktninger inkluderer ikke befolkningsendringer i form av administrative rettelser, justeringer i registrering, nye estimater eller fødsel og død.

Største frivillige tilbakevendinger fra eksil til hjemlandet i 2012¹⁾

Tilbakevendning til	Tilbakevendning fra	Antall	Tilbakevendning til	Tilbakevendning fra	Antall
Afghanistan	Pakistan	83 420	Sudan	Uganda	1670
Irak	Diverse/ukjent	82 270	Sri Lanka	India	1450
Elfenbenskysten	Liberia	71 990	Angola	Zambia	1090
Syria	Tyrkia	68 570	Libya ³⁾	Tunisia	1050
DR Kongo	Republikken Kongo	46 390	Liberia	Sierra Leone	1030
Burundi ²⁾	Tanzania	35 200	DR Kongo	Den sentralafrikanske republikk	790
DR Kongo	Uganda	21 910	Elfenbenskysten	Togo	460
Sudan ³⁾	Tsjad	17 660	Rwanda	Uganda	380
Liberia	Elfenbenskysten	17 590	Den sentralafrikanske republikk	Kamerun	350
Angola	DR Kongo	15 570	Liberia	Gambia	330
Afghanistan	Iran	15 040	Sør-Sudan ³⁾	Israel	330
Rwanda	DR Kongo	10 780	DR Kongo	Burundi	260
Mauritania	Senegal	6210	Angola	Republikken Kongo	190
Liberia	Guinea	5550	Liberia	Nigeria	170
Liberia	Ghana	4710	Elfenbenskysten	Mali	160
Angola	Namibia	2810	Sudan	Egypt	150
DR Kongo	Sudan	2440	Serbia (og Kosovo)	Montenegro	120
Den sentralafrikanske republikk	Tsjad	1970	Afghanistan	India	110
Sør-Sudan	Uganda	1910	Elfenbenskysten	Benin	110
Tsjad	Kamerun	1710			

¹⁾ Tabellen viser de største gruppene flyktninger som har vendt frivillig tilbake til hjemlandet fra eksil og har blitt registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Kun grupper på 100 personer eller mer er inkludert i tabellen. Det totale antallet tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi mange flyktninger

vender hjem på egen hånd uten at det registreres av UNHCR. Tallene er avrundet til nærmeste tital.

²⁾ 33 800 av de tilbakevendte inkluderer tidligere flyktninger som har bodd i leiren Mtabila i Tanzania. Disse returnerte til Burundi 31. oktober 2012

³⁾ Refererer til mennesker i en flyktningliknende situasjon. Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Internt fordrevne fordelt på verdensdel¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	10,6
Amerika	5,8
Asia ²⁾	10,0
Europa	2,4
Verden totalt	28,8

¹⁾ Tallene er anslag ved inngangen til 2013

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Land med flest internt fordrevne¹⁾

Land	Antall internt fordrevne
Colombia	4 900 000-5 500 000
Syria	Minst 3 000 000
DR Kongo	Om lag 2 700 000
Sudan	Minst 2 230 000
Irak	Minst 2 100 000
Somalia	1 100 000 - 1 360 000
Tyrkia	954 000 - 1 201 000
Pakistan	Minst 758 000
Aserbajdsjan	Inntil 600 000
India	Minst 540 000
Afghanistan	Minst 492 000
Myanmar (Burma)	Minst 450 000
Jemen	Om lag 385 000
Kenya	Om lag 300 000
Georgia	Inntil 280 000
Sør-Sudan	Minst 240 000
Mali	Minst 227 000
Serbia	Om lag 225 000
Kypros	Inntil 210 000
Indonesia	Inntil 170 000
Kirgisistan	Inntil 164 000
Mexico	Om lag 160 000
Peru	Om lag 150 000
Palestina	Om lag 144 500
Den sentralafrikanske republikk	Om lag 132 000
Bosnia-Hercegovina	Om lag 103 000
Sri Lanka	Minst 93 000
Tsjad	Om lag 90 000
Elfenbenskysten	40 000-80 000
Burundi	Om lag 78 800
Libya	Inntil 50 000
Libanon	Om lag 44 600
Senegal	20 000-40 000
Uganda	Om lag 30 000
Russland	Minst 29 000
Angola	Inntil 20 000
Kosovo	Om lag 18 000
Eritrea	Inntil 10 000
Armenia	Inntil 8400
Republikken Kongo	Inntil 7800

Land	Antall internt fordrevne
Filippinene	Minst 1200
Makedonia	Om lag 600
Bangladesh	Ukjent antall
Etiopia	Ukjent antall
Guatemala	Ukjent antall
Israel	Ukjent antall
Laos	Ukjent antall
Liberia	Ukjent antall
Nepal	Ukjent antall
Niger	Ukjent antall
Nigeria	Ukjent antall
Øst-Timor	Ukjent antall
Rwanda	Ukjent antall
Thailand	Ukjent antall
Togo	Ukjent antall
Turkmenistan	Ukjent antall
Usbekistan	Ukjent antall
Zimbabwe	Ukjent antall
Algerie	Ukjent antall

¹⁾ Flyktninghjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne - Internal Displacement Monitoring Centre - samler dokumentasjon om internt fordrevne over hele verden, basert på en rekke ulike kilder. I mange land er det svært vanskelig å få oversikt over antallet internt fordrevne, og de fleste tallene i denne oversikten er anslag. For forklaring til de ulike anslagene, samt primærkilder, se www.internal-displacement.org. Tallene omfatter bare mennesker som er fordrevet på grunn av krig og konflikt, og ikke mennesker som er rammet av naturkatastrofer. For de landene som står oppført med to tall, skyldes dette at ulike kilder har ulike anslag. Tallene er ved inngangen til 2013. Landene er rangert etter høyeste anslag.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Asylsøkere til industriland, 2007-2012

År	Antall asylsøkere ¹⁾
2007	334 460
2008	377 130
2009	378 360
2010	358 840
2011	443 690
2012	479 270

¹⁾ Alle tall er avrundet til nærmeste titall.
Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Asylsøkere til industriland, 2012

Land	Antall asylsøkere ¹⁾
Albania	20
Australia	15 790
Belgia	18 520
Bosnia-Hercegovina	50
Bulgaria	1230
Canada	20 500
Danmark	6140
Estland	80
Finland	2920
Frankrike	54 940
Hellas	9580
Irland	940
Island	120
Italia	15 710
Japan	2540
Kroatia	1190
Kypros	1630
Latvia	190
Liechtenstein	70
Litauen	530
Luxembourg	2050
Makedonia	640
Malta	2060
Montenegro	1530
Nederland	8850
New Zealand	320
Norge	9790
Polen	9180
Portugal	300

Land	Antall asylsøkere ¹⁾
Romania	2510
Serbia	2770
Slovakia	550
Slovenia	260
Spania	2580
Storbritannia	27 410
Sveits	25 950
Sverige	43 890
Sør-Korea	1140
Tsjekkia	520
Tyrkia	16 730
Tyskland	64 540
Ungarn	2160
USA	83 430
Østerrike	17 420
Totalt	479 270
Gamle EU-land ²⁾	275 790
Nye EU-land ³⁾	20 900
EU totalt	296 690
Norden	62 860
Vest-Europa ⁴⁾	311 720

¹⁾ Alle tall er avrundet til nærmeste titall.

²⁾ Omfatter de 15 landene som utgjorde EU før utvidelsen 1. mai 2004.

³⁾ Omfatter de 12 landene som ble medlem i EU i 2004 eller senere.

⁴⁾ Omfatter de 15 gamle EU-landene pluss Island, Liechtenstein, Norge og Sveits.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Viktigste opprinnelsesland for personer som søkte om asyl i industriland i 2012¹⁾

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
Afghanistan	36 634
Syria	24 755
Serbia ²⁾	24 340
Kina	24 109
Pakistan	23 229
Russland	21 856
Irak	19 584
Iran	19 068
Somalia	17 794
Eritrea	11 860
Mexico	11 477
Nigeria	11 303
Georgia	10 725
Sri Lanka	10 119
DR Kongo	8571
Makedonia	7912
Albania	7698
India	6979
Tyrkia	6802
Algerie	6720
Bangladesh	6462
Bosnia-Herzegovina	5908

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
Egypt	5356
El Salvador	5125
Guinea	4978
Armenia	4622
Tunisia	4543
Guatemala	4303
Statløse	4261
Marokko	3933
Haiti	3653
Etiopia	3541
Sudan ³⁾	3301
Nepal	2864
Mali	2836
Elfenbenskysten	2799
Ghana	2697
Senegal	2629
Honduras	2495
Kamerun	2356

¹⁾ Baserer seg på informasjon fra 44 industriland.

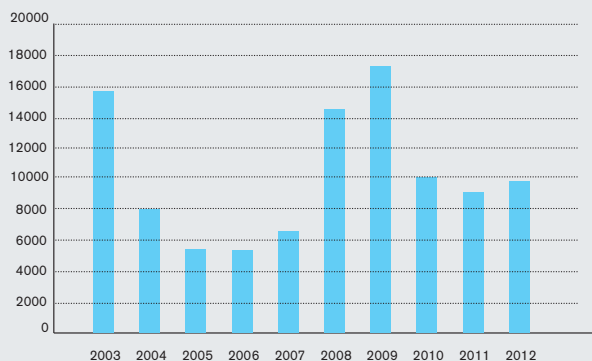
²⁾ Inkluderer Kosovo.

³⁾ Kan inkludere tall fra Sør-Sudan i mangel på separat statistikk.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Asylsøkere til Norge, 2003-2012

År	Antall asylsøkere
2003	15 613
2004	7950
2005	5402
2006	5320
2007	6528
2008	14 431
2009	17 226
2010	10 064
2011	9053
2012	9785

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Asylsøkere til Norge i 2012 etter nasjonalitet

AFRIKA	Antall	AMERIKA	Antall	EUROPA	Antall
Somalia	2181	Mexico	9	Russland	370
Eritrea	1183	USA	6	Albania	169
Sudan	472	El Salvador	6	Hviterussland	139
Nigeria	355	Cuba	5	Kosovo	130
Etiopia	185	Chile	2	Serbia	116
Marokko	142	Canada	1	Georgia	109
Algerie	122	Brasil	1	Aserbajdsjan	43
Libya	70	TOTALT FOR AMERIKA	30	Tyrkia	42
Tunisia	62			Bosnia-Hercegovina	39
DR Kongo	51			Bulgaria	34
Uganda	48			Ukraina	31
Guinea	47	ASIA	Antall	Makedonia	30
Gambia	38	Afghanistan	986	Armenia	27
Egypt	37	Iran	441	Ungarn	15
Elfenbenskysten	34	Syria	327	Romania	14
Mali	31	Bangladesh	225	Kroatia	10
Ghana	29	Irak	221	Italia	7
Kamerun	20	Pakistan	147	Montenegro	7
Liberia	20	Usbekistan	131	Hellas	4
Angola	20	Kina	84	Latvia	4
Guinea-Bissau	18	India	34	Moldova	4
Sierra Leone	14	Kirgisistan	34	Slovakia	4
Senegal	12	Sri Lanka	32	Polen	3
Mauritania	10	Jemen	30	Spania	3
Kenya	10	Nepal	26	Litauen	2
Niger	9	Jordan	24	Nederland	2
Burundi	6	Libanon	22	Sverige	2
Zimbabwe	5	Vietnam	22	Tyskland	2
Rwanda	4	Mongolia	21	Storbritannia	1
Sør-Sudan	4	Kasakhstan	18	Tsjekkia	1
Tsjad	4	Tadsjikistan	16	TOTALT FOR EUROPA	1364
Burkina Faso	4	Myanmar (Burma)	10		
Malawi	3	Sør-Korea	4	Statløse	263
Togo	3	Israel	3	Asylsøkere i alt	9785
Benin	2	Turkmenistan	3		
Gabon	2	Bahrain	2		
Den sentralafrikanske republikk	1	Filippinene	1		
Ekvatorial-Guinea	1	Singapore	1		
Kapp Verde	1	TOTALT FOR ASIA	2865		
Republikken Kongo	1				
Swaziland	1				
Tanzania	1				
TOTALT FOR AFRIKA	5263				

Kilde: Utlendingsdirektoratet

Overføringsflyktninger til Norge i 2012

Statsborgerskap	Innvilgelser	Ankomster
Afghanistan	192	203
Bhutan	25	169
Den sentralafrikanske republikk	1	2
Egypt	1	1
Elfenbenskysten	2	3
Eritrea	231	262
Etiopia	6	18
India	-	1
Irak	8	7
Iran	133	133
Jemen	1	1
DR Kongo	34	30
Myanmar	173	171
Rwanda	6	-

Statsborgerskap	Innvilgelser	Ankomster
Russland	-	1
Somalia	219	165
Statsløs	1	1
Sudan	16	61
Syria	1	1
Sør-Sudan	5	-
Tsjad	-	1
Totalt	1055¹⁾	1231²⁾

¹⁾ I tillegg er 21 personer skjernet. ²⁾ I tillegg er 1 person skjernet.

Kilde: Utlendingsdirektoratet

Vedtak om beskyttelse, 2012

Statsborgerskap	Totalt antall saker	Realitetsbehandlet i Norge						Ikke realitetsbehandlet i Norge		
		Konvensjons-flyktning (asyl)	Annen flyktningstatus	Humanitære grunner	Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvigelsesprosent	Dublin II-forordningen	Avslag pga trygt tredjeland	Trukket/henlagt
Albania	169	-	-	-	-	132	0 %	7	-	30
Algerie	126	-	-	-	-	31	0 %	59	-	36
Angola	21	-	-	3	-	7	30 %	10	-	1
Armenia	19	-	-	-	-	10	0 %	3	-	6
Aserbajdsjan	53	-	-	-	-	41	0 %	11	-	1
Bahrain	2	-	-	-	-	2	0 %	-	-	-
Bangladesh	229	-	-	-	-	209	0 %	12	-	8
Benin	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bhutan	3	-	-	-	-	3	0 %	-	-	-
Bosnia-Hercegovina	54	-	-	-	-	40	0 %	-	-	14
Brasil	2	-	-	1	-	-	100 %	-	-	1
Bulgaria	32	-	-	1	-	31	3 %	-	-	-
Burkina Faso	3	-	-	-	-	1	0 %	2	-	-
Burundi	4	-	-	-	-	4	0 %	-	-	-
Canada	1	-	-	-	-	1	0 %	-	-	-
Chile	3	-	-	-	-	2	0 %	-	-	1
Cuba	4	-	-	-	-	3	0 %	1	-	-
Den sentralafrikanske republikk	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Djibouti	1	1	-	-	-	-	100 %	-	-	-
DR Kongo	62	8	3	2	-	44	23 %	1	2	2
Egypt	28	1	-	-	-	9	10 %	9	-	9
Ekvatorial-Guinea	1	-	-	-	-	1	0 %	-	-	-
El Salvador	7	-	-	-	-	7	0 %	-	-	-
Elfenbenskysten	48	-	-	2 ¹⁾	-	35	5 %	10	1	-
Eritrea	1525	1224	4	27	-	135	90 %	79	24	32
Etiopia	490	226	-	36	2	204	56 %	12	5	5
Frankrike	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Gabon	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Gambia	42	-	-	-	1	30	0 %	3	-	8
Georgia	114	-	-	-	-	17	0 %	64	-	33
Ghana	32	2	-	-	-	8	20 %	17	-	5
Guinea	54	6	-	7	1	24	34 %	11	-	5
Guinea-Bissau	13	-	-	-	1	5	0 %	2	1	4
Hellas	4	-	-	-	-	4	0 %	-	-	-
Hviterussland	147	-	-	-	1	83	0 %	39	1	23
India	42	-	-	-	-	28	0 %	8	1	5
Irak	273	49	1	17	-	116	37 %	54	2	34

Statsborgerskap	Totalt antall saker	Realitetsbehandlet i Norge						Ikke realitetsbehandlet i Norge		
		Konvensjons-flyktning (asyl)	Annen flyktingstatus	Humanitære grunner	Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvigelsesprosent	Dublin II-forordningen	Avslag pga trygt tredjeland	Trukket/henlagt
Iran	418	120	-	3	-	225	35 %	42	4	24
Israel	4	-	-	-	-	1	0 %	1	-	2
Italia	7	-	-	-	-	3	0 %	2	-	2
Jemen	64	9	4	2	-	44	25 %	3	-	2
Jordan	15	-	-	1	-	7	13 %	7	-	-
Kamerun	24	1	-	-	-	11	8 %	10	-	2
Kasakhstan	23	-	-	-	-	18	0 %	5	-	-
Kenya	15	-	-	-	-	10	0 %	4	-	1
Kina	93	80	-	-	-	8	91 %	4	-	1
Kirgisistan	30	-	-	2	-	20	9 %	8	-	-
Kosovo	146	-	-	4	-	68	6 %	52	-	22
Kroatia	10	-	-	-	-	6	0 %	1	-	3
Latvia	6	-	-	1	-	4	20 %	-	-	1
Libanon	19	-	-	1	-	7	13 %	9	-	2
Liberia	16	-	-	-	-	7	0 %	6	-	3
Libya	119	-	2	-	-	50	4 %	44	-	23
Litauen	2	-	-	-	-	2	0 %	-	-	-
Makedonia	31	-	-	-	-	27	0 %	-	-	4
Malawi	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Mali	25	-	-	-	-	13	0 %	5	2	5
Marokko	127	-	-	-	3	45	0 %	43	-	36
Mauritania	9	1	-	-	-	6	14 %	-	-	2
Mexico	7	-	-	-	-	5	0 %	1	-	1
Moldova	4	-	-	-	-	2	0 %	1	-	1
Mongolia	27	1	-	3	-	15	21 %	2	-	6
Montenegro	9	1	-	-	-	4	20 %	-	-	4
Myanmar	16	2	-	-	-	7	22 %	-	6	1
Nederland	2	-	-	-	-	2	0 %	-	-	-
Nepal	26	-	-	-	-	18	0 %	5	-	3
Niger	13	-	-	-	-	6	0 %	7	-	-
Nigeria	350	8	-	10	-	151	11 %	131	2	48
Nord-Korea	3	-	-	-	-	3	0 %	-	-	-
Pakistan	136	12	-	-	-	88	12 %	21	-	15
Polen	3	-	-	-	-	3	0 %	-	-	-
Republikken Kongo	5	-	-	-	-	4	0 %	-	-	1
Romania	13	-	-	-	-	8	0 %	-	-	5

¹⁾ Inkluderer fire personer fra Usbekistan og én person fra Elfenbenskysten som har fått opphold etter 15-månedersregelen. Personer som har søkt fra utlandet og overføringsflyktninger er holdt utenfor. Kilde: Utlendingsdirektoratet.

Vedtak om beskyttelse, 2012

Statsborgerskap	Totalt antall saker	Realitetsbehandlet i Norge						Ikke realitetsbehandlet i Norge		
		Konvensjons-flykting (asyll)	Amnen flyktingstatus	Humanitære grunner	Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvilgelsesprosent	Dublin II-forordningen	Avslag pga trygt tredjeland	Trukket/henlagt
Russland	426	18	1	18	-	270	12 %	85	4	30
Rwanda	11	3	-	-	-	7	30 %	1	-	-
Senegal	18	-	-	1	-	10	9 %	2	2	3
Serbia	119	-	-	-	-	86	0 %	7	-	26
Sierra Leone	20	1	-	2	-	9	25 %	7	-	1
Singapore	1	-	-	-	-	1	0 %	-	-	-
Slovakia	2	-	-	-	-	2	0 %	-	-	-
Somalia	2656	1124	726	80	1	265	88 %	314	80	66
Spania	1	-	-	-	-	1	0 %	-	-	-
Sri Lanka	30	-	-	6	-	20	23 %	3	-	1
Statsløs	342	50	39	59	-	117	56 %	40	1	36
Storbritannia	1	-	-	-	-	1	0 %	-	-	-
Sudan	476	375	1	2	-	44	90 %	28	15	11
Sverige	2	-	-	-	-	1	0 %	-	1	-
Swaziland	1	-	-	-	-	1	0 %	-	-	-
Syria	319	56	188	1	-	12	95 %	41	5	16
Sør-Afrika	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sør-Korea	4	-	-	-	-	4	0 %	-	-	-
Sør-Sudan	5	2	-	1	-	2	60 %	-	-	-
Tadsjikistan	13	1	-	-	-	9	10 %	2	-	1
Tanzania	4	-	-	-	-	4	0 %	-	-	-
Togo	2	-	-	-	-	1	0 %	1	-	-
Tsjad	5	-	-	-	-	3	0 %	1	-	1
Tsjekkia	1	-	-	-	-	1	0 %	-	-	-
Tunisia	76	1	-	-	-	18	5 %	28	1	28
Tyrkia	40	3	-	-	-	27	10 %	6	-	4
Tyskland	2	-	-	-	-	2	0 %	-	-	-
Uganda	41	16	-	-	-	17	48 %	6	-	2
Ukraina	26	-	-	-	-	18	0 %	4	-	4
Ungarn	15	-	-	-	-	15	0 %	-	-	-
USA	6	-	-	2	-	2	50 %	1	-	1
Usbekistan	161	9	-	5 ¹⁾	-	130	10 %	13	-	4
Vietnam	31	-	-	-	-	18	0 %	6	-	7
Zimbabwe	6	-	-	-	-	4	0 %	2	-	-
Totalsum	11 441	3667	1184	328	35	3729	58 %	1569	165	764

¹⁾ Inkluderer fire personer fra Usbekistan og én person fra Elfenbenskysten som har fått opphold etter 15-månedersregelen. Personer som har søkt fra utlandet og overføringsflyktinger er holdt utenfor. Kilde: Utlendingsdirektoratet.

Land med flest antall fordrevne på grunn av naturkatastrofer 2008-2012¹⁾

Land	Antall fordrevne	Land	Antall fordrevne
Kina	49 782 000	Haiti	1 910 000
India	23 775 000	Myanmar	1 853 000
Pakistan	14 991 000	Mexico	1 830 000
Filippinene	12 343 000	Sri Lanka	1 578 000
Nigeria	6 818 000	Brasil	1 466 000
Colombia	3 289 000	Japan	1 286 000
Thailand	3 234 000	Vietnam	1 079 000
Bangladesh	2 999 000	USA	978 000
Indonesia	2 479 000	Niger	794 000
Chile	2 133 000	Mosambik	640 000

¹⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Fordrivelse på grunn av naturkatastrofer fordelt på utviklingsland, høyinntektsland og region, 2012 og 2008-2012¹⁾

	2012	% av totalen for 2012	2008-2012	% av totalen for 2008-2012
Høyinntektsland	1 265 000	3,91 %	2 485 000	1,73 %
Utviklingsland	31 092 000	96,09 %	141 422 000	98,27 %
Øst-Asia og Stillehavet	10 158 000	31,39 %	71 904 000	49,97 %
Sør-Asia	11 777 000	36,40 %	43 882 000	30,49 %
Europa og Sentral-Asia	81 000	0,25 %	441 000	0,31 %
Midtøsten og Nord-Afrika	52 000	0,16 %	118 000	0,08 %
Afrika sør for Sahara	8 158 000	25,19 %	12 820 000	8,91 %
Latin-Amerika og Karibien	876 000	2,70 %	12 255 000	8,52 %

¹⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Antall fordrevne etter type naturkatastrofe, 2012 og 2008-2012¹⁾

Type katastrofe	2012	2008-2012
Flom	22 010 000	89 181 000
Storm	95 667 000	29 051 000
Jordskjelv (Seismisk aktivitet)	637 000	23 604 000
Ekstrem kulde	2000	923 000
Skred (vått)	47 000	577 000
Vulkan	40 000	472 000
Skogbrann	59 000	103 000
Skred (tørt)	200	3200
Ekstrem varme	1700	1700

¹⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

25 største fordrivelser som følge av naturkatastrofer, 2012 ¹⁾

Land	Katastrofe	Tidsperiode	Fordrevne	
India	Monsunflom (1. periode)	Media: AFP 1 [Govt: Central Water Commission]	6 900 000	Juni/Juli
Nigeria	Regnsesongflom	Govt: NCFRMI 2	6 088 580	September/Oktober
Kina	Tyfon Haikui-flom	IFRC 3 China Red Cross and Red Crescent National Society	2 079 000	August
India	Monsunflom (2. periode)	Media : AFP [Govt: Assam DMA 4]	2 000 000	August/ September
Filippinene	Tyfon Pablo (Bopha)	IOM/DTM5 [Govt: NDRRMC 6]	1 931 970	Desember
Pakistan	Monsunflom	UNOCHA 7	1 856 570	August/ September
Filippinene	Flom – sørvest-monsun og effekt av tyfon	UNOCHA	1 553 080	Juni/August
Kina	Monsunflom (2. periode)	IFRC [Govt: Provincial government]	1 419 900	Juni/Juli
Kina	Tvillingtyfonene Saola and Damrey/flom	IFRC: Red Cross Society of China	867 000	August
USA	Orkanen Sandy	Govt: FEMA 8	775 761	Oktober
Bangladesh	Monsunflom	NGO:OXFAM/PSI	600 000	Juni
Kina	Tyfonen Kai-Tak	Media: Xinhua News Agency [Govt: Ministry of Civil Affairs, National Commission for Disaster Reduction]	530 000	August
Niger	Regnsesongflom	UNOCHA/ IRIN 9	530 000	Juli/August
Tsjad	Regnsesongflom	UNOCHA/ IRIN	500 000	Juli/Oktober
Kina	Monsunflom (1. periode)	IFRC: Red Cross Society of China	443 000	April/Mai
Cuba	Orkanen Sandy	UN Country Team	343 230	Oktober
Sør-Sudan	Regnsesongflom	UNOCHA	340 000	Juni/ Juli
Japan	Flom og skred	Media :BBC [Govt]	250 000	Juli
Nord-Korea	Monsunflom	Media: Huffington Post [Govt: Official Korean Central News]	212 000	Juni/Juli
India Cyclonic	Sykloniske stormen Nilam	Media: The Indian Express and the Siasat Daily [Govt]	210 000	Oktober
Magadascar	Syklonen Giovanna	Media: [Govt: National Disaster Management Agency]	190 000	Februar
Filippinene	Negros Oriental jordskjelv	Govt: NDRRMC	187 320	Februar
Kina	Jordskjelv i Yunnan, Guizhou provinces	Media: South China Morning Post	185 000	September
Peru	La Niña-flommer	Govt: INDECI 10	138 422	Januar – Mars
Kina	Tyfonen Son Tinh	Media : Xinhua News Agency	136 000	Oktober

¹⁾ Tabellen viser alle enkeltkatastrofer som har fordrevet 100 000 eller flere i 2012. For ytterligere informasjon, kontakt idmc@nrc.ch

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Totalt antall fordrevne på grunn av naturkatastrofer per land, 2012¹⁾

Land	Antall fordrevne	Land	Antall fordrevne
Afghanistan	29 519	Komorene	11 000
Australia	16 000	Madagaskar	267 911
Aserbajdsjan	36 000	Malaysia	22 000
Bangladesh	650 788	Mosambik	10 000
Benin	10 292	Myanmar	73 840
Brasil	35 000	Niger	540 000
Colombia	71 200	Nigeria	6 111 580
Cuba	351 730	Nord-Korea	232 000
Den dominikanske republikk	43 383	Pakistan	1 856 570
Den sentralafrikanske republikk	17 570	Papua Ny-Guinea	75 000
DR Kongo	23 000	Peru	183 951
Etiopia	20 118	Russland	31 875
Fiji	27 062	Senegal	20 000
Filippinene	3 858 596	Somalia	28 000
Guatemala	63 679	Spania	22 000
Haiti	85 900	Sri Lanka	129 092
India	9 110 000	Sudan	84 000
Indonesia	103 831	Sør-Sudan	340 000
Iran	50 000	Tanzania	10 000
Italia	16 850	Tsjad	500 000
Japan	308 000	USA	900 932
Kamerun	30 000	Vietnam	15 000
Kenya	97 626	Total	32 366 621¹⁾
Kina	5 730 800		

¹⁾ Avviket skyldes at kun land med over 10 000 fordrevne er inkludert i denne tabellen.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

OM STATISTIKKENE

Flyktningregnskapets tall på flyktninger som har kryset en landegrense baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten (UNRWA). Fram til og med 2007-utgaven av Flyktningregnskapet var tallene imidlertid basert på statistikk fra U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI). Statistikken fra og med 2008-utgaven av Flyktningregnskapet er derfor ikke direkte sammenlignbar med statistikken i de foregående utgavene.

Fra og med 2010-utgaven av Flyktningregnskapet er også asylsøkere som ennå ikke har fått endelig vedtak på sin asylsøknad inkludert i flyktningtallene, etter anbefaling fra UNHCR. Årsaken er at for enkelte asylland er det et stort antall personer registrert som asylsøkere, som i andre land ville vært regnet som en del av flyktningbefolkningen. Et eksempel er Sør-Afrika, som har ca. 230 000 asylsøkere som venter på å få søknaden behandlet.

Dette medfører imidlertid at totaltallet for antall flyktninger inneholder enkelte asylsøkere som vil få avslag på asylsøknaden, og dermed falle ut av statistikken på et senere tidspunkt. På grunn av beslutningen fra UNHCR om å inkludere asylsøkere i flyktningtallene, er ikke tallene

før og etter 2010 direkte sammenlignbare. Asylsøkere som venter på vedtak utgjorde 936 749 ved utgangen av 2012.

Manglende tilgang til informasjon kan forklare de lave flyktningtallene UNHCR oppgir for enkelte land. Et eksempel på dette er Nord-Korea, hvor tallet er langt lavere enn det andre kilder opererer med, blant annet fordi UNHCR nektes tilgang til nordkoreanske flyktninger i Kina. I andre tilfeller kan tallene bli justert fra et år til et annet basert på endret rapportering fra myndighetene i mottakslandene. Et eksempel er tallet på irakiske flyktninger, som har falt fra nærmere 1,5 millioner i fjor til under 0,8 millioner i år, hovedsakelig på grunn av endret rapportering fra myndighetene i Syria og Jordan.

UNHCRs tall over flyktningbefolkningen i de respektive land er basert på noe ulike kriterier for ulike deler av verden. I de fleste industrialiserte land tas flyktninger ut av statistikkene et visst antall år etter at de fikk opphold i landet, mens i statistikkene for de fleste utviklingsland er alle flyktninger inkludert, uavhengig av hvor lang tid det har gått siden de flyktet.

UNRWA endret registreringsmetode for flyktninger fra 2010 til 2011, ved at de nå skiller ut personer som får

støtte fra UNRWA uten å ha flyktningstatus. Tidligere var disse inkludert i det totale flyktningtallet. På grunn av denne endringen er tallet på palestinaflyktninger under UNRWA-mandat ca 350 000 lavere enn det ville vært dersom gammel beregningsmåte ble benyttet.

Til tross for at 45,2 flyktninger ved årsskiftet er et historisk høyt tall, er økningen i antall flyktninger enda større enn tallene viser på grunn av de beregningstekniske endringene i forhold til palestinaflyktninger og flyktninger fra Irak.

Tall på internt fordrevne kommer fra Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), som er Flyktninghjelpens senter for kartlegging og rapportering om situasjonen for internt fordrevne. Tallene omfatter fordrivelse på grunn av væpnet konflikt, generalisert vold og brudd på menneskerettighetene. Utfordringer ved denne statistikken er blant annet at det kan være vanskelig å få tilgang til områdene hvor internt fordrevne oppholder seg, samt vanskeligheter knyttet til den formelle registreringen. I mange tilfeller har myndighetene i landet også en egeninteresse av å holde informasjon om internt fordrevne skjult.

Det finnes ingen internasjonal organisasjon som har som mandat å registrere internt fordrevne, på samme måte

som FNs høykommissær for flyktninger har for flyktninger som har krysset en landegrense. IDMC baserer seg derfor på sekundærkilder og myndighetenes egne tall. Ofte vil det være ulike anslag fra ulike kilder, og i disse tilfellene blir laveste og høyeste anslag presentert. I mange tilfeller er anslaget oppgitt som et minimumstall. For noen land er situasjonen så uklar at IDMC ikke er i stand til å anslå antallet internt fordrevne. I disse tilfellene vil det stå 'ukjent antall'. Det er viktig å være klar over at for flere av disse landene er det sannsynligvis et betydelig antall internt fordrevne. Det anbefales å lese de respektive landprofilene for utdypende informasjon. Utfyllende informasjon er også tilgjengelig på IDMCs nettside, www.internal-displacement.org.

Fordrivelse på grunn av naturkatastrofer er ikke inkludert i tallene for internt fordrevne. IDMC og Flyktninghjelpen la imidlertid frem en oversikt over antall mennesker som er fordrevet av naturkatastrofer i begynnelsen av mai 2013. Hovedtallene er gjengitt i Flyktningregnskapet, og hele rapporten kan leses på www.internal-displacement.org/.

Statistikken fra UNHCR er basert på de mest oppdaterte tall per 7. juni 2013. Mindre endringer kan forekomme etter denne datoen.

BESKYTTELSE AV FLYKTINGER OG INTERNT FORDREVNE

Flyktingretten, menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett består i stor grad av internasjonalt, juridisk bindende regelverk. De består av både globale og regionale bestemmelser. I tillegg er stater også bundet av internasjonal sedvanerett, regler som binder alle stater på grunn av allmenn og langvarig statspraksis i den tro at reglene er bindende.

FOLKERETTLIGE REGESETT

Flyktingrettslige instrumenter, menneskerettighetsinstrumenter og de internasjonale humanitære instrumenter sier noe om hvem som er å anse som flykting og hvem som ellers har rett til internasjonal beskyttelse, hva slags beskyttelse som skal gis, og byrdefordeling mellom landene. Den primære beskyttelsen er i utgangspunktet ment å skulle gis i ens eget hjemland gjennom menneskerettighetene. Denne beskyttelsen er imidlertid fremdeles fraværende i store deler av verden i dag. Det sentrale i flyktingretten er derfor at

personer som ikke kan få beskyttelse i sitt eget hjemland, kan søke om å få internasjonal beskyttelse. Flyktingkonvensjonen av 1951 er det viktigste beskyttelsesinstrumentet. Kunnskap om menneskerettighetskonvensjonene er viktig blant annet for å kunne tolke flyktingkonvensjonen, i tillegg til at det gir et eget vern mot tilbakesendelse til steder man frykter alvorlige overgrep.

Internt fordrevne kan ikke påberope seg vernet etter flyktingkonvensjonen, da denne bare gjelder de som har krysset en internasjonalt anerkjent grense. FNs retningslinjer for internt fordrevne (av 1998) er en samling prinsipper hentet fra forskjellige menneskerettighetsinstrumenter, internasjonal humanitær rett, flyktingretten og internasjonal sedvanerett, som hver for seg er bindende. Retningslinjene fastsetter både de internt fordrevnes rettigheter, samt myndigheters og opprørsstyrkers plikter i alle fluktens faser.

GLOBALE REGELVERK

Flyktingkonvensjonen av 1951 Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flykting, om beskyttelse mot retur og om hvilke rettigheter en flykting har.

En flykting er en person som har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Det er et vilkår at hun/han befinner seg utenfor sitt hjemland, det vil si har krysset en internasjonal grense. Grunnsteinen i all flyktingbeskyttelse er også nedfelt i Flyktingkonvensjonen: non-refoulement-prinsippet (artikkel 33). Dette prinsippet innebærer at ingen må sendes tilbake til et område der liv og sikkerhet er i fare på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe.

1951-konvensjonens anvendelsesområde ble utvidet gjennom 1967-protokollen, som opphevet begrensninger med hensyn til tid og rom.

■ unhcr.org

FNs retningslinjer for internt fordrevne (UN Guiding Principles on Internal Displacement) fra 1998, er en samling

av de viktigste rettighetene til internt fordrevne. Prinsippene – eller rettighetene – er hentet fra internasjonal sedvanerett og forskjellige juridiske instrumenter i internasjonal rett, deriblant Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948, Konvensjonene om sivile og politiske rettigheter og om sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter av 1966, samt de fire Genève-konvensjonene om beskyttelse av personer og gjenstander i krig. Retningslinjene inneholder regler vedrørende beskyttelse mot fordrivelse, beskyttelse mens man er på flukt, løsninger på flukttilværelsen og humanitær assistanse.

■ unhcr.org/43ce1cff2.html

Menneskerettighetserklæringen av 1948 Erklæringen inneholder fundamentale menneskerettigheter. Fra å være en erklæring som ikke var juridisk bindende i 1948, er det i dag få som vil bestride at mange av disse menneskerettighetene er blitt juridisk bindende sedvanerett. De er også blitt nedfelt i en rekke juridisk bindende menneskerettighetsinstrumenter og i nasjonal lovgivning og grunnlover i mange land. Sentralt i Menneskerettighetserklæringen står artikkel 14, som omfatter retten til å søke asyl («Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.»).

■ un.org/en/documents/udhr/

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP)

Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet.

■ ohchr.org/english/law/ccpr.htm

FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 (ØSK)

Konvensjonen omhandler tema som arbeid, sosial sikkerhet, familie, levestandard inkludert mat, klær og husvære, helse og utdanning. Dette er rettigheter som i større grad enn de sivile og politiske rettighetene er avhengige av økonomiske ressurser for å kunne sikres.

■ ohchr.org/english/law/cescr.htm

Torturkonvensjonen av 1984 Konvensjonen definerer hva som er tortur og har som mål å hindre at mennesker blir utsatt for tortur eller sendt tilbake til land der de står i fare for å bli utsatt for tortur. Konvensjonen inneholder oppfølgingsmekanismer både i form av straffe- og utleveringsmekanismer. Det er også etablert en egen komité som enkeltpersoner kan sende klager til.

■ ohchr.org/english/law/cat.htm

Rome Statute of the International Criminal Court

Statutter som definerer blant annet hva krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskerettighetene er. Statuttene ble vedtatt i 1998 under en FN-konferanse der 120 land ble enige om å opprette en permanent straffedomstol som kan stille personer som er ansvarlige for alvorlige forbrytelser, til ansvar for sine handlinger.

■ icc-cpi.int/NR/rdonlyres/EA9AEFF7-5752-4F84-BE94-0A655EB30E16/0/Rome_Statute_English.pdf

Den internasjonale straffedomstolen (ICC) Dette er en permanent internasjonal domstol som følger opp Rome Statute og som kan straffefølge enkeltindivider for alvorlige internasjonale forbrytelser som folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Domstolen er den første faste institusjonen av sitt slag, og representerer et viktig framskritt for menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett. Domstolen startet sin virksomhet i 2003. Den er lokalisert i Haag i Nederland, men kan gjennomføre rettssaker andre steder for å komme nærmere samfunnet som er blitt rammet av overgrepene.

■ icc-cpi.int

REGIONALE REGELVERK

Regionale systemer har vokst fram under tankegangen om at det ofte er lettere å finne en felles forståelse av problemene innen en region enn på verdensbasis. Instrumenter framforhandlet innen

disse regionale systemene er i utgangspunktet bare bindende for denne regionen.

Afrika

African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights av 1981

Konvensjonen omhandler både sivile og politiske rettigheter, slik som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som rett til utdanning og rett til arbeid. I motsetning til mange andre menneskerettighetskonvensjoner som er rettighets- og individfokuset, inneholder denne også referanser til plikter og til folk og grupper.

■ africa-union.org/root/au/Documents/Treaties/Text/Banjul%20Charter.pdf

Den afrikanske menneskerettighetsdomstolen (African Court on Human and Peoples' Rights)

Domstolen skal følge opp African Charter on Human and Peoples' Rights, og noen få land aksepterer også individklager. Gjennom en protokoll av 2008 slås domstolen sammen med domstolen til Den afrikanske union (AU). Den nye domstolen blir hetende African Court of Justice and Human Rights. Protokollen må ratifiseres av 15 land før den trer i kraft.

■ africa-union.org/root/au/organs/Court_of_Justice_en.htm

OAU-konvensjonen av 1969 Inneholder en utvidet flyktningdefinisjon som både viser til og supplerer Flyktningkonvensjonen av 1951. Ifølge denne er en flyktning en person som er utsatt for forfølgelse eller generell vold, krig, borgerkrig, intern uro og liknende.

■ achpr.org/english/_info/refugee_en.html

Kampala-konvensjonen I oktober 2009 gikk landene i Den afrikanske union (AU) sammen om en ny konvensjon for internt fordrevne. Den er i stor grad basert på FNs retningslinjer for internt fordrevne av 1998. Konvensjonen er den første i sitt slag og representerer et stort skritt mot sterkere beskyttelse av internt fordrevne. Konvensjonen trådte i kraft i desember 2012 og er dermed bindende for de 16 landene som har ratifisert den.

■ africa-union.org/root/au/Conferences/2009/october/pa/summit/AU-IDP%20Convention%20-%20Assembly%20-%20Final%20-%2010.23%20pm%2023%20Oct.doc

Latin-Amerika

American Convention on Human Rights (Pact of San José) av 1969

Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, og forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse og forbud mot tortur.

KONVENSJONER OG REGELVERK

Konvensjonen referer også til menneskers plikter. San Salvador-protokollen av 1988 styrker vernet om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som rett til utdanning og arbeid.

■ oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html

The Inter-American Court of Human Rights Denne regionale domstolen følger opp American Convention on Human Rights. Den har en lang og solid tradisjon og har vært en viktig institusjon i det amerikanske rettssystemet.

■ corteidh.or.cr/

Cartagena-erklæringen av 1984 Dette er en samling prinsipper som i utgangspunktet ikke er juridisk bindende, men som etter hvert har blitt inkludert i en rekke nasjonale lovgivninger. Den inneholder blant annet en utvidet definisjon av flyktningbegrepet, omtrent som den afrikanske konvensjonen.

■ asylumlaw.org/docs/international/CentralAmerica.PDF

Europa

I Europa er det for tiden to aktører som arbeider med menneskerettighets- og flyktningsspørsmål. Den ene er Europarådet og den andre er EU.

• EUROPARÅDET

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950 Konvensjonen inneholder fundamentale menneskerettighetsprinsipper. Noen av dem er ufravikelige, som retten til liv og forbud mot tortur. Konvensjonen etablerer også menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, hvis avgjørelser er av fundamental betydning, for eksempel når det gjelder vurdering av hvorvidt retur av asylsøkere er trygt.

■ hri.org/docs/ECHR50.html

Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg Domstolens oppgave er å sikre at de forpliktelsene statene har påtatt seg ifølge Menneskerettighetskonvensjonen, blir overholdt. Individuer kan klage til domstolen.

■ echr.coe.int/

• EU

Felles europeisk asylsystem 1. mai 2004 etablerte EU et Felles europeisk asylsystem (Common European Asylum System – CEAS). Bortsett fra Dublin-forordningen og Eurodac-forordningen er ikke disse instrumentene bindende for Norge, men den nye norske utlendingsloven bygger i stor grad på den felleseuropeiske retten.

■ ec.europa.eu/home.../asylum/asylum_intro_en.htm

De mest sentrale instrumentene er:

■ **STATUSDIREKTIVET:** Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flyktning etter 1951-konvensjonen, og hvem som ellers trenger internasjonal beskyttelse («subsidiary protection»). Bestemmelsene inkluderer hva dette medfører av rettigheter.

■ **DUBLIN-FORORDNINGEN:** Bestemmer hvilket land som skal være ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad. Også Norge er med i dette samarbeidet gjennom en særavtale med EU.

■ **EURODAC-FORORDNINGEN:** Inneholder bestemmelser om fingeravtryksregister som gjør Dublin-samarbeidet praktisk gjennomførbart. Norge er med i dette samarbeidet.

■ **DIREKTIV OM MIDLERTIDIG BESKYTTELSE:** Gir regler om midlertidig beskyttelse i masseflyktsituasjoner.

■ **DIREKTIV OM MOTTAK AV ASYLSØKERE:** Inneholder krav til minimumsstandarder for innkvartering, skolegang, arbeid, osv. for asylsøkere.

■ **PROSEDYREDIREKTIVET:** Fellesregler for asylprosedyrer.

■ **RETURDIREKTIVET:** Inneholder krav til felles minstestandarder for retur av avviste asylsøkere.

Asia

For Asia finnes ingen regionale organisasjoner eller konvensjoner som tilsvarer de som er nevnt under Afrika, Amerika og Europa.

NASJONAL LOVGIVNING

1. januar 2010 trådte Utlendingsloven av 2008 i kraft. I henhold til den nye loven vil flere av de som får innvilget beskyttelse, få status som flyktninger. Loven styrker barns rett til å bli hørt. På den andre siden innføres strengere regler for blant annet familieinnvandring. Med den nye loven endres enkelte begreper, blant annet erstattes ordet asyl med beskyttelse. Dette for å gjenspeile det internasjonale begrepet «protection» i flyktningretten.

■ lovdata.no/all/hl-20080515-035.html

Menneskerettighetsloven av 1999 Loven skal styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett. Følgende konvensjoner skal gjelde som norsk rett: Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, de to FN-konvensjonene av 1966, Barnekonvensjonen og Kvinnediskrimineringskonvensjonen. Ved motstrid med annen norsk lov, skal disse konvensjonene gå foran.

■ Lovdata.no/all/nl-19990521-030.html

LAND SOM ER TILSLUTTET FNs FLYKTNINGKONVENSJON

FNs flyktningkonvensjon fra 1951 og tilleggsprotokollen til konvensjonen fra 1967 er de viktigste internasjonale instrumenter for beskyttelse av flyktninger. Land som har sluttet seg til konvensjonen og protokollen, er forpliktet til å følge internasjonale regler for behandling av flyktninger. Konvensjonen og protokollen gjelder bare mennesker som har flyktet fra et land til et annet og gir dermed ikke regler for beskyttelse av internt fordrevne – mennesker på flukt inne i sitt eget land.

Nedenfor er en oversikt over landene som har ratifisert 1951-konvensjonen og protokollen fra 1967. Land merket med (K) har bare ratifisert konvensjonen, mens land merket med (P) bare har ratifisert protokollen.

Kilde: UNHCR

Afghanistan
Albania
Algerie
Angola
Antigua og Barbuda
Argentina
Armenia
Aserbajdsjan
Australia
Bahamas
Belgia
Belize
Benin
Bolivia
Bosnia-Hercegovina
Botswana
Brasil
Bulgaria
Burkina Faso
Burundi
Canada
Chile
Colombia
Costa Rica
Danmark
Den dominikanske republikk

Den sentralafrikanske republikk
Djibouti
Dominica
Ecuador
Egypt
Ekvatorial-Guinea
Elfenbenskysten
El Salvador
Estland
Etiopia
Fiji
Filippinene
Finland
Frankrike
Gabon
Gambia
Georgia
Ghana
Guatemala
Guinea

Guinea-Bissau
Haiti
Hellas
Honduras
Hviterussland
Iran
Irland
Island
Israel
Italia
Jamaica
Japan
Jemen
Kambodsja
Kamerun
Kapp Verde (P)
Kasakhstan
Kina
Kirgisistan
Kongo - Brazzaville
Kongo - DR
Kroatia
Kypros
Latvia
Lesotho
Liberia

Liechtenstein
Litauen
Luxembourg
Madagaskar (K)
Makedonia
Malawi
Mali
Malta
Marokko
Mauritania
Mexico
Moldova
Monaco (K)
Montenegro
Mosambik
Namibia
Nauru
Nederland
New Zealand
Nicaragua
Niger
Nigeria
Norge
Panama
Papua Ny-Guinea
Paraguay

Peru
Polen
Portugal
Romania
Russland
Rwanda
Saint Kitts og Nevis (K)
Saint Vincent og Grenadinene
Salomonøyene
Samoa
São Tomé og Príncipe
Senegal
Serbia
Seychellene
Sierra Leone
Slovakia
Slovenia
Somalia
Spania
Storbritannia
Sudan
Surinam
Sveits
Sverige
Swaziland
Sør-Afrika

Sør-Korea
Tadsjikistan
Tanzania
Togo
Trinidad og Tobago
Tsjad
Tsjekkia
Tunisia
Turkmenistan
Tuvalu
Tyrkia
Tyskland
Uganda
Ukraina
Ungarn
Uruguay
USA (P)
Vatikanstaten
Venezuela (P)
Zambia
Zimbabwe
Østerrike
Øst-Timor

48-TIMERSPROSEDYREN: 48-timersprosedyre for asylsøkere med antatt grunnløse asylsøknader. Asylsøkere fra land som utlendingsmyndighetene anser for trygge, får en raskere saksbehandling, besluttet i oktober 2003 og trådte i kraft fra 2004. Ordningen inneholder alle elementene i en ordinær asylsak.

ASYL: Asyl er et ukrenkelig fristed. I Norge gis asyl til personer som defineres som flyktninger ifølge Flyktningkonvensjonen av 1951 og de som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending. I dag brukes ofte begrepet beskyttelse i stedet for asyl.

ASYLINTERVJU: Asylsøkeren skal intervjues så raskt som mulig etter ankomst til landet. Under intervjuet må søkeren gjøre rede for grunnen til at hun/han søker asyl. Opplysningene som blir gitt i intervjuet, danner grunnlag for asylsøknaden. Asylintervjuet utføres av en saksbehandler fra Utlendingsdirektoratet.

Asylintervjuets gjennomsnittlige varighet er fire timer. Intervjuer med en varighet på seks – åtte timer er ikke uvanlig.

Asylintervjuet fokuserer på spørsmål om

- asylsøkerens identitet – hvem hun/han er
- asylsøkerens familiemedlemmer
- hvorfor asylsøkeren forlot hjemlandet sitt
- hvorfor asylsøkeren er redd for å reise tilbake til hjemlandet
- reiserute – hvordan asylsøkeren kom til Norge

Asylsøkere som er omfattet av prosedyrer for «åpenbart grunnløse» saker, gjennomgår et kortere og forenklet intervju. Det legges i Norge opp til at søkeren skal ha mulighet til å bli intervjuet av en av samme kjønn.

ASYLMOTTAK: Tilbud fra staten om bosted for asylsøkere mens de venter på behandling av asylsøknaden. Etter vedtak er det vanlig at søkeren blir boende enda en periode i statlige mottak før bosetting i en kommune eller utreise. Beboere i statlige mottak får hjelp til det mest nødvendige av mat og klær, og de har ulike plikter og tilbud. Mottakene holder nøktern standard og er fortrinnsvis basert på selvhushold. I de siste årene har man også opprettet såkalte «ventemottak», som er et tilbud til de som har fått endelig avslag på søknad om asyl, men som av ulike grunner ikke kan reise tilbake til sine hjemland.

ASYLSØKER: Person som på egen hånd ankommer et annet land og som normalt søker om asyl ved ankomst eller kort tid etter ankomst. Retten til å søke asyl er nedfelt i artikkel 14 av Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som sier at «Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot beskyttelse mot forfølgelse». Personen omtales som «asylsøker» fram til søknad om asyl er avgjort.

BESKYTTELSE: Begrep som i flyktningssammenheng henspiller på det behov og krav til så vel juridisk som fysisk beskyttelse enhver flyktning har i henhold til internasjonale konvensjoner.

BORTVISNING: Begrep som i Norge brukes når en utlending i henhold til utlendingsloven nektes adgang til landet på grensen, eller må reise ut av landet etter et kortere eller lengre opphold. Vedtak om bortvisning er ikke til hinder for senere innreise. Bortvisning i henhold til utlendingsloven foretas blant annet når en utlending kommer til landet uten gyldig pass eller visum, eller når vedkommende «ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket og til hjemreise». Bortvisning må ikke forveksles med utvisning eller uttransportering fra landet.

BOSETTING I KOMMUNE: Personer med flyktningstatus, opphold på humanitært grunnlag eller kollektiv beskyttelse, som flytter ut av statlig mottak og bosetter seg som ordinær innbygger i en kommune. Dersom søkeren er i stand til å forsørge seg selv og eventuelle familiemedlemmer, kan hun/han fritt bosette seg i en ønsket kommune, også før hun/han har fått oppholdstillatelse. Begrepet omfatter også overføringsflyktninger og andre som ikke er innom statlige mottak.

DRR (DISASTER RISK REDUCTION): Katastroforebygging og risikoreduksjon har både likheter og ulikheter med klimatilpasning. DRR gjelder alle katastrofer, ikke kun klimarelaterte, og har som regel et mer umiddelbart fokus. UNISDR (UN International Strategy for Disaster Reduction) definerer DRR som det konseptuelle rammeverket av elementer som kan minimere sårbarhet og katastroferisiko i et samfunn. Dermed kan man unngå eller begrense de negative effektene av katastrofer.

ENSLIG MINDREÅRIG: Asylsøker, flyktning eller person med opphold på humanitært grunnlag som er under 18 år, og som er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i landet.

FLYKTNING: En flyktning er i henhold til FNs flyktningkonvensjon av 1951 en person som «har flyktet fra sitt land og har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Brukes også ofte om personer som har fått beskyttelse av andre grunner enn det som er nevnt i Flyktningkonvensjonen. I den nye utlendingsloven som trådte i kraft 1. januar 2010 gis det flyktningstatus til de som defineres som flyktninger etter Flyktningkonvensjonen og de som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending.

FLYKTNINGKONVENSJONEN: FNs Konvensjon om flyktningers rettstilling av 28. juli 1951.

FLYKTNINGSTATUS: I henhold til Flyktningkonvensjonen av 1951 artikkel 1A er en flyktning en person som har «velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Denne definisjonen blir stort sett brukt eller referert til ordrett i de forskjellige lands regelverk for flyktninger og asylsøkere, men siden det i praksis ikke finnes noen internasjonal myndighet som kan avgjøre tolknings-spørsmål, blir artikkelens innhold tolket og praktisert ulikt fra land til land. FNs høykommissær for flyktninger har imidlertid laget en håndbok, med diverse vedlegg, som blant annet inneholder retningslinjer for fortolkning. I tillegg har EU vedtatt et eget statusdirektiv, som inneholder en utdypende fortolkning av artikkel 1A som skal gjelde likt i alle medlemslandene.

FLYKTNINGSPOLITIKK: Flyktningpolitikk omfatter mål, regelverk og tiltak i arbeidet for å forebygge og løse flyktningproblemer og hjelpe flyktninger, både internasjonalt og nasjonalt. Flyktningpolitiske virkemidler er blant annet forebyggende virksomhet, nødhjelp, asyl/vern, gjenbosetting og tilbakevendings-tiltak.

FNS RETNINGSLINJER FOR INTERNT FORDREVNE: Guiding Principles on Internal Displacement. Vedtatt av FNs generalforsamling i 1998. En samling og sammenstilling av prinsipper fra internasjonal rett som er relevant for internt fordrevne.

GJENBOSETTING: Overføring av flyktninger for bosetting i et annet land. Brukes som regel i forbindelse med mottak av overførings-flyktninger. Man bruker også betegnelsen «kvoteflyktning».

IASC, INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE: Internasjonalt samordningsorgan for humanitær bistand bestående av FN-organisasjoner og frivillige organisasjoner. Jobber for en styrket koordinering av humanitær assistanse.

IDP: Se under internt fordrevne personer.

INNVANDRER: En innvanderer er en person som er født i utlandet og bosatt i Norge. Noen ganger brukes begrepet også om norskfødte personers om har innvandererforeldre, dvs. foreldre født i utlandet.

INNVANDRINGSPOLITIKK: Innvandringspolitikk i vid forstand omfatter målsettinger, regelverk og tiltak som gjelder for innvandring og innvandrere, det være seg flyktninginnvandring, familieinnvandring

eller arbeidsinnvandring. Politikken består av følgende hoveddeler: regulering og kontroll av innvandring og oppholdet til utlendingene i riket, tiltak rettet mot ulike grupper av innvandrere og utlendinger som oppholder seg i Norge, og tiltak for å skape gode forhold mellom innvandrere og befolkningen ellers. Den innenlandske flyktningpolitikken er en del av innvandringspolitikken.

INTEGRERING: Inkludering av individ eller av grupper (som minoriteter) på like vilkår i samfunnet, i en organisasjon eller ulike samfunnsområder som for eksempel utdanningssystem, arbeidsliv eller boligmarked. I begrepet ligger det at det må være gjensidig tilpasning mellom gruppene i samfunnet.

INTERNT FORDREVEN PERSON (IDP, INTERNALLY DISPLACED PERSON): Internt fordrevne er personer som har blitt tvunget til å flykte fra sine hjem på grunn av blant annet væpnede konflikter, menneskerettighetsbrudd eller naturkatastrofer, og som ikke har krysset en internasjonalt anerkjent statsgrense. Blir også kalt internflyktninger, men internt fordrevne er den korrekte betegnelsen.

KLIMAKONVENSJONEN / UNFCCC: UNFCCC står for United Nations Framework Convention on Climate Change og er FNs rammekonvensjon om klimaendringer. Den ble vedtatt under FNs konferanse om miljø og utvikling i 1992 (Rio-konferansen) og trådte i kraft i 1994. Konvensjonen la det første viktige grunnlaget for det videre internasjonale arbeidet med å motvirke klimaendringer. COP (Conference of the Parties) er konvensjonens styrende organ.

KLIMAPANELET / IPCC (INTERGOVERNMENTAL PANEL ON CLIMATE CHANGE): Internasjonalt forskerpanel som følger klimautviklingen; både menneskeskapt og naturlig. Det internasjonale klimapanelet utgir statusrapporter på området.

KLIMATILPASNING / ADAPTATION: Klimatilpasning handler om å tilpasse seg de uunngåelige klimaendringene. FNs klimapanel definerer klimatilpasning som tilpasninger eller justeringer i naturlige eller menneskelige systemer som respons på eksisterende eller forventede klimatiske stimuli eller deres effekter, som modererer skade eller utnytter muligheter. Man kan snakke om proaktiv eller responsiv tilpasning. Et eksempel på proaktiv tilpasning er treplanting for å unngå skred og flom. Et eksempel på responsiv tilpasning er humanitær assistanse.

KOLLEKTIV BESKYTTELSE ELLER MIDLERTIDIG BESKYTTELSE: Personer i en massefluktsituasjon kan få innvilget midlertidig oppholdstillatelse på kollektivt grunnlag. Normalt skal alle asylsøkere få en individuell behandling av sine søknader, men midlertidig beskyttelse er en kollektiv beskyttelse som innebærer at asylsøkeren får beskyttelse på grunnlag av vedkommendes til-

hørighet til en spesiell gruppe som anses som utsatt for forfølgelse. Det kan innebære at flere får beskyttelse, men midlertidig og på dårligere vilkår. Ble innført i tilknytning til krigen i Bosnia-Hercegovina, og har senere bare blitt brukt overfor flyktningene fra Kosovo.

KYOTOPROTOKOLLEN / KYOTOAVTALEN: Kyotoprotokollen ble vedtatt i desember 1997 i Kyoto, Japan, som en protokoll til Klimakonvensjonen. Avtalen innebærer utslippskutt for en rekke industriland (Anneks 1-land) i forhold til 1990-nivå. På Bali-konferansen (COP 13) i desember 2007 ble partene til Klimakonvensjonen enige om å begynne forhandlinger om en ny avtale (eller «agreed outcome»), i og med at de nåværende Kyoto-forpliktelsene løper ut i 2012. På klimatoppmøtet i Durban i 2011 ble stater enige om å lage en ny juridisk bindende avtale som vil omfatte både industriland og utviklingsland. Den vil først kunne tre i kraft i 2020. Frem til da gjelder kun frivillige løfter om utslippskutt for en rekke land, mens EU vil forlenge sine forpliktelser etter Kyoto-avtalen. I tillegg har man fått avtaler om klimatilpasning, blant annet en anerkjennelse av at stater må samarbeide om klimarelatert flukt og migrasjon.

MIGRANT: Individ som deltar i migrasjon – se migrasjon.

MIGRASJON: Betegner forflyttingen av enkeltmennesker eller grupper. Brukes for forflyttinger både over landegrensene og innenfor et land. For å skille de to gruppene brukes gjerne «internasjonal migrasjon» om forflytting over landegrensar. Innen jussen skilles det ofte mellom (frivillig) migrasjon og migranter på den ene siden og (tvungen) fordrivelse og fordrevne på den andre.

NGO: Non-governmental organisation – ikke-statlig organisasjon. Brukes blant annet om ideelle, frivillige organisasjoner som driver med nødhjelp, bistand, menneskerettigheter, miljøspørsmål og annet.

NON-REFOULEMENT: Et prinsipp i flyktningretten om at ingen flyktning må sendes tilbake til et område der det er fare for liv eller frihet på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. I menneskerettighetsjussen gjelder prinsippet mer generelt og innebærer at ingen mennesker skal returneres til et område der de risikerer alvorlige menneskerettighetsbrudd som tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling.

OPPHOLD PÅ HUMANITÆRT GRUNNLAG: Tillatelse som gis asylsøker som ikke anses som flyktning, men likevel anses å ha behov for beskyttelse for eksempel på grunn av humanitære forhold ved

retur. Regelendringene i den nye utlendingsloven innebærer at de som risikerer visse alvorlige menneskerettighetsbrudd som tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling, også regnes som flyktninger. En oppholdstillatelse på humanitært grunnlag er normalt gyldig for ett år av gangen og fornyes årlig. Etter tre år innvilges normalt en permanent oppholdstillatelse. Myndighetene vil automatisk vurdere en person opp mot denne bestemmelsen der en person får avslag på søknad om asyl.

OVERFØRINGSFLYKTNING: Person som kommer til Norge etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Stortinget fastsetter en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot, og dette bestemmes for perioder på tre år av gangen. Ved vurderingen av hvem som bør utvelges, legges det vekt på flyktningens bakgrunn, forutsetninger for integrering og om hun/han har nære slektninger i Norge. Se «Gjenbosetting».

PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE: Gir rett til varig opphold og arbeid i Norge. Man må ha oppholdt seg sammenhengende i Norge med tillatelser som danner basis for permanent oppholdstillatelse først.

REDD: REDD står for Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation. FNs Klimapanel (IPCC) har anslått at avskoging bidrar til nær 20 prosent av klimagassutslippene. Innenfor klimaforhandlingene er dette et område med stor fremdrift, særlig når det gjelder finansiering. Samtidig er det store utfordringer når det gjelder eierskap og forvaltning av skog og av urfolks rettigheter.

REPATRIERING: Innebærer at en person reiser tilbake til sitt hjemland etter å ha hatt en form for tillatelse (beskyttelse). Må ikke forveksles med retur.

RETUR: Begrepet retur benyttes for eksempel når en asylsøker har fått avslag på asylsøknaden og må returnere til et transitland eller til hjemlandet. En person med avslag plikter å organisere sin egen retur til transitland eller hjemland. Norge tilbyr de som har fått avslag på søknad, å kontakte Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), som kan bistå returen. I noen tilfeller tilbyr IOM økonomisk støtte/reintegreringsstøtte. De som velger å ikke organisere sin egen reise eller å kontakte IOM, blir uttransportert av politiet. Må ikke forveksles med repatriering.

RETURSAMTALE: I henhold til Utlendingsdirektoratets retningslinjer til ansatte i mottak, skal det gjennomføres en individuell retursamtale med asylsøker etter at første gangs negative vedtak er fattet. Retursamtalen har som formål at søkeren er forberedt (han/hun er fremdeles i asylsøkerprosessen) på at søknaden kan bli avslått,

og at dette medfører at han/hun plikter å forlate landet. Samtalen gir også informasjon om muligheten til å ta kontakt med IOM, som kan støtte/organisere returen til hjemlandet.

STATSLØSE: Personer som av ulike grunner ikke har, eller har blitt fratatt sitt statsborgerskap. Egen juridisk definisjon av statsløse i konvensjonene om reduksjon av statsløshet og beskyttelse av statsløse.

TILBAKEVENDING: Innebærer at en flyktning eller en internt fordrevet person reiser tilbake til sitt hjemland eller hjemsted. Se «Repatriering».

TILBAKEVENDINGSSTØTTE: Alle personer som har blitt innvilget oppholdstillatelse i Norge, men som likevel ønsker å vende tilbake til hjemlandet på permanent basis, har rett til en tilbakevendingsstøtte på 15 000 kroner. Man har ikke krav på støtten under behandlingen av søknaden eller dersom man har fått avslag på den. I tillegg til tilbakevendingsstøtten dekker norske myndigheter også flyutgiftene til hjemreisen. Disse utgiftene dekkes også dersom man har fått avslag på søknaden og selv ikke har penger til reisen. Hvis asylsøkeren er tvunget til å komme tilbake til Norge på grunn av fare for overgrep i hjemlandet, må vedkommende ikke betale tilbake tilbakevendingsstøtten. Tilbakevendingsstøtten gjelder kun dersom man kommer til Norge som flyktning med et reelt beskyttelsesbehov.

TRANSITTMOTTAK: Midlertidig bosted for asylsøkere inntil de er intervjuet av myndighetene og har gjennomgått helsesjekk.

UTSLIPPSKUTT / MITIGATION: Utslippskutt eller utslippsreduksjon innebærer å redusere utslipp av klimagasser, men også bevaring og planting av skog (se REDD). FNs klimapanel definerer utslippskutt som teknologisk forandring og erstatning som reduserer ressurstilførsel og utslipp per produksjonsenhet.

UTTRANSPORTERING: Utlendinger som ikke har lovlig opphold i Norge, plikter å forlate landet frivillig. Dersom utlendingen nekter å forlate Norge frivillig, kan politiet føre vedkommende ut av landet. Utlendingen har plikt til å dekke utgiftene til sin egen uttransportering. I praksis er det likevel slik at staten dekker de aller fleste utgiftene ved uttransportering fra Norge. Dersom utlendingen kommer tilbake til Norge igjen, vil vedkommende ha gjeld til staten.

UTVISNING: Vedtak som innebærer at en utlending må reise ut av landet og bare unntaksvis kan komme tilbake, eller bare kan komme tilbake etter et visst tidsrom.

FLYKTINGHJELPEN UTE I VERDEN

SØR-SUDAN

Driver prosjekter i provinsene Central Equatoria, Warrap og Northern Bahr el Gazal. Prosjektene spenner fra distribusjon av livreddende nødhjelpsartikler og midlertidig husly til nylig fordrevne, til lærerutdanning, yrkesopplæring og inntektsgenererende aktiviteter for å legge til rette for varige løsninger. Gir også de fordrevne tilgang på informasjon, rådgivning og juridisk hjelp i alle faser av flukten.

BRUSSEL

Flyktinghjelpens kontor i Brussel, NRC Europe, arbeider for å komme nærmere EU, som er en dominerende aktør innen både humanitært arbeid og utviklingshjelp. EU er den største giveren innen humanitær assistanse i verden, og organisasjonen er involvert i de politiske prosessene knyttet til mange av verdens humanitære kriser og glemte konflikter. Flyktinghjelpen har siden 2005 arbeidet målrettet med talsmannsarbeid overfor EUs institusjoner og nettverk som er basert i Brussel, og med å øke Flyktinghjelpens prosjektfinansiering fra EU.

GENÈVE

Flyktinghjelpens kontor i Genève deltar aktivt i prosessene som former det internasjonale samfunns humanitære politikk. På oppdrag fra FN etablerte Flyktinghjelpen i 1998 Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) for å overvåke situasjonen for verdens internt fordrevne. IDMC er i dag ledende på området, med en kontinuerlig oppdatert database med informasjon og analyse av situasjonen i over 50 land. IDMC driver også opplæring i beskyttelse av internt fordrevne for FN, nasjonale myndigheter og andre humanitære aktører som arbeider i felt.

OSLO

Flyktinghjelpens hovedkontor ligger i Norge. Herfra styres alle programaktiviteter verden over. I tillegg er hovedkontoret hjemsted for Flyktinghjelpens bedskapsstyrke, som årlig sender flere hundre nordmenn ut på oppdrag verden over for FN og andre institusjoner. Videre gir hovedkontoret informasjon om verdens flyktingsituasjon til den brede offentligheten i Norge.

MALI

Rehabiliterer skoler og gir utdanning til barn på flukt. Gir informasjon og veiledning til internt fordrevne om deres rettigheter, samt informasjon om tilgjengelig assistanse fra myndigheter og humanitære aktører. I tillegg bistår Flyktinghjelpen med å skaffe identifikasjonspapirer, samt annen viktig dokumentasjon som utdanningspapirer, fødselsattester etc. Internt fordrevne mottar hjelp til å starte egen inntektsgivende virksomhet.

LIBERIA

Arbeider med drift av leirer med ivorianske flyktinger, inkludert matdistribusjon og bygging av hus i leirene. Tilbyr ungdom som har falt ut av skolesystemet, yrkesopplæring. Tilrettelegger for direkte forhandlinger i landtvister og gir opplæring til lokale og nasjonale myndigheter om lovgivning innen landspørsmål. Driver et program der målet er å bidra til reduksjon av kjønnsbasert vold, primært mot kvinner.

ELFENBENSKYSTEN

Driver aktiviteter i vest for hjemvendte flyktinger og internt fordrevne. Barn som har gått glipp av skolegang, får utdanningstilbud som gir mulighet til å komme tilbake til det offisielle skolesystemet. Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk hjelp i forbindelse med landtvister, samt gir kurs til tradisjonelle og nasjonale myndigheter. Driver et matsikkerhetsprogram med blant annet støtte til jordbruk og ulike inntektsbringende aktiviteter.

COLOMBIA

Bidrar til at internt fordrevne barn og unge får skole og utdanningsaktiviteter. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne, med fokus på landrettigheter, kjønnsbasert vold og tilgang til offentlige tjenester. Driver også fri rettshjelps- og utdanningsprogrammer for colombianske flyktinger i Panama, Ecuador og Venezuela. Jobber for å påvirke myndighetenes politikk overfor internt fordrevne og flyktinger.

BURKINA FASO

Flyktinghjelpen arbeider med maliske flyktinger i Burkina Faso. Målet er å bidra til å bedre levevilkårene for familier i leirene nord i landet ved å levere ut materialer til å bygge tradisjonelle boliger. Flyktinghjelpen har fokus på varmereduserende tiltak for boligene, ettersom ekstreme temperaturer utgjør en betydelig helsefare i Sahel-regionen. Gjennomfører også kursing i hvordan konstruere og vedlikeholde boligene.

DR KONGO

Driver intensivt skoleprogram for barn mellom 10 og 13 år som har havnet utenfor skolesystemet, gir opplæring til lærere og tilbyr ungdom fra 14 til 22 år årskurs for å kunne starte egen bedrift. Bygger og restaurerer klasserom og hus. Deler ut nødhjelp, mat, matkuponger/kontanter og støtte til inntektsbringende aktiviteter. Gir informasjon og juridisk rådgivning til internt fordrevne, returnerte flyktinger og lokale myndigheter, med vekt på landkonflikter.

UGANDA

Har i 2012 delt ut mat i sørvest og drevet matsikkerhetsprosjekter i nord, samt gitt informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til de returnerte i Nord-Uganda, med spesiell oppmerksomhet om landrettigheter. Har gitt yrkesopplæring for ungdom og komprimert grunnskoleutdanning til barn og unge som har falt ut av utdanningssystemet. Vil fortsette å tilby komprimert grunnskoleutdanning til utgangen av 2013, da alle programaktiviteter i Uganda vil avsluttes.

ZIMBABWE

Arbeider sammen med lokalsamfunn og internt fordrevne for å identifisere behov og prioriteringer for å finne varige løsninger, og deretter igangsette prosjekter for å øke matsikkerhet og bedre deres livssituasjon. Ungdom som har falt ut av skolesystemet, tilbys grunnleggende yrkesopplæring og skrive- og leseferdigheter. Har i 2012 også bygget boliger og latriner til enkelte grupper internt fordrevne hvor lokal integrering ikke har vært mulig.

GEORGIA

Gir informasjon, rådgivning og juridisk bistand til internt fordrevne og returnerte, med spesiell vekt på bolig og eiendomsforhold, rett til offentlige tjenester og identitetspapirer. Bygger og rehabiliterer hus og skoler ødelagt i krigen i Gali-distriktet i Abkhasia. Jobber for å påvirke myndighetenes politikk overfor internt fordrevne og tilbakevendte.

LIBANON

Bistår palestinske, irakiske og syriske flyktninger. Er hovedleverandør av husly for syriske og palestinske flyktninger. Jobber for å sikre forutsigbare boforhold for flyktninger. Tilbyr utdanning til palestinske, irakiske og syriske flyktninger. Forbedrer og koordinerer servicetilbud i palestinske flyktningleirer. Tilbyr syriske flyktninger informasjon om rettigheter og tilgang til offentlige tjenester, og fri rettshjelp til palestinske flyktninger.

IRAK

Mobiliserer internt fordrevne og tilrettelegger for dialog med myndighetene i Bagdad med sikte på å bedre tilgangen på statlige tjenester og fremme akseptable, varige løsninger, samt anerkjennelse og støtte fra myndighetene for varige løsninger i Bagdad for de internt fordrevne som ikke har mulighet til å returnere til sine hjem. Bistår syriske flyktninger i Nord-Irak gjennom aktiviteter innen utdanning og huslyløsninger, samt økt tilgang til rent vann og toaletter i leir.

AFGHANISTAN

Gir yrkesopplæring og lese- og skriveopplæring til ungdom. Bygger midlertidig og permanent husly til særlig sårbare familier. Distribuerer nødhjelpsartikler i distrikter rammet av konflikt og naturkatastrofer. Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til returnerte flyktninger og internt fordrevne, blant annet knyttet til eiendomsrett og tilgang til identitetsdokumenter. Jobber med å utvide og forbedre responsen på kriser når de oppstår.

IRAN

Etablerte kontor i Teheran i januar 2012 for å gi humanitær hjelp til afghanske flyktninger. Har startet opp aktiviteter som informasjon, rådgivning og juridisk assistanse, yrkesopplæring og hvordan skaffe seg muligheter til levebrød, samt gjenoppbygging av boliger og flyktningleirer, inkludert vann og sanitære løsninger. Samarbeider med kontorene våre i Afghanistan for bedre å tilpasse assistanse og tilbud ved eventuell retur til hjemlandet.

MYANMAR

Gir beskyttelse og assistanse til internt fordrevne i konfliktområder sørøst i landet gjennom bygging av hus, helseklinikker og skoler, i tillegg til drenering og sanitærinstallasjoner. Driver utdanningsaktiviteter med vekt på yrkesopplæring for ungdom og hvordan opparbeide seg muligheter til å skaffe seg et levebrød. Bistår lokale myndigheter i å utstede identitetskort.

JORDAN

Etablerte kontor i Jordan i oktober 2012 for å gi humanitær assistanse til syriske flyktninger. Jobber i Zaatari-leiren med distribusjon av nødhjelpsartikler, materiell til teltbygging og allokering av landområder til flyktningfamilier, inkludert utdanningsprosjekter og ungdomsprogrammer. Starter opp med aktiviteter i en ny leir som åpner i løpet av 2013. Jobber også med forbedring av husly for flyktninger som bor utenfor leirene.

JEMEN

Nytt programland fra juni 2012. Distribusjon av livreddende nødhjelpspakker til internt fordrevne i Aden og sørlige deler av landet, og til noen som valgte retur. I nord ble det bygget tradisjonelle hus og latriner, drevet kampanjer for forbedret hygiene og sanitære forhold, samt distribusjon av nødhjelpspakker. Programmet vil bli utvidet i 2013.

PALESTINA

Gir informasjon, rådgivning og fri rettshjelp til palestiner som står i fare for å bli, eller har blitt, fordrevet fra sine hjem på Vestbredden og i Øst-Jerusalem. I Gaza gis det støtte til å fremskaffe identifikasjonspapirer for å få tillatelse til gjenoppbygging av hus. Leder koordineringen av planene for rekonstruksjon av Gaza. Driver utdanningsprosjekter både i Gaza og på Vestbredden i tett samarbeid med UNRWA (FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger) og andre aktører.

PAKISTAN

Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til afghanske flyktninger og internt fordrevne. Distribuerer nødhjelpsartikler, bygger og rehabiliterer hus og skoler. Driver utdanningsprogram som hjelper barn som har vært på flukt store deler av sitt liv, til å gjennomføre barne-skolen. Deler ut skolemateriell. Flyktninghjelpen jobber både i konfliktområder og returområder med mennesker rammet av væpnet konflikt og naturkatastrofer.

SOMALIA

Gir fortsatt nødhjelp i form av distribusjon av mat/nødhjelpsartikler, samt utbedring av sanitærforhold til internt fordrevne. Driver prosjekter for å stimulere til egenproduksjon/inntekt og støtter lokale markeder for langsiktig økning av matproduksjon/egeninntjening. Bygger/rehabiliterer skoler og driver utdanning for barn og ungdom, samt lærere. Gir midlertidig husly i sør og bygger permanent husly i Somaliland og Puntland.

ETIOPIA

Yter nødhjelp i form av telt og midlertidige, miljøvennlige boliger til et økende antall flyktninger; somaliske flyktninger i Dolo Ado, eritreiske flyktninger i Shire og sudanske flyktninger i Assosa. Flyktningene får opplæring og deltar aktivt i bygging av eget hus. Har gitt opplæring og kapasitetsbygging til relevante aktører innen leirdrift. Kombinerer bygging av husly med et ettårig utdanningsprogram for ungdom, der disse får praksis hos det erfarne byggelaget. Utdanning for barn er igangsatt.

KENYA

Sørger for husly og yter nødhjelp til somaliske flyktninger i flyktningleirene i Dadaab. Bygger hus, latriner, skoler og deler ut mat. Driver et årskurs som gir ungdom med mangelfull skolegang muligheten til å lære seg et yrke. Latrineprogrammet omfatter vann og sanitærforhold, og ble i 2012 utvidet til flyktninger fra naboland i leirer i Kakuma. Her bygger FH latriner og skoler og driver kampanjer for forbedret hygiene og sanitære forhold i skolene og i familiene.

ADDIS ABEBA

Flyktninghjelpen inngikk i 2013 en strategisk samarbeidsavtale med Den afrikanske union (AU). I forlengelsen av dette etablerte Flyktninghjelpen et eget representasjonskontor i Addis Abeba, der AU har sitt hovedkvarter. Hovedoppgaven er å sikre at samarbeidsavtalen følges opp. Avtalen gir Flyktninghjelpen påvirkningsmuligheter på AUs ulike arbeidsfelt og bidrar til bedret kontakt mellom Flyktninghjelpen og afrikanske stater, samt fortsatt bruk av Flyktninghjelpens beredskapsstyrker på kontinentet.

SRI LANKA

Gav frem til sommeren 2013 juridisk bistand til internt fordrevne og flyktninger som har vendt hjem i nordlige og østlige områder av landet, med vekt på land- og eiendomsspørsmål og personlig dokumentasjon. Frem til våren 2013 ble det bygget boliger og infrastruktur knyttet til vann og sanitær, i tillegg til å styrke mulighetene for å skaffe seg et levebrød. Fra sommeren 2013 vil juridisk bistand bli videreført av lokale partnere.

Land med personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

Både programland og personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

FAKTA OM FLYKTNINGHJELPEN

Flyktninghjelpens mandat er å fremme og beskytte rettighetene til mennesker på flukt i eller utenfor eget land, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet og politisk oppfatning. Dette gjøres gjennom uavhengig og uredt talsmannsarbeid nasjonalt og internasjonalt, ved å yte humanitær hjelp i nødssituasjoner og gjennom å styrke FN-organisasjonenes kapasitet til å gi og koordinere internasjonal hjelp og beskyttelse.

Flyktninghjelpen er en av verdens fremste organisasjoner i arbeidet med flyktninger og internt fordrevne. Med egne kontorer og nødhjelpsprosjekter i om lag 20 land på fire kontinenter, kan organisasjonen gi millioner av mennesker på flukt beskyttelse og bistand. Over 60 års erfaring har gitt oss verdifull kunnskap, som gjør at vi har kunnet utvikle aktiviteter som dekker de områdene vi vet er viktigst for mennesker på flukt:

- Vann, sanitær og hygiene
- Bygging av hjem og skoler
- Utdanning av elever og lærere
- Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse
- Matsikkerhet

I tillegg til å gi beskyttelse og nødhjelp, jobber Flyktninghjelpen aktivt for å oppnå varige løsninger for mennesker på flukt. Flyktninghjelpen mener en lokal forankring av de ulike aktivitetene er viktig. Over 90 prosent av våre mer enn 3000 ansatte arbeider ute i felt. De fleste er fra landene vi jobber i, og mange av dem har vært på flukt selv. Deres kunnskap og erfaring gjør at vi kan tilpasse aktivitetene til situasjonen, målgruppen og behovene.

Flyktninghjelpen har ledende ekspertise om internt fordrevne og startet i 1998 det Genève-baserte Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC, www.internal-displacement.org). Senteret overvåker situasjonen for internt fordrevne over hele verden og har en database som er verdens fremste faktabase på dette feltet. IDMCs database brukes av FN-organisasjoner, regjeringer, nødhjelpsorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og media.

I samarbeid med UD driver også Flyktninghjelpen en av verdens største beredskapsstyrker, NORCAP. Med rundt 650 høyt kvalifiserte personer som kan rykke ut i løpet av 72 timer, er NORCAP en av verdens mest brukte beredskapsstyrker. I dag har Flyktninghjelpen avtaler med en rekke ulike FN-organisasjoner som låner personell fra beredskapsstyrkene.

Foto: Christian Jepsen

Flyktninghjelpens ekspert på husly veileder maliske flyktninger i Burkina Faso i å bygge husly med lokale materialer.

ANSVARLIG REDAKTØR:
Toril Brekke

REDAKTØR:
Richard Skretteberg

REDAKSJON:
Merete Lindstad og
Richard Skretteberg

BIDRAGSYTERE: Richard Skretteberg • Birgit Vartdal •
Lisbet Jære • Øivind Fjeldstad • Tonje M. Viken • Merete
Lindstad • Siri Elverland • Astrid Tveteraas • Erlend Hvoslef
• Beate Simarud • Christian Jepsen • Torunn Blokkum •
Tiril Skarstein • Hanne Eide Andersen • Thomas Qviller •
Asbjørn Lode • Tony Marchant • Stine Paus • Nina Meyer
Stensholt • Marianne Iron • Arild Karlsbakk • Ingebjørg
Kårstad • Kristian Boysen • Ingrid Christine Sandnes •
Rebecca Dibb • Berit Faye-Petersen • Arne Bangstad •
Vibeke Risa • Tine Ramstad • Erik Abild • Rolf A. Vestvik

STATISTIKK: Eirik Christophersen

PRODUKSJON: Cox, Oslo (design) og Gamlebyen
Grafiske AS, Oslo (trykk)

UTGIVER: Flyktninghjelpen
Postboks 6758 St. Olavs plass
0130 Oslo
Tlf: 23 10 98 00
Faks: 23 10 98 01
Epost: nrc@nrc.no
Internett: www.flyktninghjelpen.no

ISSN 1504-0216
ISBN 978-82-7411-232-2

FORSIDEBILDE:
Syrisk flyktning søker beskyttelse
i Libanon. Foto: Valeri Melnikov/
RIA Novosti

© Flyktninghjelpen 2013

Opplag: 5000
Redaksjonen avsluttet: Juni 2013

MED TAKK TIL: Tarek Aban
Chabake ved UNHCR, samt ansatte
i Flyktninghjelpen som har bidratt til
produksjonen av årets rapport.

Utgitt med støtte fra NORAD og
Utenriksdepartementet.